

Φυάλην Ιστορία

Τὰ ἔθνη τοῦ Σουλτοῦ

καὶ τῆς Αὐλῆς. —

Φυάλην Ιστορία
Τὰ ἔθνη τοῦ Σουλτοῦ
καὶ τῆς Αὐλῆς.

3
20

5/1760α
7-Δ
ΜΙΧ. ΠΑΠΑΜΑΥΡΟΥ

ΖΩΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Δ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ ΑΘΗΝΑΙ

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα

Παράρτημα

1930 ΠΑΠ 20Α

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΜΑΥΡΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ

Παπαμαυρού

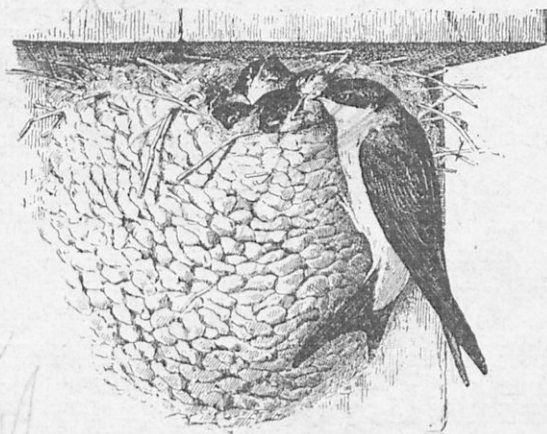
ΖΩΑ ΤΟΥ ΣΠΙΤΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Δ. Π. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

δημοδιδασκάλου

άλλοτε Ήκπ. Συμβού-
λου Οκτ. Πατριαρχείου.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ & Ε.

4 - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 4

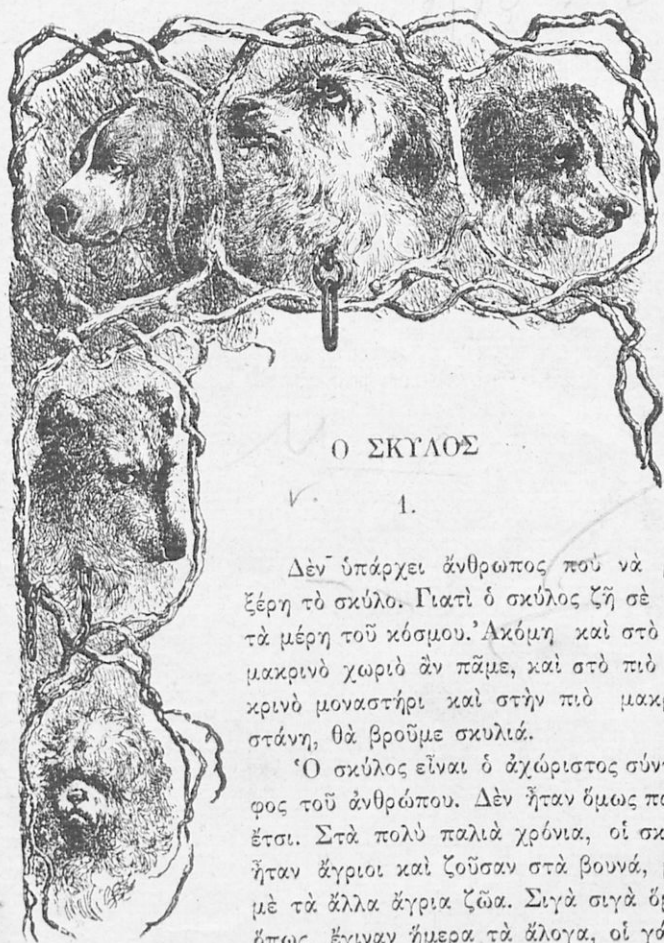
Αθανάσιος

Βασίλειος

1931

PRINTED IN GREECE 1930
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ — 310

Δ. Δ.

Ο ΣΚΥΛΟΣ

1.

Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ποῦ νὰ μὴν ξέρῃ τὸ σκύλο. Γιατὶ ὁ σκύλος ζῇ σὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Ἀκόμη καὶ στὸ πιὸ μακρινὸ χωριὸ ἂν πᾶμε, καὶ στὸ πιὸ μακρινὸ μοναστήρι καὶ στὴν πιὸ μακρινὴ στάνη, θὰ βροῦμε σκυλιά.

Ὁ σκύλος εἶναι ὁ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν ἦταν ὅμως πάντα ἔτσι. Στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια, οἱ σκύλοι ἦταν ἄγριοι καὶ ζοῦσαν στὰ βουνά, μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα ἄγρια ζῶα. Σιγὰ σιγὰ ὅμως, ὅπως ἐγιναν ἡμεῖς τὰ ἄλογα, οἱ γαῖδαροι, οἱ γάτες, ἔτσι ἐγιναν ἡμεῖς καὶ οἱ σκύλοι καὶ ἀπὸ τότε ζοῦν μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος τόσο συνήθισε τοὺς σκύλους, ὥστε δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ χωρὶς αὐτοὺς.

Πολλοὶ καὶ μέσα στοὺς δρόμους ἀκόμη σέρνουν καὶ τοὺς σκύλους τους μαζὶ. Πολλὲς φορές μάλιστα τοὺς κρατοῦν δεμένους μὲ ἀλυσίδα.

Ἄς ἐξετάσωμε τὸ σῶμα τοῦ σκύλου. Ἄς πιάσωμε ἀπὸ τὸ κεφάλι του, ποῦ εἶναι λίγο μακρουλό. Μπροστά, τὸ ρύγ-

χός του, ή μουσούδα του δηλαδή, ὅπως λέμε, εἶναι σουβλερή καὶ τελειώνει στὴ μύτη.

Ἄ, ἡ μύτη τοῦ σκύλου δὲν εἶναι μόνο γιὰ νὰ ἀναπνέη, ἀλλὰ ἔχει καὶ ἄλλο σκοπό. Εἶναι σὰν νὰ λέμε τὸ θερμόμετρο τοῦ σκύλου. Ἀπ' αὐτὴ καταλαβαίνομε ἂν ὁ σκύλος εἶναι καλὰ ἢ εἶναι ἄρρωστος.

Ἀμα ἡ μύτη του εἶναι ὑγρὴ καὶ κρύα, ὁ σκύλος εἶναι καλὰ, ἄμα ὅμως εἶναι ξερὴ καὶ ζεστή, ὁ σκύλος εἶναι ἄρρωστος καὶ πρέπει νὰ τὸν πᾶμε στὸ γιατρό. Μὴ γελάτε, γιατί δὲν ἀστειεύομαι. Ναι, νὰ τὸν πᾶμε στὸ γιατρό. Γιατὶ υπάρχουν καὶ γιατροὶ γιὰ

Τὸ κάτω μέρος
ποδιοῦ σκύλου

Πισινὸ πῶδι
τοῦ σκύλου

τοὺς σκύλους, ὅπως καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα ζῶα. Εἶναι οἱ κ τ η ν ί α τ ρ ο ι, ὅπως τοὺς λέμε.

Τὸ ραχοκόκκαλο καὶ τὰ πόδια τοῦ σκύλου εἶναι πολὺ δυνατά. Κάθε μπροστινὸ πῶδι τελειώνει σὲ 5 δάχτυλα καὶ κάθε πισινὸ σὲ τέσσερα. Ὅλα λοιπὸν τὰ δάχτυλα τοῦ σκύλου εἶναι δεκαοχτώ. Δέκα στὰ μπροστινὰ καὶ ὀχτὼ στὰ πισινὰ πόδια.

Κάθε δάχτυλο ἔχει καὶ ἓνα νύχι μακρὺ καὶ καμπυλωτό. Τὰ νύχια ὅμως τοῦ σκύλου δὲν εἶναι τόσο μυτερά ὅπως τῆς γάτας. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἡ γάτα ἔχει στὰ δάχτυλά της θῆκες, ποὺ τραβᾷ καὶ κρύβει τὰ νύχια της, ἄμα δὲν τὰ χρειάζεται. Ἔτσι τὰ νύχια

της δὲν τρίβονται πολὺ καὶ μένουν πάντα μυτερά. Ὁ σκύλος ὁμῶς δὲν ἔχει τέτοιες θῆκες καὶ τὰ νύχια του μένουν πάντα ἔξω καὶ τρίβονται καὶ γι' αὐτὸ δὲν εἶναι πολὺ μυτερά. Θὰ παρατηρήσατε μάλιστα πῶς ἅμα περπατῇ ὁ σκύλος, τὰ νύχια του χτυποῦν στὴ γῆ καὶ βγάζουν ἓναν κρότο, τσοὺκ τσοὺκ, ἐνῶ ἅμα περπατῇ ἡ γάτα δὲν ἀκούεται τίποτε, γιατί τὰ νύχια της εἶναι κρυμμένα μέσα στὶς θῆκες.

Τὰ νύχια ὁμῶς τοῦ σκύλου εἶναι πολὺ δυνατὰ καὶ ὁ σκύλος κάνει μ' αὐτὰ χίλιες δυὸ δουλειές. Πολλές φορές μάλιστα, ἅμα ἔχη πολλὰ κόκκαλα καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ φάῃ ὅλα, ἀνοίγει μὲ τὰ νύχια του κάτι λάκκους στὸ χῶμα καὶ ἐκεῖ μέσα κρύβει, ὅσα κόκκαλα τοῦ περισσεύουν. Ὑστερα τὰ σκεπάζει μὲ χῶμα καὶ τὰ φυλάγει γιὰ τὴν ἄλλη μέρα.

Ἐντύπωση μᾶς κάνει ὅτι ὁ σκύλος, μάλιστα τὸ καλοκαίρι, ἔχει τὴ γλῶσσα του ἀδιάκοπα κεμασμένη ἔξω.

Εἶδατε τί μεγάλη γλῶσσα, καὶ τί κόκκινη; Θὰ παρατηρήσατε ἴσως καὶ ὅτι εἶναι πάντα ὑγρὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἄκρη στάζουν ἀδιάκοπα στάλες νερό.

Ἑρεστε τί εἶναι αὐτὸ τὸ νερό; Εἶναι ὁ ἰδρωτὰς τοῦ σκύλου. Ναι, ὁ σκύλος ἰδρώνει μόνο στὴ γλῶσσα. Εἶδατε ποτὲ σκύλο μὲ ἰδρωμένο τὸ σῶμα του;

Ὁ λόγος εἶναι ὅτι τὸ δέρμα τοῦ σκύλου δὲν ἔχει πόρους, δηλαδή τίς τρυπίτσες ἐκεῖνες, ποὺ ἔχει τὸ δέρμα τῶν ἄλλων ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ περάσῃ ὁ ἰδρωτὰς. Γι' αὐτὸ ὑποφέρει ὁ σκύλος τὸ καλοκαίρι ἀπὸ ζέστη καὶ πολλοὶ σκύλοι ρίχνονται μόνοι τους στὴ θάλασσα ἢ στὰ ποτάμια γιὰ νὰ δροσιστοῦν.

Ἀς κοιτάξουμε ὁμῶς τὸ στόμα τοῦ σκύλου μέσα. Πωπώ, κάτι δόντια! Εἶναι τριάντα ἔξι δεκαεφτά στὴν ἐπάνω σιαγόνα καὶ δεκαεννιά στὴν κάτω. Καὶ ὅλα εἶναι σκληρὰ καὶ μυτερά, σὰ βελόνες. Καὶ ὅλα ἄσπρα.

Ἐκεῖνα μάλιστα τὰ δυὸ τὰ μεγάλα, ποὺ εἶναι στὰ πλάγια, εἶναι σὰν καρφιά! Ἐκεῖνα τοῦ χρησιμεύουν γιὰ νὰ σπάζῃ τὰ κόκκαλα εἶναι τὰ σκυλόδοντα ὅπως τὰ λέμε.

Ὁ σκύλος δὲν ἔχει τραπεζίτες δηλαδή ἐκεῖνα τὰ φαρδιά δόντια, ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ χορτοφάγα ζῶα. Τί

νά τοὺς κάμη ὅμως τοὺς τραπεζίτες ὁ σκύλος; Μήπως τρώει
χόρτο γιὰ νὰ τὸ ἀλέσῃ μ' αὐτούς;

Δόντια σκύλου 13 μηνῶν.

Ἐκεῖνος χρειάζεται σουβλερά δόντια
γιὰ νὰ σκίζῃ τίς σάρκες καὶ νὰ σπάζῃ τὸ
κόκκαλα. Γιατὶ αὐτὰ εἶναι ἡ κυριώτερη
τροφή τοῦ σκύλου. Ὁ σκύλος εἶναι ζῶο
σ α ρ κ ο φ ά γ ο.

Εἶδατε πὼς κινᾷ ὁ σκύλος τὰ σαγόνια
του ἅμα τρώῃ; Δὲν τὰ κινᾷ ὅπως
ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ χορτοφάγα ζῶα,
τὸ πρόβατο π.χ. ἡ ἀγελάδα κ.τ.λ. Ἐμεῖς
οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα αὐτὰ ἅμα μασ-
σοῦμε κινοῦμε τὰ σαγόνια μας λίγο πλά-
για. Τὰ σαγόνια μας κάνουν σὰν ἓνα κύκλο.

Καὶ κινοῦμε ἔτσι τὰ σαγόνια μας, γιὰ νὰ τρίβουμε ἀνάμεσα
στοὺς τραπεζίτες μας τὴν τροφή μας. Ὁ σκύλος ὅμως κινεῖ τὰ
σαγόνια του ἐπάνω καὶ κάτω· χάπ χάπ χάπ.

2.

Πολλὲς φορές θὰ εἶδατε τὰ μικρὰ σκυλάκια μόλις γεννήθηκαν.
Τὰ κουταβάκια, ποὺ λένε.

Θὰ παρατηρήσατε βέβαια πὼς τίς πρῶτες ἡμέρες εἶναι στραβά
καὶ ὅλο κλαῖνε. Ἡ μητέρα τους μὲ ὑπομονὴ κάθεται καὶ τὰ βυ-
ζαίνει ὅλα καὶ κατόπι τὰ ἀφήνει μόνα καὶ πηγαίνει νὰ βρῇ νὰ
φάῃ κάτι γιὰ νὰ πιᾷσῃ πάλι γάλα γιὰ τὰ παιδιὰ της.

Πόσα γεννᾷ ἡ σκύλα; Καὶ 4 καὶ 6 γεννᾷ. Πολλὲς φορές μά-
λιστα καὶ ὀχτὼ καὶ δέκα. Γεννᾷ δυὸ φορές τὸν χρόνο.

Ἐπειδὴ ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ τὰ θρέψῃ ὅλα, οἱ ἄνθρωποι τῆς
κρατοῦν μόνο δύο τρία καὶ τὰ ἄλλα τὰ πετοῦν.

Ἄμα τὰ κουταβάκια ἀρχίζουν νὰ μεγαλώνουν εἶναι μιὰ χαρά.
Ὅλη τὴν ἡμέρα παίζουν μὲ τὴ μητέρα τους. Ἀνεβαίνουν ἐπάνω
της, τὴν κυνηγοῦν, τὴ δαγκάνουν στὴν οὐρά καὶ χίλια δυὸ ἄλλα
παιχνίδια κάνουν μαζί της.

Ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ παιδιὰ τοὺς ἀρέσει νὰ παίζουν τὰ σκυλάκια.

Εἶναι ἀμέτρητα τὰ εἶδη τῶν σκύλων.

"Ἐνα ἀπὸ τὰ γνωστότερα εἶδη εἶναι τὰ λαγωνικά. Τὰ σκυλιὰ αὐτὰ εἶναι πολὺ λιγνὰ καὶ ἔχουν πολὺ μεγάλα πόδια. Αὐτὰ δὲν ἔχουν δυνατὴ μύτη, δηλαδή, δὲν μποροῦν μὲ τὴ μύτη νὰ καταλάβουν ἀπὸ μακριὰ ἕνα ζῶο.

Τρέχουν ὅμως παρὰ πολὺ. Γι' αὐτὸ τὰ χρησιμοποιοῦν οἱ κυνηγοὶ γιὰ τοὺς λαγούς. Αὐτὰ δηλαδή τὰ σκυλιὰ, ἅμα ἰδοῦν λαγόν, τὸν κυνηγοῦν καὶ τὸν τσακώνουν ζωντανόν.

Τὰ σκυλιὰ αὐτὰ ἔχουν πολὺ ψιλὸ δέρμα καὶ πολὺ κοντὲς τρίχες. Γι' αὐτὸ κρυώνουν πολὺ καὶ οἱ κύριοί τους τὸ χειμῶνα τοὺς φοροῦν στὴν πλάτη ἕνα ροῦχο γιὰ τὸ κρύο.

"Ἄλλο εἶδος εἶναι κάτι σκυλιὰ ποὺ μοιάζουν σὰ λύκοι, μὲ ὀρθία αὐτιά καὶ χοντρὲς τρίχες. Αὐτὰ τὰ λένε λυκόσκυλα. Τὰ σκυλιὰ αὐτὰ ἔχουν πολὺ δυνατὴ μύτη. Καταλαβαίνουν μὲ τὴ μύτη ἀπὸ πολὺ μακριὰ. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸν τὰ χρησιμοποιεῖ ἡ ἀστυνομία γιὰ νὰ βρίσκουν τοὺς ληστές, ποὺ εἶναι κρυμμένοι μέσα στὰ δάση.

Μόλις τὸ λυκόσκυλο βάλῃ τὴ μύτη του κάτω καὶ μυριστῇ, ἀμέσως καταλαβαίνει ἂν ἐκεῖ κοντὰ εἶναι κανένας ληστής. "Ἐπειτα μὲ τὴ μυρωδιὰ σιγὰ σιγὰ τὸν βρίσκει καὶ ὁρμᾷ ἐπάνω του. Οἱ ἀστυνόμοι ἀκολουθοῦν τὸ σκυλί καὶ ἔτσι τσακώνουν τὸ ληστή.

"Ἐπειτα γνωστὰ εἶναι τὰ σκυλιὰ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου. Αὐτὰ εἶναι κάτι μεγάλα σκυλιὰ, μὲ μακριὲς τρίχες ἄσπρες καὶ κίτρινες. Κι αὐτὰ ὅπως τὰ λυκόσκυλα ἔχουν δυνατὴ μύτη.

Τὰ σκυλιὰ αὐτὰ τὰ λένε ἔτσι ἀπὸ ἕνα μοναστήρι, ποὺ λέγεται μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου καὶ εἶναι χτισμένο ἐπάνω σὲ κάτι ψηλὰ βουνὰ τῆς Εὐρώπης, ποὺ λέγονται "Ἀλπεις.

Στὰ βουνὰ αὐτὰ ἔχει πολλὰ χιόνια καὶ πολλὲς φορές πολλοὶ περιγηγῆτες, ποὺ τὰ ἀνεβαίνουν, σκεπάζονται ἀπὸ τὸ χιόνι ἢ κοκαλιάζουν ἀπὸ τὸ κρύο. Οἱ καλόγηροι λοιπὸν τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου στέλνουν κάθε μέρα ἔξω τὰ σκυλιὰ αὐτὰ γιὰ νὰ πᾶνε νὰ τοὺς βροῦν. Τὰ σκυλιὰ ἔχουν στὸ λαιμό τους κρεμασμένο ἕνα καλάθακι, ποὺ ἔχει μέσα ἕνα μπουκαλάκι κονιάκ καὶ φαγητά.

Μὲ τὴ μυρωδιὰ λοιπὸν τὰ σκυλιὰ βρίσκουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ξεχώνουν ἀπὸ τὸ χιόνι. "Αν τοὺς βροῦν κοκκαλιασμένους ἀπὸ τὸ κρύο, ἀρχίζουν ἀμέσως καὶ τοὺς γλείφουν καὶ τοὺς ζεσταίνουν, ὡς ὅτου νὰ τοὺς συνεφέρουν. "Αμα ἐκεῖνοι ἀνοίξουν τὰ μάτια τοὺς καὶ καταλάβουν ποῦ βρίσκονται, πίνουν λίγο ἀπὸ τὸ κονιάκ γιὰ νὰ ζεσταθοῦν περισσότερο καὶ τρῶνε ἀπὸ τὸ φαί, ποῦ ἔχει τὸ καλάθι, γιὰ νὰ πάρουν δύναμη." Ὑστερα χαδεύουν τὸ σκυλί, ποῦ τοὺς ἔσωσε τὴ ζωή.

Τὸ σκυλί ἀμέσως ἀρχίζει νὰ τοὺς δαγκάνη ἀπὸ τὰ ροῦχα καὶ νὰ τοὺς τραβᾷ σὰν νὰ λήη: «Ἐλα μαζί μου». Ἐκεῖνοι ἀκολουθοῦν τὸ σκυλί καὶ φτάνουν στὸ μοναστήρι, ὅπου τοὺς περιποιοῦνται οἱ καλόγηροι.

"Ὑστερα γνωστὰ εἶναι τὰ σκυλιὰ τῆς Νέας Γῆς. Λέγονται ἔτσι γιὰτὶ κατάγονται ἀπὸ ἓνα νησί τῆς Ἀμερικῆς, ποῦ λέγεται Νέα Γῆ. Κι αὐτὰ εἶναι μεγάλα σκυλιὰ. Προπάντων εἶναι γνωστὰ γιὰ τὸ καλὸ τοὺς κολύμπι. Κάνουν καὶ βουτιές! Πολλὰς φορὲς μάλιστα τὰ σκυλιὰ αὐτὰ ἔσωσαν παιδιά, ποῦ ἔπεσαν στὴ θάλασσα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σκυλιὰ αὐτά, εἶναι καὶ τὰ καραβόσκυλα, ποῦ λένε. Εἶναι κάτι σκυλιὰ μὲ μεγάλο κεφάλι καὶ ἀκανόνιστο τρίχωμα. Οἱ καραβοκῦρηδες τὰ ἔχουν δεμένα μὲ ἀλυσίδες, διότι εἶναι ἱκανὰ νὰ ξεσκίσουν ὅποιον ἰδοῦν νὰ μπαίνει στὸ καράβι. Τὰ σκυλιὰ αὐτὰ ἔχουν τόσο δυνατὴ καὶ χοντρὴ φωνή, ποῦ ἅμα γαβγίζουν νομίζεις πὼς βροντᾷ ὁ οὐρανός.

Θὰ ξέρετε καὶ σεῖς τὰ μαντρόσκυλα. Αὐτὰ ἔχουν οἱ βοσκοὶ γιὰ νὰ φυλάγουν τὰ πρόβατα στὸ μαντρί. Τὰ μαντρόσκυλα πολλὰς φορὲς τσακώνονται μὲ τοὺς λύκους, ποῦ πηγαίνουν νὰ ἀρπάξουν τὰ πρόβατα καὶ τοὺς σπαράζουν. Τὰ μαντρόσκυλα εἶναι τὰ πιὸ πιστὰ καὶ τὰ πιὸ ξυπνά σκυλιὰ.

"Ἄλλο εἶδος εἶναι ἐκεῖνα τὰ περίεργα σκυλιὰ, τὰ μπουλντόκ, ἐκεῖνα τὰ μουτσουνᾶτα, μὲ τίς φουσκωμένες μύτες, τὰ σπασμένα χεῖλια, καὶ τίς κοντὲς οὐρές. Εἶδατε πὼς κάνουν ἅμα γαβγίζουν; Νομίζεις πὼς θέλουν νὰ φᾶνε τὸν κόσμον ὁλόκληρον.

Αὐτὰ τὰ σκυλιὰ εἶναι οἱ καλύτεροι φύλακες τῶν σπιτιῶν.

Εἶναι τώρα καὶ κάτι ἄλλα σκυλιὰ καὶ προπάντων κάτι μικρά, ποῦ τὰ ἔχουν οἱ κυρίες γιὰ στολίδι τοῦ σαλονιοῦ, καθὼς καὶ κάτι

ἄλλα, πού κάμνουν διάφορα παιχνίδια καὶ τὰ ἔχουν μαζί τους οἱ θαυματοποιοί. Ἴσως νὰ εἶδατε καμιὰ φορὰ ἀπ' αὐτά.

4.

Ἄν εἶχε ὁ σκύλος μιλιὰ θὰ μπορούσε νὰ συνεννοεῖται μιὰ χαρὰ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Μόνο ἡ μιλιὰ τοῦ λείπει. Εἶδεμῆ, εἶναι τὸ ἔξυπνότερο ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα. Εἶδατε ἅμα τοῦ μιλήτε, πῶς σᾶς βλέπει μέσα στὰ μάτια; Εἶδατε καὶ πῶς λάμπουν τὰ μάτια του; Σᾶς καταλαβαίνει ὅ,τι καὶ ἂν τοῦ πῆτε.

Μὰ κι ἂν δὲν τοῦ μιλήσετε, μὰ μόνο μὲ τὸ χέρι νὰ τοῦ δείξετε, ἐκεῖνος καταλαβαίνει τί ζητᾶτε.

Ὁ σκύλος εἶναι τὸ πιστότερο ἀπὸ τὰ κατοικίδια ζῶα. Καὶ ἡ γάτα κάνει τὴν πιστή, μὰ ἅμα τὸ ἀφεντικό της φύγη ἀπὸ τὸ σπίτι, ἐκεῖνη δὲν τὸν ἀκολουθεῖ, ἀλλὰ μένει στὰ σπίτι. Ἀγαπᾷ δηλαδὴ πρὸς πολὺ τὸ σπίτι ἀπὸ τὸ ἀφεντικό της.

Ὁ σκύλος ὅμως ἀκολουθεῖ τὸν κύριο του παντοῦ. Στους περιπάτους, στὰ ταξίδια, καὶ μένει πάντα κοντά του καὶ τὸν ὑπερασπίζεται στὴν ἀνάγκη. Καὶ ἂν τύχη νὰ πάθῃ κανένα δυστύχημα ὁ κύριός του, ἡ πεθάνῃ, ὁ σκύλος δὲ φεύγει ἀπὸ κοντά του, μὰ κάθεται δίπλα του καὶ κλαίει. Πολλὲς φορὲς φοφᾷ καὶ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν λύπη του. Πόσοι σκύλοι ἀξιωματικῶν φοφοῦν στὸν πόλεμο ἅμα σκοτωθῇ ὁ κύριός τους! Ἄμα πάλι ὁ κύριός τους εἶναι σὲ κανένα μέρος μόνος καὶ τύχη νὰ ἀρρωστήσῃ ἔξαφνα ἡ νὰ πληγωθῇ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ περπατήσῃ, τότε ὁ σκύλος τρέχει στὸ σπίτι καὶ δίνει εἶδηση. Ἀρχίζει καὶ γαβγίζει καὶ τραβᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὰ ροῦχα σὰν νὰ θέλῃ νὰ εἰπῇ: «ἀκολουθεῖστε με νὰ πᾶμε νὰ σώσωμε τὸν κύριο!».

Μὰ ὁ σκύλος εἶναι καὶ φιλότιμος. Ἄμα τοῦ πῆτε ἕναν καλὸ λόγο ἢ τὸν χαηδέψετε λίγο, ἀρχίζει ἀμέσως καὶ παίξει καὶ θέλει νὰ σᾶς εὐχαριστήσῃ. Ἄμα ὅμως τὸν μαλώσετε ἢ ἅμα ἐκεῖνος κάμῃ κάτι, πού καταλαβαίνει πῶς σᾶς λύπησε, τότε προσβάλλεται, τὸ παίρνει στὴν καρδιά του. Βάζει τὴν οὐρά του κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ τραβιέται σιγὰ σιγὰ. μὲ τὸ κεφάλι κάτω, σὲ μιὰ γωνιὰ καὶ ἐκεῖ κάθεται λυπημένος. Ἄν δὲν τοῦ πῆτε ἕναν καλὸ λόγο καὶ δὲν τὸν χαηδέψετε, δὲ σηκώνεται.

"Όλα αὐτὰ τὰ χαρίσματα τοῦ ὁ σκύλος τὰ χρησιμοποιεῖ γιὰ νὰ δουλεύῃ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ σκύλος εἶναι ὁ πιστότερος ὑπηρετῆς τοῦ ἀνθρώπου. Μὲ τὴν ἐξυπνάδα του, τὴν πίστη του καὶ τὴν δυνατή του μύτη προσφέρει χίλιες δυὸ ὑπηρεσίες στὸν ἄνθρωπο.

Καὶ τί δὲν κάνει γιὰ τὸν ἄνθρωπο; Εἶδατε παραπάνω πὼς ἡ ἀστυνομία μὲ τὴν βοήθεια τῶν σκύλων πιάνει τοὺς ληστές. Ἀκόμη εἶδατε πὼς τὰ σκυλιὰ σώζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὰ χιόνια καὶ τὴ θάλασσα.

Νὰ σᾶς πῶ ὅμως καὶ κάτι ἄλλες ὑπηρεσίες τοῦ σκύλου. Ὁ σκύλος βοθεῖ τὸν κυνηγό, καὶ κουβαλεῖ τὰ ψώνια στὸ σπίτι σὰν τὸ παιδί τοῦ μπακάλη. Οἱ σκύλοι τραβοῦν καὶ καρτσάκια καὶ μ' αὐτὰ μεταφέρουν ἀρκετὰ μεγάλα βάρη ἢ πηγαίνουν τὰ μικρὰ παιδιὰ περίπατο.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ ὅμως οἱ σκύλοι ὁδηγοῦν καὶ τοὺς τυφλοὺς. Ὁ τυφλὸς κρατεῖ στὸ χέρι του τὴν ἄκρη ἀπὸ ἑνα σκοινάκι, ποὺ μ' αὐτὸ εἶναι δεμένος ὁ ὁδηγὸς σκύλος. "Αὐμα περπατοῦν πηγαίνει ἐμπρὸς ὁ σκύλος καὶ πίσω ὁ τυφλός. "Αὐμα παρουσιαστῇ κανένα ἐμπόδιο, ἅμα π.χ. περνᾷ αὐτοκίνητο ἢ κάρο, ἢ ἅμα εἶναι νὰ ἀνεβοῦν ἢ νὰ κατεβοῦν σκαλοπάτι, τότε καθίζει ὁ σκύλος κι ἔτσι δίνει νόημα στὸν τυφλὸ πὼς πρέπει νὰ προσέξῃ. "Ετσι ὁ τυφλὸς μπορεῖ μιὰ χαρὰ νὰ περπατῇ. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι οἱ σκύλοι αὐτοὶ εἶναι γυμνασμένοι. Ὑπάρχουν ἰδιαίτερα σχολεῖα, ποὺ μαθαίνουν τοὺς σκύλους νὰ ὁδηγοῦν τοὺς τυφλοὺς.

Θὰ σᾶς εἰπῶ καὶ μιὰ ἱστορία, ποὺ εἶναι ἀληθινὴ καὶ ποὺ δείχνει πόσο μπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἡ δυνατὴ μύτη τοῦ σκύλου:

Μιὰ μέρα ἑνας κύριος βγῆκε καβάλα νὰ κάμῃ περίπατο. Εἶχε βγῇ ἀπὸ τὴν πόλη καὶ εἶχε προχωρήσει ἀρκετὰ μακριά. Ἐκεῖ ἔπεσε σὲ ληστές, ποὺ τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὸ ἄλογο, τοῦ πῆραν ὅ,τι εἶχε ἐπάνω του καὶ τὸν χτύπησαν τόσο, ποὺ τὸν ἄφησαν μισοπεθαμένο. Οἱ ληστές θέλησαν ὕστερα νὰ πάρουν τὸ ἄλογο, μὰ ἐκεῖνο τὸ ἔβαλε στὰ πόδια καὶ γύρισε στὸ σπίτι μέσα στὴν πόλη. Ὁ κύριός του εἶχε μείνει μόνος του μέσα στὸ δάσος χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ κινηθῇ ἀπὸ τὴ θέση του.

"Αὐμα οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ εἶδαν ὅτι τὸ ἄλογο γύρισε χωρὶς τὸν κύριό του, ἀμέσως ἔβαλαν κακὸ μὲ τὸ νοῦ τους. Τί νὰ

κάνουν όμως; Πώς να τον βρούν; Ἀμέσως σκέφτηκαν τὸ σκύλο. Πῆραν λοιπὸν τὸ σκύλο, τὸν χάρδεψαν λίγο κι ὕστερα τὸν ἔβαλαν νὰ μυριστῇ τὰ πέταλα τοῦ ἀλόγου. Ἐκεῖνος μόλις μυρίστηκε τὰ πέταλα τοῦ ἀλόγου, ἄρχισε νὰ γαβγίζει καὶ νὰ κουνᾷ τὴν οὐρά του. Ὑστερα ἄρχισε νὰ τρέχῃ ἀκολουθώντας τὸ δρόμο, ποῦ εἶχε πάρει τὸ ἄλογο. Οἱ ἄνθρωποι πῆγαιναν ἀπὸ πίσω. Ὑστερα ἀπὸ λίγη ὥρα βρῆκαν τὸν κύριο μέσα στὸ δάσος, στὴ ρίζα μιανῆς βαλανιδιᾶς, μισοπεθαμένο. Τὸν πῆραν καὶ τὸν πῆγαν στὸ σπίτι.

5.

Εἶναι κι ἄλλες οἱ ὠφέλειες ποῦ προσφέρει ὁ σκύλος στὸν ἄνθρωπο, ποῦ δὲν μπορούμε νὰ τὶς ἀναφέρουμε ὅλες. Καταλαβαίνετε ὅμως ἐσεῖς πὼς γι ὅλα αὐτά, πρέπει κι ἐμεῖς νὰ ἀγαποῦμε καὶ νὰ περιποιούμεστε τὸ ζῶο αὐτὸ καὶ πὼς δὲν πρέπει οὔτε νὰ τὸ χτυποῦμε, οὔτε νὰ τὸ ἀφήνωμε νηστικό.

Ἐπειτα εἶναι καὶ πολὺ ἐπικίνδυνο νὰ μένῃ ὁ σκύλος χωρὶς περιποίησι. Διότι τότε λυσσιάζει καὶ ὁρμᾷ καὶ δαγκάνει τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἅμα σὲ δαγκάσῃ λυσσασμένο σκυλί, νὰ ξέρης πὼς ἡ ζωὴ σου εἶναι σὲ κίνδυνο. Ὁ θάνατος ἀπὸ λύσσα, εἶναι ὁ τρομερώτερος θάνατος. Πρέπει νὰ πᾶς ἀμέσως νὰ σοῦ κάνουν σαράντα ἐνέσεις γιὰ νὰ σωθῇς.

Στὴν Εὐρώπῃ καὶ σὲ ἄλλα πολιτισμένα μέρη, περιποιοῦνται πολὺ τοὺς σκύλους. Ἐκεῖ ὑπάρχουν καὶ νοσοκομεῖα γιὰ σκύλους, ὅπου τοὺς γιαιτρεύουν, ἅμα ἀρρωστήσουν, οἱ γιαιτροὶ ποῦ εἶναι ἐπίτηδες γιὰ σκύλους.

Ἀκόμη ὑπάρχουν καὶ γηροκομεῖα, ὅπου βάζουν τοὺς σκύλους, ἅμα γεράσουν, γιὰ νὰ ζήσουν μὲ περιποίησι τὰ τελευταῖα τοὺς χρόνια. Πολλοὶ μάλιστα πλούσιοι, ἅμα πεθάνουν, ἀφήνουν τὴν περιουσίαν τους σὲ τέτοια γηροκομεῖα γιὰ σκύλους.

Νὰ παίξετε μὲ τοὺς σκύλους, μὰ μὴν τοὺς ἀφήνετε ποτὲ νὰ σᾶς γλείφουν, γιαιτὶ κινδυνεύετε νὰ κολλήσετε πολλὰς ἀρρώστειες, ποῦ φέρνουν τὸν θάνατο. Ἀκόμη προσέχετε νὰ μὴν ἀναπνέετε τὰ χνότα τοῦ σκύλου.

2. Η ΓΑΤΑ

Νιάου! νιάου! φωνάζει ἡ Ψιψίνα μας, ἅμα ζητεῖ νὰ φάη.

"Ἀμα καθόμαστε στὴν καρέκλα, ἔρχεται μέσα στὰ πόδια μας, τρίβεται ἐπάνω μας καὶ κάνει γρρρ! γρρρ! Αὐτὸ τὸ κάνει ἡ γάτα ἀπὸ εὐχαρίστηση. Τὸ ἴδιο κάνει καὶ ἅμα τὴ χαδεύουμε στὴν πλάτη. "Α! εἶναι πολὺ χαδιάρα ἡ Ψιψίνα μας! Τὸ χειμῶνα κοιμᾶται πάντα κοντὰ στὸ τζάκι ἢ στὴ θερμάστρα, τόσο κοντὰ στὴ φωτιά, πὺ κάποτε τσουρουφλίζονται οἱ τρίχες της. Καὶ δὲν ἔννοεῖ νὰ ξεκολλήσῃ ἀπ' ἐκεῖ. 'Η ζέστη εἶναι ἡ ζωὴ της. Προτιμᾷ νὰ μείνῃ καὶ νηστικιά παρὰ νὰ ἀφήσῃ τὴ φωτιά. Ἐκεῖ ἡ Ψιψίνα μας ξημερώνεται.

Μόνο ὁ σκύλος μπορεῖ νὰ τὴ σηκώσῃ ἀπ' ἐκεῖ. "Ἀμα τὸν καταλάβῃ νὰ πλησιάζῃ, σηκώνονται οἱ τρίχες της, καμπυλώνει ἐπάνω τὴ ράχη της, κάνει τσούφ! τσούφ! καὶ φεύγει. Μόλις ὅμως φύγῃ ὁ σκύλος, γυρίζει πάλι στὸ ἀγαπημένο της τζάκι.

Θυμηθῆτε τὸ τραγούδι, πὺ λέει:

Στὴ θερμάστρα ἐμπρὸς
ἓνας γάτος χοντρὸς
πάντ' ἀπλώνεται.
Μὲ τὰ μάτια κλειστὰ
ἀγαπᾷ στὰ ζεστὰ
νὰ τεντώνεται.

Τεμπελιά—κανταριά!
Ρουθουνίζει βαριὰ
τὸν ἀκούετε;
Κάπου κάπου ξυπνᾷ
καὶ μὲ πόδια στιλπνὰ
ξερολούεταί !..

"Ἀμα δὲ βρῇ φωτιά στὸ τζάκι, γυρίζει ὅλο τὸ σπίτι γιὰ μαλακιά καὶ ζεστὴ θέσῃ κι ἐκεῖ μαζεύεται πάλι, γίνεται ἓνα κουβάρι καὶ κοιμᾶται.

Γι' αὐτὸ ἀγαπᾷ πολὺ τὸ σπίτι. Μένει πάντα στὰ ζεστὰ καὶ φοβᾶται τὸ κρύο.

Ρίξατε ποτέ στή γάτα κρύο νερό; Είδατε πώς ξαφνίζεται και πετιέται επάνω ένα μέτρο ψηλά;

Και τι αξιολύπητη που είναι η βρεμένη γάτα! Οί τρίχες της κολλοῦν στο πετσί της, τρέμει ολόκληρη, νιαουρίζει λυπητερὰ και ζητᾷ κάπου νὰ κρυφτῇ και νὰ στεγνώσῃ. Περπατεῖ σιγὰ μὲ τὴν οὐρὰ κατεβασμένη, τινάζει κάθε λίγο και λιγάκι τὰ πόδια της και τὸ κεφάλι της γιὰ νὰ φύγῃ τὸ νερὸ ἀπὸ πάνω της και εἶναι ἐλεεινὴ και ἀξιοδάκρυτη. Γι' αὐτὸ λέμε γιὰ ὅποιον βρίσκεται σὲ ἄθλια και κακὰ χάλια πὼς μοιάζει σὰ «βρεμένη γάτα».

Τὴν εἶδατε ποτέ σας νὰ κολυμπᾷ στὴ θάλασσα ἢ στὴ λίμνη ἢ στὸ ποτάμι, ὅπως ὁ σκύλος; Ποτέ, ποτέ!

Ἡ Ψιψίνα φοβᾶται πολὺ τὸ κρύο νερό.

Και ἂν δὲν ἀγαποῦσε τὴν καθαριότητα, θὰ ἔλεγε κανεὶς πὼς τὸ κάνει γιὰτὶ δὲ θέλει νὰ καθαρίζεται μὲ νερό. Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ λόγος. Ὁ λόγος εἶναι πὼς δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ τὸ κρύο.

Ἀλλὰ τὴν καθαριότητα τὴν ἀγαπᾷ και πολὺ μάλιστα. Δὲν τὴν εἶδατε, πὺ κάθε τόσο γλείφεται μὲ τὴ γλῶσσα της και χτενίζεται μὲ τὰ πισινὰ της πόδια και καθαρίζεται;

Ἄν δὲ φοροῦσε ζεστὰ ρούχα ἢ Ψιψίνα θὰ εἶχε δίκιο νὰ κρυώνει. Μὰ τῆς ἔδωσε ὁ Θεὸς μιὰ ολόζεστη γούνα, πὺ σκεπάζει ὅλο της τὸ σῶμα. Και μόλα ταῦτα ὅμως, αὐτὴ πάλι κρυώνει.

Πολλὲς φορές, ἐκεῖ πὺ κοιμᾶται, τὴ βλέπετε νὰ ἔχῃ κρυμμένο τὸ κεφάλι της κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά της. Πὼς τὰ καταφέρει και γίνεται ἔτσι κουβάρι! Σὰν νὰ μὴν ἔχῃ κόκκαλα.

2.

Εἶδατε τὸ κεφάλι της πὼς εἶναι; Σὰν πορτοκάλι! Στρογγυλό, στρογγυλό.

Στὸ ἐπάνω μέρος ἔχει τ' αὐτιά της. Εἶναι μικρὰ και μυτερά. Και κινιοῦνται μὲ μεγάλη εὐκολία. Ἀμα ἀκούσῃ πουθενὰ κανένα θόρυβο τὰ γυρίζει κατὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο γιὰ ν' ἀκούσῃ καλύτερα. Ἐτσι ἀκούει και τὸν ἐλαφρότερο θόρυβο ἀπὸ τὰ ποντίκια.

Μόνο ἡ ἴδια δὲν ἀκούεται καθόλου, ἄμα περπατῇ. Γιατὶ ἀπὸ κάτω στὰ δάχτυλά της, ἔχει κάτι μαξιλαράκια, πὺ εἶναι πολὺ

μαλακά. Ούτε και τὰ μυτερά και γυριστά νύχια της ακούονται στο περπάτημά της. Γιατί στα δάχτυλά της ή γάτα έχει κάτι θήκες και εκεί μέσα μαζεύει τὰ νύχια της, άμα δέν τὰ χρειάζεται. "Ετσι τὰ νύχια της όχι μόνο δέν κάνουν κρότο, μὰ και δέν τρέβονται και κρατιούνται πάντα μυτερά.

Τὰ νύχια τῆς γάτας και τὰ μαξιλαράκια τῶν ποδιῶν της.

Ούτε όμως και σκοντάφτει ποτέ ή γάτα τή νύχτα, εκεί που γυρίζει μέσα στο σπίτι, γιατί τή βοηθοῦν τὰ μουστάκια της. "Οπως ο άνθρωπος, άμα βρεθῇ στο σκοτάδι, βάζει μπροστά τὰ χέρια του για νὰ μὴν πέση ἐπάνω στα έπιπλα ή στον τοίχο, έτσι κι ή γάτα, άμα περπατῇ στο σκοτάδι, άγγίζει με τὰ μουστάκια της τὰ διάφορα πράματα και έτσι προσέχει νὰ μὴ σκοντάφτη.

Μὰ και κάτι άλλο βοηθεῖ τή γάτα τή νύχτα νὰ κυνηγᾷ τοὺς ποντικούς. Οἱ ποντικοὶ όχι μόνο δέν τὴν ακοῦν, μὰ ούτε και τή βλέπουν. Γιατί τὸ μαλλί της, εἴτε ἄσπρο εἶναι, εἴτε μαῦρο, εἴτε άλλο χρώμα έχει, δὲ φαίνεται τή νύχτα στο σκοτάδι.

Μὰ αν δὲ βλέπουν οἱ ποντικοὶ τή γάτα, ἐκείνη όμως βλέπει τοὺς ποντικούς. Τὰ μάτια της εἶναι καμωμένα, για νὰ βλέπουν καλὰ

Τὰ μάτια τῆς γάτας
τῇ μέρα. τῇ νύχτα.

Στόμα και δόντια
γάτας.

τῇ νύχτα. Τῇ νύχτα μεγαλώνει ή κόρη τῶν ματιῶν της και τότε τὰ μάτια της λάμπουν σὰ νὰ εἶναι γιάλινα. Αὐτὸ φυσικὰ εἶναι κακό, γιατί μποροῦν νὰ τὴν καταλάβουν οἱ ποντικοί, μὰ ή πονηρὴ ή Ψιφίνα δέν έχει τὰ μάτια της πάντα ανοιχτά τῇ νύχτα, ἀλλὰ τὰ

ανοίγει μιὰ, βλέπει καλὰ ποῦ βρίσκειται καὶ ὕστερα τὰ κλείνει καὶ βάζει σ' ἐνέργεια τὰ μουστάκια τῆς.

"Ετσι προχωρεῖ καὶ τοὺς πιάνει εὐκολα. Γι' αὐτὸ λέμε πὼς ἅμα κόψουμε τὰ μουστάκια τῆς γάτας δὲν πιάνει πιὰ ἡ γάτα ποντικούς. Ἀμα ὅμως δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ κρύψῃ τὰ μάτια τῆς τῇ νύχτᾳ, ἡ γάτα βλέπει περίφημα στὸ σκοτάδι, ὅσο περίφημα ἀκούει ὁ σκύλος. Καὶ θὰ σᾶς πῶ μιὰν ἱστορίαν, ποὺ φανερώνει πόσο καλὰ βλέπει ἡ γάτα τῇ νύχτᾳ καὶ πόσο ἀκούει ὁ σκύλος.

Μιὰ γάτα καὶ ἓνας σκύλος τοῦ ἴδιου σπιτιοῦ ἦταν πολὺ ἀγαπημένοι. Παράδοξο εἶναι βέβαια, ὅχι ὅμως καὶ ἀδύνατο. Κοιμοῦνταν μαζὶ ἀγκλιασμένοι, δηλαδή ἡ γάτα μιὰ κουλούρα ἀνάμεσα στὰ πόδια τοῦ σκύλου. Ἦταν νύχτα, ἔβρεχε δυνατὰ καὶ τὸ παράθυρο, ποὺ κοντὰ του κοιμοῦνταν οἱ δύο φίλοι, στὸ τρίτο πάτωμα τοῦ σπιτιοῦ, ἦταν ἀνοιχτό. "Εξαφνα τινάζεται ὄρθιος ὁ σκύλος καὶ ξυπνᾷ τὴ γάτα. «Σήκω! τῆς λέει, ἀκουσα κρότο στὸ δρόμο, σὰν νὰ ἔπασσε σιδερένιο πρᾶγμα στὶς πέτρες ἐπάνω. Σὺ ποὺ βλέπεις καλὰ, σκύψε νὰ δῆς τί τρέχει. Νὰ μὴν εἶναι κλέφτες καὶ πρέπει νὰ βρεθῶ κάτω στὸ ἰσόγειο νὰ τοὺς διώξω ;»

"Η γάτα σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο, ποὺ ἦταν τόσο ψηλά, βλέπει κάτω στὸ δρόμο προσεχτικὰ κι ἔπειτα λέει στὸ σύντροφό της.

— «Ἐχεις δίκιο γιὰ τὸν κρότο. Ἦσυχασε ὅμως δὲν εἶναι κλέφτες. Ἡ μικρὴ κυρούλα μας ἄφησε τὴ βελόνα, ποὺ ἔρραβε τὰ ρούχα τῆς κούκλας τῆς ἐδῶ στὸ παράθυρο καὶ ὁ ἄερας τὴν ἔρριξε ἐπάνω στὶς πέτρες. Αὐτὸ τὸν κρότο θᾶκουσες. Νά την! ἐκεῖ κάτω, ἀνάμεσα σὲ δυὸ πέτρες, τὴ βλέπω καθαρὰ! »

Γι' αὐτὸ λένε γιὰ ἓνα ποὺ βλέπει καθαρὰ τῇ νύχτᾳ «βλέπει σὰν τὴ γάτα στὸ σκοτάδι !»

3.

"Ἀς πᾶμε πάλι στὸ κεφάλι τῆς γάτας κι ἂς τῆς ἀνοίξουμε τὸ στόμα.

Βλέπομε πρῶτα τὴ γλῶσσα τῆς. Εἶναι κόκκινη κόκκινη καὶ ὅπως τὴ βλέπομε φαίνεται νὰ εἶναι καὶ μαλακὴ. Πόσο ὅμως γελιόμαστε! "Αν τὴν ἀγγίξουμε μὲ τὸ δάχτυλο, θὰ ἰδοῦμε πὼς

είναι σάν ψιλὸ πριονάκι. Γιατὶ ὅλη ἡ γλῶσσα τῆς γάτας ἔχει κατὶ ψιλὰ ψιλὰ δοντάκια, ποὺ καταλαβαίνεις νὰ σὲ ξύνουν. Ἡ γλῶσσα δηλαδὴ τῆς γάτας εἶναι σάν ψιλή λίμα. Ἐπειδὴ εἶναι ἔτσι ἡ γλῶσσα της, μπορεῖ ἡ γάτα καὶ ξύνει εὐκολὰ τὸ κρέας ἀπὸ τὰ κόκαλα. Ἀκόμη μπορεῖ νὰ ξύνῃ καὶ τὶς σκόνες καὶ τὶς λάσπες ἀπὸ τὸ σῶμα της καὶ νὰ καθαρίζεται.

Μὰ ἡ γλῶσσα τῆς γάτας, ὅπως δὲ καὶ τοῦ σκύλου, ἔχει καὶ ἄλλο σκοπὸ. Εἶδατε πῶς κάνει ἡ γάτα ἅμα πίνῃ νερὸ ἢ γάλα; Δὲν τὸ ρουφᾷ, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ τὸ τραβᾷ μὲ τὴ γλῶσσα της καὶ στὰ τελευταῖα γλείφει καὶ τὸ πιάνο.

Ἄς κοιτάξωμε τώρα καὶ τὰ δόντια της. Ὅλα εἶναι μυτερά σὰ βελόνες. Σὲ κάθε σαγόνι μάλιστα ἔχει ἀπὸ δύο σκυλόδοντα, πολὺ μακριὰ καὶ πολὺ μυτερά. Αὐτὰ τὰ ἔχει γιὰ νὰ σκίζῃ τοὺς ποντικούς. Τραπεζίτες, πλατιά δηλαδὴ δόντια στὰ πλάγια τοῦ στόματός της, δὲν ἔχει ἡ γάτα. Τί νὰ τοὺς κάμῃ ὅμως; Τραπεζίτες ἔχουν τὰ χορτοφάγα ζῶα, ποὺ τοὺς χρειάζονται γιὰ νὰ ἀλέθουν τὸ χόρτο νὰ τὰ κάμουν σὰ ζυμαρί.

Τρώει ὅμως ἡ γάτα χόρτα γιὰ νὰ χρειάζεταιαι τραπεζίτες;

4.

Τί τρώει λοιπὸν ἡ γάτα; Τρώει παχουλὰ ποντικᾶκια, κρεατάκια, γάλα, πουλάκια καὶ ψάρια. Αὐτὰ εἶναι τὰ καλύτερά της φαγητά. Στὴν ἀνάγκη φυσικὰ τρώει καὶ ψωμὶ καὶ ὕσπρια μαγειρεμένα καὶ ὅ,τι ἄλλο τρώει ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὰ ὅμως εἶναι τὰ νηστήσιμά της. Τὰ πασχαλινὰ εἶναι τὰ ποντικᾶκια, τὰ πουλάκια καὶ τὰ ψάρια. Θ' ἀκούσατε καὶ καμμιὰ φορὰ ποὺ λέγουν: «Μήπως σιχάθηκε ἡ γάτα τὰ ψάρια!», δηλαδὴ, δὲν τὰ σιχάινεται ποτέ.

Ἡ γάτα ὅμως τρελαίνεται γιὰ τοὺς ποντικούς.

Καὶ ἡ Ψιψίνα τὴ νύχτα, ποὺ κοιμοῦνται ὅλοι καὶ βγαίνουν οἱ ποντικοὶ ἀπὸ τὶς τρύπες τους, πηγαίνει σιγὰ σιγὰ καὶ στέκει δίπλα στὴν ντουλάπα τῆς κουζίνας. «Ἐδῶ» συλλογίζεται «χωρὶς ἄλλο θὰ βγῇ κανένα ποντικᾶκι γιὰ νὰ ροκανίσῃ τίποτε». Καὶ κάθεται ἡσυχη ἡσυχη, ἔτοιμη νὰ τὸ ἀρπάξῃ.

Μόλις ἀκούσῃ θόρυβο τεντώνει τ' αὐτιά της, ἀνασηκώνεται λίγο καὶ περιμένει.

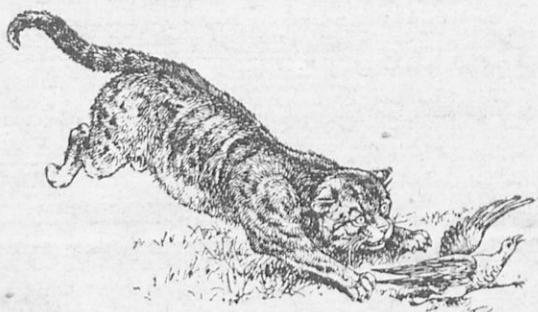
Παπαμαύρου. Τὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς αὐλῆς

Σὲ λίγο παρουσιάζεται ὁ ποντικός. Εἶναι ἓνα μικρὸ ποντικᾶκι, ποὺ βγάζει κάτω ἀπὸ τὴν ντουλάπα τὸ κεφαλᾶκι του καὶ κουνᾷ τὴ μυτίτσα του.

"Ὑστερα χώνεται πάλι μέσα καὶ τρέχει πίσω στὰ ἄλλα ποντικᾶκια καὶ τοὺς λέει: «Ἡ Ψιφίνα δὲν εἶναι ἐδῶ. Ἐλάτε γρήγορα!» Καὶ βγαίνουν ἔξω ὅλα τὰ ποντικᾶκια. Μόλις ὅμως ξεπροβάλουν χώνεται ἡ γάτα καὶ μὲ ἓνα πήδημα ἀρπάζει τὸ μεγαλύτερο στὰ νύχια της.

Τὰ ἄλλα ποντικᾶκια ὅπου φύγη φύγη!

"Αὐα πιάση ἡ γάτα τὸ ποντίκι, ἀρχίζει νὰ παίξει μαζί του. Τὸ παίρνει στὰ νύχια της καὶ τὸ σηκώνει στὸν ἀέρα. Κάνει πὼς θέλει νὰ τὸ ἀφήσῃ ἐλεύθερο νὰ φύγῃ. Ἐκεῖνο παίρνει θάρρος καὶ

Γάτα καὶ πουλάκι.

τρέχει ὅσο μπορεῖ. Μὰ ἀμέσως χώνεται πάλι ἡ Ψιφίνα καὶ τὸ ἀρπάζει στὰ νύχια καὶ παίξει πάλι μαζί του. Παίζει, παίξει, ὥσπου νὰ βαρεθῇ. "Ὑστερα τὸ τρώει.

Γι' αὐτὸ λέμε γιὰ ἓνα δυνατὸ ποὺ παίξει μὲ ἓνα ἀδύνατο καὶ τὸν βασανίζει «παίζει σὰν τὴ γάτα μὲ τὸ ποντίκι.»

Κατόπι πηγαίνει καὶ κάθεται πάλι στὸ ἴδιο μέρος καὶ περιμένει νὰ βγῇ κανένα ἄλλο ποντικᾶκι. "Α! μπορεῖ καὶ εἴκοσι ποντίκια νὰ πιάσῃ κάθε νύχτα.

Κι αὐτὰ δὲν μποροῦν νὰ τῆς κάμουν τίποτε. "Αν ἦταν καὶ αὐτὰ σὰν τὸν σκύλο, θὰ τὴν ἐπνιγαν στὴ στιγμή.

Γιατὶ καὶ τοῦ σκύλου θὰ τοῦ ριχνόταν ἡ γάτα καὶ μὲ χαρὰ θὰ τοῦ ἐβγάζε τὰ μάτια, μὰ αὐτὸς δὲ χωρατεύει. Ὁ σκύλος δὲν εἶναι

σάν τὰ ποντίκια. Ὁ σκύλος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τῆς γάτας. Ἀμα τὴν ἰδῇ χύνεται ἐπάνω τῆς καὶ μπορεῖ νὰ τὴν κοιματιάσῃ. Ἐκείνη τότε βγάζει μιὰ θυμωμένη φωνὴ φφφ! καὶ σκαρφαλώνει ἐπάνω σὲ δέντρο ἢ σὲ κανένα τοῦχο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἀνεβῇ ὁ σκύλος. Ἀπὸ καὶ πάνω τὸν κοιτάζει σὰ νὰ τοῦ λέη: «Κακομοίρη, θὰ σοῦ βγάλω τὰ μάτια! ἀσχημομούρη!» καὶ τὸν θυμώνει. Ἐκεῖνος πάλι ἀποκάτω τὴ γαβγίζει καὶ τῆς λέει: «Γάβ γάβ γάβ! Κατέβα καὶ θὰ δῆς τί σοῦ κάνω! Θὰ σὲ σκίσω σὰ σαρδέλα, προκομμένη μου!»

Ἄ, εἶναι ἀδύνατο νὰ μονιάσῃ ἡ γάτα μὲ τὸ σκύλο. Θὰ ἀκούσατε τὴν παροιμίαν ποὺ λένε γιὰ δυὸ ἀνθρώπους, ποὺ μαλώνουν καθεμέρα: «αὐτοὶ τρώγονται σάν τὸ σκύλο μὲ τὴ γάτα».

Τὰ ποντίκια ὅμως δὲν μποροῦν νὰ τῆς κάμουν τίποτε τῆς γάτας. Καὶ ὅμως, πόσο θὰ ἤθελαν νὰ τὴν ἐβγαζαν ἀπὸ τὴ μέση!

Τουλάχιστο νὰ μποροῦσαν οἱ ποντικοὶ νὰ ἐβρῖσκαν ἓνα τρόπο, ποὺ νὰ τὴν καταλαβαίνουν, ἅμα ἔρχεται, γιὰ νὰ φεύγουν!

Μιὰ φορὰ ὁ ἀρχηγὸς τῶν ποντικῶν ἐνὸς σπιτιοῦ, φώναξε ὅλους τοὺς ποντικούς. «Ἐλᾶτε» τοὺς εἶπε «νὰ σκεφτοῦμε, πῶς νὰ κάμωμε νὰ καὶ μὴν πέφτωμε στὰ νύχια τῆς γάτας. Ὅποιος ξέρει κανένα τρόπο νὰ τὸν πῇ». Πολλοὶ σηκώθηκαν καὶ εἶπαν τὴ γνώμη τους. Στὰ τελευταῖα σηκώθηκε ἓνα μικρὸ ποντικάκι καὶ εἶπε: «Ἐγὼ ξέρω ἓναν τρόπο, ποὺ θὰ γλιτώσωμε ἀπὸ τὴν Ψιψίνα. Νὰ πάη ἓνας ἀπὸ μᾶς τὴν ὥρα ποὺ κοιμάται ἡ Ψιψίνα καὶ νὰ τῆς κρεμάσῃ ἓνα κουδούνι στὸ λαιμό.» Ἐτσι ἅμα ἔρχεται νὰ μᾶς πιάσῃ, τὸ κουδούνι θὰ χτυπᾷ, ἐμεῖς θὰ τ' ἀκοῦμε καὶ θὰ φεύγωμεν.

— «Αὐτὸ εἶναι πολὺ καλόν», εἶπαν ὅλοι. «Αὐτὸ νὰ κάμωμε».

— «Ποῖος θὰ κρεμάσῃ τὸ κουδούνι στὸ λαιμὸ τῆς Ψιψίνας;» ρώτησε ὁ ἀρχηγός. Κανένας δὲ μίλησε. «Δὲν ἔχασα τὰ μυαλά μου» συλλογιόταν ὁ καθένας «νὰ πάω μόνος μου νὰ ριχτῶ στὰ νύχια τῆς Ψιψίνας! Ἀκοῦς ἐκεῖ; Γιατί δὲν πάει ὁ ἴδιος;» Ἐτσι οἱ ποντικοὶ ἔμειναν χωρὶς νὰ μπορέσουν νὰ κάμουν τίποτε στὴ γάτα.

5.

Ὅσο ὅμως αἰμοβόρα εἶναι ἡ γάτα στὰ ποντίκια καὶ στὰ σκυλιά, τόσο τρυφερὴ εἶναι στὰ παιδιὰ τῆς.

Γεννᾷ δυὸ φορές τὸ χρόνο ἀπὸ 2 ὥς 7 γατάκια. "Όταν τὰ γεννᾷ εἶναι τυφλά. Ἡ μητέρα τους κάθεται μαζί τους καὶ τὰ ζεσταίνει καὶ τὰ βυζαίνει. Ἀμα καταλάβῃ κανένα κίνδυνο γιὰ τὰ παιδιὰ της, ἂν δηλαδὴ εἶναι σκύλοι ἐκεῖ κοντὰ ἢ κακὰ παιδιὰ, ποὺ τῆς πειράζουν τὰ μικρά, τὰ παίρνει ἀπ' ἐκεῖ μὲ τὸ στόμα της καὶ τὰ πηγαίνει σὲ κανένα ἄλλο κρυφὸ μέρος.

"Αμα τὰ γατάκια μεγαλώσουν λίγο, ἀρχίζουν τὰ παιχνίδια. Δὲ βρίσκονται πὺδ παιχνιδιάρικα ζῶα ἀπὸ τὰ γατάκια. Ἀνεβαίνουν ἐπάνω στὴ μάνα τους, τὴ δαγκώνουν ἀπὸ τὴν οὐρά, παίζουν μὲ κουρελάκια, μὲ τόπια καὶ μὲ ὅ,τι ἄλλο βροῦν ἐμπρὸς τους.

Ἡ μάνα τους τὰ καμαρώνει καὶ συχνὰ παίξει κι αὐτὴ μαζί τους. Ὅστερα τὰ γλείφει λίγο καὶ τοὺς δίνει δύο τρεῖς λαφριές γρατσουνιές γιὰ νὰ τὰ χαηδέψῃ.

«Μπράβο!» τοὺς λέει «μπράβο!» Ἀμα μεγαλώσετε θὰ γίνετε φοβεροὶ ποντικοφάγοι!» Καὶ τὰ χαηδεύει πάλι.

6.

Ἡ γάτα εἶναι ὠφέλιμη καὶ γιὰ τὸ δέρμα της. Ἀπ' αὐτὸ κάνουν γάντια καὶ ζεστὲς γοῦνες.

Οἱ καλύτερες μάλιστα γοῦνες γίνονται ἀπὸ μιὰ γάτα, ποὺ λέγεται γάτα τῆς Ἀγκύρας καὶ ἔχει μαλακό, ἄσπρο καὶ μακρὸ μαλλί.

Νὰ παίζετε μὲ τὴ γάτα νὰ προσέχετε ὅμως νὰ μὴν ἀναπνέετε τὰ χνῶτα της γιατί αὐτὸ φέρνει ἄρρώστειες κακές. Ἀκόμα νὰ προσέχετε νὰ μὴν ἀφήνετε γάτες νὰ κοιμοῦνται κοντὰ στὰ μικρὰ παιδιὰ, γιατί εἶνε κίνδυνος νὰ καταπιῇ τὸ παιδί καμιὰ τρίχα τῆς γάτας καὶ αὐτὸ εἶναι πολὺ κακό, γιατί ἡ τρίχα καθίζει στὸ λαιμὸ τοῦ παιδιοῦ καὶ δὲ φεύγει πιά. Καὶ τὸ παιδί ἀρχίζει καὶ βήχει δυνατὰ καὶ πολλὰς φορές κάνει ἑμετοὺς.

Γι' αὐτὸ τὴ νύχτα πρέπει οἱ γάτες νὰ μένουν στὴν κουζίνα.

Βρίσκονται καὶ ἄγριες γάτες, ποὺ ζοῦν στὰ δάση καὶ λέγονται ἀγριόγατες ἢ αἰλουροὶ. Κυνηγοῦν πουλιὰ καὶ ἄλλα μικρὰ ζῶα.

3. Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ

1.

✓
Ποιός δὲν ξέρει τὸν ποντικό, τὸν κοσμογυρισμένο, ποὺ ξέρει
ὅλες τὶς γλῶσσες τῶν ἀνθρώπων καὶ βλέπουν τὰ μάτια του ὅλες
τὶς χῶρες τῆς γῆς!

Μὴ νομίζετε ὅμως πὼς πλερώνει καὶ ναῦλο στὰ ταξιδιά του.

Ταξιδεύει πάντα ἀναυλα καὶ πάντα ἀκάλεστος. "Αἶμα ἓνα
πλοῖο φτάσῃ σ' ἓνα λιμάνι καὶ δέσῃ τὸ μεγάλο του σκοινὶ στὴν
παράλια, βγαίνει κι ὁ ποντικός ἀπὸ τὴν τρύπα του καὶ συλλογιέ-
ται:

—«Νὰ μῶ ἀπὸ τὸ σκοινὶ μέσα στὸ πλοῖο, νὰ κάμω κανένα
ταξιδάκι;»

Κι ὥσπου νὰ πῆς: ἀμήν, σκαρφαλώνει ἐπάνω στὸ σκοινὶ καὶ
ὥσπου νὰ γυρίσῃ νὰ δῇς εἶναι μέσα στὸ πλοῖο.

Τὸ πλοῖο ξεκινᾷ γιὰ ἄλλες χῶρες καὶ μαζί του πάει κι ὁ
κύρ ποντικός. Τὴ νύχτα ποὺ κοιμοῦνται ὅλοι, ἀνεβαίνει στὰ
κατάρτια τοῦ πλοῖου γιὰ νὰ πάρῃ τὸν ἀέρα του καὶ νὰ κοιτάξῃ
καὶ τὸν καιρό.

Αὐτὸς εἶναι ὁ ποντικός ὁ **κα ρ α β ο κ ὕ ρ η ς**.

Ἀκούστε κι ἓνα ποίημα:

✓
Πέντε ποντικοὶ μουντζοῦροι
κι ἄλλοι τρεῖς ἀλευρομοῦροι
μιὰ φρεγάδα ἀρματώσαν
καὶ φακὴ τὴν ἐφορτώσαν. ✓
Πέντε μέρες ἀρμενίζαν
καὶ καιρὸ δὲν ἐγνωρίζαν
καὶ στὸ πέλαγο ποὺ βγῆκαν
μιὰ βαριὰ φουρτούνα βρῆκαν.
Τρέχει ὁ ἓνας στὸ τιμόνι:
«Ὁχ! κακὸς καιρὸς πλακώνει!»
Πάει ὁ ἄλλος στὴν ἀντένα:
«Θὰ χαθοῦμε τὰ καημένα!»

Πάει κι ἄλλος μὲς στ' ἀμπάρι:
«Βρέ, παιδιά, κακὸ χαμπάρι!»
Πάει κι ἄλλος μὲς στ' ἀρμάρι
γιὰ νὰ τρώῃ παξιμάδι.
Πάει τὸ ἓνα, πάει τ' ἄλλο,
γίνηκε κακὸ μεγάλο.
Πέρα στὸ νησί ἐβγῆκαν,
τῶστρωσαν καὶ κοιμηθῆκαν.

Ἄλλοτε πάλι τὸν βρίσκομε τὸν κύρ ποντικὸ νὰ ἔχῃ τὴ
φωλιά του μέσα στὴν κουζίνα τοῦ σπιτιοῦ.

Ἐκεῖ κάπου, πίσω ἀπὸ τὴν ντουλάπα, ἢ κάτω ἀπὸ τὸ νεροχύτη,
ἢ κάτω ἀπὸ τὸ πάτωμα, ὅπου τελοσπάντων τύχῃ, εὐρίσκει καμιὰ
τρύπα καὶ ἐκεῖ ἀκουμπᾷ.

Τὴ νύχτα βγάζει ὁ ποντικὸς τὴ μουσούδα του ἀπὸ τὴν τρύπα
καὶ μυρίζεται μὴν εἶναι ἡ γάτα ἐκεῖ κοντά.

Ἄμα καταλάβῃ πὼς τὸ μέρος εἶναι ἐλεύθερο, βγαίνει ἔξω
καὶ ἀρχίζει νὰ δοκιμάζῃ τὰ φαγιά στοὺς τεντζερέδες. Ὑστερα
πηγαίνει καὶ στὴν τουλάπα καὶ τρώει κι ἐκεῖ ὅ,τι βρῇ. Ἄν
βρῇ κεφαλίσιο τυρί, ἔ, χαρά του!

Αὐτὸς εἶναι ὁ π ο ν τ ι κ ὸ ς ὁ μ ᾱ γ ε ρ α ς, πού ξέρει
ὅλη τὴ μαγειρικὴ ἀπέξω.

Μὰ ἀκόμα τὸν βρίσκομε τὸν ποντικὸ νὰ κατοικῇ μέσα στὰ
παντοπωλεῖα. Ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὰ σακκιὰ ἢ μέσα στὶς κάσες,
ἢ ἐπιτέλους καὶ στὸ ὑπόγειο, στήνει τὸ λημέρι του.

Αὐτὸς εἶναι ὁ π ο ν τ ι κ ὸ ς ὁ μ π α κ ᾱ λ η ς.

Ἄλλοτε πάλι ὁ ποντικὸς γίνεται καλόγερος καὶ ζῇ στὸ μονα-
στήρι. Ἄλλοτε τὸν βλέπομε ἀποθηκάριο σὲ μεγάλες ἀποθήκες.

Ὡ, ὅπου νὰ γυρίσης, θὰ βρῇς ποντικούς. Οἱ ποντικοὶ εἶναι
οἱ ἀκάλεστοι μουσαφίρηδες τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπου πηγαινέι αὐτός,
ἀπὸ κοντὰ κι αὐτοί.

2.

Θὰ τὸν εἶδατε καμιὰ φορὰ στὴ φάκα τὸν κύρ ποντικὸ!
Εἶδατε πὼς τρέχει μέσα στὴ φάκα καὶ χώνει τὴ μουσούδα του
ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σύρματα καὶ θέλει νὰ βγῇ; Εἶναι σὰν τὸ ἀγρίμι
μέσα στὸ κλουβί.

Είναι μικρούτσικος! Οί μεγάλοι οί ποντικοί είναι φοβιτσιάρηδες και δε βγαίνουν συχνά από την τρύπα τους. Έκεῖνα όμως τὰ μικρὰ τὰ ποντικιάκια είναι πιὸ τολμηρὰ καὶ ἀψηφοῦν τὸν κίνδυνο. Βγαίνουν λοιπὸν συχνὰ ἀπὸ τὴν τρύπα τους καὶ φυσικὰ τὴν παθαίνουν πολλές φορές.

Ἄν συγκρίνωμε τὸ σῶμα τοῦ ποντικοῦ μὲ τὴν οὐρά του, θὰ ἰδοῦμε πὼς ὅσο μακρὺ εἶναι τὸ σῶμα του, ἄλλο τόση εἶναι ἡ οὐρά του. Καὶ ἐνῶ τὸ σῶμα του εἶναι σκεπασμένο μὲ σταχτιᾶς τρίχες στὴν πλάτη καὶ πιὸ ἀνοιχτὲς στὴν κοιλιά, ἡ οὐρά του εἶναι γυμνή, χωρὶς δηλαδή τρίχες.

Τώρα, τὸ ὅτι ἡ οὐρά του εἶναι μακριά, εἶναι εὐχάριστο γιὰ τὸν ποντικό. Εἶδαμε παραπάνω πὼς ὁ ποντικός μπαίνει μέσα στὸ πλοῖο ἀπὸ τὸ σκοινί. Μὰ καὶ σὲ πιὸ ψιλὸ σκοινὶ μπορεῖ νὰ σκαρφαλώσῃ ὁ ποντικός. Ἀκόμη καὶ σ' ἓνα σπάγγο. Καὶ γιὰ νὰ μὴ γέρνη μὰ νὰ μπορῇ νὰ κρατᾷ τὴν ἰσορροπία, τυλίγει τὴν οὐρά του στὸ σκοινὶ καὶ ἔτσι κρατιέται.

Τὰ πόδια τοῦ ποντικοῦ εἶναι κοντά. Τὰ πισινὰ μάλιστα εἶναι πολὺ κοντὰ καί, ἅμα μένῃ ἀκίνητος, νομίζεις πὼς εἶναι καθισμένος. Τὸ κάθε μπροστινὸ πόδι ἔχει 4 δάχτυλα καὶ τὸ κάθε πισινὸ 5. Σὲ κάθε δάχτυλο εἶναι καὶ ἀπὸ ἓνα νυχάκι πολὺ μυτερό. Μὲ τὰ νύχια αὐτὰ ὁ ποντικός σκαρφαλώνει ὅπου νὰ εἶναι. Ἀκόμα καὶ ἐπάνω σὲ τοῖχο μπορεῖ νὰ περπατήσῃ ἅμα ἔχῃ μερικὰ βαθουλώματα καὶ ἐξογκώματα.

Καὶ τρέχει! Σὰν ἀστραπὴ πηγαίνει! Ἄλλοτε πάλι ἅμα εἶναι νὰ κατεβῇ ἀπὸ κάπου καὶ εἶναι κανένα μακρὺ ξύλο ἐκεῖ, τυλίγει τὴν οὐρά του στὸ ξύλο καὶ ὕστερα ἀφήνει τὸ σῶμα του ἐλεύθερο καὶ ἔτσι κυλᾷ κάτω μόνο του.

Τὰ μάτια τοῦ ποντικοῦ εἶναι μικρούτσικα. Εἶναι σὰν μικρὲς χαντρίτσες. Εἶναι ὅμως πολὺ ζωηρὰ καὶ εὐκίνητα. Τὴ νύχτα ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἰδῇ ὁ κακομοίρης καλὰ. Ἡ γάτα βλέπει καλύτερα.

Ὅσο μικρὰ ὅμως εἶναι τὰ μάτια του, τόσο μεγάλα εἶναι τ' αὐτιά του, ἀνάλογα μὲ τὸ σῶμα του. Καὶ δὲ μένουν ποτὲ ἀκίνητα. Ὅλο κινεῖνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Μόλις ἀκούσῃ ὁ ποντικός καὶ τὸν παρὰ μικρότερο θόρυβο, ἀμέσως τὰ τεντώνει γιὰ ν' ἀκούσῃ καλὰ.

Ἄν δὲν εἶχε μουσούδα ὁ ποντικός θὰ ἦταν χαμένος! Θὰ τὸν ἔπιανε στὴ στιγμή ἡ γάτα! Ὅπως δὲ βλέπει καλὰ, θὰ ἔπεφτε

μόνος του στὰ νύχια της. Μὰ ὅ,τι δὲν κάνει μὲ τὸ ἀδύνατο μάτι του ὁ ποντικός, τὸ κάνει μὲ τὰ μουστάκια του καὶ μὲ τὴ μύτη του. Μὲ τὰ μουστάκια του καταλαβαίνει τὰ πράγματα! Εἶναι δηλαδὴ τὸ ἴδιο μὲ τὰ μουστάκια τῆς γάτας.

"Ἐχει γερὴ μύτη ὁ ποντικός! "Ο,τι δὲν μπορεῖ νὰ ἰδῇ, τὸ μυρίζεται ἀπὸ μακριά.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ μύτη του δὲν μένει ποτὲ ἡσυχῇ, μὰ ὅλο ἀνοίγει καὶ κλείνει. "Αν ἰδῇτε καμιά φορὰ ποντικό, κοιτάξτε νὰ ἰδῇτε πῶς τὴν κουνᾷ τὴ μύτη του.

Δόντια ποντικοῦ.

Κανένα ζῶο δὲν ἔχει τόσο γερὰ δόντια, ὅπως ὁ ποντικός. Πρῶτα πρῶτα ἔχει ἐμπρός, σὲ κάθε σαγόνι δυὸ μυτερὰ καὶ κοφτερὰ δόντια, πού εἶναι σὰν σκαρπέλα. Μὲ αὐτὰ τρυπᾷ τὰ ταβάνια τῶν σπιτιῶν, τίς ντουλάπες, τὰ ἐπιπλα καὶ ὅ,τι βρῇ. Εἶναι πολὺ μυτερὰ καὶ πολὺ σκληρὰ τὰ δόντια αὐτά. Δὲν καταστρέφονται ποτέ. Γιατὶ ὅσο τρίβονται ἀπὸ πάνω τόσο μεγαλώνουν ἀπὸ κάτω, ὅπως τὰ νύχια τοῦ ἀνθρώπου. Λίγο πῶς μέσα ὁ ποντικός ἔχει καὶ πλατιά δόντια, τοὺς τραπεζῖτες.

3.

Τί τρώει τώρα ὁ ποντικός; Μήπως ὑπάρχει καὶ τίποτε πού νὰ μὴν τὸ τρώῃ; "Ο,τι βρῇ μπροστά του, τὸ τρώει. "Αμα δὲ βρίσκει τίποτε, τρώει καὶ ξύλα. Μὰ σὲ τέτοια δύσκολη θέσῃ δὲ θάρθῃ ποτὲ ὁ ποντικός. "Ας εἶναι καλὰ οἱ ἄνθρωποι, πού μαγειρεύουν γι' αὐτὸν καὶ τὰ βρίσκει ἑτοιμα ὁ κύριος.

Πρῶτα πρῶτα τρώει ὅ,τι τρώει καὶ ὁ ἄνθρωπος. Κρέας, ψάρια, ψωμί, τυρί.

"Υστερα τρώγει κάθε μαγειρεμένο φαί.

Μὰ κι ἀπ' αὐτὰ ἂν δὲ βρῇ, τρώει ἄλλα πράγματα. Τρώει στάρι.

Οἱ γεωργοὶ μάλιστα ξέρουν τί καταστροφὲς κάνει ὁ ποντικός στὶς ἀποθῆκές τους! Τρώει καλαμπόκι, ξερὰ φασόλια καὶ κουκιὰ. Τρώει ξερὰ σῦκα καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔχουν ἀποθηκεμένο οἱ χωρικοί. Πολὺ ἀγαπᾷ καὶ τὰ καρύδια καὶ τὰ ἀμύγδαλα. Κάθεται μὲ ὑπομονὴ

καὶ τρυπᾷ πρῶτα τὸ φλούδι. Ὑστερα χώνει τὴ μουσούδα του μέσα καὶ τρώει τὴν ψίχα.

"Ἀμα ἔχῃς ποντικούς μέσα στὸ σπίτι σου, εἶναι σὰν νὰ ἔχῃς τὴν καταστροφὴ. Δὲ σέβονται τίποτε. Σὲ λίγο καιρὸ μποροῦν νὰ σοῦ καταστρέψουν τὰ ἐπιπλα, νὰ σοῦ κόψουν ὅλα τὰ ρούχα, νὰ σοῦ ρημάξουν τὸ σπίτι. Πρέπει νὰ προφτάσῃς νὰ πάρῃς ἕνα δυὸ γάτες, γιατί ἄλλιῶς θὰ σοῦ τὸ ρίξουν ἀπὸ τὰ θεμέλια.

"Ἀμα καταλάβουν πὼς μέσα σ' ἕνα κλειστὸ πρᾶγμα, πρδ. σ' ἕνα μπαούλο, εἶναι τίποτε, ποὺ τρώγεται, ἀρχίζουν ἀμέσως καὶ τρυποῦν τὸ μπαούλο γιὰ νὰ μποῦν μέσα. Κάθονται ὥρες ὁλόκληρες καὶ τρώγουν τὸ ξύλο μὲ τὰ δόντια τους, ὥσπου ν' ἀνοίξουν τρύπα.

"Ἀμα κουραστῇ ὁ ἕνας, ἀρχίζει ὁ ἄλλος. Κι ἅμα τὸ τρυπήσουν καὶ μποῦν μέσα, μὴ ρωτᾶτε τότε τί καταστροφὴ φέρουν!

Αὐτὸς ὁ ποντικός, ποὺ ἐξετάσαμε ὡς τώρα εἶναι ὁ ποντικός ὁ κ α τ ο ι κ ῖ δ ι ο ς. Λέγεται ἔτσι γιατί κατοικεῖ μέσα στὰ σπίτια μαζί μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτοὶ εἶναι οἱ πιὸ μικροὶ ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ποντικῶν.

4.

Ὑπάρχουν ὅμως πολλὰ ἄλλα εἶδη ποντικῶν.

"Ἐνα εἶδος εἶναι οἱ μ α ὕ ρ ο ι ποντικοί. Αὐτοὶ εἶναι Ἄνατολιῖτες. Βαστοῦν δηλαδὴ ἀπὸ τὴν Ἀνατολή. Ἡ πατρίδα τους εἶναι ἡ Μικρὴ Ἀσία. Ἐχουν τρίχωμα μεγάλο καὶ χοντρό. Ἀμα μεγαλώσουν γίνονται ὡς 16 πόντους μακριοί.

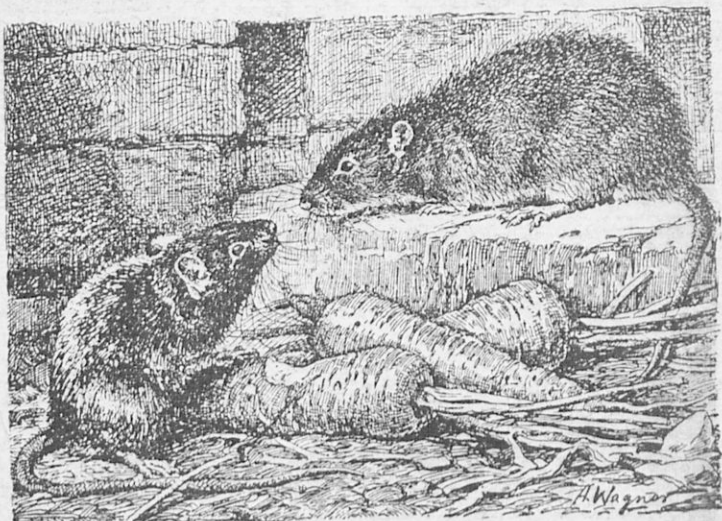
Ζοῦν σὲ κάτι χαλάσματα· σὲ κάτι καταστραμμένες ἐκκλησίες, σὲ κάτι ἐρείπια ἀπὸ παλιὰ κάστρα, σὲ κάτι ἐρημούς πύργους καὶ γενικά, ὅπου εἶναι χαλάσματα.

Οἱ μαῦροι ποντικοὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ πιὸ κλέφτες ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους. Εἶναι φοβεροὶ ληστές. Πολλὲς φορὲς τὴ νύχτα κάνουν καὶ ἐπιδρομὲς στὰ χωριά. Μπαίνουν στίς ἀποθήκες, στοὺς ἀχυρῶνες καὶ τρῶνε καλὰ ὅ,τι τοὺς τύχῃ καὶ ὕστερα κουβαλοῦν καὶ στὴ φωλιά τους.

"Ἐνα ἄλλο εἶδος εἶναι οἱ ποντικοὶ οἱ δ ε κ α τ α ῖ ο ι. Αὐτοὶ εἶναι οἱ φοβερώτεροι ἀπὸ ὅλους. Ἐχουν χρῶμα καστανὸ καὶ σταχτί. Ἀμα μεγαλώσουν γίνονται ὡς 24 πόντους μακριοί. Σὰ σκυλάκια!

Ποῦ νὰ τοὺς πιάσῃ γάτα αὐτοὺς! Εἶναι ὁ τρόμος τῆς γάτας! Ἄν
μπορῇ ἄς κάμῃ πὼς θέλει νὰ τοὺς πιάσῃ. Ρίχνονται ἐπάνω της καὶ
τὴν πνίγουν.

Αὐτοὶ ζοῦν στὶς πολιτεῖες, μέσα στοὺς ὑπονόμους,
στοὺς ἀγωγούς δηλαδή ποὺ εἶναι κάτω ἀπὸ τὴ γῆ γιὰ νὰ τρέχουν
τὰ ἀκάθαρτα νερά. Τρῶνε ὅ,τι ρίχνουν οἱ ἄνθρωποι στοὺς νεροχύ-
τες καὶ πηγαίνει ὕστερα στὸν ὑπόνομο. Αὐτοὶ φοβοῦνται νὰ ἰδοῦν
τὸν ἥλιο. Καμιά φορὰ ξεπροβάλλουν λίγο ἀπὸ τοὺς φεγγίτες τῶν
υπόνομων καὶ ἀνεβαίνουν ἐπάνω στὸ δρόμο, μὰ ἀμέσως πάλι
χάνονται.

Οἱ μεγάλοι ποντικοί.

Ἐνα τρίτο εἶδος ποντικῶν εἶναι οἱ ποντικοὶ οἱ ἄρουραῖοι. Αὐτοὶ εἶναι πρὶν μικροὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο εἶδη. Τὸ μεγαλύτερό τους
μάκρος φτάνει μόνο τοὺς 12 πόντους. Εἶναι ὅμως πολὺ καταστρε-
φτικοί. Αὐτοὶ ζοῦν στὰ χωράφια. Κάνουν τὶς φωλιές τους μέσα
στὴ γῆ Ἐπὰν ἔπάνω ἀφήνουν μιὰ μικρὴ τρύπα, ὅσο γιὰ νὰ μπῇ-
νουν μέσα. Κάτω ὅμως τὴν ἀνοίγουν πολὺ καὶ κάνουν καὶ διάφορους
δρόμους γιὰ νὰ μποροῦν εὐκολὰ νὰ ξεφεύγουν σὲ ὥρα κινδύνου.

Αὐτοὶ ζοῦν ἀπὸ τὰ γεννήματα. Τρῶνε τὶς ρίζες τῶν σπαρ-
τῶν καὶ κατόπι τοὺς καρποὺς καὶ δὲν ἀφήνουν τίποτε. Πολλὲς
φορὲς ἐνώνονται χιλιάδες τέτοιοι ἀρουραῖοι καὶ κάμνουν ἐπιδρομὴ
σὲ ἄλλα μέρη. Ἀλίμονο τότε στὰ μέρη, ποὺ θὰ περάσουν. Τὰ
ἀπογυμνώνουν! Πολλὲς φορὲς τέτοιοι ἀρουραῖοι κατὰστρεψαν
τὰ σπαρτὰ τῆς Θεσσαλίας. Εἶναι χειρότεροι καὶ ἀπὸ τὴν ἀκρίδα!

Ἐκτὸς τώρα ἀπ' αὐτὰ ὑπάρχουν καὶ κάτι ἄσπρα ποντίκια.
Αὐτὰ ἐξημερώνονται καὶ ἔρχονται καὶ καθίζουν ἐπάνω στὰ γό-
νατά σου, τρώγουν ἀπὸ τὸ χέρι σου καὶ κάνουν καὶ διάφορα παι-
χνίδια. Τέτοια ὑπάρχουν πολλὰ στὴν Ἀγγλία.

Πολλοὶ μάλιστα τὰ ἔχουν μαθημένα γιὰ νὰ πιάνουν τὰ χαρ-
τάκια μὲ τὶς τύχες. Θὰ εἶδατε κανένα ἀπ' αὐτοὺς ποὺ γυρίζουν
στοὺς δρόμους μὲ τέτοια ποντίκια καὶ δείχνουν τὶς τύχες.

Οἱ ποντικοὶ γίνονται αἷτιοι καὶ γιὰ μεγαλύτερες καταστροφές,
ποὺ κοστίζουν τὴν ζωὴ χιλιάδων ἀνθρώπων.

Φέρουν δηλαδὴ ἐπιδημίες ἀπὸ ἓνα μέρος σὲ ἄλλο. Προπάντων
μεταδίνουν τὴν πανοῦκλα καὶ τὴ χολέρα.

Ἄμα ἓνα πλοῖο ἔλθῃ ἀπὸ ἓνα μέρος, ποὺ ἔχει χολέρα ἢ πα-
νούκλα, βγαίνουν οἱ ποντικοὶ ἀπὸ τὰ πλοῖα στὴν ξηρὰ καὶ μετα-
δίνουν τὴν ἀσθένεια.

Γι αὐτὸ δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος, ποὺ νὰ μὴν κυνηγᾷ τοὺς πον-
τικούς.

5.

Μὰ οὔτε καὶ ζῶο ὑπάρχει, ποὺ νὰ τοὺς χωνεύῃ. Ἐκτὸς ἀπὸ
τὴ γάτα, ποὺ εἶναι ὁ σπουδαιότερός τους ἐχθρός, μετράτε πόσους
ἄλλους ἐχθροὺς ἔχουν οἱ ποντικοί: τὸ φίδι, τὴν κουκουβάγια, τὸ
σκαντζόχοιρο, τὸ γεράκι καὶ ἄλλα.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ζῶα, ὅπου ἰδοῦν ποντικό, τοῦ ρίχνονται καὶ τὸν
σκοτώνουν. Καὶ ὅμως, μὲ ὅλη αὐτὴ τὴν καταστροφὴ, δὲν ἐξολο-
θρεύεται αὐτὸ τὸ ζῶο ἀπὸ τὴ γῆ.

Γιατὶ αὐτὰ τὰ ζῶα πληθαίνουν καταπληχτικά.

Κάθε ποντίκινα γεννᾷ 6 φορὲς τὸ χρόνο καὶ κάθε φορὰ γεννᾷ
8 τυφλὰ ποντίκιακια. Προσέξατε ὅμως ὕστερα ἀπὸ 13 ἡμέρες τὰ
ποντίκιακια αὐτὰ εἶναι νὰ μεγάλα καὶ ἀρχίζουν κι αὐτὰ ἀμέσως
νὰ γεννοῦν. Φανταστῆτε λοιπὸν πόσο γρήγορα πολλαπλασιάζονται.

Μὲ διάφορα μέσα προσπαθεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξολοθρεύῃ τοὺς ποντικούς. Ἐχει ἐφεύρει τίς ποντικοπαγίδες, ποὺ τίς ξέρετε.

Ἐκτὸς ἀπὸ τίς φάκες καὶ τίς δοκανάρες μεταχειρίζονται γιὰ νὰ σκοτώνουν τοὺς ποντικούς καὶ ἓνα ἰδιαίτερο φάρμακο, ποὺ λέγεται π ο ν τ ι κ ο φ ἄ ρ μ α κ ο. Τὸ φάρμακο αὐτὸ εἶναι σίκαλη ἀνεκατεμένη μὲ ἓνα δηλητήριο, ποὺ λέγεται στρυχνίνη. Ἄμα φάῃ ἀπ' αὐτὸ ὁ ποντικός ψοφᾷ ἀμέσως. Ἀκόμη χύνουν μέσα στὶς φωλιὰς τῶν ποντικῶν πετρέλαιο, προπάντων τῶν ἀρουραίων. Γιατὶ καὶ τὸ πετρέλαιο ψοφᾷ τοὺς ποντικούς.

Μ' ὅλα αὐτὰ βέβαια φοφοῦν πολλοὶ ποντικοί, μά, ὅπως εἴπαμε αὐτοὶ πληθαίνουν πάλι στὸ λεπτό. Νὰ σᾶς πῶ καὶ ἐγὼ τώρα δύο τρόπους νὰ σκοτώνετε τοὺς ποντικούς. Τῇ νύχτα ἅμα πᾶτε νὰ κοιμηθῆτε, γεμίσετε ὥς τὴ μέση μιὰ λεκάνη μὲ νερὸ καὶ λειώσετε μέσα σαποῦνι, ἔτσι ποὺ νὰ γίνῃ τέλειο σαπουνόνερο. Βάλετέ το κοντὰ σ' ἓνα μέρος ποὺ νὰ μποροῦν οἱ ποντικοὶ νὰ πηδοῦν μέσα ἀπὸ ψηλά, γιατί ἀπὸ χάμω δὲν μποροῦν νὰ πηδήσουν μέσα. Τὸ πρωὶ θὰ βρῆτε πολλοὺς ποντικούς πνιγμένους στὴ λεκάνη. Τοὺς τραβᾷ ἡ μυρωδιὰ τοῦ σαπουνιοῦ. Προσέξτε νὰ μὴ γεμίσετε τὴ λεκάνη ὥς ἐπάνω, γιατί θὰ φύγουν οἱ ποντικοί. Πετιοῦνται ἔξω τότε.

Ἕνας ἄλλος τρόπος εἶναι ὁ ἀκόλουθος:

Τῇ νύχτα ἀφῆστε ἐπάνω στὸ τραπέζι τῆς κουζίνας τυρὶ ἢ ζύμη ἀνεκατεμένη καλὰ μὲ γύψο. Λίγο παραπέρα ἀφῆστε νερὸ μέσα σὲ πιάτο.

Ἄμα θὰ βγοῦν οἱ ποντικοὶ νὰ φᾶνε, μαζὶ μὲ τὴν ἄλλη τροφὴ θὰ φάγουν καὶ γύψο. Καὶ λιγάκι μόνο γύψο νὰ φᾶνε εἶναι ἀρκετό. Ἄμα ὕστερα πιοῦν νερὸ ἀπὸ τὸ διπλανὸ πιάτο, τότε φουσκώνει ἀμέσως ὁ γύψος μέσα στὴν κοιλιά τους καὶ σκάνουν στὴ στιγμή.

Προσέξτε μόνο νὰ ἀνακατέψετε καλὰ τὴν τροφὴ μὲ τὸ γύψο, ἔτσι ποὺ νὰ πάρῃ καὶ ὁ γύψος τὴ μυρωδιὰ τῆς τροφῆς.

4. Η ΜΥΓΑ

1.

Είναι τὰ κουνούπια, μὰ εἶναι καὶ οἱ μύγες! Ὅσο μικρὲς εἶναι, τόσο εἶναι ἐνοχλητικὲς καὶ βλαβερές! Τσιμποῦν ἐλεεινά. Ἄμα μάλιστα εἶναι γιὰ νὰ ἀλλάξῃ ὁ καιρὸς καὶ πρόκειται νὰ βρέξῃ, ὦ, τότε πῶς χύνονται ἐπάνω σου καὶ σὲ τρυποῦν! Προπάντων τσιμποῦν στὸ κάτω μέρος τῶν ποδιῶν, στὴν κάλτσα.

Τὶς διώχνεις, πρίβεις τὸ ἓνα πόδι ἐπάνω στ' ἄλλο, ξύνεσαι, μὰ κεῖνες πάλι ἔρχονται μὲ πιὸ μεγάλη μανία καὶ σὲ τρυποῦν.

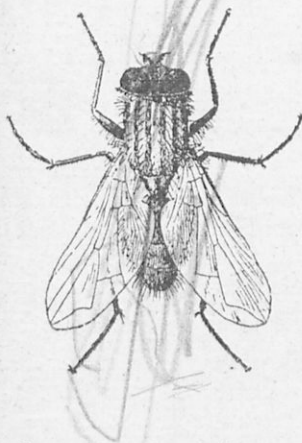
Ἐρχεται τὸ μεσημέρι καὶ πέφτεις λίγο στὸ κρεβάτι νὰ ξεκουραστῇς. Ἐλπίζεις νὰ κοιμηθῇς καὶ λίγο, γιατί τὴν περασμένη νύχτα δὲν κοιμήθηκες ἀπὸ τὰ κουνούπια.

Μόλις ὅμως πέσης ἀμέσως ἔρχεται ἡ μύγα καὶ σοῦ κάθεται στὴ μύτη. Τὴ διώχνεις μὰ κεῖνη ἔρχεται πίσω. Στὰ τελευταῖα σηκώνεσαι, παίρνεις μιὰ πετσέτα καὶ ζητᾷς νὰ τὴ διώξῃς ἀπὸ τὸ δωμάτιο. Τὶς χτυπᾷς, μὰ ὅσο θέλεις νὰ τὴ διώξῃς ἔξω, τόσο πιὸ μέσα πετοῦν

αὐτές. Μερικὲς βλέπουν τὸν καθρέφτη καὶ νομίζουν πῶς εἶναι πόρτα σὲ ἄλλο δωμάτιο. Ρίχνονται νὰ μποῦν στὸ ἄλλο δωμάτιο, μὰ σκοντάφουν ἐπάνω στὸ γυαλί.

Ἄλλοτε πάλι τὶς βλέπεις σὰν κοπάδι ἀπὸ μελίσσι νὰ κάθωνται ἐπάνω σ' ἓνα ψοφισμένο ζῶο καὶ νὰ τρώγουν. Ὅπου εἶναι βρῶμα καὶ σαπίλα, ἐκεῖ τρέχουν. Τοὺς ἀρέσει νὰ τρώγουν σαπισμένες τροφές. Μέσα στὶς βρῶμες γεννιοῦνται καὶ οἱ ἴδιες καὶ φυσικὰ δὲν μποροῦν νὰ λησμονήσουν τὴν καταγωγὴ τους.

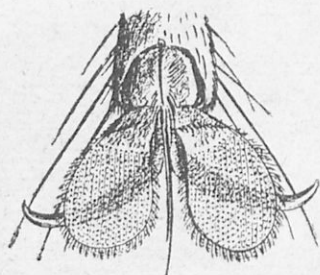
Καὶ ἔμεις σοῦ κάνουν καὶ τὸν καθαρό καὶ κάθε τόσο ξύνουν τὸ κεφάλι καὶ σκουπίζουν τὸ σῶμα τους μὲ τὰ πιασινά τους πόδια γιὰ νὰ καθαριστοῦν τάχα!

Τὸ σῶμα τῆς μύγας χωρίζεται σὲ τρία μέρη, στὸ κεφάλι, τὸ θώρακα καὶ τὴν κοιλιά.

Τὸ κεφάλι εἶναι στρογγυλὸ καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὸ θώρακα μὲ ἓνα μικρὸ, στενὸ λαιμό. Ἀπὸ τὸ θώρακα βγαίνουν τὰ δύο φτερά της, ποὺ μὲ αὐτὰ πετᾷ, καὶ τὰ πόδια της. Αὐτὰ εἶναι 6. Εἶναι μακριὰ καὶ εὐκολοκίνητα. Κάτω κάτω ἔχουν κάτι μικρὲς μὰ σκληρὲς τρίχες, σὰ βούρτσα, ποὺ μ' αὐτὲς καθαρίζεται ἡ μύγα.

Τὸ κάτω μέρος τῶν ποδῶν της, ἡ πατοῦσα τους δηλαδή, βγάζει μιὰ κολλητικὴ οὐσία. Μὲ τὴ βοήθεια αὐτῆς μπορεῖ ἡ μύγα νὰ περπατήσῃ κι ἐπάνω στὸ τζάμι κι ἐπάνω στὸν καθρέφτη, γιατί κολλοῦν τὰ πόδια της καὶ ἔτσι δὲν πέφτει.

Οἱ βούρτσες τῶν ποδῶν τῆς μύγας.

Ἀπλὰ ματάκια, μικρότερα καὶ ἀπὸ τὸ κεφάλι τῆς καρφίτσας.

Φαντάζεστε τί καλὰ ποὺ θὰ βλέπη ἡ μύγα μὲ τὰ πέντε της μάτια! Ἀπὸ μακριὰ βλέπει καὶ τὸ μικρότερο ψίχουλο καὶ πετᾷ ἐπάνω του.

2.

Τί τρώει ἡ μύγα; Τί τρώει! Χύσετε νερό, ποὺ πλύνετε μέσα ψάρια, στὴν αὐλὴ σας καὶ θὰ ἰδῆτε πόσες χιλιάδες μύγες θὰ μαζευτοῦν στὴ στιγμὴ! Ἄν χύσετε καὶ γάλα, τότε θὰ μαζευτῇ ὁλόκληρο κοπάδι.

Τὸ γάλα εἶναι ἡ ζωὴ της. Τρώει ὅμως ὅ,τι βρῇ. Προπάντων τῆς ἀρέσουν οἱ ρευστὲς τροφές, τὰ σιρόπια. Γι' αὐτὸ ἄμα ἀφήσετε ξεσκέπαστο κανένα γλύκισμα ἢ μέλι, τὸ ρουφοῦν στὴ στιγμὴ, ἐνῶ θὰ ἰδῆτε πὼς στὸ τυρὶ ἢ σὲ ἄλλες σκληρὲς τροφὲς δὲν πηγαίνει εὐκολὰ ἡ μύγα. Γιατί ὅμως;

Ἄ, ἔχει τὸ λόγο του αὐτό. Καὶ ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἡ μύγα

δὲν ἔχει δόντια καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κόψῃ τίς στερεές τροφές. Γι' αὐτὸ τρέχει στὶς νερουλές. Ἡ μύγα δηλαδὴ ροοφᾷ τὴν τροφή της. Μπροστὰ στὸ κεφάλι της ἔχει κάτι σὰ σωληνάρι κούφιο ἀπὸ μέσα. Εἶναι ἡ προβοσκίδα της.

Ἀμα λοιπὸν θέλῃ νὰ φάῃ βουτᾶ τὴν προβοσκίδα της μέσα στὴν τροφή καὶ ἀρχίζει νὰ ρουφᾷ. Γιὰ νὰ ρουφιέται ὅμως ἡ τροφή πρέπει νὰ εἶναι βέβαια νερουλή. Γι' αὐτὸ ἡ μύγα τρέχει πάντα στὰ γλυκίσματα, γιατί ἐκεῖ βρίσκει μέλι καὶ λειωμένη ζάχαρη, ποὺ τὰ ρουφᾷ.

Ἡ μύγα ὅμως τρώει καὶ στερεές τροφές, μὰ μόνο ἐκεῖνες, ποὺ λειώνουν στὸ νερό, ὅπως π.χ. ζάχαρη. Πῶς ὅμως τίς τρώει, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ τίς μασσήσῃ; Προσέξτε νὰ ἰδῆτε τί κάνει! Ἀμα ἰδῇ ἓνα κομματάκι ζάχαρη, πετᾷ ἐπάνω του, τὸ ἀγγίζει μὲ τὴν προβοσκίδα της καὶ χύνει ἐπάνω του σάλιο. Ἡ ζάχαρη λειώνει τότε καὶ τὴ ρουφᾷ ἡ μύγα.

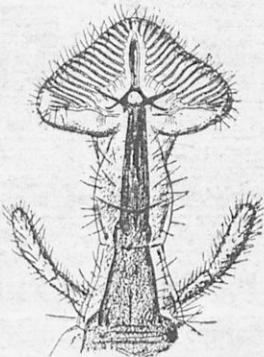
Δὲν ἔχει μπῆ ἀκόμα ἡ ἀνοιξή καὶ ἑκατομμύρια μύγες παρουσιάζονται. Καὶ ἀπορεῖ κανένας καὶ λέει: «Ποῦ βρέθησαν τόσες μύγες! Ποῦ ἦταν κρυμμένο αὐτὸ τὸ πλῆθος!»

Πουθενὰ δὲν ἦταν κρυμμένο γιατί οἱ μύγες, ἅμα μπῆ ὁ χειμῶνας καὶ ἔρθουν τὰ κρύα, ψοφοῦν οἱ περισσότερες. Ὅλες αὐτές οἱ μύγες, ποὺ βλέπετε τὴν ἀνοιξή, εἶναι νέες, νεογέννητες. Δὲν εἶναι μιὰ βδομάδα, ποὺ βγῆκαν ἀπὸ τ' αὐγὰ τους.

Μὴν ἀπορεῖτε πῶς εἶναι τόσο πολλές! Κάθε μύγα γεννᾷ δέκα καὶ δεκαπέντε φορές τὸ καλοκαίρι, καὶ κάθε φορὰ γεννᾷ ὡς 100 αὐγά! Λογαριάστε τώρα καὶ θὰ ἰδῆτε πόσο γρήγορα πληθαίνουν οἱ μύγες.

Ἀμα ἡ μύγα θέλει νὰ γεννήσῃ τὰ αὐγά της, περιγίνει καὶ βρίσκει τὰ πιὸ ἀκάθαρτα μέρη στοὺς στάβλους καὶ στοὺς βόθρους, ἀκόμη στὰ σκουπίδια καὶ ὅπου εἶναι βρώμα καὶ σαπίλα.

Ἐκεῖ γεννᾷ τὰ αὐγά της. Σὲ μιὰ μέρα ἀπὸ τὰ αὐγά βγαίνουν

Ἡ προβοσκίδα καὶ τὸ στόμα τῆς μύγας.

κάτι μικρά σκουληκάκια, πού χώνονται μέσα στην ακαθαρσία και τρέφονται απ' αυτή. Σε λίγες μέρες από τὰ σκουληκάκια αυτά βγαίνουν τέλειες μύγες, και αρχίζουν άμέσως νά πετοῦν και νά τσιμποῦν. Σε λίγες πάλι μέρες οί νέες αυτές μύγες εἶναι έτοιμες νά γεννήσουν αὐγά.

Τὸ έντομο αὐτὸ δέν ἔχει και κανένα σκοπὸ νά ζῇ στὸν κόσμο. Ἡ ζωὴ του εἶναι μόνο για νά βλάφτη. Εἶπαμε στὴν ἀρχὴ ὅτι μᾶς ἐνοχλοῦν με τὰ τσιμπήματά τους! Μὰ ἂν ἦταν μόνο τὰ τσιμπήματα δὲ θά ἦταν τίποτε. Οἱ μύγες ὅμως μᾶς κάνουν κι ἄλλες βλάβες. Μᾶς λερώνουν τὰ ἔπιπλα, μᾶς μολύνουν τὰ φαγιά και τὰ γλυκίσματα. Μὰ τὸ κυριώτερο εἶναι ὅτι κάθε τόσο κινδυνεύουμε ἀπὸ τίς μύγες νά κολλήσωμε διάφορες ἀσθένειες. Ἡ μύγα φέρνει τὸν τύφο, τὸ χτικιό, τὴ χολέρα, τὰ τραχώματα τῶν ματιῶν και ἄλλες πολλές ἀσθένειες. Τώρα, εἶναι βέβαια πολλὰ ζῶα και πουλιὰ πού καταστρέφουν τίς μύγες. Μὰ τὴ μεγαλύτερη καταστροφὴ στὶς μύγες πρέπει νά τὴν κάνουμε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι.

Και εἶναι πολλοὶ τρόποι για νά λιγοστεύωμε τίς μύγες. Πρῶτα πρῶτα εἶναι ἐκεῖνα τὰ μ υ ρ ό χ α ρ τ α, πού εἶναι ἀλειμμένα με μιὰ κολλητικὴ οὐσία για νά κολλοῦν ἐπάνω οἱ μύγες.

"Ὑστερα εἶναι κάτι μ π ο υ κ ά λ ε ς με νερό, πού μπαίνουν οἱ μύγες μέσα και δέν μποροῦν πιά νά βγοῦν.

"Ἄλλοι πάλι κρεμοῦν στὸ ταβάνι τοῦ σπιτιοῦ μάτσα ἀπὸ μ υ ρ ω δ ά τ α χ ό ρ τ α ἢ κ λ α δ ι ά, ὅπως σμυρτιές και ἄλλα. Ἀμα βραδιαῖση ὅλες οἱ μύγες τρέχουν στὰ κλαδιὰ αὐτά. Ὁ νοικοκύρης τότε με προσοχὴ βάζει τὰ κλαδιὰ αὐτὰ μέσα σ' ἓνα σακκὶ και κλείνει τίς μύγες μέσα. Ὑστερα χτυπᾷ τὸ σακκὶ στὸν τοῖχο ἢ μ' ἓνα ξύλο και τίς σκοτώνει, ἢ χώνει τὸ σακκὶ σ' ἓνα τενεκὲ ἢ σὲ μιὰ σκάφη με νερό και τίς πνίγει.

Τίς μύγες καταστρέφουμε και με ράντισμα ἀπὸ έντομοκτόνο ὑγρό.

Τὸ καλύτερο ὅμως μέσο νά καταστρέφωμε τίς μύγες εἶναι ἡ κ α θ α ρ ι ό τ η τ α. Ἀμα ἔχωμε τὸ σπίτι μας πάντα καθαρὸ, ἅμα τὸ σκουπίζωμε και τὸ σφουγγαρίζωμε και προπάντων ἅμα ἡ κουζίνα μας εἶναι πλυμένη και καθαρὴ, τότε δὲ θά ἔχωμε μύγες.

Γιατὶ ἡ μύγα δέν κάνει στὴν καθαρὴτητα. Ἐκείνη θέλει ακαθαρσία για νά ζήσει και νά εὐχαριστηθῇ.

5. ΤΟ ΚΟΥΝΟΥΠΙ

1.

"Αλλα καταραμένα ζῶα πάλι αὐτά! Αὐτὰ μάλιστα εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὶς μῦγες. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάγῃ ἀπὸ κουνούπι!

Τὴ νύχτα, ἅμα πέσης κουρασμένος στὸ κρεβάτι, μόλις πάει νὰ σὲ πάρῃ ὁ ὕπνος, ἔρχεται τὸ κουνούπι κι ἀρχίζει νὰ σφυρίζῃ γύρω στ' αὐτιά σου. Βίννν βίννν!

Ἐσύ κάνεις νὰ τὸ διώξῃς μὲ τὸ χέρι σου καὶ ἀντὶ νὰ χτυπήσῃς τὸ κουνούπι, χτυπᾷς τὸ μάγουλό σου.

Γυρίζεις ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρό, τινάζεις λίγο τὸ σεντόνι σου καὶ παρακαλεῖς τὸν ὕπνο νὰ σὲ γλιτώσῃ ἀπὸ τὸ βάσανο. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἀκοῦς τίποτε. Μὰ ἐκεῖ, πού πᾶς νὰ ἀποκοιμηθῇς νιώθεις ἓνα δυνατὸ κέντημα στὸ μέτωπο. Σοῦ φαίνεται πὼς σὲ τρυπᾷ βελόνα. Πᾶς πάλι νὰ τοῦ δώσῃς μιὰ νὰ τὸ σκοτώσῃς, μὰ ἐκεῖνο ἀφήνει ἓνα σφύριγμα καὶ φεύγει.

"Ερχονται μεσάνυχτα, μὰ ἐσύ ποῦ νὰ κοιμηθῇς!

"Αν τύχῃ μάλιστα καὶ κοιμᾷσαι σὲ κανένα μέρος, πού ἐκεῖ κοντὰ ἔχει κανένα λάκκο μὲ νερό, ἢ τὰ νερὰ καμιανῆς βρύσης σχηματίζουν μικρὲς λιμνίτσες, ἔ, τότε πιά ὀλωσδιόλου ἀδύνατο νὰ κοιμηθῇς.

Τί ἀπαίσιο ζῶο, πού εἶναι τὸ κουνούπι! "Οπου κι ἂν πᾶς σὲ κυνηγᾷ! Καὶ στὸ βουνὸ ἀκόμα ἂν ἀνεβῇς, ἀνεβαίνει κι ἐκεῖνο μαζί σου. Ὡς δυὸ χιλιάδες μέτρα ψηλὰ πηγαίνει! Καὶ δὲν εἶναι μόνο ἡ χώρα μας, πού ὑποφέρει ἀπὸ κουνούπια. Ὑπάρχουν χῶρες, πού ὑποφέρουν περισσότερο ἀπὸ ἐμᾶς. Προπάντων οἱ ὑγρὲς καὶ ζεστὲς χῶρες μὴ ρωτᾷτε τί ὑποφέρουν.

2.

Δὲν πιστεύω νὰ εἶδατε πολλὰς φορὲς κουνούπι. Μὰ γιὰ νὰ τὸ ἰδῇς κιόλας πρέπει νὰ προσέξῃς ἐπίτηδες τὴν ἡμέρα σὲ καμιὰ γωνιά, ἢ σὲ καμιὰ διπλώσιὰ τῆς κουρτίνας, ἢ ἐπάνω στὴν κουνουπιέρα. Γιατὶ ἐκεῖ πηγαίνουν τὴν ἡμέρα τὰ κουνούπια καὶ κά-

Παπαμάθρον. Τὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς αὐλῆς;

3

θονται καὶ περιμένουν νάρθη ἢ νύχτα νὰ πέσουν ἐπάνω σου·

Ἐάν εἶδατε ὅμως καμιά φορά κουνούπι, θὰ τὸ παρομοιάσατε βέβαια μὲ τὴ μύγα μὲ τὴ διαφορὰ πὺς εἶναι πολὺ πιὸ φιλό.

Ἐάν πάρωμε τὸ κουνούπι στὸ χέρι, βλέπομε ἀμέσως πὺς ἔχει δύο φτερά, ὅπως καὶ ἡ μύγα.

Τὸ σῶμα τοῦ εἶναι χωρισμένο, ὅπως καὶ τῆς μύγας, σὲ τρία μέρη: στὸ κεφάλι, στὸ θώρακα καὶ στὴν κοιλιά.

Τὸ κεφάλι εἶναι λίγο πλατὺ καὶ ἐνώνεται μὲ τὸ θώρακα μὲ ἓνα μικρὸ λαιμό, ποῦ εἶναι φιλὸς σὰν κλωστήσσα.

Ἐστερα ἔρχεται ὁ θώρακας. Αὐτὸς πάλι χωρίζεται σὲ 3 μέρη. Ἀπὸ τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ βγαίνουν τὰ δυὸ μπροστινὰ πόδια τοῦ κουνουπιοῦ ἀπὸ τὸ μέσο βγαίνουν δυὸ πόδια καὶ δυὸ φτερά.

Ἐστερα ἔρχεται τὸ τελευταῖο μέρος τοῦ θώρακα πὺς ἀπ' αὐτὸν βγαίνουν πάλι δυὸ πόδια. Ὡστε τὸ κουνούπι ἔχει 6 πόδια. Τὰ πρῶτα μάλιστα πόδια εἶναι πιὸ μακριὰ ἀπὸ τὰ μεσὰ καὶ τὰ μπροστινὰ.

Ἐστερα ἀπὸ τὸ θώρακα ἔρχεται ἡ κοιλιά. Αὕτῃ εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο μέρος τοῦ σώματός του. Ὅσο προχωρεῖ πρὸς τὰ κάτω τόσο στενεύει. Γίνεται ἀπὸ 8 δαχτυλιδάκια, τὸ ἓνα στενότερο ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Στὸ κεφάλι του, σχεδὸν κατακέφαλα καὶ λίγο πλάγια, ἔχει τὸ κουνούπι τὰ δυὸ του μάτια. Δυὸ λέμε, μὰ τὸ καθένα εἶναι πολλὰ μικρὰ μικρὰ ματάκια ἐνωμένα σὲ ἓνα. Τὰ μάτια δηλαδὴ καὶ τοῦ κουνουπιοῦ εἶναι σύνθετα. Εἶναι καὶ πολὺ ζωηρά τὰ μάτια του καὶ ἅμα τὰ κοιτάξετε καλὰ θὰ ἰδῇτε πὺς λάμπουν κιόλας.

Ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ μέσο τοῦ κεφαλιοῦ βγαίνει ἡ προβοσκήδα. Αὕτῃ φτάνει ὡς τὸ μέσο τοῦ σώματος.

Ἀπὸ δῶ καὶ ἀπὸ κεῖ τῆς προβοσκίδας ἔχει τὸ κουνούπι 5 τριχοῦλες. Ἐ, καὶ νὰ ξέρατε τί θαυματουργές ποῦ εἶναι αὐτὲς οἱ τριχοῦλες! Μ' αὐτὲς μᾶς κεντᾷ καὶ μᾶς ρουφᾷ τὸ αἷμα.

3.

Ὅλα τὰ κουνούπια δὲ μᾶς κεντοῦν. Μόνο τὰ θηλυκὰ μᾶς κεντοῦν. Αὐτὰ εἶναι, ποῦ τρέφονται μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ φυσικὰ καὶ τῶν ζώων. Τὰ ἀρσενικὰ δὲν πίνουν αἷμα. Αὐτὰ ζοῦν

ἀπὸ τὸ χυμὸ τῶν λουλουδιῶν. Εἶναι δηλαδὴ ἐπάνω κάτω σὰν τῆς μέλισσας, ποὺ καὶ κεῖνες ρουφοῦν τὸ χυμὸ τῶν λουλουδιῶν.

Τὸ θηλυκὸ, βλέπετε, γεννᾷ καὶ πρέπει νὰ τρέφεται μὲ καλὴ τροφή. Καὶ βρίσκεται καλύτερη ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου;

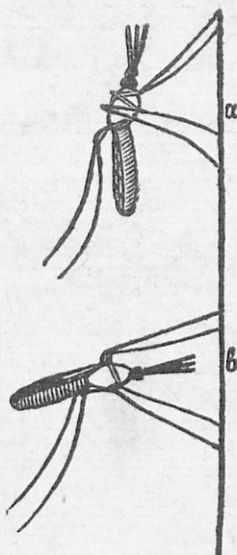
Γι' αὐτὸ δὲ μᾶς ἀφήνει σὲ ἡσυχία, γιατί ἂν δὲ ρουφήξῃ τὸ αἷμα μας θὰ ψοφήσῃ ἀπὸ τὴν πεῖνα.

Τώρα, βέβαια, ὅλα τὰ θηλυκὰ κουνούπια μᾶς κεντοῦν, μὰ δὲ μᾶς δίνουν ὅλα τοὺς ἐλ ὡ δ ε ι ς π υ ρ ε τ ο ὗ ς, τῆς θέρμης δηλαδὴ. Γιατὶ ἔχομε δυὸ λογιῶν κουνούπια. Τὸ ἓνα εἶδος λέγεται ἀ ν ω φ ε λ ῆ ς, δηλαδὴ ποὺ δὲ δίνει καμιὰ ὠφέλεια στὸν ἄνθρωπο παρὰ μόνον βλάβη. Αὐτὰ εἶναι τὰ φοβερά κουνούπια, ποὺ φέρνουν τοὺς πυρετοὺς.

Τὸ ἄλλο εἶδος λέγεται κ ο υ ν ο ὗ π ι τ ὸ σ υ ν η θ ι σ μ ἔ ν ο. Αὐτὸ μᾶς κεντᾷ, μὰ δὲ μᾶς δίνει πυρετούς.

Τὰ δύο αὐτὰ εἶδη τῶν κουνουπιῶν ξεχωρίζονται ἀπὸ τὸ κάθισμά τους, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ στάσιμό τους, γιατί τὰ κουνούπια δὲν κάθονται ποτέ.

Τὸ συνηθισμένο κουνούπι ἅμα στηρίζεται κάπου, λ.χ. σ' ἓνα ξύλο, κρατεῖ τὸ σῶμα του παράλληλα μὲ τὸ ξύλο, δηλαδὴ στὴν ἴδια γραμμὴ μὲ τὸ ξύλο. Ὁ ἀνωφελὴς ὅμως ἅμα στηρίζεται κάπου, ἀγγίζει τὸ ξύλο μόνον μὲ τὰ μπροστινά του πόδια. Τὰ πιννά του πόδια καθὼς καὶ ὅλο του τὸ σῶμα τὰ κρατεῖ σηκωμένα πρὸς τὰ ἐπάνω. Φαίνεται δηλαδὴ σὰ νὰ στηρίζεται μὲ τὸ κεφάλι.

4.

Τὸ κουνούπι γεννιέται μέσα στὸ νερό.

Τὸ θηλυκὸ κουνούπι, ἅμα θέλῃ νὰ γεννήσῃ, γυρίζει νὰ βρῇ νερά γιὰ νὰ γεννήσῃ τὰ αὐγά του. Προτιμᾷ τὰ νερά, ποὺ μένουν ἀ κ ν η τ α, δηλαδὴ τὰ στεκάμενα νερά.

Πηγαίνει λοιπόν και βρίσκει κάτι βούρκους, ή κάτι έλη, ή κάτι λάκκους με νερό μέσα. "Αν μάλιστα μέσα στα νερά αυτά είναι φυτρωμένα και νεροχόρταρα, τόσο το καλύτερο. Καθίζει επάνω σε κανένα φύλλο από τα χορτάρια αυτά, ή καθίζει στην άκρη του λάκκου και αφήνει τα αυγά του μέσα στο νερό.

Μα και αν δε βρῇ τέτοια νερά σε βούρκους ή σε έλη, μπορεί να αφήσει τα αυγά του και μέσα στο πιθάρι του νερού ή μέσα σ' ένα κουβά με νερό ή τελοσπάντων όπου βρῇ ακίνητο νερό.

Γεννά 5—6 φορές το χρόνο και κάθε φορά γεννά άμέτρητα αυγά. Γι' αυτό γρήγορα πληθαίνουν τα κουνούπια.

Γεννά λοιπόν τα αυγά του και φεύγει. Αυτά μέσα σε 48 ώρες σπάζουν και βγαίνουν από μέσα τους κάτι μικρά σκουληκάκια, κάτι μικρούτσικες κάμπιες.

"Αν αφήσετε το καλοκαίρι νερό μέσα σ' ένα κουβά χωρίς να το ανακατώσετε, δυό ήμερόνυχτα ύστερα αν το κοιτάξετε με προσοχή, θα ιδῆτε στην επιφάνειά του μικρά σκουληκάκια. Αυτά είναι από το κουνούπι. "Αμα κινήσετε το νερό, τα σκουληκάκια φοβούνται και βυθίζονται στον πάτω του κουβά.

'Από τα σκουληκάκια αυτά ύστερα βγαίνει το τέλειο κουνούπι και αρχίζει άμέσως να πετᾷ και να κεντᾷ τὸν άνθρωπο.

5.

Το κουνούπι, άμα έρθη να κάτση επάνω στο δέρμα μας, παύει το σφύριγμα για να μην το καταλάβουμε. "Υστερα καθίζει με προσοχή και λαφριά λαφριά για να μην το καταλάβουμε.

"Αμα έτσι στηριχτῇ επάνω στο δέρμα μας, βάζει σε ενέργεια εκείνες τις τριχοῦλες, που έχει στην προβοσκίδα του.

Στην αρχή μᾶς χώνει μέσα τις δυό, που είναι σαν τρυπανάκια και έτσι μᾶς πληγώνει για να τρέξη το αίμα. "Επειδὴ όμως ή τρύπα, που ανοίγει, είναι πολύ στενή και δεν μπορεί να τρέξη αίμα ρίχνει μέσα στην τρύπα από το στόμα του ένα φαρμακερό σάλιο. Τότε σηκώνεται το δέρμα μας και γίνεται μιὰ φούσκα. Μέσα στη φούσκα αυτή τρέχει το αίμα. "Υστερα το κουνούπι χώνει μέσα στη φούσκα τις άλλες τριχοῦλες, που είναι κούφιες από μέσα, και ρουφᾷ το αίμα.

Ρουφᾶ, ρουφᾶ ὥσπου νὰ φουσκώσει ἡ κοιλιὰ του. Ὑστερα βγάζει τὶς τριχοῦλες ἀπὸ τὸ δέρμα μας καὶ χορτασμένο φεύγει.

Ἄν τὴν ὥρα ποὺ μᾶς ρουφᾶ τὸ σκοτώσωμε μὲ τὸ χέρι μας, μένει τὸ κεντρί του μέσα στὸ δέρμα μας καὶ τότε ἀργεῖ νὰ περάσῃ τὸ φούσκωμα καὶ μᾶς πονεῖ κιόλας. Γι' αὐτὸ τὸ καλύτερο εἶναι νὰ τὰ διώχνωμε μὲ τὸ χέρι.

Μὰ νὰ ἦταν μόνο οἱ ἐνοχλήσεις! Ὅπως εἴπαμε τὰ κουνούπια δηλαδή μᾶς φέρνουν τοὺς φοβεροὺς πυρετοὺς, τοὺς ἐλώδεις πυρετούς, ὅπως λέγονται, ἢ τὶς θέρμες.

Αὐτὴ εἶναι μιὰ φοβερὴ ἀσθένεια, ποὺ ἀδυνατίζει τὸν ἄνθρωπο καὶ πολλὰς φορὲς τὸν θανατώνει κιόλας. Γιὰ νὰ καταλάβετε πόσο φοβερὴ εἶναι, φτάνει μόνο νὰ σᾶς εἰπῶ πὼς στὴν πατρίδα μας πεθαίνουν κάθε χρόνο 2000 ἄνθρωποι ἀπὸ ἐλώδεις πυρετοὺς.

Ἀφῆναι πιά τοὺς ἄλλους, ποὺ δὲν πεθαίνουν, μὰ εἶναι τόσο κίτρινοι, τόσο ἀδύνατοι καὶ ἐξαντλημένοι, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ἐργαστοῦν καθόλου. Οἱ ἐλώδεις πυρετοί, στὰ τελευταῖα, μπορεῖ νὰ γυρίσουν καὶ στὸ χτικιό.

Τώρα θὰ μοῦ πῆτε: Μὰ πῶς γίνεται νὰ φέρνουν τὰ κουνούπια τοὺς ἐλώδεις πυρετούς;

Αὐτὴ τὴν ἀσθένεια, τοὺς ἐλώδεις πυρετούς, τὴν κάνει ἓνα μικρόβιο, ποὺ λέγεται ἐλ ο π α ρ ά σ ι τ ο. Αὐτὸ τὸ μικρόβιο ζῇ μέσα στὸ αἷμα τοῦ ἄρρωστο. Ἄμα λοιπὸν τὸ κουνούπι κεντήσῃ τὸν ἄρρωστο ἄνθρωπο, μαζὶ μὲ τὸ αἷμα ποὺ τοῦ ρουφᾶ, τοῦ ρουφᾶ καὶ τέτοια μικρόβια. Ἄμα ὕστερα κεντήσῃ ἓναν ἄλλον ἄνθρωπο, τοῦ δίνει τὰ μικρόβια αὐτά, δηλαδή τοῦ δίνει τὴν ἀρρώστεια. Ἔτσι σὲ λίγες ἡμέρες ἀπὸ ἓναν ἄρρωστο ἀπὸ ἐλώδεις πυρετοὺς μποροῦν νὰ κολλήσουν ὅλοι οἱ κάτοικοι ἐνὸς χωριοῦ, ἅμα στὸ χωριὸ αὐτὸ ὑπάρχουν κουνούπια.

6.

Τὰ κουνούπια εἶναι πιὸ βλαβερὰ καὶ ἀπὸ τὰ πιὸ αἰμοβόρα ἀρπακτικὰ ζῶα. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ πολλὰ ζῶα, ποὺ κυνηγοῦν τὰ κουνούπια, καὶ τὰ τρώγουν ὅπως π.χ. τὸ χελιδόνι καὶ ἄλλα πουλιά, τὰ βατραχάκια καὶ τὰ ψάρια, ποὺ ζοῦν στὰ ἔλη καὶ

στοὺς βούρκους. Μὰ ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τοῦ κουνουπιοῦ πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος.

Ἐσεῖς βέβαια καταλαβαίνετε μὲ τί τρόπο θὰ πολεμηθοῦν τὰ κουνούπια. Ἀφοῦ γενοῦν τὰ αὐγά τους στὰ στάσιμα νερά, πρέπει, ὅπου ὑπάρχουν στάσιμα νερά, νὰ τὰ ἀποξηραίνωμε. Ἔτσι καταστρέφομε καὶ τὰ κουνούπια.

Ἡ πατρίδα μας ἔχει πολλὰ στάσιμα νερά, προπάντων στὶς πεδιάδες. Γι' αὐτὸ ὅλοι μας ὑποφέρομε ἀπὸ ἐλώδεις πυρετούς. Ἡ μεγαλύτερη μας λοιπὸν ὑποχρέωση καὶ τὸ συμφέρον μας εἶναι νὰ ἀποξηραίνωμε τὰ στάσιμα νερά. Ὅπου ὑπάρχει ἔλος, ὅπου ὑπάρχει βούρκος, ὅπου ὑπάρχει λάκκος μὲ νερὸ μέσα, μὰ ἀκόμη καὶ ὅπου τὰ νερά τῆς λίμνης δὲν κυλοῦν μὰ μένουν στάσιμα, ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ ἀποξηραθοῦν. Τὰ ἀποξηραίνωμε ἢ μὲ χῶμα ἢ καὶ μὲ πέτρες.

Ὅπου εἶναι δύσκολο νὰ ἀποξηραθοῦν τὰ στάσιμα νερά, ἐκεῖ πρέπει νὰ ἀνοίγωμε μακριὰ χαντάκια γιὰ νὰ κυλοῦν τὰ νερά νὰ φεύγουν. Ἔτσι ἀπὸ στάσιμα γίνονται τρεχάμενα τὰ νερά καὶ τότε δὲ γλιτώνωμε ἀπὸ τὸν κίνδυνο, γιατί τὸ κουνούπι δὲ γεννᾷ τὰ αὐγά του στὰ τρεχάμενα νερά.

Ὅπου ὅμως οὔτε νὰ ἀποξηράνωμε μποροῦμε τὰ στάσιμα νερά οὔτε νὰ τὰ διώξωμε μὲ χαντάκια, ρίχνωμε ἐπάνω τους ἀσβέστη ἢ ἄλμυρὸ νερό.

Τὸ καλύτερο ὅμως εἶναι νὰ χύνωμε ἐπάνω στὰ στάσιμα νερά ἀ κ ἄ θ α ρ τ ο π ε τ ρ ἔ λ α ι ο. Τὸ πετρέλαιο εἶναι ἐλαφρότερο ἀπὸ τὸ νερό, ἔρχεται ἐπάνω καὶ ἔτσι ἐμποδίζει τὸ κουνούπι νὰ γεννήσῃ τὰ αὐγά του στὸ νερό. Στὸ πετρέλαιο πάλι δὲν μπορεῖ νὰ τὰ γεννήσῃ, γιατί τότε ψοφοῦν τὰ σκουληκάκια.

Ὅλες αὐτὲς τίς ἐργασίες ἡμπορεῖτε νὰ τίς κάμνετε καὶ σεῖς τὰ παιδιά. Ἀμα, κοντὰ στὸ χωριὸ σας, παρουσιαστοῦν στάσιμα νερά, μὴν περιμένετε τοὺς μεγάλους νὰ τὰ ἐξαλείψουν. Πηγαίνετε ἐσεῖς καὶ ἡ σκεπάστε τα ἢ ἀνοῖξτε χαντάκια νὰ φεύγουν, νὰ μὴ σταματοῦν. Ἔτσι θὰ σώσετε τὸ χωριὸ σας ἀπὸ τὴν φοβερὴ αὐτὴν ἀσθένεια τῶν πυρετῶν.

Μ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ὅσο ὑπάρχουν ἀκόμη ἔλη στὴν πατρίδα μας, καλὸ εἶναι νὰ προφυλαγόμεσθε ἀπὸ τὰ κουνούπια καὶ νὰ παίρνωμε τὰ μέτρα μας. Ἐνα καλὸ προφυλαχτικὸ μέσο εἶναι

ἡ κ ο υ ν ο υ π ι έ ρ α. Μόλις ἔλθῃ ἡ ἀνοιξὴ πρέπει στὸ κρεβάτι μας νὰ βάζουμε κουνουπιέρα καὶ νὰ τὴ βγάζουμε πάλι ἅμα μὲ τὸ χειμῶνα, ποὺ θὰ ψοφήσουν τὰ κουνούπια. Ἄλλο προφυλαχτικὸ μέσο, μάλιστα τὸ καλύτερο, εἶναι νὰ παίρνουμε κ ι ν ί ν ο. Τὸ κινίνο ὄχι μόνον θεραπεύει τοὺς ἐλώδεις πυρετοὺς, ἀλλὰ τοὺς προλαβαίνει κιόλας. Ὅποιος δηλαδή κάθε δυὸ ἢ τρεῖς μέρες παίρνει λίγο κινίνο, δὲ φοβᾶται νὰ τὸν πιάσουν ἐλώδεις πυρετοί.

Μὰ ἀκόμη ὑπάρχει καὶ μιὰ σ κ ό ν η γ ι ᾶ τ ᾶ κ ο υ ν ο υ π ι α, ποὺ τὴν πουλοῦν στὰ φαρμακεῖα. Ἄμα κάψουμε αὐτὴν τὴ σκόνῃ, ἡ μυρωδιὰ ποὺ βγάζει, διώχνει τὰ κουνούπια. Ὑπάρχει καὶ ὑγρό, ποὺ σκοτώνει τὰ ἔντομα καὶ τὰ κουνούπια. Μ' αὐτὸ ραντίζουμε ὅλο τὸ δωμάτιο μὲ μιὰ μικρὴ τουλούμπα—ἓνα πολὺ λεπτὸ ψεχαστῆρα—ποὺ σκορπίζει στὸν ἀέρα τὸ ὑγρὸ, καὶ τὰ κουνούπια, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα ἔντομα, ζαλίζονται, πέφτουν κάτω καὶ τότε τὰ μαζώνουμε μὲ τὴ σκούπα, ἢ καὶ ψοφοῦν ἀμέσως.

7.

Τὸ κουνούπι εἶναι πολὺ φλύαρο, ἀφοῦ ὅλο σφυρίζει καὶ τραγουδᾷ. Καὶ ὅπως εἶναι φλύαρο καὶ πολὺλογο, θὰ εἶναι βέβαια καὶ ἀνόητο. Τὰ πολλὰ λόγια αὐτὸ τὸ κακὸ ἔχουν. Ἀκοῦστε ἓνα μῦθο γιὰ τὸ κουνούπι:

Μὰ μέρα ἓνα κουνούπι πῆγε καὶ κάθισε ἐπάνω στὸ κέρατο ἐνὸς βοδιοῦ. Ἐκεῖ ἄρχισε τὸ σφύριγμα καὶ τὰ τραγούδια. Ἀφοῦ βάσταξε πολὺ ὥρα τὸ τραγούδι του θέλησε ν' ἀρχίσῃ ὁμιλία καὶ μὲ τὸ βόδι. Χωρὶς νὰ σκεφτῇ πόσο λαφρὸ εἶναι θέλησε τάχατε νὰ δείξῃ εὐγένεια, νόμισε πὼς εἶναι κάτι καὶ πὼς τὸ βόδι ἔδωσε προσοχὴ στὸ τραγούδι του καὶ στὴν παρουσίᾳ του ἐκεῖ καὶ τοῦ εἶπε:

—Φίλε μου, ἂν σοῦ δίνω βάρος ἐδῶ ποὺ κάθομαι, νὰ φύγῃς.

—Μπα τοῦ ἀπαντᾷ τὸ βόδι. Οὔτε ὅταν ἦρθες σὲ κατάλαβα, οὔτε ἂν μείνης μὲ νοιάζει!

Καὶ τὸ κουνούπι ντροπιασμένο ἔφυγε βιαστικά.

6—7. ΨΥΛΛΟΣ ΚΑΙ ΚΟΡΙΟΣ

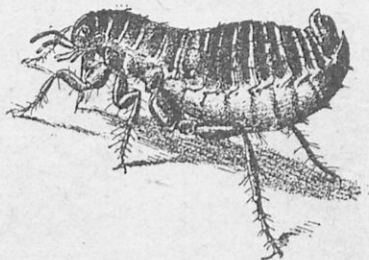
1.

Εἶναι τὰ κουνούπια καὶ οἱ μύγες, μὰ εἶναι καὶ οἱ ψύλλοι καὶ οἱ κοριοί! "Αλλὰ ζιζάνια πάλι αὐτά! Τὴν ἡμέρα ἔχομε τὶς μύγες, τὴ νύχτα, μαζὶ μὲ τὰ κουνούπια, ἔχομε καὶ τοὺς ψύλλους καὶ τοὺς κοριοὺς!

"Ὅσο μικρὰ ἔντομα καὶ ἂν εἶναι οἱ ψύλλοι καὶ οἱ κοριοί τόσο εἶναι ἐνοχλητικοί.

Καὶ οἱ δυὸ ζοῦν ἀπὸ τὸ αἷμα μας. Οἱ ψύλλοι ὅμως ρουφοῦν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο, καὶ αἷμα ἀπὸ ζῶα. Προπάντων τοὺς ἀρέσει τὸ αἷμα τῶν ποντικῶν. Νά, ἀκούσετε καὶ τοῦτο τὸ ποιη-
ματάκι:

Ὁ ποντικὸς ἐπήδησε
ἀπὸ τὸ παραθύρι
καὶ ἡ μάνα του τοῦ φώναξε:
«Πρῶ πᾶς καραβοκύρη;»
—«Πάω νὰ φέρω μάρμαρα
νὰ χτίσω μοναστήρι,
νὰ βάλω τὰ παιδάκια μου
νὰ μὴν τὰ τρῶν οἱ ψύλλοι!»

Τὶ κουτὸς ποὺ ἦταν ὁ πον-
τικὸς! Νόμιζε πὼς στὸ μοναστήρι δὲν πηγαίνουν οἱ ψύλλοι! Μὰ
λείπουν καὶ ἀπὸ πουθενὰ οἱ ψύλλοι; "Ὅπου εἶναι ἄνθρωποι ἢ ζῶα,
ἐκεῖ εἶναι καὶ ψύλλοι. Καὶ μάλιστα ἀμέτρητοι.

"Ἄν εἶναι μάλιστα κανένα σπίτι μὲ καλαμένιο ταβάνι καὶ χω-
μάτενο πάτωμα, τότε εἶναι χιλιάδες οἱ ψύλλοι μέσα. Καὶ ἂν κάτω
ἀπὸ τὸ σπίτι αὐτὸ εἶναι ὁ στάβλος γιὰ τὰ ζῶα, ὅπως εἶναι στὰ
κοιτὰ, ἔ, τότε πιά οἱ ψύλλοι ἔχουν κάθε μέρα γάμο.

Καὶ τσιμποῦν οἱ ψύλλοι! Φοβερὰ τσιμποῦν! "Αμα κάτση ἐπάνω
ἐν κορμί σου, βγάζει ἓνα κεντρί, ποὺ ἔχει στὸ κεφάλι καὶ εἶναι
μέσα κουφωτὸ σὰ σωληνάρι, καὶ τὸ χώνει βαθιὰ στὸ κρέας.
"Ὑστερα ἀρχίζει καὶ ρουφᾷ αἷμα. Ἐσὺ ξύνεσαι στὸ μέρος

ἐκεῖνο καὶ τὸν διώχνεις. Μὰ ἐκεῖνος γελαῖ καὶ λέει: «Ἐτσι αἱ; Δὲν ξέρω νὰ πάω παραπέρα!»

Πάλι ξύνεσαι ἐσὺ καὶ πάλι τὸν διώχνεις, μὰ αὐτὸς στὸ μεταξὺ ἔχει χορτάσει.

Ἄμα εἶσαι στὸ κρεβάτι καὶ νιώθεις νὰ σὲ τσιμπᾷ φύλλος, σηκώνεσαι γρήγορα γρήγορα καὶ τὸν βλέπεις ἐπάνω στὸ σεντόνι. «Στάσου!» τοῦ λὲς ἐσὺ («καὶ θὰ σὲ διορθώσω!») καὶ πᾶς νὰ τὸν πιάσῃς μὲ τὸ δάχτυλο. Μὰ στὴ στιγμή, τσοῦπ! δίνει ἓνα πηδῆμα καὶ σοῦ ξεφεύγει.

Ξέρετε τί πηδήματα κάνει ὁ φύλλος! Στὴν ἀρχὴ νομίζεις πὼς πετᾷ. Δὲν εἶναι ὅμως ἔτσι. Ὁ φύλλος δὲν ἔχει φτερά. Πηδᾷ μόνο καὶ πηδᾷ μὲ τὰ πσινά του πόδια, ποὺ εἶναι μακριὰ καὶ γερά. Τὰ ἄλλα τέσσαρά του πόδια εἶναι κοντὰ καὶ ἀδύνατα.

Ὁ φύλλος ἅμα πηδᾷ σηκώνεται ψηλὰ ὡς μισὸ μέτρο!

Καὶ πάει καὶ τουπώνει στὶς χαραμάδες τῶν σανιδιῶν, στὰ χώματα ἢ καὶ στὰ χυρά τοῦ στάβλου καὶ ὕστερα πήγαινε ἐσὺ νὰ τὸν βρῇς! Εἶναι ἀδύνατο! Γι' αὐτὸ ἅμα κανεῖς κυνηγᾷ ἀδύνατα πράγματα ἢ καὶ πολὺ φιλὰ καὶ δυσκολοεύρετα πράγματα γυρεύει, τοῦ λέμε πὼς ζητᾷ «φύλλους στὰ χυρά.»

2.

Τώρα θὰ πῆτε ἴσως: μὰ ποῦ βρίσκονται τόσοι φύλλοι; Ξέρετε ὅμως πόσα αὐγὰ γεννᾷ κάθε φύλλος σ' ἓνα καλοκαίρι; ὡς 800! Ναι, 800! Βάλετε τώρα μὲ τὸ νοῦ σας, πόσα ἑκατομμύρια φύλλοι θὰ βγοῦν ἅμα γεννήσουν ὅλοι οἱ θηλυκοί!

Τὰ αὐγὰ του ὁ φύλλος τὰ γεννᾷ μέσα στὰ στρώματα, στὶς σκισμάδες τῶν ξύλων, στὶς ἐνώσεις τοῦ κρεβατιοῦ καὶ ὅπου ἄλλοῦ βρῇ.

Ἀπὸ τὰ αὐγὰ βγαίνουν κάτι σκουληκάκια, μικρὰ μικρὰ, καὶ ἀπὸ τὰ σκουληκάκια, σὲ 14 μέρες, βγαίνουν οἱ σωστοὶ φύλλοι καὶ ἀρχίζουν ἀμέσως νὰ τσιμποῦν.

Καὶ νὰ ἦταν πιά μόνο τὸ τσίμπημα, ἃς κουρεύεται. Μὰ ἀπὸ τὸς φύλλους κινδυνεύομε νὰ πάρουμε τίς πιὸ κακιᾶς ἀρρώστειες καὶ προπάντων τὴν πανοῦκλα.

Οἱ ποντικοὶ ἀρρωσταίνουν εὐκόλα ἀπὸ τὴν ἀσθένεια αὐτή. Μά,

ἀπὸ ποντικὸ σὲ ποντικὸ, περνᾷ ἡ ἀσθένεια αὐτὴ με τοὺς φύλλους. Κάθε φύλλος ἔχει μέσα του ὡς 5000 μικρόβια τῆς πᾶνούκλας!

Γι αὐτὸ λοιπόν: Σκότωμα τοὺς φύλλους! Ξέρετε, ποῖο εἶναι τὸ καλὺτερο μέσο γιὰ νὰ καταστρέψωμε τοὺς φύλλους; Ἡ καθαριότητα καὶ ὁ ἀερισμός. "Αμα καθαρίζωμε κάθε μέρα τὸ σπίτι μας, ἅμα ἀνοίγωμε τὰ παράθυρα νὰ μπῇ δροσερὸς ἀέρας, ἅμα βγάζωμε τὰ στρώματα καὶ τὰ σεντόνια στὸν ἥλιο καὶ στὸν ἀέρα, τότε δὲ θὰ ἔχωμε φύλλους!

Τώρα, εἶναι καὶ κάτι σκόνες γιὰ φύλλους, ποὺ τὶς πουλοῦν τὰ φαρμακεῖα. Μὰ τὸ καλὺτερο εἶναι ἡ καθαριότητα. Στὴ βρώμα καὶ οἱ σκόνες δὲν ὠφελοῦν.

3.

Οἱ κοριοὶ εἶναι χειρότεροι κι ἀπὸ τοὺς φύλλους. Καὶ μεγαλύτεροι εἶναι καὶ περισσότερο αἷμα ρουφοῦν. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὴν ὥρα ποὺ μᾶς τσιμποῦν, μᾶς φαρμακώνουν. Μᾶς χύνουν ἀπὸ τὸ στόμα τους ἓνα ὑγρὸ, ποὺ κάνει νὰ κοκκινίζη καὶ νὰ φουσκώνη τὸ δέρμα μας.

Οἱ κοριοὶ ζοῦν μόνον ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο αἷμα. Δὲν καταδέχονται νὰ πιοῦν αἷμα τῶν ἄλλων ζώων! Μόλις μυριστοῦν τὸ βράδυ τὸν ἄνθρωπο στὸ κρεβάτι βγαίνουν ἀπὸ τὴν κρυφώνα τους καὶ ὀρμοῦν ἐπάνω του καὶ θέλουν νὰ τὸν ρουφήξουν ζωντανό.

Χώνουν τὸ κεντρί τους, ποὺ τὸ ἔχουν στὸ κάτω σαγόνι καὶ ἀρχίζουν νὰ ρουφοῦν, ὥσπου νὰ γίνουν ὀλοστρόγγυλοι.

"Αν τὸν πετύχης καὶ τὸν σκοτώσης, πρέπει νὰ κλείσης τὴ μύτη σου, γιατί θὰ σὲ φλομώσει με τὴν βρώμα ποὺ βγάζει! Αὐτὴ μάλιστα ἡ βρώμα εἶναι τὸ ὄπλο τοῦ κοριοῦ γιὰ τοὺς ἐχθρούς του. Βγάζει τὴν βρώμα αὐτὴ καὶ φεύγουν οἱ ἐχθροὶ του.

Καὶ εἶναι καὶ καλὸς σημαδευτὴς ὁ κοριός! Πολλὲς φορὲς πέφτει ἀπὸ τὸ ταβάνι ἐπάνω σου καὶ πέφτει πάντα ὅπου θέλει! Ζυγιάζεται καλὰ πρὶν πέση!

4.

Ὁ κοριὸς τρέχει πολὺ. Καὶ τὰ 6 του πόδια, ἅμα τρέχῃ πάνε σα μηχανή. Πληθαίνουν κι αὐτοὶ γρήγορα σὰν τοὺς φύλλους. Τὴν ἄνοιξη καὶ τὸ καλοκαίρι, ὁ θηλυκὸς κοριός, γεννᾷ κάθε 2 μῆνες ἀπὸ 50 αὐγά. Ἀπὸ τὰ αὐγά αὐτὰ σὲ 11 μέρες βγαίνουν μικροὶ κοριοί, ποὺ ἀρχίζουν κι αὐτοὶ ἀμέσως νὰ γεννοῦν.

Πολλοὶ νομίζουν πὼς ἅμα φύγουν ἓνα καλοκαίρι ἀπὸ τὸ σπίτι τους, θὰ ψοφήσουν οἱ κοριοὶ ἀπὸ τὴν πεῖνα καὶ θὰ γλιτώσουν ἀπ' αὐτούς. Ὁ κοριὸς ὅμως μπορεῖ νὰ ζήσῃ καὶ δυὸ χρόνια χωρὶς αἷμα. Καὶ τὸ μόνο ποὺ παθαίνει εἶναι, ὅτι χάνει τὸ χρῶμα του καὶ γίνεται διάφανος. Ἀμα ὅμως ρουφήξῃ πάλι αἷμα, τότε γίνεται κατακόκκινος ὅπως καὶ πρὶν.

Ἐχομε πολλὰ μέσα γιὰ νὰ ξεκάνωμε τοὺς κοριοὺς. Τὸ πιὸ καλὸ φυσικὰ εἶναι πάλι ἡ καθαριότητα. Ἀμα ἔχομε καθαρὸ τὸ σπίτι μας καὶ κάθε μέρα κυνηγοῦμε τοὺς κοριοὺς στὶς φωλιές τους, θὰ τοὺς ξεκάνωμε.

Ἐχομε ὅμως καὶ ἄλλο μέσο· χύνομε στὶς φωλιές τῶν κοριῶν πετρέλαιο ἢ νέφτι. Αὐτὰ σκοτώνουν τοὺς κοριοὺς.

Ἀκόμη μπορούμε νὰ χύσωμε μέσα στὶς φωλιές, ἓνα μῆγμα ἀπὸ σπέρτο, νέφτι καὶ καμφορά. Τοὺς κοριοὺς ξεκάνωμε καὶ μὲ τὸ ράντισμα μὲ ἔντομοκτόνο ὑγρὸ, ἐκεῖνο ποὺ εἶναι γιὰ τὰ κουνούπια καὶ τὶς μύγες.

Μὰ καὶ νερὸ μὲ λειωμένη στύψῃ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ τοὺς κοριοὺς. Γι' αὐτὸ, ἅμα ἀσπρίζωμε τὸ σπίτι μὲ ἀσβέστη, καλὸ εἶναι νὰ ρίχνωμε μέσα στὸ ἀσβεστόνερο καὶ λίγη στύψῃ. Οἱ κοριοὶ ψοφοῦν τότε κι ἔτσι γλιτώνωμε ἀπ' αὐτούς.

Ξέρετε βέβαια ποῦ μῆνα ἀρχίζουν νὰ ξαναφαίνωνται οἱ φύλλοι κι οἱ κοριοὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸ χειμῶνα;

Τὴν τελευταία βραδιά τοῦ Φλεβάρη, ποὺ ρίχνουν στοὺς δρόμους τὰ σπασμένα πῆλινα κουμάρια δὲν λένε τὸ τραγοῦδι:

Μέσα Μάρτης καὶ Λαμπρή!

Ἐξω φύλλοι καὶ κοριοί;

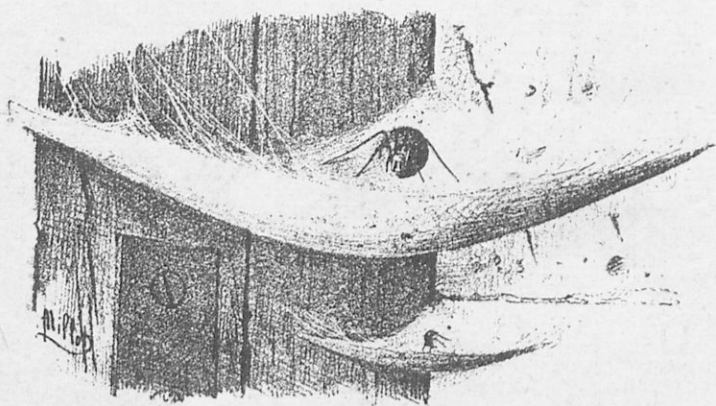
Τὸ Μάρτη λοιπὸν νὰ τοὺς περιμένετε· μὰ ὅσο καὶ νὰ τραγουδήσετε τὸ ποίημα αὐτό, ἂν δὲν ἔχετε καθαρὸ τὸ σπίτι οἱ φύλλοι κι οἱ κοριοὶ θὰ χοροπηδοῦν μέσα!

8. Η ΑΡΑΧΝΗ

1.

Ἡ ἀράχνη δὲν εἶναι βέβαια σημαντικὸ ζῷο, ὠφελεῖ ὅμως καὶ αὐτὴ ὅσο μπορεῖ τὸν ἄνθρωπο, γιατί τρώγει ἐνοχλητικὰ ἔντομα καὶ προπάντων μύγες, σφήκες καὶ κουνούπια. Ἐπειτα δὲ ἀκούμε πολλὰς φορές γιὰ τὴν ἀράχνη πὼς εἶναι καλὴ νοικοκυρά. Πὼς πλέκει ὁμορφα καὶ μὲ τέχνη τὸ π α ν ῖ της.

Ἡ ἀράχνη μοιάζει καὶ αὐτὴ μὲ τὴ μύγα. Εἶναι ὅμως μεγαλότερη. Τὸ σῶμα της χωρίζεται μόνον σὲ ὅλο δυὸ μέρη. Τὸ μπροστινὸ μέρος εἶναι τὸ κεφάλι καὶ ὁ θώρακας μαζί. Γι' αὐτὸ καὶ

τὸ μέρος αὐτὸ λέγεται κ ε φ α λ ο θ έ ρ α κ α ς. Ἀπὸ τὸν κεφαλοθώρακα βγαίνουν καὶ τὰ πόδια τῆς ἀράχνης, ποὺ εἶναι 8. Τὰ δυὸ μπροστινὰ πηγαίνουν πρὸς τὰ ἐμπρός, τὰ δυὸ πισινὰ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τὰ τέσσερα μεσαῖα πόδια πρὸς τὰ πλάγια.

Τὸ πίσω μέρος εἶναι ἡ κ ο ι λ ι ᾶ. Αὐτὴ εἶναι μεγάλη καὶ φουσκωτή.

Εἶδατε καμιά φορὰ στὶς γωνίες τοῦ ταβανιοῦ τοῦ σπιτιοῦ, ἢ μέσα σὲ κατασκοπισμένους στάβλους, ψηλὰ στὸ ταβάνι, ἓνα πρᾶμα σὰν ἀραιὸ ὕφασμα, σὰν ἓνα τουλπάνι, πλεγμένο γύρω γύρω σὰν

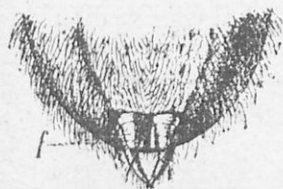
κύκλος; Αυτό είναι τὸ πανί τῆς ἀράχνης. "Αμα τὸ ξαναδῆτε, προσέξτε καλύτερα καὶ θὰ ἰδῆτε πὼς ἐκεῖ κάπου στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἰστόυ θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀράχνη.

Θὰ εἶναι κρυμμένη μέσα σὲ πολλές κλωστές πού κάνουν ἓνα εἶδος κούνια. Μέσα στὴν κούνια αὐτὴ μένει ἡ ἀράχνη καὶ παραμονεύει νὰ πιαστῇ καμιά μύγα στὰ δίχτια της γιὰ νὰ τρέξῃ νὰ τὴ φάῃ.

Γιατὶ τὰ δίχτια της στήνει καὶ ἡ ἀράχνη. "Οπως ὁ ψαράς ρίχνει τὰ δίχτια του νὰ πιάσῃ ψάρια ἔτσι κι ἡ ἀράχνη στήνει τὸ πανί της, τὸν ἰστό της, γιὰ νὰ πιαστοῦν οἱ μύγες κι ἄλλα ἔντομα.

2.

Εἶναι πολὺ περίεργος ὁ τρόπος πού πλέκει ἡ ἀράχνη τὸν ἰστό της. Προσεξτε νὰ ἰδῆτε πὼς γίνεται. Στὸ πίσω μέρος τῆς κοιλίας της ἡ ἀράχνη ἔχει 6 μικρὰ σακκουλάκια.

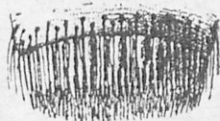

Τὰ σακκουλάκια τῆς ἀράχνης.

Τὰ σακκουλάκια αὐτὰ ἔχουν μέσα μιὰ πηχτὴ οὐσία σὰν σιρόπι πού βγαίνει ἀπὸ τίς μικρὲς τρύπες τους.

Λοιπόν, ἄμα ἡ ἀράχνη βρῇ τὸ κατάλληλο μέρος γιὰ νὰ πλέξῃ τὸν ἰστό της, πατᾷ κάπου τὴν κοιλιά της καὶ βγαίνει ἀπὸ τὰ σακκουλάκια μιὰ

στάλα ἀπὸ τὴν πηχτὴ οὐσία. "Αμα τὴν οὐσία αὐτὴ τὴν ἀνασηκώσῃς λίγο μὲ ἓνα σπέρτο δὲν κόβεται μὰ γίνεται κλωστή. Εἶδατε καμιά φορά τὸ ζαχαροπλάστη νὰ ἀνασηκῶνῃ μὲ τὴν ξύλινη κουτάλα του τὴ ζάχαρη, πού βράζει μέσα στὸ καζάνι; Εἶδατε ὅτι γίνονται κάτι κλωστές; Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὴν πηχτὴ οὐσία τῆς ἀράχνης.

Σωληνάρια ἀπ' ὅπου βγαίνει ἡ κλωστή τῆς ἀράχνης.

"Αμα λοιπόν βγῇ ἡ οὐσία αὐτὴ ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς ἀράχνης, βουτᾷ αὐτὴ τὰ πσινά της πόδια μέσα καὶ ὕστερα κρεμιέται στὸν ἀέρα. "Ετσι ἀπὸ τὴν πηχτὴ οὐσία γίνονται πολλές κλωστές. "Επειδὴ ἡ ἀράχνη εἶναι λαφρὶὰ οἱ κλωστές σηκώνουν τὸ βάρος της καὶ δὲ σπάζουν.

Μόλις κρεμαστῇ ἡ ἀράχνη ἀπὸ τὶς κλωστές, ἀρχίζει ἀμέσως τὸ πλέξιμο. Πρῶτα πρῶτα κλώθει τὶς κλωστές μαζί καὶ ἀπὸ ὅλες κάνει μιὰ γερὴ χοντρή κλωστή. Κάνει δηλαδή ὅ,τι κάνει καὶ ἡ καλτσοπλέχτρα, ποὺ ἅμα θέλῃ νὰ κάμῃ χοντρές κάλτσες βάζει πολλὰς κλωστές μαζί καὶ κλώθει ἀπ' αὐτὲς χοντρὸ νῆμα καὶ ὕστερα μὲ τὸ χοντρὸ αὐτὸ νῆμα πλέκει τὶς κάλτσες.

Τὴν ἐργασία αὐτὴ ἡ ἀράχνη τὴν κάνει μὲ τὰ πισινὰ τῆς πόδια. Στὰ πισινὰ τῆς πόδια ἔχει κᾶτι ψιλὰ ψιλὰ δοντάκια κοντὰ κοντὰ τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο, ἔτσι σὰ χτένι. Ἀπὸ ἀνάμεσα στὰ δοντάκια αὐτὰ περνοῦν οἱ κλωστές καὶ ὅπως ἡ ἀράχνη κινεῖ τὰ πόδια τῆς ἐδῶ κι ἐκεῖ, κολλᾷ τὴ μιὰ κλωστή μὲ τὴν ἄλλη κι ἔτσι πλέκει τὸν ιστό τῆς, πολὺ μαστορικὰ καὶ πολὺ ὁμορφα.

Ἄμα ἡ ἀράχνη ἐτοιμάσῃ τὸν ιστό τῆς, τρέχει ὕστερα στὸ πιὸ ἐπάνω μέρος του. Ἐκεῖ ἐνώνει πολλὰς κλωστές μαζί πυκνὰ πυκνὰ καὶ κάνει ἓνα εἶδος κρυφῶνα καὶ χώνεται ἐκεῖ μέσα. Τὴν κρυφῶνα αὐτὴ τὴ λέμε κ ο υ ν ι α τ ῆ ς ἀ ρ ά χ ν η ς.

Χώνεται λοιπὸν μέσα στὴν κούνια τῆς καὶ περιμένει. Ἄμα φυσήξῃ ὁ ἄνεμος συνεπαίρνει τὰ μικρὰ ἔντομα καὶ τὶς μικρὲς μύγες, καὶ τὶς ρίχνει ἐπάνω στὸν ιστό τῆς ἀράχνης.

Μόλις πέσῃ ἡ μύγα ἐπάνω στὸν ιστό, κολλᾷ ἐκεῖ ἀμέσως. Προσπαθεῖ τότε νὰ ξεκολλήσῃ, μὰ ἔτσι κολλᾷ περισσότερο. Ἡ ἀράχνη μόλις ἰδῇ τὴ μύγα μπλεγμένη στὸν ιστό τῆς, τρέχει ἀμέσως καὶ τῆς δίνει μιὰ δαγκωματιά καὶ τῆς χύνει καὶ λίγο ἀπὸ τὸ φαρμάκι ποὺ ἔχει στὸ στόμα τῆς.

Ἡ μύγα φοφᾷ στὴ στιγμὴ. Ὑστερα τὴν παίρνει στὸ στόμα καὶ τὴν κόβει λίγη λίγη μὲ δυὸ μαχαιράκια, ποὺ ἔχει στὰ σαρόνια τῆς καὶ τὴν καταπίνει, ἔτσι ἀμάσσητῃ. Γιατὶ ἡ ἀράχνη δὲν ἔχει δόντια. Ἐχει μόνον τὰ δυὸ αὐτὰ μαχαιράκια, ἓνα ἐπάνω καὶ ἓνα κάτω, σὰν ψαλίδι.

Ξέρετε τί ἐγωιστικὰ ἔντομα, ποὺ εἶναι οἱ ἀράχνες! Πῶ! πῶ! Καὶ ὁ ἄντρας ἀκόμη δὲ δίνει στὴ γυναῖκα του ἀπὸ τὸ φαί του. Οὔτε ἡ μάνα στὰ παιδιὰ τῆς!

3.

Ἄμα μπῇ τὸ φθινόπωρο ἡ ἀράχνη καταλαβαίνει τὸ τέλος τῆς.

— «Ὡς ἐδῶ ἦταν!» συλλογίζεται. «Ἄς κάμω τουλάχιστο γρήγορα νὰ γεννήσω τὰ αὐγά μου πρὶν ψοφήσω!»

Γεννᾷ λοιπὸν τὰ αὐγά της καὶ ὕστερα ψάχνει νὰ βρῇ κανένα ἥσυχο καὶ ζεστό μέρος νὰ τὰ βάλῃ. Ὡς τότε τὰ κρατεῖ ἐπάνω της. Ἀμα βρῇ κατάλληλο μέρος, τὰ βάζει μὲ προσοχὴ καὶ κάθετα κι αὐτὴ καὶ περιμένει τὸ τέλος της.

Ἀμα μπουὶν τὰ κρύα τοῦ χειμῶνα ψοφᾷ ἡ ἀράχνη. Ἀπὸ τὰ αὐγά της τὴν ἀνοιξή θὰ βγοῦν νέες ἀράχνες.

4.

Οἱ ἀρχαῖοι διηγούνταν πὼς ἡ ἀράχνη δὲν ἦταν στὴν ἀρχὴ ἔντομο. Ἦταν μιὰ ὁμορφὴ καὶ προκομμένη κοπέλα, ποὺ ἤξερε νὰ κάνῃ περίφημα ἐρχόχειρα καὶ μοναδικὰ πανιά ὑφασμένα στὸν ἀργαλειό της. Ἦταν ὅμως πολὺ περήφανη καὶ καυχήθηκε πὼς οὔτε ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ τῶν ἐργοχείρων, μπορούσε νὰ φαίνη τόσο ὁμορφα, ὅπως αὐτή. Ἡ Ἀθηνᾶ ἔμαθε τί ἔλεγε ἡ Ἀράχνη καὶ θυμωσε μαζί της. Παρουσιάστηκε μπροστά της καὶ ζήτησε νὰ διαγωνιστῇ μαζί της ὅποια νικοῦσε θὰ ἔκανε στὴν ἄλλη ὅ,τι ἤθελε. Ἡ ἀσυλλόγιστη Ἀράχνη τὸ δέχτηκε. Ἐβαλαν τρεῖς θεοὺς νὰ κρίνουν ποιά ἀπὸ τίς δυὸ θὰ ἔκανε τὸ καλύτερο ὑφασμα κι ἄρχισε ὁ διαγωνισμός. Πρώτῃ κάθισε ἡ Ἀράχνη καὶ ἔκανε ἓνα θαυμάσιο ὑφασμα, ποὺ εἶχε κεντημένα ἐπάνω τὸν οὐρανὸ μὲ τᾶστρα καὶ τὴ γῆ μὲ τὰ λουλούδια καὶ τὴ θάλασσα μὲ τὰ ψάρια, ὅπως λένε. Ὅλοι ἔμειναν μὲ ἀνοιχτὸ στόμα καὶ θαύμαζαν τὸ ὑφασμα τῆς Ἀράχνης. Σηκώθηκε καμαρωτὴ καὶ περήφανη ἡ Ἀράχνη ἀπὸ τὸ ἀργαλεῖο καὶ κάθισε ἡ Ἀθηνᾶ. Ἀρχισε νὰ φαίνη κι αὐτή. Ποιὸς μπορεῖ νὰ ἱστορήσῃ τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴ χάρη, ποὺ εἶχε τὸ ὑφασμα τῆς Ἀθηνᾶς; Ἀληθινὰ ἦταν θεϊκὸ ἐργόχειρο! Πρώτῃ πρώτῃ θαύμασε ἡ Ἰδία ἡ Ἀράχνη κι ἀπὸ τὴ ζήλεια της ζάρωσε καὶ μαύρισε. Ἡ Ἀθηνᾶ, ἅμα οἱ κριτὲς εἶπαν ὅτι πολὺ ὁμορφώτερο εἶταν τὸ δικό της ὑφασμα, γύρισε κι ἔδωσε μιὰ τῆς Ἀράχνης μὲ τὴ σαῖτα τοῦ ἀργαλειοῦ καὶ τὴν ἔκανε τὸ ἔντομο, ποὺ λέγεται ἀπὸ τότε ἀράχνη. Κι ἀπὸ τότε τὸ ἔντομο αὐτὸ ἄλλο δὲν κάνει παρὰ νὰ φαίνη πανιά, ὅπου βρεθῇ κι ὅπου σταθῇ καὶ ὅλο προσπαθεῖ νὰ κάμῃ κάτι καλύτερο, ἀπὸ ὅ,τι ἔκανε ἡ Ἀθηνᾶ. Τοῦ κάκου ὅμως!

9. Ο ΣΚΩΡΟΣ

Είδατε κάτι μικρές πεταλουδίτσες, πού πετοῦν μέσα στὸ δωμάτιο, ἅμα ἀρχίσῃ νὰ βραδιάζῃ; Οἱ πεταλουδίτσες αὐτὲς πετοῦν γύρω ἀπὸ τὴν λάμπα, τόσο κοντὰ μάλιστα, πὺ πολλὲς φορές ἀγγίζουσιν καὶ τὸ γυαλί της καὶ τσουρουφρίζονται.

Ἄν πιάσετε καμιὰ φορὰ καὶ καμιὰ τέτοια πεταλούδα θὰ ἰδῆτε πὼς ἔχει σῶμα πολὺ ἀδύνατο, μὲ μεγάλα φτερά.

Ἡ πεταλούδα αὐτὴ ἔχει μιὰ ἰδιοτροπία. Δὲ γεννᾷ τὰ αὐγά της ὅπου βρῇ ἀλλὰ ψάχνει νὰ βρῇ μάλλινο ροῦχο ἢ δέρμα ζώου. Ἄμα βρῇ μάλλινο ροῦχο ἢ δέρμα, χώνεται μέσα στὶς δίπλες του, πὺ δὲν ἀερίζονται καθόλου, καὶ ἐκεῖ γεννᾷ τὰ αὐγά της.

Ἀπὸ τὰ αὐγά ὕστερα βγαίνουν κάτι μικρούτσικες κάμπιες. Αὐτὲς οἱ κάμπιες εἶναι ὁ σ κ ῶ ρ ο ς.

Οἱ κάμπιες αὐτὲς τρέφονται ἀπὸ τὸ μαλλὶ τοῦ ρούχου, πὺ μέσα σ' αὐτὸ ζοῦν καὶ ἔτσι τὸ καταστρέφουν. Εἶναι δὲ καὶ πονηρές. Γιὰ νὰ μὴν τίς βρίσκωμε εὐκολα, κάνουν, ἀπὸ τίς τρίχες τοῦ ρούχου, ἓνα εἶδος σακκουλάκι καὶ χώνονται ἐκεῖ μέσα καὶ ἀφήνουν μόνον τὸ κεφάλι τους ἔξω καὶ τὰ μπροστινὰ πόδια. Γι' αὐτὸ γιὰ νὰ τίς βρῇς πρέπει νὰ προσέξῃς καλά.

Ἀλλὰ νὰ βρίσκωμε μιὰ μιὰ τίς κάμπιες αὐτὲς νὰ τίς σκοτώνωμε δὲν εἶναι δυνατό.

Ἐχομε ὅμως ἄλλους τρόπους νὰ φυλάζωμε τὰ μάλινα ρούχα μας καὶ νὰ καταστρέψωμε τὸ σκῶρο.

Ἐπειδὴ ὁ σκῶρος δὲν πειράζει τὰ μπαμπακερά καὶ τὰ λινά, ράβωμε τὰ μάλλινά μας ρούχα μέσα σ' ἓνα σακκούλι ἀπὸ μπαμπακερὸ ἢ λινὸ ροῦχο, καὶ ἔτσι τὰ φυλάγωμε ἀπὸ τὸ σκῶρο.

Ἐχομε ὅμως καὶ κάτι φάρμακα, πὺ τὸν σκοτώνουν.

Ὁ σκῶρος ἔχει φιλὴ μύτη. Δηλαδή δὲν ἀντέχει στὶς δυνατὲς μυρουδιές. Σκάει. Γι' αὐτὸ βάζουν μέσα στὰ μπαούλα καὶ στὶς

Κάμπια σκῶρου μέσα
στὸ σακκουλάκι της.

ντουλάπες σκόνη ἀπὸ καπνό, βάζουν καμφορά, βάζουν καὶ ἄνθη ἀπὸ λεβάντα.

Τὸ καλύτερο ὅμως ἀπὸ ὅλα εἶναι ἡ ν α φ τ α λ ί ν α. Ὁ σκῶρος, ἅμα μυριστῇ ναφταλίνα, ψοφᾷ.

Γι' αὐτὸ νὰ ἔχετε πάντα μέσα στὰ μπαούλα σας χωμένη ναφταλίνα. Τὴν παίρνετε ἀπὸ τὸ παντοπωλεῖο ἢ ἀπὸ τὸ φαρμακεῖο.

Οἱ σκῶροι εἶναι πολλῶν εἰδῶν· ἓνα εἶδος χώνεται μέσα στὰ χαλιά καὶ τὰ τρώει καὶ αὐτὸς λέγεται σκῶρος τῶν χαλιῶν· ἄλλο εἶδος κυνηγᾷ τίς γοῦνες, κι ἄλλο εἶδος τρώει τὰ μάλλινα φορέματα. Διακρίνομε τὰ εἶδη τῶν σκῶρων αὐτῶν ἀπὸ τὸ χρῶμα τῶν φτερῶν τους καὶ ἀπὸ τὸ σακκουλάκι τους. Ὁ σκῶρος τῶν χαλιῶν κάνει τὸ σακκουλάκι του ἀπὸ μαλιὰ διαφόρων χρωμάτων κι ἔτσι τὸ σακκουλάκι του μοιάζει σὺν πολυχρῶμο καλοκεντημένο τσαντάκι!

2.

Τώρα θέλετε νὰ δῆτε τίς πεταλουδίτσες ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τίς κάμπιες τοῦ σκώρου; Θὰ τίς εἶδατε πολλὰς φορές καὶ δὲν τίς προσέξατε. Εἶναι μικρές, μικρότερες κι ἀπὸ τὴ μύγα, ἔχουν ὅμως μεγαλύτερα καὶ παχύτερα φτερά. Τὰ φτερά τους εἶναι γεμάτα χνούδι ἀσημένιο ἢ κιτρινωπὸ ἢ ἀνοιχτὸ πορτοκαλί. Οἱ πεταλουδίτσες αὐτὲς μοιάζουν σὰ μεταξωτές. Μόλις τίς πιάσετε, τὰ δάχτυλά σας γεμίζουν ἀπὸ τὸ χνούδι αὐτὸ καὶ ἡ πεταλουδίτσα γλιστρᾷ μέσα ἀπὸ τὰ δάχτυλα καὶ ξεφεύγει.

Δὲ θυμᾶστε ποὺ τίς εἶδατε αὐτὲς τίς πεταλουδίτσες; Ἀνάψτε, ἅμα ἀρχίσῃ νὰ σκοτεινιάζῃ, φῶς μέσα στὸ δωμάτιό σας τὸ Μάη ἢ τὸ καλοκαίρι καὶ θὰ τίς δῆτε, ἀνάμεσα σὲ ἄλλες μεγαλύτερες πεταλοῦδες νὰ τρέχουν κι αὐτὲς στὸ ἀναμμένο φῶς καὶ νὰ τσουρουφλίζονται οἱ φτεροῦγες τους. Τρελαίνονται γιὰ τὸ φῶς καὶ γιὰ τὴ λάμψη καὶ πετοῦν νὰ τὰ πλησιάσουν. Πετοῦν ἀθόρυβα καὶ κάνουν γύρους ὁλόγυρα ἀπὸ τὸ φῶς ἢ πέφτουν ἐπάνω στὸ γυαλὶ τῆς λάμπας καὶ καίονται!

Εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν τίς εἶδατε ποτέ. Οἱ μικρούτσικες ὁμορφες αὐτὲς πεταλουδίτσες εἶναι οἱ πεταλουδίτσες τοῦ σκώρου.

10. ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

1.

Χελιδόνι μου γοργό
πούρθες απ' την έρημο,
τί καλά μάς έφερες;

Έτσι τὰ παιδιά ρωτοῦν
τὰ χελιδόνια ἅμα τὴν ἀνοιξη
γυρίζουν πάλι στὸν τόπο μας
γιὰ νὰ βροῦν τὰ παλιά τους
λημέρια, τὴν παλιά τους φωλιά.

Καὶ ἐκεῖνα χαρούμενα, κε-
λαθοῦν καὶ λέγουν:

Τί καλά σᾶς φέραμε;
Τὴν ὑγεία καὶ τὴ χαρὰ
καὶ τὰ κόκκινα τ' αὐγά.

Ἀπὸ τίς μακρινές τίς χῶρες, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν Ἀφρική,
ξεκινοῦν τὰ χελιδόνια, μόλις μπῆ ἡ ἀνοιξη, κι ἐτοιμάζονται νὰ
γυρίσουν πάλι στὰ μέρη μας καὶ νὰ μάς φέρουν τὴν ἀνοιξη.

Μαζεύονται ὅλα μαζί, κοπάδια κοπάδια, καὶ ξεκινοῦν. Ἄμα
περάσουν τὴν Ἀφρική καὶ φτάσουν στὴ θάλασσα, κάνουν ἓνα
σταθμὸ γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν.

Κι ἅμα ξεκουραστοῦν, ξεκινοῦν πάλι γιὰ τὰ ἐλληνικὰ μέρη.

Μπροστὰ πᾶνε τὰ χελιδόνια, ποὺ ξαναπῆραν πολλές φορές
τὸν ἴδιο δρόμο καὶ ξέρουν καλά τὰ μέρη. Ὅστερα ἀκολουθοῦν
τὰ γέριχα καὶ τὰ μικρὰ χελιδονάκια, τὰ ἀμάθητα.

Στὸ δρόμο, ἂν ἀπαντήσουν κακοκαιρία ἢ ἐνάντιο ἄνεμο,
πολύ δύσκολα πετοῦν. Κουράζονται τὰ μικρὰ καὶ δὲν μποροῦν νὰ
πετάξουν:

— «Ἀργοῦμε ἀκόμη μάνα;» λέγουν στὴ μητέρα τους. «Κου-
ραστήχαμε».

Καὶ ἡ μητέρα τους γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ θάρρος τὰ παρηγορεῖ
καὶ τοὺς λέει: «Θάρρος, παιδιά μου, ἀκόμη λίγο! Νά, φτάσαμε!
Σὲ δυὸ ὥρες θὰ εἴμαστε στὴν Κρήτη! «Ποῦ ξέρετε, μπορεῖ στὸ

δρόμο νά βροῦμε καί κανένα πλοῖο. Κατεβαίνομε τότε, καθίζομε στὰ κατάρτια του κι ἔτσι ξεκουραζόμαστε».

Κι ἐκεῖνα χάνουν κουράγιο. Μά, μερικά δὲ βαστοῦν πιὰ καὶ πέφτουν στὴ θάλασσα καὶ πνίγονται. Τὰ δυστυχημένα!

Δὲν ἦταν τυχερὰ νὰ βρεθῇ πλοῖο νὰ τὰ πάρη μαζί του στὰ κατάρτια του.

Μὰ ξάφνου ἀκούεται ἀπὸ τὰ πρῶτα χελιδόνια μιὰ φωνή: «Κρήτη!» «Ὅλα τότε παίρνουν θάρρος καὶ βάζουν δύναμη.

— «Τί καλὰ ποὺ θὰ ἦταν» λέγουν μερικά «νὰ καθόμαστε κι ἐμεῖς στὴν Κρήτη. Ἐνῶ τώρα, ὥσπου νὰ φτάσωμε στὰ μέρη, ποὺ εἶναι οἱ φωλιές μας, ἔχομε ἀκόμη ἀρκετὸ διάστημα!».

— «Μὴν παραπονιέστε» τοὺς ἀπαντοῦν ἄλλα. «Κουράγιο νὰ φτάσωμε στὰ δικά μας χωριά. Τὸν κόπο θὰ τὸν ξεχάσωμε γρήγορα».

Κι ἅμα τὰ παιδιὰ ἰδοῦν τὴν ἄλλη μέρα ἀπὸ μακριά, ψηλὰ στὸν οὐρανό, νὰ φτάνουν τὰ χελιδόνια δὲν κρατιοῦνται ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ φωνάζουν: ἦρθαν τὰ χελιδόνια, ἦρθε ἡ ἀνοιξη!

Ὅσα χελιδόνια φτάνουν στὰ μέρη τους, χωρίζονται σὲ μικρότερα κοπάδια καὶ πηγαίνει τὸ καθένα στὸ χωριό του. Ἀρχίζουν τότε τὰ κελαηδήματα καὶ ἀποχαιρετιοῦνται ἀναμεταξύ τους.

Ὅστερα κατεβαίνουν στὰ χωριά τους. Τὸ καθένα ζευγάρι τρέχει ἀμέσως νὰ βρῇ τὴ φωλιά του.

Ἄν τὴ βροῦν ἀκόμα γερὴ χαίρονται κι ἀρχίζουν καὶ τὰ δυὸ νὰ κελαηδοῦν ἀπὸ χαρὰ καὶ νὰ εὐχαριστοῦν τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ τοὺς φύλαξαν τὴ φωλιά.

Ἄν ὅμως τὴ βροῦν χαλασμένη ἀπὸ κακὰ παιδιὰ, ἀρχίζουν τότε καὶ τὰ δυὸ ἓνα λυπητερὸ κελάδημα, ἓνα κλάμα, ποὺ σοῦ σπαράζει τὴν καρδιά:

«Τσιγκλίν, τσιγκλίν! μᾶς γκρέμισαν τὴ φωλιά!»

Κι ἀποφασίζουν νὰ κάμουν νέα φωλιά. Τί νὰ κάμουν;

2.

Θὰ παραξενευτῆτε τώρα βέβαια, πῶς μπορεῖ τὸ χελιδόνι νὰ πετᾷ τόσο πολὺ διάστημα, χωρὶς σταυμό. Ἀπὸ τὴν Ἀφρική ὡς τὴν Ἑλλάδα εἶναι πολὺ τὸ διάστημα. Πῶς τὰ καταφέρνει λοιπόν;

Αὐτὸ γίνεται γιὰ τὸ τοῦ χελιδonioῦ τὰ κόκκαλα μέσα εἶναι κούφια, ἔχουν μόνο ἀέρα μέσα κι ἔτσι εἶναι ἐλαφροὶ πουλὶ τὸ χελιδόνι καὶ ἔχει πολὺ μεγάλα φτερά, ἀνάλογα μὲ τὸ σῶμα του.

Καὶ ξέρετε τί γρήγορα ποὺ πετᾷ τὸ χελιδόνι; Πηγαίνει σὰ σαῖτα. Καὶ ὄχι μόνο πετᾷ πολὺ γρήγορα, μὰ μπορεῖ καὶ τὴν ὥρα, ποὺ πετᾷ, νὰ ἀλλάζῃ εὐκολὰ γραμμὴ. Σ' αὐτὸ τὸ βοήθει ἡ μακριὰ ψαλιδωτὴ οὐρά του, ποὺ τὴν ἔχει γιὰ τιμόνι.

Γιὰ νὰ καταλάβετε πόσο γρήγορα πετᾷ τὸ χελιδόνι, πρέπει νὰ ξέρετε ὅτι τὸ διάστημα ἀπὸ τὴν Ἀφρική ὡς ἐδῶ τὸ παίρνει σὲ δυὸ μέρες, ἐνῶ καὶ τὰ καλύτερα πλοῖα κάνουν παραπάνω ἀπὸ δέκα μέρες.

Ὅσο μεγάλα εἶναι τὰ φτερά τοῦ χελιδonioῦ, τόσο μικρά εἶναι τὰ πόδια του. Ἀμα κάθεται ἡ κοιλιά του ἀγγίζει στὴ γῆ. Τὸ κάθε πόδι ἔχει τρία δάχτυλα μπροστὰ κι ἓνα πίσω. Τὸ κάθε δάχτυλο ἔχει καὶ ἀπὸ ἓνα νύχι καμπυλωτὸ καὶ μυτερό.

Πόδι χελιδonioῦ.

Τὸ κεφάλι τοῦ χελιδonioῦ εἶναι σχεδὸν στρογγυλό. Εἶναι καὶ πολὺ εὐκίνητο. Τὸ ράμφος του εἶναι πολὺ κοντό. Ἐχει ὅμως μεγάλο στόμα, ποὺ φτάνει ὡς τὸ λαιμὸ του.

3.

Τὸ χελιδόνι βρίσκει τὴν τροφὴ του στὸν ἀέρα, ἐκεῖ ποὺ πετᾷ.

Τί βρίσκει ὅμως στὸν ἀέρα; Βρίσκει λογιῶν λογιῶν ἔντομα: μύγες, κουνούπια, μικρὰ σκαθάρια κι ἄλλα. Ἐμεῖς βέβαια δὲν τὰ βλέπομε ἀπὸ μακριὰ στὸν ἀέρα τὰ ἔντομα αὐτά. Τὸ χελιδόνι ὅμως τὰ βλέπει, γιὰ τὸ ἔχει πολὺ δυνατὸ μάτι. Βλέπει ἀπὸ μακριὰ καὶ τὸ μικρότερο ἔντομο.

Ἀμα, ἐκεῖ ποὺ πετᾷ, ἰδῶ κανένα ἔντομο, ἀνοίγει τὸ μεγάλο του στόμα καὶ χύνεται ἐπάνω του καὶ τὸ ἀρπάζει. Μιὰ καὶ κάτω! Δὲν ἔχει πολλὰ λόγια. Εἴτε μύγῃ εἶναι, εἴτε κουνούπι εἶναι, εἴτε ἄλλο ἔντομο εἶναι, μὲ τὴ δύναμη ποὺ πέφτει ἐπάνω του, τὸ ρουφᾷ στὴ στιγμὴ.

Ἐπειδὴ ὅμως ὅλη τὴν ἡμέρα τὸ χελιδόνι βρίσκεται σὲ κίνηση, δὲ χορταίνει εὐκολὰ. Δὲν κάνει λοιπὸν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ πρῶν ὡς τὸ βράδυ παρὰ νὰ ἀρπάζῃ μύγες καὶ κουνούπια. Τρώγει

κάθε μέρα τόσες, όσο είναι τρεῖς φορές τὸ βάρος τοῦ σώματός του.

Αὐτὸ βέβαια μᾶς εὐχαριστεῖ ἐμᾶς, γιατί ἔτσι ξεκάνει τὰ ἐνοχλητικά αὐτὰ ἔντομα, πού δὲ μᾶς ἀφήνουν ἡσυχους.

Γι' αὐτό, ὅσο πιὸ πολλὰ χελιδόνια βλέπομε τὴν ἀνοιξὴ νὰ ἔρχονται στὸν τόπο μας, τόσο πιὸ πολὺ πρέπει νὰ χαιρόμαστε.

Καὶ εἶναι κι ἔξυπνο τὸ χελιδόνι. Σοφίζεται χίλιους δὺο τρόπους γιὰ νὰ βρῇ τροφή. "Αἷμα εἶναι ἀέρας πολὺς καὶ οἱ μύγες καὶ τὰ ἔντομα φοβοῦνται νὰ σηκωθοῦν ψηλὰ στὸν ἀέρα, τὸ χελιδόνι κατεβαίνει χαμηλὰ στὴ γῆ. Βλέπει τίς μύγες καθισμένες στοὺς τοίχους ἢ στὰ τζάμια, στὰ παράθυρα, ἢ σὲ κανένα ἄλλο μέρος, πού νὰ μὴν πιάνη ὁ ἀέρας, πηγαίνει κοντά τους κι ἀρχίζει νὰ κἀνὴ θόρυβο πολὺ μὲ τὰ φτερά του. Κάνει πῶς θέλει τάχα νὰ τίς διώξῃ καὶ νὰ τίς χτυπήσῃ. Ἐκεῖνες φοβοῦνται καὶ σηκώνονται γιὰ νὰ πετάξουν σὲ ἄλλο μέρος πιὸ κλειστό. Μὰ ἐκείνη τὴν ὥρα τίς ρουφᾷ τὸ χελιδόνι. "Υστερα πηγαίνει πάλι καὶ κάνει τὸ ἴδιο σὲ ἄλλες μύγες, ὥσπου νὰ χορητάσῃ. Μόνο τίς μέλισσες καὶ τίς σφήκες δὲν πλησιάζουν ποτὲ τὰ χελιδόνια. "Αἷμα τίς ἰδοῦν ἀπὸ μακριὰ φεύγουν ἀμέσως. Τίς φοβοῦνται πολὺ γιὰ τὸ φαρμακερὸ κεντρί τους.

4.

"Αἷμα τὰ χελιδόνια γυρίσουν πάλι στὰ μέρη μας, ἂν βροῦν τὴ φωλιά τους στὴ θέσῃ της, βγάζουν ἀπὸ μέσα τὰ παλιὰ φτερά καὶ τίς παλιές τρίχες καὶ τὴ στρώνουν μὲ νέα καὶ μαλακά. "Υστερα καθίζει τὸ θηλυκὸ καὶ γεννᾷ τὰ αὐγά του.

"Αν ὅμως τὴν βροῦν χαλασμένη, κάνουν νέα φωλιά.

Ψάχνουν καὶ τὰ δὺο νὰ βροῦν τὸ πιὸ κατάλληλο μέρος, κάτω ἀπὸ τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ, κάτω ἀπὸ τὸ μπαλκόνι ἢ σὲ ἄλλο ἀσφαλισμένο μέρος. Πολλὲς φορές ὅμως τὴ χτίζουν καὶ μέσα στὸ σπίτι ψηλὰ στὸ ταβάνι, ἢ σὲ καμιὰ γωνιά.

Τὸ χελιδόνι χτίζει τὴ φωλιά του μὲ λάσπη. Τὴ λάσπη ὅμως δὲν τὴν κάνει μὲ τὸ νερό, ἀλλὰ μὲ τὸ σάλιο του.

Πρῶτα πετᾷ στὴ γῆ καὶ ἀρπάζει μὲ τὸ ράμφος του μικροὺς βῶλους χῶμα. "Υστερα τοὺς βρέχει μὲ τὸ σάλιο του καὶ τοὺς κάνει λάσπη. Ἐπειδὴ τὸ σάλιο τοῦ χελιδονιοῦ εἶναι λίγο πηχτὸ καὶ κολλᾷ, γι' αὐτὸ ἡ λάσπη γίνεται πολὺ πηχτὴ καὶ γερὴ.

"Αμα γίνη ἡ λάσπη, πηγαίνει τὸ χελιδόνι στὴ φωλιά του καὶ τὴν πετᾷ μετὰ τὸ ράμφος του ἐπάνω. Κάνει δηλαδὴ ὅ,τι κάνει καὶ ὁ χτίστης τοῦ σπιτιοῦ, ποὺ πετᾷ μετὰ τὸ μιστρί τὴ λάσπη.

"Ετσι, λίγο λίγο χτίζει τὸ χελιδόνι τὴ φωλιά του μέσα σὲ 10—12 μέρες.

Κάθε μέρα δουλεύουν καὶ τὰ δύο, ἀρσενικὸ καὶ θηλυκό, μερικὲς ὥρες τὸ πρωί. "Υστερα σταματοῦν: "Ἄς πάψουμε τώρα», λένε: «πρέπει νὰ ξεραθῇ ὅσο χτίσαμε σήμερα. Αὔριο χτίζουμε πάλι. "Ἄς βγοῦμε τώρα νὰ ἀρπάξουμε καμιά μύγα».

"Αμα ἐτοιμαστῇ πιά ἡ φωλιά λέει τὸ ἀρσενικὸ στὸ θηλυκό: «Κάτσε τώρα ἐσύ. Ἐγὼ θὰ πάγω νὰ φέρω μερικὰ φτερά ἢ τρίχες, νὰ τὶς στρώσωμε μέσα στὴ φωλιά γιὰ νὰ κάθεται μαλακά».

"Αμα στρωθοῦν καὶ τὰ φτερά, εἶναι ἡ φωλιά ἐτοιμη. Μπαίνει μέσα τὸ θηλυκὸ καὶ κάθεται γιὰ νὰ γεννήσῃ τὰ αὐγά του.

Γεννᾷ 4—6 αὐγά. Εἶναι κάτι μικρὰ αὐγουλάκια σὰν τὰ αὐγά τῶν ἄλλων μικρῶν πουλιῶν.

Κάθεται 12 μέρες καὶ τὰ ζεσταίνει. Στὸ διάστημα αὐτὸ τὸ ἀρσενικὸ χελιδόνι εἶναι μέσα στὶς φούριες του. "Οχι μόνο πρέπει νὰ βρῇ τροφή γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ νὰ βρῇ καὶ γιὰ τὸ θηλυκὸ, ποὺ δὲ σηκώνεται ἀπὸ τ' αὐγά του. "Ολη τὴ μέρα λοιπὸν εἶναι στὸ φτερό καὶ πιάνει μύγες. "Αλλες τρώει αὐτὸ καὶ ἄλλες φέρνει στὸ θηλυκὸ.

Ἀφοῦ χορτάσουν καὶ τὰ δύο τότε τὸ ἀρσενικὸ ἀρχίζει τὸ κελάδημα. "Ενα ὁμορφο καὶ γλυκὸ κελάδημα ποὺ ἀκούεται σ' ὅλη τὴ γειτονιά καὶ εὐχαριστιοῦνται καὶ οἱ ἄνθρωποι.

5.

Ἐπάνω στὶς 12 μέρες βγαίνουν τὰ χελιδονάκια. Μὴ ρωτᾶτε πιά τίς χαρὲς τῶν γονιῶν τους. Εἶναι ἀκόμη γυμνά καὶ δὲν μποροῦν νὰ πετάξουν. Μόλις ὅμως βγοῦν ἀπὸ τ' αὐγὰ τους, ἀνοίγουν τὸ στόμα τους καὶ θέλουν νὰ φάγουν.

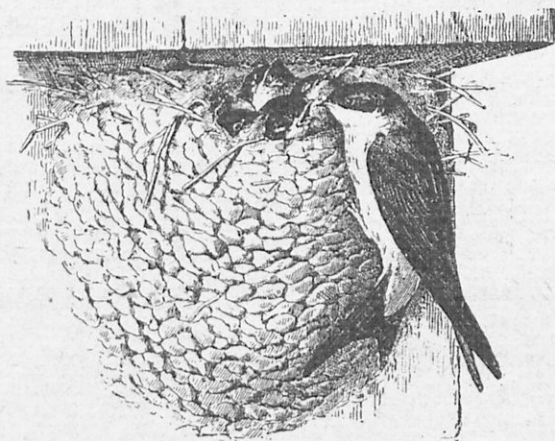
Ἀμέσως πατέρας καὶ μάνα πετοῦν νὰ τοὺς φέρουν τροφή. Στὸ μεταξύ τὰ χελιδονάκια βγάζουν τὰ κεφαλάκια τους ἀπὸ τὴ φωλιά, ἀνοίγουν τὸ στόμα τους καὶ φωνάζουν: Τσιγκλὶν τσιγκλὶν! Τί πεῖνα ποὺ τὴν ἔχουν!

Οἱ ἄνθρωποι τὰ βλέπουν καὶ χαίρονται. Καὶ ἡ Ψιφίνα τὰ βλέπει καὶ αὐτὴ καὶ ξεροκαταπίνει. Δὲ μπορεῖ ὅμως νὰ φτάσῃ ἐκεῖ ἐπάνω.

Ἄμα τὰ χελιδονάκια βγάλουν φτερὰ καὶ μεγαλώσουν λίγο, ποὺ νὰ μποροῦν νὰ πετάξουν, τὰ βγάζουν οἱ γονεῖς τους ἔξω.

«Ἐλᾶτε τώρα νὰ μάθετε νὰ κυνηγᾶτε τὰ ἔντομα!» τοὺς λέγουν καὶ πετοῦν στὴ διπλανή στέγη.

—«Νά, μιὰ μύγα!» λέει τὸ ἓνα χελιδόνι. Τὰ χελιδονάκια τῆς ρίχνονται καὶ ἓνα τὴν ἀρπάζει καὶ τὴν καταπίνει.

Φωλιά χελιδονιοῦ.

—«Νὰ πᾶμε, μητέρα, νὰ βροῦμε κι ἄλλες ρῦγες;» λέγουν μὲ μιὰ φωνὴ καὶ τὰ ἔξι χελιδονάκια.

—«Νὰ πᾶτε!» τοὺς λέει ἡ μητέρα τους. «Τώρα πιά μπορεῖτε μόνα σας νὰ βρίσκετε τὴν τροφή σας.

Τὰ χελιδονάκια ἐτοιμάζονται νὰ πετάξουν, μὰ ἡ μητέρα τους τὰ φωνάζει πάλι πίσω:

—«Τσιγκλὶν τσιγκλὶν! Τὸ νοῦ σας στὸ γεράκι. Τὰ μάτια σας τέσσερα!» Ὅπου τὸ ἰδῆτε ν' ἀλλάζετε δρόμο καὶ νὰ φεύγετε!

«Ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο μὴ φοβᾶστε καθόλου. Δὲ σᾶς πειράζει.»

Καὶ ὕστερα γεννᾷ πάλι τὸ θηλυκὸ χελιδόνι ἄλλα αὐγὰ καὶ βγάζει ἄλλα χελιδονάκια.

6.

"Αμα ἔρθῃ τὸ φθινόπωρο καὶ κρυώσῃ ὁ καιρὸς, ἀρχίζουν καὶ φοροῦν τὰ ἔντομα καὶ τὰ χελιδόνια δὲ βρίσκουν τίποτε νὰ φάγουν. Ἐτοιμάζονται τότε νὰ ταξιδέψουν στὶς ζεστὲς χῶρες.

«Ἦρθε ὁ καιρὸς τοῦ ταξιδιοῦ!» σκέφτονται. «Ἄς πᾶμε πάλι στὴν Ἀφρική, ποὺ ἔχει καὶ τὸ χειμῶνα ἔντομα

Μιὰ μέρα βγαίνουν δυὸ χελιδόνια διαλαλητές. Πετοῦν σ' ὅλα τὰ γύρω χωριά, ποὺ εἶναι χελιδόνια, καὶ φωνάζουν δυνατὰ τὸ μέρος καὶ τὴν ἡμέρα τοῦ ταξιδιοῦ:—«Τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ στὰ τηλεγραφόξυλαααα!!» φωνάζουν καὶ φεύγουν. Τὴν Κυριακὴ τὸ βράδυ ὅλα τὰ χελιδόνια μαζεύονται στὰ τηλεγραφόξυλα. "Αλλὰ κάθονται στὰ σύρματα τοῦ τηλεγράφου καὶ ἄλλα στοὺς στύλους. Στύλοι καὶ σύρματα φαίνονται ἀπὸ μακριὰ ὁλόμαυρα!

Τὰ παιδιὰ, ποὺ βλέπουν μαζεμένα τὰ χελιδόνια καὶ ξέρουν, πὼς θὰ ταξιδέψουν, εἶναι λυπημένα καὶ τοὺς φωνάζουν:

Χελιδόνια,—δόνια,
—δόνια, χελιδόνια,
ὦρα σας καλὴ σας
κι ὁ Θεὸς μαζί σας.
"Αἴστε, φευγάτε,
πάλι ἐδῶ γυρνᾶτε.
"Οπου καὶ νὰ πᾶτε
μὴ μᾶς λησμονᾶτε!

Καὶ τὰ χελιδόνια ἀπὸ ψηλὰ ἀπὸ τὰ σύρματα, ἀποχαιρετοῦν τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς λέγουν:

"Εχετε γιὰ καλὰ παιδιὰ.
Μὴ μᾶς χαλᾶτε τὴ φωλιά!

"Αμα βραδιάσῃ καὶ ἀρχίσῃ νὰ σκοτεινιάζῃ, ξεκινοῦν τὰ χελιδόνια. Δὲν ξεκινοῦν τὴν ἡμέρα, γιατί φοβοῦνται τὸ γεράκι. Τὴ νύχτα ὅμως δὲ φαίνογται.

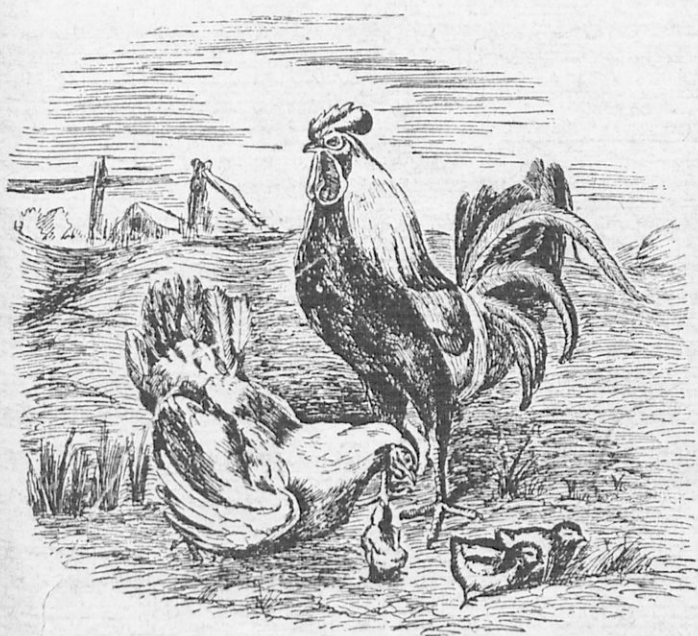
"ὦ, τί φωνὲς καὶ τί κακὸ τὴν ὥρα, ποὺ ξεκινοῦν! "Ακοῦμε τίς φωνὲς τοὺς καὶ τὸ βουητό, ποὺ κάνουν. "Υστερα τὰ χάνομε.

11-12. ΚΟΤΑ ΚΑΙ ΠΕΤΕΙΝΟΣ

1.

"Ολοι έχετε ιδῆ τὰ πουλιά αὐτά, ποὺ ζοῦν μέσα στὶς αὐλὲς τῶν σπιτιῶν, κοντὰ μὲ τὸν ἄνθρωπο.

"Οσοι μάλιστα ἀπὸ σᾶς κατοικεῖτε σὲ χωριά θὰ βλέπετε κάθε μέρα κότες. Μὰ καὶ πολλοὶ ποὺ ζῆτε στὶς πόλεις θὰ ἔχετε στὴν αὐλή σας κοτέτσι ποὺ θὰ εἶναι μέσα κλεισμένες οἱ κότες.

Κότα καὶ πετεινός.

Ἡ κότα εἶναι πουλί. Βέβαια δὲν κελαδεῖ ὅπως τὸ ἀηδόνι καὶ ἡ καρδερίνα, μὰ ἔχει κι αὐτὴ φτερά ὅπως ὅλα τὰ πουλιά καὶ γεννᾷ αὐγά ὅπως καὶ τ' ἄλλα πουλιά. Ἐπειτα, μήπως ὅλα τὰ πουλιά κελαδοῦν; Οὔτε τὸ περιστέρι κελαδεῖ, οὔτε ὁ κήρακας.

Ἐκεῖνα ποὺ κελαδοῦν εἶναι τὰ μικρὰ πουλιά. Ἡ κότα ὅμως εἶναι μεγάλο πουλί.

Εἶναι καὶ βαριά. Γι' αὐτό, δὲν μπορεῖ καὶ νὰ πετάξῃ πολὺ. Μόλις μπορεῖ νὰ πετάξῃ λίγα μέτρα.

Μὰ δὲν ἔχει καὶ ἀνάγκη νὰ πετᾷ. Κανεῖς δὲν τὴν πειράζει. Ἀπεναντίας οἱ ἄνθρωποι τὴν περποιοῦνται, ὅσο μποροῦν. Τὴν ταγίζουν καὶ τὴν ποτίζουν γιὰ νὰ τοὺς δίνη πιδὸ πολλὰ αὐγά.

Ἄμα τὸ πρῶν βγαίνει ἡ μητέρα σας στὴν αὐλὴ μὲ καλαμπόκι ἢ μὲ κριθάρι ἢ μὲ ψίχουλα ψωμιοῦ καὶ φωνάζει, πρρ, πρρ, πρρ! τρέχουν ὅλες οἱ κότες κοντὰ της καὶ μαλώνουν ποιά νὰ φάῃ τὰ περισσότερα σπειριά. Καὶ τί ὥραϊα καὶ τί γρήγορα ποὺ ἀρπάζουν οἱ κότες τὰ σπειριά! Δὲν τίς ξεφεύγει κανένα.

Τὸ στόμα τους πάσι σὰ μηχανή. Οὔτε μάσσημα, οὔτε τίποτε. Μὰ πῶς νὰ μασήσουν, ποὺ δὲν ἔχουν δόντια!

Οἱ κότες ὅμως βρίσκουν καὶ μόνες τους τροφή.

Ἄμα δὲν εἶναι κλεισμένες στὸ κοτέτσι, γυρίζουν μέσα στὴν αὐλὴ ἢ στὰ χωράφια καὶ δὲν κίθονται οὔτε μιὰ στιγμή ἡσυχες. Ὅλο σκαλίζουν κι ὅλο τσιμποῦν. Εἶναι πολὺ λαίμαργα ζῶα.

Ὅπου ἰδοῦν κανένα σωρὸ σκουπίδια, τρέχουν ἀμέσως κι ἀρχίζουν νὰ ἀνακατώνουν τὰ σκουπίδια μὲ τὰ πόδια τους.

Πρῶτα χώνουν μέσα τὰ τρία μπροστινὰ δάχτυλα καὶ ἀνασηκώνουν τὰ σκουπίδια. Ὑστερα δίνουν μιὰ μὲ τὸ πρὸν δάχτυλο, ποὺ εἶναι λίγο πιδὸ πάνω ἀπὸ τὰ ἄλλα, καὶ τὰ σκορπίζουν. Ἐπειτα ἀρχίζουν νὰ τρώγουν ὅ,τι ἔρθῃ στὴν ἐπιφάνεια. Σπειριά ἀπὸ σιτάρι, σκουληκάκια, μερμήγκια, ψίχουλα καὶ ὅ,τι ἄλλο βροῦν.

Τρώγουν, τρώγουν χωρὶς νὰ χορταίνουν. Σὲ λίγη ὥρα ὁ σωρὸς χάνεται.

Ἄν καμιά φορὰ καμιά κότα, ἐκεῖ ποὺ σκαλίζει, πετύχῃ κανένα παχουλὸ σκουλήκι, τὸ ἀρπάζει ἀμέσως στὸ ράμφος τῆς

Κόκκαλα ποδιοῦ τοῦ πετεινοῦ.

καὶ τρέχει μὴν τῆς τὸ πάrouν οἱ ἄλλες. Γιατὶ οἱ κότες στὸ φαῖ-
δὲν ξέρουν φιλία. Καμιά δὲ μοιράζει τὴν τροφή της μὲ τὴν ἄλλη.
Μὰ οἱ ἄλλες παίρνουν εἶδηση. Κι ἀρχίζει τότε ἓνα κυνηγητό, με-
τσιμπήματα καὶ φωνές, ὥσπου νὰ προφτάσῃ ἡ πιὸ δυνατὴ νὰ
καταπιῇ τὸ σκουλήκι.

Μὰ πῶς χωνεύουν οἱ κότες τὸ φαῖ, ἀφοῦ δὲν ἔχουν δόντια νὰ
τὸ μασσήσουν;

“Α, γι’ αὐτὸ δὲ σκοτίζονται καὶ πολύ. Τὸ ξέρουν καὶ οἱ ἴδιες,
πῶς πρέπει νὰ τριφτῇ καὶ νὰ μαλακώσῃ τὸ φαῖ, ποὺ τρώγουν, πρὶν
νὰ πάῃ στὸ στομάχι. Γι’ αὐτὸ ἅμα τρώγουν, μαζὶ μὲ τὰ σπειριά
ποὺ καταπίνουν, καταπίνουν καὶ μικρὰ χαλικιάκια.

Τὰ χαλικιάκια αὐτά, μαζὶ μὲ τὰ σπειριά, πηγαίνουν πρῶτα σ’ ἓνα
σακκούλι ποὺ εἶναι κάτω ἀπὸ τὸ λαιμό. Αὐτὸ τὸ σακκούλι τὸ λένει:
μ ἄ μ α καὶ σὲ μερικὰ μέρη τὸ λένει: γ κ ο ὄ σ α.

Μέσα λοιπὸν στὴν γκούσα, ἡ τροφή τρίβεται μὲ τὰ χαλικιά-
κια καὶ μαλακώνει. Ὑστερα πηγαίνει στὸ στομάχι καὶ ἐκεῖ χω-
νεύεται.

2.

Οἱ πιὸ εὐτυχησμένες κότες εἶναι ἐκεῖνες, ποὺ ζοῦν στὰ χωριά.
Στὰ χωριά εἶναι ἐλεύθερες νὰ τρέξουν στὶς αὐλές, στοὺς δρόμους,
στὴ βρύση, στὰ χωράφια καὶ παντοῦ. Μποροῦν ἐλεύθερα νὰ σκα-
λίζουν χώματα, νὰ κυλιοῦνται καὶ νὰ ζοῦν ὅπως θέλουν.

Στὶς πολιτεῖες εἶναι κλεισμένες μέρα νύχτα μέσα στὸ κοτέτσι,
στριμωγμένες, χωρὶς νὰ ἔχουν μέρος νὰ κουνηθοῦν! Ἡ ζωὴ τους
εἶναι βάσανο. Θὰ ἔδιναν πέντε χρόνια ἀπὸ τὴ ζωὴ τους γιὰ νὰ
μποροῦσαν κι αὐτὲς νὰ ζοῦσαν ἐλεύθερες στὰ χωριά. Καὶ πιὸ
πολλὰ θὰ ἔδιναν, μὰ δὲ ζοῦν παραπάνω ἀπὸ δέκα χρόνια, ἂν βέ-
βαια στὸ μεταξὺ δὲν ψοφήσουν ἀπὸ καμιά ἀρρώστεια μέσα στὸ
κοτέτσι.

“Ἀμα οἱ κότες φᾶνε καλὰ, τρέχουν στὸ νερό.

Βουτοῦν τὸ ράμφος τους μέσα στὸ νερὸ κι ὕστερα σηκώνουν τὸ
κεφάλι τους ψηλά κατὰ τὸν οὐρανό, σὰ νὰ ἤθελαν νὰ κάμουν τὴν
προσευχὴ τους. Ὑστερα πάλιν τὸ ἴδιο καὶ ἔτσι ὥσπου νὰ ξεδι-
ψάσουν.

Κι εἶναι ὑποχρεωμένες νὰ σηκώνουν τὸ κεφάλι ψηλά. Δὲν μπο-

ροῦν νὰ κάμουν κι ἀλλοιωτικά. Ἡ κότα δὲν μπορεῖ νὰ ρουφήξῃ τὸ νερό. "Ολα τὰ ἄλλα ζῶα, ἅμα πίνουν, μαζεῖουν τὰ μάγουλά τους καὶ ἔτσι στενεύουν μέσα τὸ στόμα τους καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ρουφοῦν τὸ νερό. Κι ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι τὸ ἴδιο κάνομε.

Πῶς ὅμως νὰ ρουφήξῃ καὶ ἡ κότα τὸ νερό, ἀφοῦ τὸ στόμα της μπροστὰ εἶναι σκληρὸ σὰν κόκκαλο καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ στενέψῃ, νὰ τὸ σουρώσῃ;

Γι' αὐτό, σὲ κάθε γουλιὰ ποὺ θέλει νὰ πιῇ, σηκώνει τὸ κεφάλι της ψηλὰ γιὰ νὰ τρέξῃ τὸ νερὸ μέσα στὸ λαρύγγι της. Ὡς τότε τὸ νερὸ μένει στὸ κάτω της σαγόνι, ποὺ ἐπίτηδες εἶναι βαθουλωτὸ γιὰ νὰ κρατῇ τὸ νερό.

"Αν μπορούσε βέβαια κι ἡ κότα νὰ σουρώσῃ τὸ στόμα της, δὲ θὰ ἀνεβοκατέβαζε τὸ κεφάλι της, ἅμα πίνῃ. Τὸ περιστέρι, ποὺ ἔχει τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ράμφους του μαλακὸ μπορεῖ νὰ στενέψῃ τὸ στόμα του καὶ πίνει σὰν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὰ ἄλλα ζῶα.

Κι ἐμεῖς λέμε πῶς ἡ κότα πίνει νερὸ καὶ σὲ κάθε γουλιὰ, κοιτάζοντας τὸν οὐρανὸ, εὐχαριστεῖ τὸ Θεό, ποὺ τὴν ἀξίωσε νὰ πιῇ δροσερὸ νεράκι!

3.

Περιποιούμαστε τίς κότες γιὰ τὰ αὐγά τους.

Τὰ αὐγά τῆς κότας εἶναι πολὺ θρεπτικά. Μάλιστα, τὰ μικρὰ παιδιὰ πρέπει νὰ τρώγουν πολλὰ αὐγά. Ἐτσι παχαίνουν καὶ δυναμώνουν καὶ τὰ κόκκαλά τους. Καλύτερα εἶναι νὰ φᾶς ἓνα αὐγό, παρά νὰ φᾶς μιὰ ὀκὴ ντομάτες ἢ πατάτες.

Παρατηρήσατε καὶ χαμιὰ φορὰ μὲ προσοχὴ πῶς εἶναι τὸ αὐγό; Εἶδατε πρῶτα τί ἄσπρο ποὺ εἶναι τὸ τσώφλι του; Ξέρετε ἀπὸ τί εἶναι καμωμένο τὸ τσώφλι; Ἀπὸ ἀσβέστη! Περίεργο πρᾶμα, μὰ ἔτσι εἶναι. Κάτω ἀπὸ τὸ τσώφλι εἶναι μιὰ πολὺ ψιλὴ ἄσπρη πέτσα καὶ κατόπι εἶναι τὸ ἀσπράδι τοῦ αὐγοῦ, ποὺ εἶναι χυμένον σ' ὅλο τὸ αὐγό.

Μέσα στὸ ἀσπράδι εἶναι τὸ χίτρινο τοῦ αὐγοῦ, ὁ κρόκος. Αὐτὸς εἶναι στερεωμένος μὲ δυὸ κλωστὲς στὶς δυὸ ἄκρες τοῦ τσώφλιου γιὰ νὰ μὴν κουνᾷ.

Εἶδατε, ἅμα σπάζωμε τ' αὐγά μέσα στὸ πιάτο, ποὺ δὲ σκορπᾷ ὁ κρόκος; Ἐχει τὸ λόγόν του κι αὐτό. Ὁ κρόκος εἶναι καὶ

αὐτὸς τυλιγμένος μὲ μιὰ πέτσα, ποὺ τὸν κρατεῖ. "Αμα ὅμως τρυπήσωμε τὴν πέτσα αὐτὴ μὲ μιὰ καρφίτσα, ἢ ἅμα χτυπήσωμε τ' αὐγὸ μὲ τὸ κουτάλι, τότε χύνεται ὅλος ὁ κρόκος. Ὁ κρόκος εἶναι τὸ πιὸ παχὺ μέρος τοῦ αὐγοῦ.

Ἡ κότα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ αὐγά της, μᾶς δίνει καὶ τὸ κρέας της. Καὶ εἶναι τόσο νόστιμο καὶ τόσο τρυφερὸ τὸ κρέας τῶν πουλερικῶν! Γι' αὐτὸ καὶ γιὰ τοὺς ἀρρώστους διατάζει ὁ γιατρός νὰ τρώγουν πουλιά.

Μὰ ὅχι μόνο ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὸ κρέας τῆς κότας μὰ καὶ ἄλλα ζῶα, ποὺ εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ἐχθροὶ τῆς κότας: ἡ ἀλεπού καὶ τὸ γεράκι.

"Αμα νυχτώσῃ καλὰ καὶ κοιμηθοῦν οἱ ἄνθρωποι, κατεβαίνει ἡ πονηρὴ ἀλεπού σιγὰ σιγὰ στὰ χωριά, μὲ προσοχὴ νὰ μὴν τὴν καταλάβῃ κανένας σκύλος, γιὰτὶ τότε ἀλίμονό της. Σέρνεται σιγὰ σιγὰ ὡς τὸ κοτέτσι ἢ στὸ δέντρο, ποὺ εἶναι κουρνιασμένες οἱ κότες. Ἐκεῖ μ' ἓνα πήδημα τίς ἀρπάζει ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ τίς πνίγει. Ὑστερα τίς κουβαλᾷ στὴ φωλιά της καὶ τίς τρώγει.

Τὸ γεράκι πάλι, πετᾷ ψηλὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κοιτάζει μὲ τὸ δυνατό του μάτι νὰ ἀγναντέψῃ καμιὰ κότα κάτω στὴ γῆ. "Αμα ἰδῇ καμιὰ, πέφτει ἐπάνω της σὰν ἀστραπή, τὴν ἀρπάζει στὰ νύχια του καὶ τὴν πηγαίνει στὴ φωλιά του, ἐπάνω στὰ κατσάβραχα.

Εἶδατε καμιὰ φορὰ, τὴν κότα ἐκεῖ ποὺ εἶναι ἡσυχῇ, νὰ γυρίξῃ καὶ νὰ τρέχῃ ἔξαφνα φοβισμένη νὰ κρυφτῇ ὅπου προφτάσῃ; Σηκῶστε τὸ κεφάλι σας στὸν οὐρανὸ καὶ θὰ ἰδῇτε πὼς ἐπάνω ψηλὰ περνᾷ τὸ γεράκι.

Πόσα αὐγά γεννᾷ κάθε κότα τὸ χρόνο; Κατὰ τὴν κότα. Καὶ ἐκατὸ μπορεῖ νὰ γεννήσῃ καὶ διακόσια μπορεῖ νὰ γεννήσῃ. Μερικὲς νοικοκυρὲς τίς ταγίζουιν κρεμύδια, γιὰ νὰ κάνουν πιὸ πολλὰ αὐγά. Δὲν ξέρω ἂν εἶναι σωστὸ αὐτό. Ἐκεῖνο, ποὺ ξέρω εἶναι, πὼς ἡ κότα πρέπει πότε πότε νὰ τρώῃ, μαζὶ μὲ τὴν τροφὴ της, καὶ λίγο ἀσβέστη. Ἄλλοιῶς θὰ γεννᾷ αὐγά χωρὶς σκληρὸ τσώφλι.

Δὲν πρέπει νὰ τίς δίνωμε ὅμως νὰ τρῶνε καὶ παρὰ πολὺ γιὰτὶ λένε τότε πὼς δὲ γεννοῦν πιά. Μιὰ γριὰ χήρα εἶχε κότα, ποὺ τῆς γεννοῦσε ἓνα αὐγὸ τῇ μέρᾳ. Σκέφτηκε πὼς ἅμα δώσῃ

τῆς κότας τῆς διπλὸ φαῖ θὰ γεννᾷ τότε δυὸ αὐγά, καὶ αὐτὸ ἔκανε. Τὴν τάιζε διπλά. "Όταν ὅμως ἡ κότα τῆς πάχυνε μὲ τὸ παραπάνω δὲν τῆς γεννοῦσε οὔτε τὸ ἓνα, ποὺ γεννοῦσε πρωτύ-
τερα. "Ετσι ὅποιος ζητᾷ τὰ πολλὰ χάνει καὶ τὰ λίγα ποὺ ἔχει
κι αὐτὸ θέλει νὰ μᾶς δείξη ὁ μῦθος αὐτός, γιατί βέβαια μῦθος
θὰ εἶναι κι ὅχι ἀληθινὴ ἱστορία.

Μόλις γεννήσῃ ἡ κότα φεύγει ἀπὸ κεῖ ποὺ γέννησε τὸ αὐγὸ
τρέχει ἄλλοῦ καὶ χαλᾷ τὸν κόσμον ἀπὸ τῆ χαρά τῆς. Ἀρχίζει τὰ
κακαρίσματα καὶ τις φωνές, σὰ νὰ θέλῃ νὰ τὸ μάθῃ ὅλος ὁ κό-
σμος, ποὺ γέννησε αὐγὸ! Γι' αὐτὸ ἅμα θέλομε νὰ φανερῶσωμε
ὅτι ἄλλοῦ γίνεται πολλὸς θόρυβος καὶ ἄλλοῦ γίνεται ἡ δουλειά,
ποὺ γι' αὐτὴ γίνεται ὁ θόρυβος, λέμε:

— Ἀλλοῦ τὰ κακαρίσματα, κι ἄλλοῦ γεννοῦν οἱ κότες!

4.

"Αμα ἡ κότα γεννήσῃ ἀρκετὰ αὐγά, ἀρχίζει νὰ κλωσσᾷ.
Τῆς βάζομε τότε στὴ φωλιά τῆς ὡς 15 αὐγά κι αὐτὴ κάθεται καὶ
τὰ ζεσταίνει. Ἀνοίγει τὰ φτερά τῆς καὶ τὰ σκεπάζει ὅλα καὶ κά-
θεται μὲ ὑπομονὴ 20 ὡς 22 μέρες.

Μιά φορὰ μόνο στὸ ἡμερονύχτι σηκώνεται νὰ φάῃ καὶ νὰ πιῇ
καὶ ὕστερα γρήγορα γρήγορα πηγαίνει καὶ καθίζει πάλι στὰ
αὐγά τῆς.

Πότε πότε γυρίζει τὸ κεφάλι τῆς καὶ δίνει μιὰ σιγανὴ τσιμ-
πιὰ σ' ἓνα αὐγὸ, ἔτσι ἀπὸ τὴν πολλὴ ἀγάπη.

"Αν μπορεῖς πῆγαινε νὰ πειράξῃς τὴν κότα τις μέρες, ποὺ κλωσ-
σᾷ. Γίνεται θηρίο. Μόλις σὲ καταλάβῃ πὼς πλησιάζεις στὴ φω-
λιά τῆς, ἀμέσως ἀνασηκώνει τὰ φτερά τῆς, ἀρχίζει νὰ βγάξῃ κάτι
ἄγριες φωνές καὶ εἶναι ἑτοιμὴ νὰ σ' ἀρτίσῃ στὶς τσιμπιές.

Ἐπάνω στὶς 22 ἡμέρες, ἂν σηκώσετε τὴν κλωσσά ἀπὸ τ'
αὐγά τῆς, θὰ ἰδῇτε πὼς τὰ περισσότερα εἶναι ραγισμένα. Μερικὰ
ἔχουν καὶ κάτι τρυπίτσες. "Αν φέρετε ἓνα αὐγὸ στὸ αὐτί σας, θὰ
ἀκούσετε ἀμέσως μιὰ ἀδύνατη φωνή: Πλὴν πλὴν. Εἶναι τὸ πουλί,
ποὺ φωνάζει καὶ θέλει νὰ βγῇ.

Ὡς τὸ βράδυ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅλα τὰ πουλιὰ σπάζουν
τὸ τσῶφλι τῶν αὐγῶν μόνον τοὺς καὶ βγαίνουν στὸν κόσμον.

Ἡ μάνα τους πιά, μὴ ρωτᾶτε τὴ χαρὰ της! Μά, θὰ πῆτε, τόσες μέρες πῶς ζοῦσε τὸ πουλὶ μέσα στὸ αὐγὸ; Τί ἔτρωγε; Ἔπειτα, πῶς ἔπαιρνε ἀνάσα; Γιατί, χωρὶς ἀέρα, βέβαια, δὲν μπορεῖ κανένα ζῶο νὰ ζήσει.

Μὴ στενοχωρεῖστε ὁμως. Καὶ φαί εἶχε καὶ ἀέρα εἶχε, ὅσο ἤθελε. Γιὰ φαί εἶχε τὸ ἀσπράδι καὶ τὸν κρόκο τοῦ αὐγοῦ, ποὺ εἶναι καὶ φαί πρώτης γραμμῆς, ὅπως ξέρετε καὶ σεῖς. Ἔπειτα καὶ ἀέρα εἶχε. Πρῶτα πρῶτα, τὸ τσῶφλι τοῦ αὐγοῦ ἔχει ἀμέτρητες τρυπίτσες, ποὺ δὲν μπορούμε νὰ τίς ἰδοῦμε μὲ τὸ μάτι. Ἀπὸ τίς τρυπίτσες αὐτὲς μπαίνει ὁ ἀέρας. Ἔπειτα θὰ παρατηρήσατε πῶς τὸ αὐγὸ στὴ στρογγυλή του ἄκρη ἔχει ἓνα λακκάκι. Λοιπόν, αὐτὸ τὸ λακκάκι εἶναι γεμᾶτο ἀέρα.

Ἀμα βγοῦν ὅλα τὰ πουλιά ἀπὸ τ' αὐγά, τὰ κρατεῖ ἡ μάνα τους μερικὲς ὥρες ἀκόμη μέσα στὴ φωλιά γιὰ νὰ τὰ ζεστάνη. Ὑστερα βγαίνει μαζί τους ἔξω.

Ὅλα εἶναι σκεπασμένα μὲ μικρά, ὁμορφα πούπουλα. Καὶ ἔτσι μικρούτσικα καὶ ὀλοστρόγγυλα ὅπως εἶναι, φαίνονται σὰ μικρά τοπάκια. Καὶ τρέχουν! Πῶ! πῶ! πῶς τρέχουν! Αὐτὰ δὲν εἶναι σὰν τὰ μικρά τῶν ἄλλων πουλιῶν. Ἐκεῖνα, ἅμα βγοῦν ἀπὸ τ' αὐγὸ τους, εἶναι γυμνά καὶ στραβά καὶ πρέπει γιὰ πολλὰς μέρες, ὥσπου νὰ μπορέσουν νὰ πετάξουν, νὰ τὰ ταῖζῃ ἡ μάνα τους. Αὐτὰ ἐδῶ ὁμως, μόλις βγοῦν ἀπ' τὸ αὐγὸ τους, ἀμέσως τρέχουν καὶ ἀρχίζουν νὰ τσιμποῦν στὴ γῇ γιὰ νὰ βροῦν τροφή. Ὅπου πηγαίνει ἡ μάνα τους, ἀπὸ πίσω κι αὐτὰ κι ὅλο φωνάζουν: Πλίου! πλίου! Πλὶν! πλὶν!

Κι ἡ μάνα τους τὰ βλέπει καὶ τὰ καμαρώνει καὶ ὑπερηφανεύεται γιὰ τὰ ὁμορφα παιδιὰ της. Ἀμα βρῇ καμμιὰ ψίχα ψωμί, τὰ φωνάζει ὅλα, κλοῦ κλοῦ κλού! κι ἐκεῖνα τρέχουν κοντὰ της καὶ μοιράζονται τὸ φαί.

Ἀμα κουραστοῦν νὰ τρέχουν τὰ φωνάζει πάλι κοντὰ της καὶ τὰ παίρνει κάτω ἀπὸ τὰ φτερά της γιὰ νὰ ξεκουραστοῦν. Μερικὰ τότε ἀνεβαίνουν ἐπάνω στὴν πλάτη της καὶ ἀρχίζουν νὰ χορεύουν ἀπὸ χαρὰ. Ἡ μάνα τους γελᾷ κι αὐτὴ ἀπὸ χαρὰ καὶ πότε πότε τοὺς δίνει μιὰ λαφριά τσιμπιά, ἔτσι γιὰ νὰ τὰ χαδέψῃ.

Μὴν τυχὸν ἀπλώσετε νὰ πιάσετε πουλὶ ἀπὸ κλῶσσα. Μπορεῖ νὰ σᾶς ξεσπίσει. Ἀνασηκώνει τὰ φτερά της καὶ τὴν οὐρὰ της

καὶ χύνεται ἐπάνω σας, καὶ ἀρχίζει νὰ σᾶς τσιμπᾷ στὸ πρόσωπο καὶ στὰ χέρια.

Πουλᾶκια ὅμως μποροῦμε νὰ βγάλουμε καὶ χωρὶς τὴν κλωσσα. Εἶναι μηχανές ἐπίτηδες γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτόν, πού λέγονται κλωσσεσες ἢ ἐκκολαπτικὲς μηχανές. Ἐκεῖ βάζουν τ' αὐγὰ καὶ τὰ ζεσταίνουν μὲ τοὺς ἀτμοὺς ζεστοῦ νεροῦ καὶ ἔτσι βγαίνουν τὰ πουλάκια.

Αὐτὲς ὅμως τίς μηχανές τίς μεταχειρίζονται ἐκεῖνοι, πού ἐμπορεύονται τίς ὀρνιθες καὶ ἔχουν τὰ μεγάλα ὀρνιθοτροφεία. Στὴν πατρίδα μας δὲν ἔχομε πολλὰ ὀρνιθοτροφεία. Πολλὰ τέτοια ἔχουν στὴν Ἀνατολὴ καὶ στὴν Εὐρώπη. Καὶ αὐτοὶ πού τὰ ἔχουν, κερδίζουν πολλὰ χρήματα, γιατί εἶδατε τι ὠφέλιμο ζῶο εἶναι ἡ κότα.

5.

"Αν θέλετε τώρα νὰ εἰποῦμε καὶ μερικὰ γιὰ τὸν πετεινό, τὸν κόκκορα δηλαδή. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἄρχοντας τοῦ κοτετσιοῦ.

"Αν τοῦ βαστᾷ, ἄς πᾶν μέσα στὸ κοτέτσι τοῦ ἄλλου πετεινοῦ ἀπὸ ἄλλο κοτέτσι. Ἀμέσως ἀρχίζει ὁ καβγάς.

Θὰ εἶδατε κι ἐσεῖς πετεινοὺς νὰ μαλώνουν. Πόλεμος ἀληθινός! Τεντώνουν τὸ λαιμὸ τους μπροστὰ καὶ βάζουν τὸ κεφάλι κάτω, σηκώνουν καὶ τὴν οὐρά τους καὶ προσπαθεῖ ὁ καθένας νὰ πηδήσῃ καὶ νὰ ἀρπάξῃ τὸν ἄλλο ἀπὸ τὸ λειρὶ ἢ νὰ τὸν χτυπήσῃ μὲ τὸ ψευτοδάχτυλο πού ἔχει στὰ πόδια του, ἐπάνω ἀπὸ τὸ πινὸν τέταρτο δάχτυλο.

Λειρὶ εἶναι ἐκεῖνο τὸ κόκκινο χτένι πού ἔχει ὁ πετεινὸς στὸ κεφάλι του.

Τὰ μικρὰ κοκοράκια, στέκονται γύρω τους καὶ κοιτάζουν μὲ προσοχὴ τὴ μάχη καὶ μαθαίνουν καὶ αὐτὰ πῶς νὰ πολεμοῦν, ἅμα μεγαλώσουν καὶ γίνουν μεγάλοι πετεινοί.

Πολλὲς φορές ἡ μάχη βαστᾷ ὥρα ὀλόκληρη, χωρὶς νὰ νικήσῃ κανένας ἀπὸ τοὺς δύο. Ξεχωρίζουν τότε, κι οἱ δύο καταματωμένοι, ξεκουράζονται λίγο, τσιμποῦν κάτι γιὰ νὰ βάλουν δύναμη καὶ ξαναρχίζουν πάλι τὴ μάχη, πιὸ ἄγρια καὶ πιὸ πεισματωμένα.

"Αμα στὸ τέλος νικήθῃ ὁ ἓνας, τὸ βάζει στὰ πόδια. Ὁ νικητὴς τὸν κυνηγᾷ γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὴν ὑστερινὴ τσιμπιὰ. Ὅστερα στα-

ματᾶ περήφανος καὶ τινάζει τὰ φτερά του. Κατόπι ἀνεβαίνει ἐπάνω σ' ἓνα τοῖχο, σηκώνει τὸ λαιμό του καὶ φωνάζει μ' ὅλη τὴ δύναμη γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν ὅλοι: «Κικιρίκου! ἐγὼ εἶμαι ὁ πρῶτος μέσα στὴ γειτονιά!»

Ἐπειτα κατεβαίνει καὶ πηγαίνει κοντὰ στὶς κόττες του. Ἐκεῖνες τὸν ὑποδέχονται μὲ χαρὲς καὶ μὲ ὑπερηφάνεια καὶ τοῦ λέγουν κακαριστά: «Μπράβο, κόκορα, μᾶς ἔβγαλες ἀσπροπρόσωπες!»

Καμιά φορὰ τὴν παθαίνει ἄσκημα κι ὁ νικητῆς. Ἐκεῖ ποὺ ἀνεβαίνει στὰ ψηλά καὶ διαλαλεῖ τὴ νίκη του, τυχαίνει νὰ περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ κανένα γεράκι. Ὁ πετεινὸς προσέχει μόνο πῶς καλύτερα νὰ διαλαλήσῃ τὴ νίκη του καὶ εἶναι ἀφωσιωμένος στὸ ὑπερήφανο τραγούδι καὶ τὴ χαρὰ του. Τότε κάποιο γεράκι ὀρμᾷ καὶ τὸν ἀρπάζει. Ἔτσι τὴν παθαίνουν ὅσοι εἶναι καυκησιάρηδες καὶ μικροπερήφανοι σὰν τοὺς πετεινοὺς.

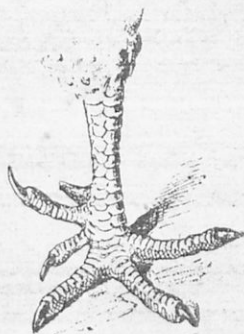
Γι' αὐτὸ καὶ τοὺς μικροπερήφανους καὶ ὅσους δὲν ἔχουν πολὺ μυαλὸ τοὺς λένε: πετεινόμυαλους!

Καὶ τί μᾶς χρειάζονται οἱ πετεινοὶ ἀφοῦ δὲ γεννοῦν αὐγά;

Αὐγὰ βέβαια δὲ γεννοῦν καὶ μόνο γιὰ ἄστειο λέμε γιὰ κανένα ποὺ τοῦ ἔρχονται ὅλα βολικὰ καὶ τυχαίνει σὲ ὅλες τὶς δουλειές του: αὐτουνοῦ κι ὁ πετεινὸς γεννᾷ!.. Οἱ πετεινοὶ ὅμως μᾶς δίνουν τὸ κρέας τους. Θὰ ἔχετε δοκιμάσει βέβαια τὰ τρυφερά πετειναράκια. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ ὅμως καὶ οἱ κόττες πρέπει νὰ ἔχουν τὸν ἀρχηγό, ποὺ θὰ τὶς προστατεύῃ καὶ θὰ τὶς ὀδηγῇ.

Κοτέτσι χωρὶς πετεινὸ εἶναι στρατὸς χωρὶς στρατηγό. Πρέπει ὅμως νὰ φυλαχτοῦμε νὰ μὴ βάλουμε δυὸ πετεινοὺς στὸ ἴδιο κοτέτσι, γιατί τότε θὰ σκοτωθοῦν. Ποτὲ δὲν μπορεῖ ἓνας πετεινὸς νὰ χωνέψῃ ἄλλον δίπλα του. Γι' αὐτὸ ὅσα κλωσσοπούλα βγοῦν πετεινοί, τὰ σφάζουν καὶ τὰ τρώγουν καὶ κρατοῦν ἓνα μόνο γιὰ νὰ γίνῃ, ἅμα μεγαλώσῃ, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κοτετσιοῦ.

Ὁ πετεινὸς ὅμως καὶ μάλιστα στὰ χωριά, προσφέρει κι ἄλλη ὠφέλεια. Ὁ λόγος εἶναι γιατί φωνάζει δυὸ φορὲς τὴ νύχτα, μιὰ Παπαμαύρον. Τὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ἀλλῆς

Πῶδι πετεινοῦ.

φορὰ τὰ μεσάνυχτα καὶ μιὰ τὶς αὐγὴς, μόλις φωτίσῃ. Τῇ δευτέρῃ φορὰ σηκώνεται κιόλας ἀπὸ τὸ κρεβάτι του καὶ βγαίνει ἔξω. Τὸν ἀκολουθοῦν κι οἱ κότες.

Τόσο πρῶτὶ σηκώνονται οἱ κότες! Μὰ χορταίνουν τὸν ὕπνο γιατί πηγαίνουν καὶ πολὺ νωρὶς νὰ κοιμηθοῦν. Μόλις βασιλέψῃ ὁ ἥλιος πηγαίνουν νὰ κουρνιαçoουν.

Δὲν ἀκούσατε ποτὲ νὰ λέγουν σὲ κανένα, ποῦ ἀγαπᾷ τὸν ὕπνο: καημένη, μὲ τὶς κότες κοιμᾶσαι;

Λοιπόν, ὁ πετεινὸς φωνάζει μιὰ φορὰ τὰ μεσάνυχτα καὶ μιὰ τὴν αὐγὴ. Θὰ ξέρετε καὶ τὸ αἶνιγμα, ποῦ λέει:

Βασιλιάς δὲν εἶναι κορώνα φορᾷ,
ρολόι δὲν εἶναι τὶς ὥρες μετρᾷ.

Φωνάζει, λοιπόν, τὴν αὐγὴ· φωνάζει, σὰ νὰ θέλῃ νὰ εἰπῇ: «Σηκωθῆτε ὅλοι. Φώτισε. Ἐμπρός, δουλειά! Καλέ, τί τεμπέληδες, ποῦ εἶναι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι! Τὴ μισή τους ζωὴ κοιμοῦνται!»

Βέβαια, ὁ φίλος μας ὁ πετεινὸς δὲν ἔχει δίκιο, γιατί ἅμα οἱ ἄνθρωποι τὸ βράδυ πηγαίνουν νὰ κοιμηθοῦν, οἱ πετεινοὶ ἔχουν μεσάνυχτα. Μά, νὰ σᾶς πῶ ἓνα λόγο: νομίζω πὼς καλύτερα θὰ ἦταν κι οἱ ἄνθρωποι νὰ πῆγαιναν μὲ τὶς κότες στὸ κρεβάτι καὶ νὰ ξυπνοῦσαν ἅμα ξυπνοῦν κι αὐτές. Τότε θὰ ἦταν πιὸ γεροὶ καὶ θὰ ζοῦσαν καὶ πιὸ πολλὰ χρόνια.

6.

Ἐκτὸς τώρα ἀπὸ τὴ συνηθισμένη κότα, εἶναι καὶ ἓνα ἄλλο εἶδος κότας, ἡ φραγκόκοτα ποὺ λέμε. Αὐτὴ ἔχει λαιμὸ χωρὶς φτερά καὶ ἡ οὐρά της γέρνει πρὸς τὰ κάτω. Πολλοὶ ἔχουν τέτοιες κότες στὸ κοτέτσι τους. Ἡ κότα αὐτὴ ἔχει μεγάλα φτερά καὶ πετᾷ πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴ συνηθισμένη.

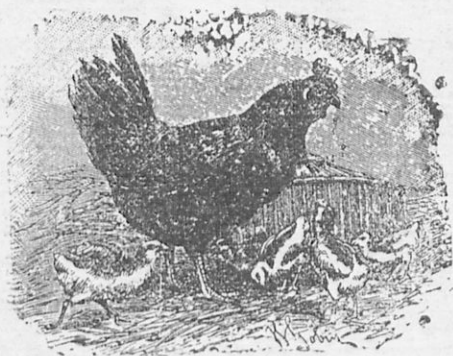
Τὰ αὐγά τῆς κότας αὐτῆς δὲν εἶναι τόσο νόστιμα καὶ τόσο θρεφτικὰ, ὅπως τὰ αὐγά τῆς συνηθισμένης κότας. Γεννᾷ ὅμως ὅλο τὸ χρόνο, χωρὶς νὰ παύῃ καθόλου, ὅπως γίνεται μὲ τὴ συνηθισμένη κότα.

Ἡ φραγκόκοτα εἶναι ξενικὸ πουλί. Στὴν πατρίδα μας ἤρθε ἀπὸ τὴν Ἀφρική.

Ὁ ἀνυπόμονος.

Μόλις τ' αὐγά της ζέστανε ἡ κλωσσα
καὶ τὰ μικρὰ ἐτοιμάστηκε νὰ βγάλη,
ἓνα πουλάκι ἐσήκωσε κεφάλι
μὲς στὸ τσώφλι, μιλώντας τέτοια γλωσσα:
«Ὡς πότε ἐδῶ θὰ μ' ἔχουνε κλεισμένο;
Καθόλου δὲν μπορῶ νὰ περιμένω!
Πῶς; Ἐτσι τὸν καιρό μου ἐδῶ θὰ χάνω;
Ἐγὼ ἔχω κατορθώματα νὰ κάνω!
Κόκκορας βέβαια θᾶμαι δίχως ἄλλο·
λοφίο ψηλό, χρυσὰ φτερά θὰ βγάλω·
τὴ μέρα καὶ τὴ νύχτα θὰ στολίσω·
θὰ φέρνω τὴν αὐγὴ μόλις λαλήσω·
στὸ φράχτη, στὴν αὐλή, σὲ κάθε μέρος
στρατεύματα τὶς κόττες θὰ ὀδηγῶ».

Καὶ τοῦπε τότε ὁ κόκκορας ὁ γέρος :
—Στάσου νὰ βγῆς, παιδάκι μου, ἀπ' τ' αὐγό.

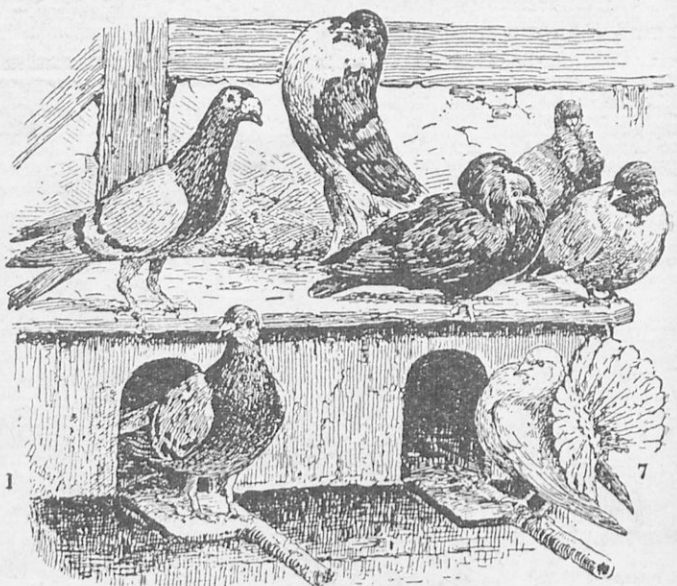

13. ΤΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

1.

Τιβ τίβ τίβ! Έτσι φωνάζουν τὰ περιστέρια μέσα στὴν αὐλὴ.
Πρὼι πρὼι, μόλις φέξῃ, κατεβαίνουν ἀπὸ τὴ φωλιά τους,
ποὺ εἶναι καμωμένη στὸν τοῖχο τοῦ σπιτιοῦ, ἢ ἐπάνω στὴ στέγῃ.

Πολλὲς φορές ὅμως, αὐτοὶ ποὺ τρέφουν περιστέρια, κάνουν
τὴ φωλιά τους στὴ μέσῃ τῆς αὐλῆς. Έκεῖ μπηγνουν ἓνα ψηλὸ

Διάφορα εἶδη περιστέρια.

στύλο στὴ γῆ. Στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ στύλου κάνουν, γύρω γύρω,
ἀπὸ σανίδια πολλὰ μικρὰ καμαράκια. Έκεῖ μέσα κάθονται τὰ
περιστέρια.

Κατεβαίνουν, λοιπόν, ἀπὸ τὴ φωλιά τους κι ἀρχίζουν τὸν
περίπατο μέσα στὴν αὐλὴ. Πολλὰ ἀνεβαίνουν καὶ στὰ παράθυρα

τοῦ σπιτιοῦ καὶ χτυποῦν μὲ τὸ ράμφος τους τὸ τζάμι, σὰ νὰ θέλουν νὰ εἰποῦν: «Ἐ, κοιμᾶστε ἀκόμη; Ξυπνήστε νὰ ἰδῆτε τί ὠραῖα, πού εἶναι ἔξω. Φέρτε μας καὶ φαῖ, γιατί πεινοῦμε.»

Ἄλλα πετοῦν στίς γειτονικὲς αὐλὲς γιὰ νὰ βροῦν τίποτε νὰ τσιμπήσουν. Ἄν εἶναι κανένας ἄνθρωπος, πού ξύπνησε πρῶτὴ καὶ ἀνοίξε τὸ παράθυρό του, ἀμέσως πετοῦν κοντὰ του τὰ περιστέρια καὶ ἀρχίζουν, τίβ τίβ τίβ! νὰ τὸν καλημερίζουν.

Ἐκεῖνος παίρνει ψίχουλα ψωμι καὶ τὰ κρατεῖ μέσα στὴ χούφτα του. Τὰ περιστέρια, πού δὲ φοβοῦνται καθόλου τὸν ἄνθρωπο, τσιμποῦν τὰ ψίχουλα ἀπὸ τὴ χούφτα ὡς τὸ τελευταῖο. Ὅστερα πετοῦν σ' ἄλλο παράθυρο καὶ σ' ἄλλη αὐλὴ καὶ ἔτσι ἐξακολουθεῖ ὁ πρῶτός τους περίπατος ὡς ὅτου νὰ χορτάσουν. Κατόπι γυρίζουν στὴν αὐλὴ τοῦ ἀφεντικοῦ τους.

Τρώγουν ἐκεῖ, πίνουν καὶ κρῦο νεράκι καὶ ἔπειτα ἀρχίζουν νὰ παίζουν ἀναμεταξύ τους.

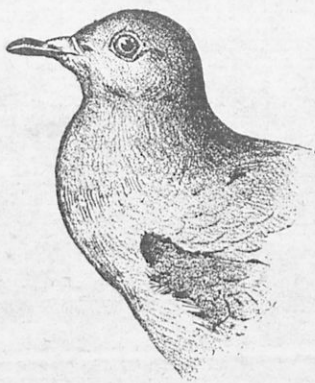
Τί ὠραῖα πού εἶναι τὰ περιστέρια! Εἶναι καὶ τὰ πιὸ πιστὰ ζῶα καὶ στὰ παλιὰ χρόνια τὰ θεωροῦσαν καὶ ἱερὰ ζῶα. Θυμᾶστε πού στὸν κατακλυσμὸ ὁ Νῶε ἔστειλε ἀπὸ τὴν κιβωτὸ του τὸ περιστέρι νὰ ἰδῇ ἂν στάθηναν τὰ νερά καὶ αὐτὸ ἐγύρισε φέρνοντας στὸ ράμφος του ἓνα κλαράκι ἀπὸ ἐλιά;

Ἀπὸ τότε τὸ περιστέρι ἦταν καλὸ ζῶο καὶ πιστό. Εἶναι ὅμως καὶ ὁμορφα τὰ περιστέρια!

Τὸ ξέρουν καὶ τὰ ἴδια πὼς εἶναι ὠραῖα καὶ καμαρώνουν.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἡμερα περιστέρια. Εἶναι ὅμως καὶ ἄλλα, πού εἶναι ἄγρια καὶ ζοῦν στὰ βουνά. Ἐκεῖ χτίζουν καὶ τίς φωλιές τους μέσα στοὺς βράχους. Γι' αὐτὸ ἴσως τὰ περιστέρια αὐτὰ τὰ λέγουν πε τ ρ ο π ε ρ ῖ σ τ ε ρ α. Κι αὐτὰ ἐπίσης εἶναι ὁμορφα. Τὰ φτερά τους ἔχουν σταχτὶ καὶ γαλάζιο χρῶμα.

Τὸ περιστέρι ἀγαπᾷ πολὺ τὴν καθαριότητα καὶ τὰ λοῦσα! Γυρίζει τὸ λαιμὸ του ἐδῶ καὶ κεῖ καὶ τσιμπᾷ καὶ βγάζει τὰ λερωμένα φτερά. Ἐπειτα σηκώνει καὶ τὸ πόδι του καὶ μὲ τὰ

Κεφαλὴ ἄγριου περιστεριοῦ.

δάχτυλά του ξύνεται και ρίχνει κάτι παλιά και ξεφτισμένα φτερά.

Τὸ περιστέρι μπορεῖ μὲ τὸ ράμφος του νὰ τσιμπήσῃ καὶ ἐπάνω στὴν πλάτη του καὶ ἀκόμα καὶ πίσω στὴν οὐρά του. Ὁ λαιμός του λυγίζει πολὺ. Τὰ κοκκαλάκια, ποὺ εἶναι στὸ λαιμό, εἶναι πολὺ μαλακὰ καὶ τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο δὲν εἶναι σφιγτὰ δεμένα, γι' αὐτὸ μπορεῖ τὸ κεφάλι του νὰ κινιέται σ' ὅλες τὶς μεριές.

Μόνο ἡ σπονδυλικὴ στήλη τοῦ περιστεριοῦ εἶναι δυσκολοκίνητη. Ἐκεῖ τὰ κοκκαλάκια, οἱ σπόνδυλοι ὅπως λέγουν, εἶναι πολὺ στερεὰ δεμένα ἀναμεταξύ τους καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ λυγίσουν εὐκολα, ὅπως ὁ λαιμός.

2.

Τὸ περιστέρι εἶναι λίγο πιὸ μικρὸ ἀπὸ τὴν ὄρνιθα, μὰ πετᾷ πιὸ γρήγορα καὶ πιὸ μακριὰ ἀπ' αὐτήν.

Οἱ δυὸ μεγάλες φτεροῦγες του, τὴν ὥρα ποὺ πετᾷ, εἶναι σὰν τὰ κουπιὰ στῇ βάρκα. Ἡ οὐρά του πάλι εἶναι τὸ τιμόνι. Ὅπως ὁ τιμονιέρης τοῦ πλοίου γυρίζει τὸ τιμόνι ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ καὶ κανονίζει τὴ γραμμὴ τοῦ ταξιδιοῦ, ἔτσι καὶ τὸ περιστέρι, ἅμα πετᾷ, γυρίζει τὴν οὐρά του ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ καὶ κανονίζει τὴ γραμμὴ του.

Μὰ δὲν κουράζεται τὸ περιστέρι νὰ πετᾷ τόσο πολὺ καὶ τόσο γρήγορα;

Ὅπως ξέρετε, τὸ βάρος ἑνὸς ζώου ἐξαρτᾶται ὅχι ἀπὸ τὸ κρέας του, ἀλλ' ἀπὸ τὰ κόκκαλά του. Τῶν πουλιῶν τὰ κόκκαλα εἶναι κούφια. Γι' αὐτὸ εἶναι πολὺ λαφριά. Ὅπως τὸ περιστέρι ἔχει πολὺ δυνατὰ φτερά καὶ πολὺ γερὴ σπονδυλικὴ στήλη, εἶναι καὶ τὰ κόκκαλά του κούφια, πετᾷ γρήγορα καὶ πολὺ.

Μάλιστα τὰ περιστέρια, ὅχι μόνο πετοῦν πολὺ, μὰ δὲ χάνουν καὶ τὴ γραμμὴ τους. Καὶ μίλια ὁλόκληρα ἂν ξεμακρύνουν ἀπὸ τὴ φωλιά τους, ξέρουν μόνον τους τὸ δρόμο νὰ γυρίσουν πίσω καὶ ποτὲ δὲ χάνονται.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκμεταλλεύονται αὐτὸ τὸ προτέρημα τῶν περιστεριῶν καὶ στέλνουν μ' αὐτὰ διάφορες ἀγγελίες σὲ μακρινὰ μέρη. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ περιστέρια ποὺ ξέρουν καλύτερα τὸ δρόμο τους καὶ πετοῦν περισσότερο ἀπὸ τᾶλλα λέγονται ἀγγελιοφόρα. Δηλαδή

φέρνουν ἀγγελίες. "Αμα θέλουν νὰ στείλουν μιὰ ἀγγελία, παίρνουν ἓνα χαρτάκι καὶ γράφουν ὅ,τι θέλουν νὰ μηνύσουν. Ὑστερα τὸ διπλώνουν καὶ τὸ δένουν στὸ μέσα μέρος τῆς φτερούγας τοῦ εἵδους αὐτοῦ τῶν περιστεριῶν. Κατόπι ἀφήνουν τὸ περιστέρι καὶ κεῖνο ταξιδεύει στὸ μέρος, ποὺ εἶναι ἡ φωλιά του. Ἐκεῖ τὸ κοιτάζουν οἱ ἄνθρωποι, βρίσκουν τὸ χαρτάκι καὶ παίρνουν τὴν εἰδηση.

3.

Τὰ περιστέρια εἶναι πολὺ ἀθῶα καὶ ἄκακα πουλιά. Δὲ θέλουν νὰ πειράξουν κανένα· γι' αὐτὸ λέμε καὶ ἐκεῖνον, ποὺ εἶναι ἀθῶος καὶ ἄκακος πῶς εἶναι σὰν τὸ περιστέρι.

Κι ἔχουν καλὴ καρδιά τὰ περιστέρια. Μιὰ φορὰ μιὰ μέλισσα πῆγε νὰ πιῇ νερὸ ἀπὸ ἓνα ποτάμι, μὰ ἔπεσε στὸ ρέμα τοῦ ποταμοῦ καὶ κόντευε νὰ πνιγῇ. Ἐνα περιστέρι, ποὺ καθόταν ἐπάνω σ' ἓνα δέντρο στὴν ἀκροποταμιά, εἶδε τὴ μέλισσα αὐτὴ, τὴ λυπήθηκε, ἔκοψε ἓνα φύλλο τοῦ δέντρου καὶ μὲ τὸ ράμφος τῆς τὸ ἔφερε καὶ τὸ ἔριξε ἐπάνω στὸ ρέμα, κοντὰ στὴ μέλισσα. Ἡ μέλισσα κατῶρθωσε ν' ἀνεβῇ στὸ φύλλο αὐτό, κάθισε λίγο, ὥσπου στέγνωσαν οἱ φτεροῦγες τῆς καὶ ἔπειτα ἔφυγε. Εἶναι ἀλήθεια ὅμως πῶς καὶ ἡ μέλισσα δὲ ξέχασε τὴν καλωσύνη τοῦ περιστεριοῦ. Καὶ ὅτας λίγες μέρες ἔπειτα εἶδε ἓνα κυνηγὸ νὰ σημαδεύῃ μὲ τὸ τουφέκι του τὸ περιστέρι, ποὺ τὴν εἶχε σώσει, ὥρμησε καὶ κέντησε τὸν κυνηγὸ στὸ χέρι καὶ ἔτσι πῆρε φωτιά τὸ τουφέκι. Ἀπὸ τὸν πόνο του ὅμως ὁ κυνηγὸς ἔχασε τὸ σημάδι καὶ δὲν πέτυχε νὰ χτυπήσῃ τὸ περιστέρι. Ἐτσι τὸ περιστέρι σώθηκε καὶ ἡ μέλισσα ξεπλήρωσε τὸ καλὸ ποὺ τῆς εἶχε κάμει τὸ περιστέρι.

4.

Τὰ περιστέρια ζοῦν ζευγαρωτά. Ἐνα ἀρσενικὸ καὶ ἓνα θηλυκό. Μένουν πάντα ἀχώριστα καὶ ἀγαπημένα στίς χαρὲς καὶ στίς λύπες. "Αμα μάλιστα τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ ψοφήσῃ, τόσο λυπᾶται τὸ ἄλλο, ποὺ πολλὰς μέρες οὔτε τρώει οὔτε πίνει. Κάθεται μόνον συλλογισμένο μέσα στὴ φωλιά του καὶ συλλογιέται τὸ χαμένο σύντροφό του. Καὶ πολλὰς φορὲς ἀπὸ τὴ νηστεία, τὴ λύπη καὶ τὴ συλλογὴ, ἀρρωσταίνει καὶ ψοφᾷ καὶ αὐτό.

"Αμα ἔρθῃ ἡ ἀνοιξὴ τὰ περιστέρια ἐτοιμάζονται νὰ κάμουν οἰκογένεια. Βγαίνουν τότε καὶ τὰ δύο καὶ κουβαλοῦν στὴ φωλιά τους ἄχυρα, φτερά, ξερὰ χόρτα καὶ τὰ στρώνουν χάμω μέσα στὸ καμαράκι τους.

"Αμα τὰ ἐτοιμάσουν ὅλα, τότε γεννᾷ τὸ θηλυκὸ περιστέρι δύο αὐγά. Εἶναι κάτι μικρούλια ἄσπρα αὐγουλάκια, λίγο πιὸ μεγάλα ἀπὸ τοὺς βώλους, ποὺ παίζουν τὰ παιδιὰ. Ἐπάνω τους ἔχουν κάτι σκουῖρες βοῦλες.

Τὸ θηλυκὸ κάθεται καὶ τὰ ζεσταίνει. Εἴκοσι μέρες κάθεται ἀκίνητο ἀπάνω στ' αὐγά του. Τὸ ἀρσενικὸ τίς ἡμέρες αὐτές, τοῦ κουβαλᾷ στὸ ράμφος του διάφορους σπόρους γιὰ νὰ φάῃ, νὰ μὴν ἀδυνατίσῃ καμιὰ φορὰ κάθεται καὶ τὸ ἀρσενικὸ στ' αὐγά γιὰ νὰ ξεκουραστῇ τὸ θηλυκὸ.

Ἐπάνω στὶς εἴκοσι μέρες βγαίνουν ἀπὸ τὰ αὐγά δύο μικρούτσικα περιστεράκια. Εἶναι ἀκόμῃ γυμνὰ καὶ δὲ βλέπουν. Φυσικὰ δὲν μποροῦν οὔτε καὶ νὰ πετάξουν.

Τὸ θηλυκὸ κάθεται ἀκόμῃ καὶ τὰ ζεσταίνει.

"Αμα τὰ μικρὰ περιστεράκια βγάλουν φτερά καὶ μποροῦν νὰ πετάξουν, τὰ παίρνουν οἱ γονεῖς τους μαζὶ ἔξω.

Τὰ σηκώνουν στὴν πλάτη τους καὶ πετοῦν ὡς τὴ στέγη τοῦ ἀντικρινοῦ σπιτιοῦ.

—«Πετάξτε τώρα λιγάκι» τοὺς λέγουν «νὰ ἰδοῦμε τὰ καταφέρνετε;». Ἐκεῖνα πετοῦν λίγο, δύο τρία μέτρα, κι ὕστερα κάθονται πάλι εὐχαριστημένα.

"Ἐτσι σιγὰ σιγὰ τὰ περιστεράκια μαθαίνουν νὰ πετοῦν μόνα τους. Ὅσο δυναμώνουν τὰ φτερά τους τόσο πετοῦν μακρύτερα.

Οἱ γονεῖς τους τὰ μαθαίνουν καὶ πῶς νὰ βρίσκουν τὴν τροφή τους. Τοὺς δείχνουν τὰ μέρη, ποὺ θὰ βρίσκουν πιὸ πολλοὺς σπόρους καὶ τοὺς μαθαίνουν ὅ,τι ἄλλο χρειάζονται γιὰ νὰ ζήσουν.

"Αμα μεγαλώσουν ἀρκετὰ γιὰ νὰ μποροῦν νὰ ζήσουν μόνα τους, τὰ βγάζουν τότε ἀπὸ κοντὰ τους: «Πηγαίνετε τώρα» τοὺς λένε «καὶ κοιτάξτε νὰ ζήσετε μόνα σας».

"Ἐτσι γονεῖς καὶ παιδιὰ χωρίζονται, καὶ τὰ μικρὰ πηγαίνουν νὰ βροῦν τὴν τύχη τους καὶ νὰ φτιάσουν τὸ δικό τους σπίτι.

14. ΤΟ ΠΡΟΒΑΤΟ

1.

Μπεσέ μπεσέ! "Έτσι φωνάζουν τὰ πρόβατα ἅμα τὸ πρωὶ βγοῦν ἀπὸ τὸ μαντρί.

Πρὶν βγῇ ὁ ἥλιος ροβολοῦν κάτω στὸ λιβάδι γιὰ νὰ φῶν τὸ τρυφερὸ χορταράκι, τὸ μοσκομυρισμένο.

Μπροστὰ πᾶνε τὰ κριάρια μὲ τὰ γυριστὰ τὰ κέρατα καὶ τὰ καμπανάκια στὸ λαιμό. Ντὶν ντάν, ντὶν ντάν! "Ὑστερα οἱ προβά-
τίνες, ἄσπρες καὶ μαῦρες, μὲ τίς παχιές τίς οὐρές καὶ τὰ κατσαρά
τους στὸ κεφάλι. "Ανάμεσα τους παίζουν, στὴν πρωινὴ δροσιά, τὰ
μικρὰ τ' ἀρνάκια καὶ κυνηγοῦνται μὲ πηδήματα. "Ἄλλα εἶναι
ἄσπρα κι ἄλλα μαῦρα. "Ἄλλα πάλι ἀσπρόμαυρα.

"Ανάμεσα ἀπ' αὐτὰ ὅμως εἶναι μερικά, ποὺ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ
βοσκοὶ τους, ποὺ ξέρουν ἀπ' αὐτά, λένε πὼς εἶναι ὠραῖα.
Εἶναι ἄσπρα καὶ ἔχουν μόνον κάτι μαυράδια στὰ μάτια στὸ
ἐπάνω μέρος τῶν αὐτιῶν, στὰ γόνατα καὶ κάτω, κοντὰ στὰ νύ-
χια. Προπάντων ὅμως δὲν πρέπει νὰ λείπουν τὰ μαυράδια τῶν μα-
τιῶν. "Α, τὰ μαυρομάτικα τ' ἀρνιά εἶναι τὰ ὠραιότερα.

"Ὅσα ἀρνάκια εἶναι θηλυκά, εἶναι τυχερά. Θὰ μείνουν στὴ
ζωὴ γιὰ νὰ μεγαλώσουν τὸ κοπάδι. "Ὅσα εἶναι ἀρσενικά, θὰ τὰ
πουλήσουν στὸ χασάπη, ποὺ θὰ τὰ σφάξῃ. Τὰ καημένα!

Ὁ ἥλιος βγαίνει πέρα ἀπὸ τὸ βουνὸ καὶ καλημερίζει ἀνθρώ-
πους καὶ πρόβατα. Τὰ σκυλιὰ στὸ ἀντίκρουσμα του ἀρχίζουν νὰ κυ-
νηγοῦνται ἀναμεταξύ τους καὶ μὲ τὰ πρόβατα. Πότε πότε γυρί-
ζουν καὶ βλέπουν τὸν ἥλιο κι ὕστερα παίρνουν πάλι δρόμο καὶ
ἐξακολουθοῦν τὰ παιγνίδια.

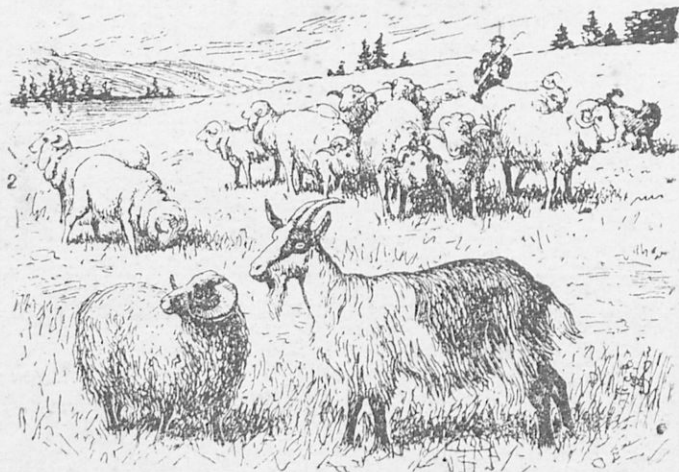
Ὁ βοσκὸς ὄρθιος ἐπάνω σ' ἓνα γκρεμὸ ὁδηγεῖ τὸ κοπάδι μὲ
τίς φωνές του καὶ μὲ τὰ σφυρίγματα του.

Σὲ λίγη ὥρα ὅλο τὸ κοπάδι βόσκει ἡσυχὰ στὸ λιβάδι. Λίγο
παραπέρα ὁ βοσκὸς, ἀκουμπισμένος στὴν ἀγκλίτσα του, φαίνεται
ἀπὸ μακριὰ σὰ σκιαῶτο. "Ἐνα μικρὸ τσομπανόπουλο καθισμένο
πιο πέρα στὴν ἀκροποταμιὰ παίζει τὴ φλογέρα του.

Ψηλά στὸν οὐρανὸ περνοῦν τὰ πουλιά καὶ καλημερίζουν τὸ βοσκὸ καὶ τὰ πρόβατα.

Σὲ λίγο θὰ ζεστάνη ἡ μέρα καὶ ὅλα θὰ μαζευτοῦν στὴ σκιά ὡς τὸ βράδυ, πού θὰ γεῖρῃ ὁ ἥλιος καὶ θὰ γίνῃ πάλι δροσιά. Τότε θὰ βγοῦν πάλι στὴ βοσκή.

Στὴ ζέστη τοῦ καλοκαιριοῦ ὅλο τὸ κοπάδι θ' ἀφήσῃ τὸ λιβάδι τοῦ κάμπου καὶ θ' ἀνεβῇ στὶς καλοκαιρινές του βοσκές, πού εἶναι ἐπάνω στὰ ψηλά βουνά. Ἐκεῖ ἀδιάκοπα φυσᾷ τὸ ἀεράκι ἀνά-

Κοπάδι προβάτων καὶ μιὰ κατσίκια.

μεσα ἀπ' τὰ πεῦκα καὶ τὰ ἔλατα. Ἐκεῖ θὰ μείνουν τὰ πρόβατα, ὥσπου νὰ ἔρθῃ πάλι ὁ χειμῶνας καὶ ἀρχίσουν τὰ κρύα.

Τότε οἱ βοσκοὶ θὰ τὰ κατεβάσουν κάτω στὶς πεδιάδες, σ τ ᾶ χ ε ι μ α δ ι ᾶ.

Ἄ, περνοῦν καλὴ ζωὴ οἱ βοσκοί. Κάθε μέρα ἔξω στὴν ἐξοχή, στὸν καθαρὸν ἀέρα, μὲ τὰ ἀρνάκια τους καὶ μὲ τὰ σκυλιὰ τους! Καὶ κάθε μέρα τραγοῦδι καὶ φλογέρα! Βάλτε τώρα καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ τυρί, πού τρῶνε καὶ πέτε μου ὕστερα ἂν δὲν εἶναι ὁμορφὴ ἡ ζωὴ τοῦ βοσκοῦ.

Ἐπάνω, στὰ ψηλά βουνά, περνοῦν οἱ βοσκοὶ ὅλη τους τὴ ζωὴ. Ἀργὰ καὶ κάπου νὰ κατεβοῦν στὴν πολιτεία. Ἐκεῖ ἔχουν καὶ τὸ τσελιγκάτο τους, τὸ παλάτι τους. Κοιμοῦνται καὶ ξυπνοῦν μὲ τ' ἀρ-

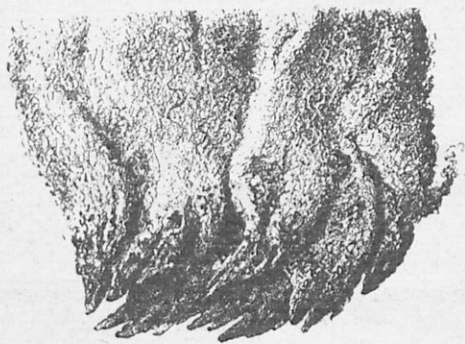
νάκια τους τὰ χιλιαγαπημένα. Συντρόφους ἔχουν τὰ σκυλιὰ καὶ κάθε μέρα βλέπουν τοὺς σταυραετοὺς καὶ τ' ἀγρίμια τοῦ βουνοῦ. Γι' αὐτό, καλύτερα θὰ ἦταν νὰ ζητούσατε ἀπὸ κανένα βοσκὸ νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ προβάτου. Τὸ πιὸ καλὸ ὅμως ἀπὸ ὅλα εἶναι νὰ πᾶτε σεῖς οἱ ἴδιοι σὲ κανένα μαντρί καὶ νὰ κοιτάξετε τὰ πρόβατα ὄχι μόνο ἅμα βόσκουν, ἀλλὰ καὶ ἅμα πίνουν, ἅμα κοιμούνται, ἅμα τὰ κουρεύουν καὶ σὲ ὅλη τους τὴν ἄλλη ζωὴ.

“Ὅσοι εἴσαστε ἀπὸ χωριὰ θὰ ξέρετε βέβαια πολλὰ πράγματα γιὰ τὸ πρόβατο γιατί βέβαια θὰ ἔχετε ἢ θὰ εἴχατε πρόβατο στὸ σπίτι σας. Οἱ χωρικοὶ ἔχουν ὁ καθένας τὸ πρόβατό του. Τὸ πρόβατο εἶναι δηλαδὴ *κατοικίδιο* ζῷο, ὅπως ἡ γίδα, ἡ ὄρνιθα κ.τ.λ. Μὰ καὶ ὅσοι κατοικεῖτε στίς πόλεις, δὲ γίνεται νὰ μὴν εἶδατε πρόβατο. Πολλὲς φορές περνοῦν κοπάδια ὁλόκληρα μέσα στοὺς δρόμους. Θὰ ἔτυχε λοιπὸν νὰ τὰ ἰδῇτε καμιά φορά.

2.

Πιάσατε ποτὲ κατὰ τὴν ἀνοιξὴ πρόβατο; “Ὅλη σας ἡ χούφτα χώνεται μέσα στὸ μαλλί. Καὶ τί ζεστό, ποὺ εἶναι! Εἶναι σὰ μιὰ ζεστή γούνα, ποὺ προφυλάγει τὸ πρόβατο ἀπὸ τὸ κρύο. Γιατὶ τὸ μαλλί, ὅπως εἶναι ἔτσι μακρὸ καὶ πηχτό, δὲν τὸ περνᾷ τὸ κρύο. Καὶ ὄχι μόνο τὸ μαλλὶ τὸ ἴδιο εἶναι ζεστό, ἀλλ' εἶναι καὶ ἐπάνω του χυμένη μιὰ οὐσία, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ προβάτου. Αὐτὴ ἡ οὐσία εἶναι σὰ λίπος καὶ σκεπάζει τίς τρίχες τοῦ μαλλιοῦ καὶ ἔτσι τὸ κάνει ἀδιαπέραστο ἀπὸ τὸ κρύο.

“Ἦθελα νὰ ξέρω τί μαλλὶ θὰ ἔχουν κάτι ξακουσμένα πρόβατα, ποὺ δὲ ζοῦν ὅμως στὴν πατρίδα μας! Λέγουν πὼς τὰ πρό-

Μαλλὶ Ἰσπανικοῦ προβάτου.

βατα αὐτὰ ἔχουν μαλλὶ σὰ μετάξι. Τέτοια πρόβατα εἶναι τὰ Ἰσπανικά. Τὰ λέγουν ἔτσι γιατί ἡ πατρίδα τους εἶναι ἡ Ἰσπανία. Ζοῦν ὅμως καὶ σὲ ἄλλα μέρη. Ἐπειτα εἶναι τὰ πρὸ β α τ α τ ῆ ς Ἀ γ κ υ ρ α ς, τῆς πολιτείας δηλαδή, ποὺ εἶναι στὴ Μ. Ἀσία καὶ ποὺ σήμερα εἶναι πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας. Κι αὐτῶν τῶν προβάτων εἶναι περίφημο τὸ μαλλί. Τρίτα καὶ καλύτερα εἶναι τὰ πρόβατα, ποὺ ζοῦν σὲ μιὰ χώρα τῶν Ἰνδιῶν, ποὺ λέγεται Κ α σ μ ῖ ρ. Ἀπὸ τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων αὐτῶν εἶναι

Μπροστινὸ πόδι προβάτου.

καὶ τὰ κασμίρια, δηλαδή τὰ ὠραῖα ἀνδρικά μάλλινα ὑφάσματα. Ἀπὸ τὸ μαλλὶ ὅλων τῶν προβάτων αὐτῶν γίνονται τὰ καλύτερα μάλλινα ὑφάσματα, τὰ γυναικεῖα καὶ τὰ ἀντρίκεια, ποὺ τὰ ἀκριβοπληρώνομε ἐμεῖς στὴν πατρίδα μας. Αὐτὰ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπη. Ἀπὸ τὸ μαλλὶ τῶν ἰδικῶν μας προβάτων γίνονται τὰ μάλλινα ροῦχα, ποὺ τὰ βάζουν οἱ χωρικοὶ καὶ ποὺ πολλὰς φορὲς τὰ ὑφαίνουν οἱ ἴδιες οἱ γυναῖκες τους στὸν ἀργαλειό.

Τώρα στὴ Νιόουσσα καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Μακεδονίας καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Πειραιᾶ ὑπάρχουν πολλὰ ἐργοστάσια, ποὺ ἀπὸ τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων κάνουν ὠραῖα μάλλινα ὑφάσματα, ἴδια μὲ τὰ εὐρωπαϊκά. Κάνουν ἀκόμη σὲ πολλὰ μέρη τῆς πατρίδας μας ἀπὸ τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων τὰ ξακουστὰ ἐλληνικὰ χαλιά, ποὺ πουλιοῦνται ἀκριβὰ στὶς ξένες χῶρες.

3.

Σὲ κάθε πόδι, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δυὸ δάχτυλα, ποὺ ἐπάνω σ' αὐτὰ πατεῖ τὸ πρόβατο, ἔχει καὶ ἄλλα δυὸ λίγο παραπάνω. Εἶναι ἀλήθεια πὼς αὐτὰ δὲν τὰ πατεῖ καθόλου καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ἓνα εἶδος ψευτοδάχτυλα.

Τὰ δάχτυλα τοῦ προβάτου λέγονται *χηλές*. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔχει τὸ πρόβατο δυὸ τέτοια δάχτυλα, λέγεται *δίχηλος*. Δίχηλα ζῶα εἶναι καὶ ἡ ἀγελάδα, ἡ γίδα καὶ ἄλλα. Ἡ οὐρὰ τοῦ προβάτου στὰ περισσότερα εἶναι στενὴ καὶ μακρουλή. Τὰ περίφημα ὅμως ἐκεῖνα πρόβατα, ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω, ἔχουν οὐρὰ φαρδιά καὶ μόνο κάτω κάτω τελειώνει σὲ μακρουλή ἄκρη. "Ὅλων ὅμως τῶν προβάτων ἡ οὐρὰ εἶναι παχιά καὶ τὸ κρέας τῆς εἶναι νόστιμο.

Στὸ ἐπάνω σαγόνι ἐμπρὸς τὸ πρόβατο δὲν ἔχει καθόλου δόντια! Στὸ κάτω μόνο σαγόνι ἔχει ἐμπρὸς 8 κοφτερὰ δόντια. Αὐτὰ λέγονται *κοπτῆρες* καὶ τοῦ χρησιμεύουν γιὰ νὰ κόβῃ τὴν τροφή του.

Μὰ μπορεῖ μὲ ἓνα μόνο σαγόνι νὰ κόβῃ τὴν τροφή του; Βέβαια ὄχι. Στὸ ἐπάνω σαγόνι ὅμως ἔχει ἓνα πλατὺ ρόζο, ἓνα δηλαδὴ σκληρὸ καὶ πλατὺ φούσκωμα. Μὲ αὐτὸν τὸ ρόζο καὶ με τοὺς κοπτήρες κόβει τὴν τροφή. Λίγο παραμέσσα ἔχει τοὺς τραπεζῖτες, ἐκεῖνα δηλαδὴ τὰ μεγάλα καὶ πλατιά δόντια μὲ τίς πολ- λές ρίζες. Ἐχει ἕξι σὲ κάθε σαγόνι. Τὰ δόντια αὐτὰ λέγονται καὶ μυλόδοντα, γιατί εἶναι σὰ μύλοι, ποὺ ἀλέθουν τὴν τροφή.

Τὸ πρόβατο τρώει μόνο χόρτο. Μὰ τὸ χόρτο δὲν ἔχει πολλή θρεπτικὴ οὐσία μέσα του. Τουλάχιστο δὲν εἶναι τόσο θρεπτικὸ σὰν τὸ κρέας καὶ τὰ αὐγά, ποὺ τρώμε ἐμεῖς. Γιὰ νὰ μπορέσῃ λοιπὸν τὸ πρόβατο νὰ ζήσῃ καὶ νὰ παχύνῃ πρέπει νὰ φάῃ πολὺ χόρτο. Τὸ ἴδιο βέβαια γίνεται καὶ μὲ τὴ γίδα, τὴν ἀγελάδα καὶ ἄλλα.

Γιὰ νὰ προφτάσῃ ὅμως τὸ πρόβατο νὰ φάῃ πολὺ, δὲ μασσᾷ καλὰ τὴν τροφή του, μὰ τὴν κόβει, τὴν μαλακώνει λίγο καὶ τὴν καταπίνει.

Προσέξτε τώρα νὰ ἰδῆτε τί γίνεται. Τὸ στομάχι τοῦ προβάτου ἔχει δυὸ χωρίσματα. Ὅπως τὸ πρόβατο καταπίνει ἔτσι μισομασσημένη τὴν τροφή του, τὴ φέρνει στὸ ἓνα χωρίσμα, τὸ μεγαλύτερο. Τὸ χωρίσμα αὐτὸ λέγεται *μεγάλη κοιλία*. Ἐκεῖ σὰ νὰ λέμε τὸ πρόβατο ἀποθηκεύει τὸ χόρτο ποὺ τρώει. Ἀμα τὸ βράδυ πάῃ στὸ στάβλο του καὶ ἔχῃ ἡσυχία, τότε ξανα- φέρνει πάλι στὸ στόμα του μπουκιὲς μπουκιὲς τὸ χόρτο, τὸ μασσᾷ μὲ τὴν ἡσυχία του καλὰ μὲ τοὺς τραπεζῖτες καὶ ἔπειτα τὸ κατα- πίνει καὶ τὸ φέρνει στὸ ἄλλο χωρίσμα, ποὺ εἶναι καὶ τὸ καθαυτὸ στομάχι. Οἱ ἀρχαῖοι τὸ χωρίσμα αὐτὸ τὸ ἔλεγαν *ἐχῖνος*.

Αυτό, τὸ νὰ ξαναφέρῃ δηλαδὴ τὸ πρόβατο τὴν τροφή του στὸ στόμα του καὶ νὰ τὴν ξαναμασσᾷ, τὸ λέμε ὅτι μ η ρ υ κ ά ζ ε ι καὶ τὰ ζῶα, ποὺ τὸ κάμνουν αὐτὸ λέγονται μηρυκαστικά. Τὸ πρόβατο λοιπὸν εἶναι ζ ῶ ο μ η ρ υ κ α σ τ ι κ ό.

Γιὰ νὰ ἔχῃ τὸ πρόβατο πάντα ὄρεξη καὶ νὰ τρώῃ καλὰ, πρέπει νὰ τοῦ δίνουμε μαζὶ μὲ τὴν τροφή του καὶ λίγο ἀλάτι. Τὸ ἀλάτι τοῦ κεντᾷ τὴν ὄρεξη. Εἴκοσι δράμια ἀλάτι φτάνει γιὰ ἓνα πρόβατο τὴν ἐβδομάδα. Τὸ καλύτερο εἶναι νὰ τὸ διαλύουμε στὸ νερὸ καὶ ὕστερα νὰ ραντίζουμε μ' αὐτὸ τὴν τροφή του. Ἀκόμῃ ὅμως καλύτερα εἶναι, ἂν εἴμαστε κοντὰ σὲ θάλασσα, νὰ πηγαίνουμε τὸ πρόβατο στὴ θάλασσα καὶ νὰ τὸ βάζουμε νὰ πίνη λίγο ἀλμυρὸ νερό. Αὐτὸ τὸ ξέρουν μερικοὶ βοσκοὶ καὶ γι' αὐτὸ κάθε τόσο κατεβάζουν τὰ πρόβατά τους στὴ θάλασσα καὶ γιὰ νὰ τὰ πλύνουν, μὰ καὶ γιὰ νὰ πιοῦν λίγο ἀπὸ τὸ νερὸ τῆς θάλασσας.

Δὲν κουράζεται ὅμως τὸ πρόβατο νὰ ἔχῃ ὅλη τὴν ἡμέρα σκυμμένο τὸ λαιμὸ του στὴ γῇ καὶ νὰ τρώῃ; Κοιτάξτε τὰ πόδια τοῦ προβάτου. Θὰ ἰδῇτε πὼς τὰ μπροστινὰ εἶναι πιὸ κοντὰ ἀπὸ τὰ πισινὰ. Ἔτσι μόνον τοῦ τὴ σῶμα τοῦ προβάτου γέρνει ἐμπρὸς καὶ ὁ λαιμὸς του εἶναι πάντα σκυμμένος κάτω. Δὲν τοῦ κάνει λοιπὸν κόπο τοῦ προβάτου νὰ ἔχῃ ὅλη τὴ μέρα τὸ κεφάλι σκυμμένο στὴ γῇ. Ἀκόμῃ καὶ ἅμα περπατῇ τὸ κεφάλι του εἶναι πάντα γερμένο πρὸς τὰ κάτω.

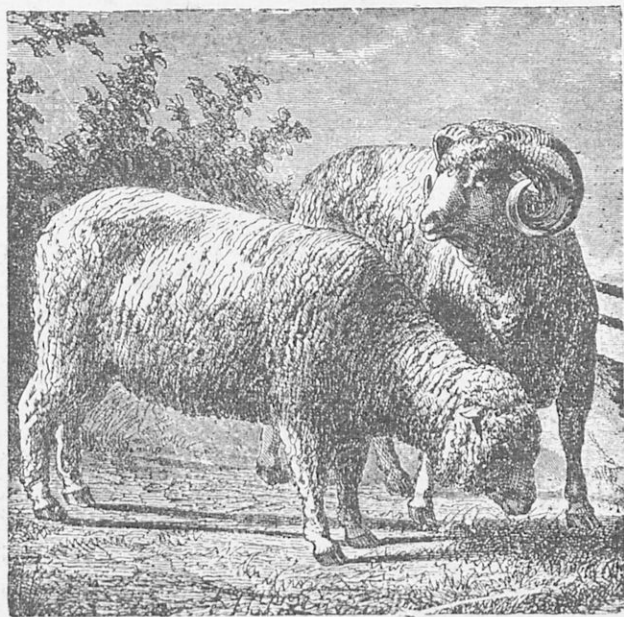
4.

Ἀπὸ τὸν Δεκέμβριον ἀρχίζουν νὰ γεννοῦν οἱ προβατίνες. Στὸ μεταξύ ἔχει κατεβῇ τὸ κοπάδι ἀπὸ τὴν καλοκαιρινή του βοσκή κάτω στὴν πεδιάδα. Ἐπάνω στὸ βουνὸ κάνει δυνατὸ κρύο καὶ τὰ μικρὰ ἀρνάκια θὰ κρυώνουν, ἐνῶ κάτω στὴν πεδιάδα ὁ καιρὸς εἶναι πιὸ μαλακὸς καὶ τὸ κρύο λιγώτερο.

Ὡς τὸ τέλος τοῦ Γενάρη ἔχουν γεννήσει ὅλες οἱ προβατίνες. Ἄλλῃ κάνει, ἓνα, ἄλλῃ δύο. Μερικὲς φορές γεννιοῦνται καὶ τρία μαζεμένα πολὺ σπανίως ὅμως καὶ τέσσερα. Ἀμέσως ἀπὸ τὴ δεύτερη μέρα τὸ μικρὸ ἀρνάκι ἀκολουθεῖ τὴ μητέρα του. Τρέχει πάντα γύρω της καὶ φωνάζει μπέε μπέε! Πότε πότε κάνει πὼς τρώει ψιλὸ χορταράκι. Ὑστερα τρέχει στὴ μητέρα του καὶ ἀρχί-

ζει νά βυζαίνει. Τώρα είναι μικρό ακόμη καὶ βυζαίνει ὄρθιο. Σὲ κανένα μῆνα ὅμως ποὺ θὰ μεγαλώσῃ, θὰ βυζαίνει γονατιστό.

Ὡς τὸ Πάσχα τὰ ἀρνάκια ἔχουν πιά μεγαλώσει ἀρκετά. Οἱ βοσκοὶ τότε τὰ κατεβάζουν κοπάδια κοπάδια στὶς πολιτεῖες γιὰ νὰ τὰ πουλήσουν. Εἶναι τὰ πασχαλινὰ ἀρνιά ποὺ λέμε, ἢ τὰ ἀρνιά τῆς Λαμπρῆς. Κάθε σπίτι ἀγοράζει τότε τὸ ἀρνί του.

Προβατῖνα καὶ κριάρι

Τὰ παιδιά τρελαίνονται ἀπὸ τὴν χαρὰ τους γιὰ τὸ ἀρνί. Πηγαίνουν στὰ χωράφια καὶ τοῦ μαζεύουν τρυφερὸ χορταράκι γιὰ νὰ φάῃ. Πολλὲς φορὲς τὸ βγάζουν καὶ τὸ ἴδιο στὴν ἐξοχὴ ἢ στὸν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ γιὰ νὰ τρέξῃ. Ἀλλὰ παιδιά τοῦ ζωγραφίζουν σταυροὺς στὴν πλάτη μὲ τὴν κόκκινη μπογιὰ τῆς Λαμπρῆς, τοῦ βάζουν χάντρες στὰ κέρατα καὶ τὸ δένουν μὲ ψιλὸ σκοινάκι. Μὰ ἐκεῖνο τὸ δύστυχισμένο νιώθει πὼς εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴ μάνα του καὶ ὅλο τὴν ἀνακαλεῖ μὲ τὶς φωνές του καὶ ὅλο φωνάζει! Τὰ

βάσανά του τελειώνουν τὴν ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς, ποὺ τὸ σφάζουν καὶ τὸ ψήνουμε στὴ σούβλα. Πολλὰ παιδιά ὅμως κλαῖνε ἀπὸ τὴν λύπη τους, ποὺ τοὺς ἐσφαζαν τὸ ἀρνί τους καὶ δὲ θέλουν νὰ φάγουν ἀπὸ τὸ κρέας του. Καὶ νὰ σᾶς πῶ, δὲν ἔχουν ἄδικο.

Νὰ λοιπὸν ἀμέσως μιὰ ὠφέλεια, ποὺ δίνει τὸ πρόβατο στὸν ἄνθρωπο, τὸ κρέας του. Καὶ ξέρετε τί παχὺ καὶ νόστιμο εἶναι τὸ κρέας τοῦ ἀρνιοῦ καὶ τοῦ προβάτου. Μὰ μόνο τὸ κρέας του μᾶς δίνει τὸ πρόβατο; Μᾶς δίνει καὶ πολλὰ ἄλλα.

Πρῶτα πρῶτα τὸ γάλα του. Καὶ μὲ τὸ γάλα του κάνουμε τυρί, βούτυρο, γλυκὰ κ.τ.λ. Ἐπειτα μᾶς δίνει τὸ δέριμα του, ποὺ μ' αὐτὸ κάνουμε παπούτσια. Μᾶς δίνει τὸ λῆπος του, ποὺ μ' αὐτὸ κάνουμε σαποῦνι καὶ κεριὰ καὶ τελευταῖα μᾶς δίνει καὶ τὸ μαλλί του.

5.

Ἀπ' ὅλα τὸ καλύτερο καὶ τὸ πολυτιμότερο εἶναι τὸ μαλλί του. Ὑπάρχει μάλιστα ἰδιαίτερη βιομηχανία ποὺ ἐργάζεται μόνο τὸ μαλλὶ τοῦ προβάτου καὶ λέγεται: Ἐ ρ ι ο υ ρ γ ί α. Λέγεται ἔτσι γιατί τὸ μαλλὶ τὸ ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι ἔ ρ ι ο. Στὰ τελευταῖα χρόνια ἄρχισε ἡ ἐριουργία νὰ προσδεύη καὶ στὴ πατρίδα μας καὶ τώρα ἔχει πολὺ προκόψει.

Στὰ ἐργοστάσια τῆς Ἐριουργίας ὑπάρχουν μηχανές πού, πρῶτα πρῶτα, πλένουν τὸ μαλλὶ καὶ τὸ καθαρίζουν. Ὑστερα οἱ ἐργάτες τὸ πλένουν καὶ τ' ἀπλώνουν στὸν ἀέρα καὶ στὸν ἥλιο γιὰ νὰ στεγνώσῃ. Ἀμα στεγνώσῃ τὸ χτενίζουν μὲ ἄλλες μηχανές καὶ τὸ κάνουν ἀραιὸ καὶ μαλακό. Ἀμα τὸ χτενίσουν, τὸ βάζουν τότε σὲ ἰδιαίτερες μηχανές καὶ τὸ γνέθουν καὶ τὸ κάνουν νῆμα. Τὸ νῆμα τὸ φαίνουν ὕστερα μὲ κάτι μηχανές καὶ κάνουν τὰ διάφορα ὑφάσματα.

Καὶ τί δὲν κάνουν μὲ τὸ μαλλί! Ὑφάσματα γυναικεῖα καὶ ἀντρίκ, κουβέρτες, σεντόνια, τραπεζομάντιλα, φανέλες, κάλτσες καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μάλλινα εἶδη.

Στὰ χωριά ὅμως, ποὺ δὲν ὑπάρχουν τέτοιες μηχανές, ὅλα αὐτὰ τὰ κάνει ἡ μητέρα τοῦ σπιτιοῦ μόνη της. Τὰ μαλλιά τὰ πλένει στὸ ποτάμι ἢ στὴ θάλασσα. Ἐπειτα τὰ χτενίζει μὲ τὸ χέρι. Κατόπιν τὰ γνέθει μὲ τὴ ρόκα της καὶ κατόπι φαίνει τὸ

νήμα στὸν ἀργαλειό. Στὰ χωριά ὅλα τὰ μάλλινα ρούχα, ποὺ χρειάζεται τὸ σπίτι, τὰ φτιάχνει ἡ μητέρα.

Αὐτὲς τὶς ὠφέλειες ἔχομε ἀπὸ τὸ μαλλὶ τοῦ προβάτου. Γι' αὐτὸ οἱ βοσκοί, ἅμα ἔρθῃ ἡ ἀνοιξὴ καὶ ζεστάνῃ ὁ καιρὸς, κουρεύουν τὰ πρόβατά τους. Ἀρχίζει τότε ἡ κ ο υ ρ ᾶ ὅπως λένε. Οἱ μέρες τῆς κουρᾶς εἶναι γιὰ τοὺς βοσκούς μέρες διασκέδασης. Ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες σφάζουν τὰ καλύτερα ἀρνιά γιὰ νὰ φάγουν καὶ τραγουδοῦν καὶ διασκεδάζουν μὲ ὅλη τους τὴν καρδιά.

Ὁ κάθε βοσκὸς κρατεῖ ἓνα μεγάλο ψαλίδι στὸ χέρι. Παίρνει ἓνα πρόβατο καὶ τὸ βάζει νὰ πέσῃ χάμω. "Ὑστερα ἀρχίζει νὰ τὸ κουρεύῃ ἀπὸ τὸ κεφάλι. "Ὅπως τὸ κουρεύει, δὲν παίρνει λίγο λίγο τὸ μαλλί, μὰ τὸ ἀφήνει νὰ κρέμεται κομμένο κι ἐξακολουθεῖ τὸ κούρεμα. Τὸ πρόβατο στέκεται ἥσυχο γιὰτὶ ξαλαφρώνει ἀπὸ τὸ ζεστὸ φορτίο του. "Ἔτσι, ἅμα κουρευτῇ ὅλο τὸ πρόβατο, σηκώνει ὁ βοσκὸς ὅλο τὸ μαλλὶ μαζί, ποὺ φαίνεται σὰν νὰ εἶναι ἡ προβιά τοῦ προβάτου, γιὰτὶ ἔτσι πηχτὸ ὅπως εἶναι, δὲ χάνει τὸ σχῆμα του καὶ νομίζει πὼς σιεπάζει ἀκόμη τὸ σῶμα τοῦ προβάτου.

"Ἀμα ἀφήσωμε τὰ πρόβατα ἀκούρευτα, θὰ ἰδοῦμε ὅτι τὸ μαλλὶ τους πέφτει μόνο του. Ὁ καθένας ὅμως, ποὺ ἔχει πρόβατο στὸ σπίτι του, καθὼς καὶ οἱ βοσκοί, προλαβαίνουν καὶ κουρεύουν τὰ πρόβατα μόλις ἔρθῃ ἡ ἀνοιξὴ, γιὰ νὰ μὴν πέσῃ μόνο του τὸ μαλλὶ καὶ πάῃ χαμένο.

6.

Τὸ πρόβατο ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ περιποίηση γιὰτὶ εἶναι πολὺ λεπτὸ ζῶο. Ἀρρωστᾷ μὲ τὸ παραμικρὸ καὶ μάλιστα ἅμα δὲν τρώῃ καλὴ καὶ καθαρὴ τροφή καὶ ἅμα ὁ στάβλος του δὲν εἶναι καθαρὸς. Μιά ἀσθένεια, ποὺ πιάνει συχνὰ τὰ πρόβατα καὶ φέρνει μεγάλες καταστροφές στὰ μαντριά, εἶναι ἡ ε ὕ λ ο γ ι ᾶ.

Μόλις οἱ βοσκοί καταλάβουν πὼς ἔπεσε τέτοια ἀσθένεια στὰ πρόβατά τους, πρέπει ἀμέσως νὰ φέρουν τὸ γιατρό. Τὸν κτηνίατρο δηλαδή.

"Ἀλλῃ ἀσθένεια τῶν προβάτων, ποὺ εἶναι κι αὐτὴ ἐπικίνδυνη, εἶναι ὁ τ υ μ π α ν ί τ η ς. Ἡ ἀρρώστεια αὐτὴ ἔρχεται ἀπὸ δυσκολοχώνεμα. Λέγεται δὲ ἔτσι γιὰτὶ, ἅμα ἀρρωστήσουν τὰ πρόβατα ἀπ' αὐτήν, πρίσκειται ἡ κοιλιά τους, φουσκώνει καὶ γίνεται σὰν

Παπαμαύρου. Τὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ἀγέλης.

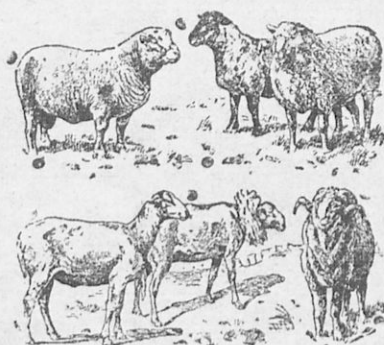
6

τ ο ὕ μ π α ν ο ῦ ἡ τ ὕ μ π α ν ο . Αὐτὴν τὴν ἀρρώστεια παίρνουν προπάντων τὰ πρόβατα, ποὺ βόσκουν σὲ βρεμένο τριφύλλι.

"Ἐνα πρόχειρο γιαντρίκο γιὰ τὴν ἀρρώστεια αὐτὴ εἶναι τὸ ἀκόλουθο: Παίρνουμε 20 ἕως 25 στάλες ὑγρὸ ἀμμωνίας τὸ βάζουμε σὲ λίγο νερὸ καὶ τὸ δίνουμε στὸ πρόβατο νὰ τὸ πιῇ. "Υστερα τὸ βάζουμε νὰ περπατῇ, ὡς ποὺ νὰ κοπρίσῃ. "Αμα κοπρίσῃ ξαλαφρώνει, ξεφουσκώνει ἡ κοιλιά του καὶ γίνεται καλά.

"Ἐχομε πολλὰ πρόβατα στὴν Ἑλλάδα, γιαντὶ ἔχομε καὶ πολλὰς πεδιάδες κατάλληλες γιὰ βοσκὴ τῶν προβάτων. "Ἐχομε τὶς πεδιάδες τῆς Θεσσαλίας, τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, τοῦ "Αργους καὶ ἄλλες. Μπορούσαμε ὅμως νὰ ἔχομε πολὺ περισσότερα καὶ πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ φροντίσωμε νὰ ἀποκτήσωμε περισσότερα, γιαντὶ εἶδατε τί ὠφέλιμα ζῶα εἶναι.

"Ο μεγαλύτερος ἐχθρὸς τοῦ προβάτου εἶναι ὁ λύκος. Μὰ ἀπ' αὐτὸν τὸ προστατεύουμε μὲ τὰ μαντρόσκυλα, ποὺ δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ ξεμουτίσῃ.

15. Η ΓΙΔΑ

Θέλετε μέσα σὲ λίγες ἡμέρες νὰ καταστραφῇ ὁλόκληρο δάσος ἀπὸ μικρὰ δέντρα καὶ θάμνους; Ρίξτε ἓνα κοπάδι γίδες, μέσα. Σὲ λίγες μέρες τὸ δάσος θὰ γίνῃ γῆς Μαδιάμ. Δὲ θὰ μείνῃ οὔτε φύλλο. Ἄν εἶναι μάλιστα καὶ ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς βουνίσιες γίδες μὲ τὰ κέρατα, δὲ θ' ἀφήσουν οὔτε κούτσουρο.

Θέλετε ἐπίσης νὰ ἐξαφανίσετε ὁλότελα ὁλόκληρο περιβόλι; Δὲν χρειάζονται πολλές. Πέντε γίδες ἅμα βάλετε μέσα, ἡ δουλειά σας ἔγινε. Δὲν ὑπάρχει καταστρεπτικώτερο ζῷο ἀπὸ τὴ γίδα. Ἐνῶ ὁ Θεὸς τὴν ἔκαμε μὲ μακρὺ λαιμό, ὅπως τὸ πρόβατο, γιὰ νὰ φτάνῃ τὴ γῆ καὶ νὰ τρώῃ ἀπὸ χάμω, αὐτὴ μεταχειρίζεται τὸ λαιμό της γιὰ νὰ τρώῃ ἀπὸ ψηλά. Τῆς ἀρέσει νὰ ἀρπάξῃ τὰ τρυφερά βλαστάρια τῶν θάμνων, τῶν κλαριῶν καὶ τῶν μικρῶν δέντρων καὶ νὰ τὰ ροκανίζῃ.

Καὶ ὄχι μονάχα τὸ λαιμό της μεταχειρίζεται, μὰ καὶ ὅλο της τὸ σῶμα γιὰ νὰ ἀρπάξῃ τὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων ἢ τῶν ἄλλων ψηλῶν κλαριῶν. Πολλὲς φορές σηκώνει ὁλόκληρο τὸ σῶμα της καὶ στηρίζεται στὰ πيسινὰ της πόδια. Ὑστερα ἀκουμπᾷ τὰ μπροστινὰ ἐπάνω στὸ κλαδί καὶ ἀρχίζει νὰ τρώῃ.

Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Κυβέρνηση δὲν ἐπιτρέπει στοὺς γιδοβοσκούς νὰ βόσκουν τὶς γίδες τους στὰ ἡμερα καὶ καλλιεργημένα χωράφια. Τοὺς ἀφίνει νὰ τὶς βόσκουν μόνον στὰ βουνά, στὰ ἀκαλλιεργητὰ μέρη, ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχουν ἡμερα καρποφόρα δέντρα καὶ φυτά.

Ἐκεῖ ὅμως τῆς ἀρέσει καὶ τῆς γίδας νὰ μένῃ. Ἡ γίδα δὲν εὐχαριστεῖται στὸ λιβάδι. Ἐκείνη θέλει κλαρὶ καὶ κατσάβραχα. Τῆς ἀρέσει ν' ἀνεβαίνει στοὺς πιδὶ ἀπόκρημνους βράχους καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ βλέπῃ κάτω τὸν κόσμον. Πολλὲς φορές μάλιστα ἀνεβαίνει σὲ μέρη, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἀνεβῇ ὁ ἄνθρωπος.

Πρέπει όμως να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στις βουνίσσιες αυτές γίδες με τὰ κέρατα καὶ σὲ κάτι ἄλλες γίδες, ποὺ λέγονται **μαλτέζικες**. Οἱ μαλτέζικες γίδες πολὺ συχνὰ δὲν ἔχουν κέρατα καὶ ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ λαιμὸ ἔχουν κάτι σὰν δυὸ οὐρίτσες. Αὐτὰ λέγουν πὼς εἶναι τὰ σκουλαρίκια τῆς γίδας.

Οἱ μαλτέζικες γίδες δίνουν καὶ πιὸ πολὺ γάλα ἀπὸ τὲς βουνίσσιες. Τὲς βλέπομε κάθε μέρα στὲς πολιτεῖες, ποὺ τὲς περνᾷ ὁ γιδοβοσκὸς γιὰ νὰ τὲς ἀρμέξῃ στὰ σπίτια, ποὺ ἀγοράζουν τὸ γάλα.

Υπάρχει ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη ράτσα γίδας. Εἶναι ἡ γίδα τῆς Ἀγκύρας. Αὐτὴ ἔχει ἀνάμεσα στὸ τρίχωμά της ἓνα χνούδι, ποὺ τὸ βγάζουν μὲ τὸ χτένι. Ἀπὸ τὸ χνούδι αὐτὸ γίνονται τὰ ξακουστὰ κασιμρένια σάλια.

2.

Τὸ σῶμα τῆς γίδας δὲ διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ προβάτου. Λίγες εἶναι οἱ διαφορές. Μιὰ διαφορὰ εἶναι ὅτι, ἐνῶ τὸ πρόβατο ἔχει τὸ δέρμα του σκεπασμένο μὲ μαλλί, ἡ γίδα τὸ ἔχει σκεπασμένο μὲ τρίχες.

Ἄλλη διαφορὰ εἶναι ὅτι ἡ γίδα ἔχει κέρατα, ἐνῶ τὸ πρόβατο δὲν ἔχει. Αὐτὸ ὅμως ἔχει τὸ λόγο του. Ἐπειδὴ ἡ γίδα ζῇ ἢ ζοῦσε τότε, ποὺ ἦταν ἄγρια, ἐπάνω στὰ βουνὰ ἔτρεχε μεγαλύτερο κίνδυνο ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία παρὰ τὸ πρόβατο, ποὺ ζοῦσε κάτω στὲς πεδιάδες. Γι' αὐτὸ ἡ γίδα ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἓνα ὄπλο γιὰ νὰ ὑπερασπίζεται ἐνάντια στοὺς ἐχθροὺς της. Ὅπλο της εἶναι τὰ κέρατά της. Ἡ ἀρσενικὴ μάλιστα γίδα, ὁ **τράγος**, ἔχει μεγάλα καὶ ὀρθια κέρατα. Αὐτὸς πολλὰς φορὲς τὰ βάζει καὶ μὲ τ' ἄγρια θηρία.

Εἶναι γερὰ τῆς γίδας τὰ κέρατα. Εἶδετε καμμιά φορὰ γίδες νὰ παλεύουν; Σηκώνονται στὰ πισινὰ τους πόδια καὶ στέκονται ὀρθιες. Ὅστερα μαζεῦουν τὰ μπροστινὰ τους πόδια, γέρνουν λίγο τὸ κεφάλι τους στὰ πλάγια, γιὰ νὰ πάρουν μεγαλύτερη φόρα καὶ ρίχνονται ἢ μιὰ ἐπάνω στὴν ἄλλη καὶ χτυπιοῦνται μὲ τὰ κέρατά τους, μὲ τόση δύναμη, ποὺ ἀπορεῖς πὼς δὲν τὰ σπάζουν.

Ἐκεῖνο ποὺ μᾶς κάνει ἐντύπωση στὸ κεφάλι τῆς γίδας εἶναι ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σκουλαρίκια, ποὺ εἶπαμε παραπάνω, ἔχει καὶ γένεια κάτω ἀπὸ τὸ λαιμὸ. Γένεια ἔχουν καὶ οἱ τράγοι. Καὶ εἶναι

ὑπερήφανη ἡ γίδα γιὰ τὰ γένεια της. Δὲν ἀφήνει νὰ τῆς τὰ πειράζῃ κανένας. "Αἷμα ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀρπάξῃ ἀπὸ τὰ γένεια, ἐκεῖνη θυμώνει καὶ θέλει νὰ τὸν χτυπήσῃ μὲ τὰ κέρατά της.

Κατὰ τὰ ἄλλα ἡ γίδα εἶναι ὅπως καὶ τὸ πρόβατο. Εἶναι ζῶο χορτοφάγο, ὅπως καὶ ἐκεῖνο.

Εἶναι κι αὐτὴ δίχηλη, ὅπως κι ἐκεῖνο, καὶ μ η ρ υ κ α σ τ ι κ ὸ ζ ῶ ο, δηλαδὴ ξαναμασσᾷ τὴν τροφὴ της. Καὶ ἀφοῦ εἶναι μηρυκαστικό ἔχει καὶ διπλὸ στομάχι καὶ μπροστὰ στὸ ἐπάνω σαγόνι δὲν ἔχει δόντια, μὰ ἔχει ἐκεῖνο τὸ σκληρὸ στρῶμα, ποῦ ἔχει καὶ τὸ πρόβατο. Καὶ ἅμα μασσᾷ ἡ γίδα τὰ σαγόνιά της κινοῦνται λίγω κυκλικά.

Ἡ γίδα, ἅμα εἶναι παχιά, ἔχει νόστιμο κρέας. Ἡ γίδα μάλιστα τοῦ βουνοῦ εἶναι πολὺ τρυφερή. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἀρπαχτικά ζῶα τὴν κυνηγοῦν πολὺ. Ἡ γίδα ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς: τὸ λιοντάρι, τὴ τίγρη καὶ προπάντων τὸ λύκο. Ὁ λύκος εἶναι ὁ ἀσπονδότερός της ἐχθρὸς ὅπως εἶναι καὶ τοῦ προβάτου.

Ἀπ' αὐτὸν προφυλάγεται μὲ τὰ κέρατά της καὶ προπάντων μὲ τὴ φυγή. Ὅπου δηλαδὴ νιώσῃ τὸ λύκο, τὸ βάζει στὰ πόδια.

"Αἷμα ὅμως οἱ γίδες εἶναι τὴ νύχτα κλεισμένες στὸ μαντρί καὶ ὁρμήσῃ ὁ λύκος μέσα, τότε δὲν μποροῦν νὰ φύγουν καὶ ὁ λύκος τίς ἀρπάξῃ στὰ δόντια του καὶ φεύγει. Καὶ γι' αὐτὸ ὅμως ἔχουν προβλέψει οἱ βοσκοὶ καὶ ἔχουν πάντα μαζί τους ἐκεῖνα τὰ μεγάλα τὰ μαντρόσκυλα, ποῦ εἶναι οἱ φοβερώτεροι ἐχθροὶ τῶν λύκων. Τὰ σκυλιὰ αὐτὰ μένουν ὅλη τὴ νύχτα μέσα στὸ μαντρί καὶ φυλάγουν τίς γίδες. "Αἷμα καταλάβουν λύκο τὸν παίρνουν στὸ κυνήγι. Πολλὲς φορὲς μάλιστα τοὺς ἐναντιώνεται ὁ λύκος. Τότε αὐτὰ ὁρμοῦν ἐπάνω του καὶ τὸν ξεσκίζουν.

3.

Ἡ γίδα δίνει στὸν ἄνθρωπο ὅ,τι δίνει καὶ τὸ πρόβατο. Τὸ τρίχωμά της, τὸ γάλα της, τὰ κέρατά της, τὸ δέρμα της, τὴν κοπριά της καὶ τὸ κρέας της. Τὸ γάλα μάλιστα τῆς γίδας εἶναι καλύτερο ἀπὸ τὸ γάλα τοῦ προβάτου, καθὼς καὶ τὸ τυρί της. Τὰ μικρὰ παιδιὰ πρέπει νὰ πίνουν πολὺ γιδίσιο γάλα.

"Ὅσο γιὰ τὴν κοπριά της, εἶναι χρησιμώτατη γιὰ τὸ κόπρισμα

κήπων καὶ χωραφιῶν. Ξέρετε πῶς κοπρίζουν τὰ χωράφια μὲ τὰ γίδια; Ὁ κύριος τοῦ χωραφιοῦ συμφωνεῖ μὲ τοὺς βοσκοὺς νὰ βάλουν τὸ κοπάδι τους νὰ μείνη δυὸ ἢ τρεῖς νύχτες—ὅσο θέλει—μέσα στὸ χωράφι του καὶ τοὺς πλερώνει τὴν τιμὴ τῆς κοπριάς. Ἀμα τὸ κοπάδι μείνη δυὸ τρεῖς νύχτες σ' ἓνα χωράφι τὸ καλοκοπρίζει κι ἔτσι μεγαλώνουν τὰ σπαρτὰ καὶ φέρνουν πολὺ καρπὸ.

Ὅσο γιὰ τὸ κρέας τῆς γίδας πρέπει νὰ ποῦμε πὼς τὸ καλύτερο εἶναι τῆς θηλυκῆς γίδας. Τὸ κρέας τοῦ τράγου βγάζει μιὰ μυρωδιά, ποὺ δὲν εἶναι εὐχάριστη. Ἀπὸ τίς γίδες πάλι τὸ καλύτερο κρέας ἔχει ἡ στείρα γίδα, αὐτὴ δηλαδὴ ποὺ δὲ γεννᾷ. Αὐτῆς τὸ κρέας εἶναι νοστιμώτατο καὶ παχύ. Τὸ καλύτερο ὅμως ἀπ' ὅλα εἶναι τὸ κρέας τοῦ μικροῦ κατσίκιου.

4.

Ἡ γίδα εἶναι πολὺ ιδιότροπο καὶ πολὺ πεισματάρικο ζῷο. Δὲν ἀκούει κανένα, καὶ κάνει μόνο ὅ,τι τῆς κόβει τὸ κεφάλι της.

Νὰ μιὰ ἱστορία, ποὺ φανερώνει τὸ πείσμα της.

Παλὶ ἀπ' ἓνα χωριὸ περνοῦσε ἓνα μικρὸ ποταμάκι, ποὺ στὴ βροχὴ πλημμύριζε καὶ γινόταν ὀρμητικὸ πολὺ. Οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ περνοῦν τὸ ποταμάκι αὐτὸ ἔβαλαν ἓνα στενὸ σανίδι, ἀπὸ τὴ μιὰ του ἀκροποταμιά στὴν ἄλλη.

Μιὰ νύχτα ἔβρεξε δυνατὰ καὶ τὸ ποταμάκι κκτέβασε πολὺ νερό. Τὸ πρῶν ἐπάνω στὸ σανίδι αὐτὸ βρέθηκαν δυὸ γίδες ἀντιμέτωπες, ποὺ ἤθελαν νὰ περάσουν ἀντίκρου. Νὰ περάσουν κι οἱ δυὸ δὲν μπορούσαν, γιατί τὸ σανίδι ἦταν πολὺ στενόν. Ἐπρεπε νὰ ὑποχωρήσῃ ἡ μιὰ τους, καμιά ὅμως ἀπὸ τίς δυὸ δὲν τὸ ἔκανε.

—Ἐγὼ εἶμαι γεροντότερη, εἶπε ἡ μιὰ, καὶ πρέπει νὰ γυρίσῃς πίσω γιὰ νὰ περάσω πρῶτα ἐγώ!

—Νὰ σοῦ λείπουν αὐτά! ἀπαντᾷ ἡ ἄλλη. Ἐγὼ πάτησα πρῶτη στὸ σανίδι κι ἐγὼ πρέπει νὰ περάσω πρῶτη.

Ἀπὸ λόγο σὲ λόγο πείσμωνσαν παραπάνω καὶ θύμωσαν.

Καμιά δὲν ὑποχωροῦσε καὶ στὸ τέλος σηκώθηκαν στὰ πινά τους πόδια, χαμήλωσαν τὸ κεφάλι καὶ μὲ τὰ κέρατα ἐμπρός, ὥρμησαν κι οἱ δυὸ νὰ χτυπηθοῦν. Καὶ χτυπήθηκαν τόσο.

δυνατά πού ἔχασαν τὴν ἰσορροπία τους κι ἔπεσαν κι οἱ δυὸ στὸ ποταμάκι, ὅπου τὸ ρέμα τὶς παράσυρε.

Θὰ πνίγονταν, ἂν δὲν τὶς ἔβλεπαν οἱ χωρικοὶ καὶ δὲν ἔτρεχαν νὰ τὶς βγάλουν ἀπὸ τὸ ποτάμι.

Κι ἅμα βγῆκαν τί νομίζετε πὼς ἦταν ἡ πρώτη τους δουλειά;
Νὰ ὁρμήσουν πάλι νὰ χτυπηθοῦν!

5.

Ὁ τράγος δὲν εἶναι μόνο ἰδιότροπος, πεισματάρης καὶ φιλόνομος· εἶναι καὶ πολὺ ἀνόητος.

Ἔτσι τοῦλάχιστο μᾶς τὸν παρουσιάζουν πολλοὶ μῦθοι.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς μῦθους αὐτοὺς εἶναι κι ὁ ἀκόλουθος.

Μιὰ μέρα τοῦ καλοκαιριοῦ πολὺ ζεστή ὁ τράγος καὶ ἡ ἄλεπού· περπατοῦσαν σὲ ἓνα κάμπο. Ἦταν καταδιψασμένοι καὶ δὲν ἔβρισκαν πουθενὰ νερὸ νὰ πιοῦν καὶ νὰ δροσιστοῦν. Ἐξαφνα βρέθηκε μπροστά τους ἓνα πηγάδι.

— «Εἴχαμε τύχη, σύντροφε, φωνάζει ἡ ἄλεπού. Τί στέκεσαι, ἄς πηδήσωμε μέσα νὰ πιοῦμε κρὺο κρὺο νεράκι».

Ὁ τράγος πηδᾷ μέσα στὸ πηγάδι κι ἡ ἄλεπού κατόπι του.

Ἦπιαν, ἦπιαν, ὥσπου πρίστηκαν ἀπὸ τὸ νερό.

— «Τώρα πὼς θὰ βγοῦμε ἀπ' ἐδεῖ μέσα;» ρωτᾷ ὁ τράγος.

— «Σήκω ὄρθιος στὰ πισινά σου πόδια· στήριξε τὰ μπροστινά σου στὰ πλάγια τοῦ πηγαδιοῦ, θ' ἀνεβῶ ἐγὼ στὴ ράχη καὶ στὰ κέρατά σου, θὰ πηδήξω ἔξω κι ἔπειτα σὲ τραβῶ καὶ βγαίνεις κι ἐσύ» τοῦ ἀπαντᾷ ἡ ἄλεπού. Ὁ τράγος ἔκαμε ὅ,τι τοῦ εἶπε ἡ ἄλεπού κι ἔτσι μὲ δυὸ πηδήματα ἡ κυρὰ Μάρω βρέθηκε ἔξω ἀπ' τὸ πηγάδι.

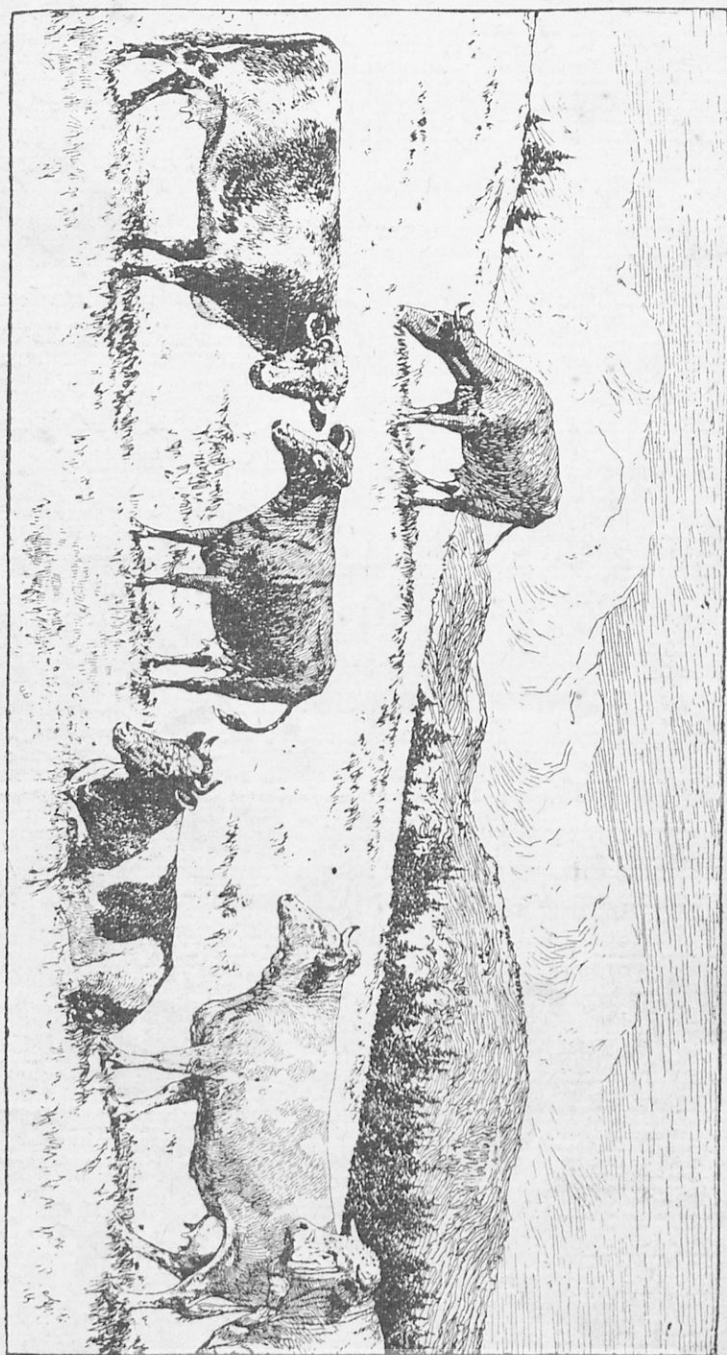
— «Ἐλα τώρα, τράβα με νὰ βγῶ κι ἐγὼ» τῆς λέει ὁ τράγος.

— «Δὲν εἶσαι στὰ καλά σου!» ἀπαντᾷ ἡ ἄλεπού· «μπορῶ νὰ σὲ τραβήξω, πού θὰ πέσω καὶ πάλι μέσα;»

— «Μά, συντρόφισσα, τί μοῦ εἶπες πρωτύτερα;»

— «Τί σοῦ εἶπα; Ἄν εἶχες περισσότερη γνώση δὲν θὰ πηδοῦσες στὸ πηγάδι μέσα, πρὶν νὰ συλλογιστῆς πὼς θ' ἀνέβαινες ἀπ' ἐκεῖ. Τώρα καλὰ εἶσαι ἐκεῖ μέσα».

Κι ἡ ἄλεπού ἄφησε τὸν τράγο μέσα στὸ πηγάδι καὶ γελῶντας μὲ τὸ πάθημά του τράβηξε στὴ φωλιά της.

Διάφορα είδη βόδια.

16. ΤΟ ΒΟΔΙ

1.

Χό! Χό! Καρά μου, Χό! Χό! Περδίκι!
ὀργώσετε βαθιά τῇ γῇ,
νὰ μᾶς χαρίσῃ τὸ σιτάρι
νὰ μᾶς χαρίσῃ τὸ ψωμί.

Ποιὸς δὲν εἶδε τὰ βόδια ζεμένα στὸ ζυγό;

Πρῶτα πρῶτα σέρνουν τὸ ἀλέτρι γιὰ νὰ ὀργώσουν τὸ χωράφι.
Πίσω ὁ γεωργός, μὲ τὸ ἓνα χέρι κρατεῖ τὸ ἀλέτρι καὶ μὲ τὸ ἄλλο
τραβᾷ τὰ σκοινιά, ποὺ εἶναι δεμένα τὰ βόδια ἀπὸ τὰ κέρατα, καὶ
τὰ ὀδηγεῖ. Ἐκεῖνα, κατεβάζουν τὸ λαϊμό τους, τεντώνουν τὰ πι-
σινὰ τους πόδια καὶ ἀνασηκώνουν μὲ τὸ ὕννι μεγάλους βώλους.

Ἄλλοτε πάλι σέρνουν τῇ μεγάλῃ βοδάμαζα φορτωμένη
χόρτο ὡς δυὸ μέτρα ψηλά.

Ἐπὶ ἐπὶ εἶναι ξαπλωμένος ὁ γεωργός καὶ τραγουδεῖ.
Ὅπως προχωρεῖ ἀργὰ ἡ βοδάμαζα, τρίζουν οἱ τροχοὶ τῆς καὶ
βγάζουν ἓνα μονότονο ἦχο, ποὺ ἐνώνεται μὲ τὴ μουσικὴ τοῦ τρα-
γουδιοῦ.

Κι ἄμα ἔρθῃ ἡ Κυριακὴ, ποὺ δὲν ἔχουν δουλειά, βγαίνουν τότε
ὅλα τὰ βόδια στὰ λιβάδι γιὰ νὰ βοσκήσουν ἐλεύθερα. Ἐκεῖ εἶναι
τὰ ἄρσενικά βόδια, οἱ ταῦροι, ποὺ ὅλο μουγκρίζουν. Ἐπειτα εἶναι
τὰ θηλυκὰ βόδια, οἱ ἀγελάδες, μὲ τὰ μεγάλα τὰ κέρατα καὶ τὶς
φουντωτὲς τὶς οὐρές. Κι ἀνάμεσα τους τρέχουν καὶ παίζουν τὰ
μικρὰ τὰ μοσχράκια μὲ ἀνασηκωμένες τὶς οὐρές. Σωστὴ γιορτὴ!

Λίγο μακρύτερα εἶναι ἄλλῃ ἡ γέλη βόδια. Κι ἐκεῖ ταῦροι
καὶ ἀγελάδες καὶ μοσχράκια. Παραπέρα πάλι ἄλλῃ. Ὅλο τὸ
λιβάδι εἶναι γεμάτο ἀπὸ βόδια τὴν Κυριακὴν.

Οἱ βοῦκοίλοι, μὲ τὰ μακριὰ τους τὰ ραβδιά, κάθονται
κι αὐτοὶ χάμω, λίγο παραπέρα, καὶ κουβεντιάζουν ἀνάμεσά τους
γιὰ τὰ βόδια, γιὰ τὶς βοσκὲς καὶ γιὰ ἄλλα.

Ἄν καμμιὰ ἀγελάδα φύγῃ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀγέλη, τῆς φω-
νάζουν νὰ γυρίσῃ: «Πίσω Παρασκευούλα!». Τὴ λέγουν ἔτσι γιατί

γεννήθηκε Παρασκευή μέρα. Ἡ κάθε ἀγελάδα ἔχει καὶ τὸ ὄνομά της, ἀνάλογα μὲ τὸ χρῶμα της ἢ ἀνάλογα μὲ τις συνήθειές της. Τὰ ὀνόματα τοὺς τὰ δίνουν οἱ βουκόλοι. "Αν εἶναι καμιὰ μὲ πολλὰ χρώματα, τὴν λένε Πετσουλὴ ἢ Παρδαλή. "Αν εἶναι καμιὰ ποὺ ἔχει τὸ χρῶμα τῆς μέλισσας, τὴν λένε κι αὐτὴ Μέλισσα. "Αν εἶναι πάλι καμιὰ ποὺ τρώει πολὺ, τὴν λένε Ἀχόρταγη. Ἡ καθεμιὰ ξέρεи τὸ ὄνομά της καὶ ἅμα τὴ φωνάζουν ἀκούει καὶ κάνει ὅ,τι τῆς λένε.

Μὰ καὶ τὰ ἀρσενικόβοδα, ἔχουν κι αὐτὰ τὸ ὄνομά τους. "Αν εἶναι κανένα μαῦρο, τὸ λένε Μαῦρο. "Αν εἶναι κανένα κακὸ καὶ ἀτίθασσο, τὸ λένε Τοῦρκο. "Αν εἶναι πάλιν κανένα, ποὺ βιάζεται τὸ βράδυ νὰ πάη στὸ στάβλο του, τὸ λένε Μάγειρα. Τὸ λένε ἔτσι, γιατί τάχα βιάζεται νὰ πάη νὰ μαγειρέψῃ. Καὶ ἂν εἶναι καὶ κανένα μὲ κομμένη τὴν οὐρά, τὸ λένε Κοντούρη.

Μόνο τὰ σκυλιὰ λείπουν ἀπὸ τὴν ἀγέλη τῶν βοδιῶν. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι τὰ βόδια δὲ μποροῦν νὰ χωνέψουν τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ ἐχθρεύονται πολὺ. Γι' αὐτὸ ὅπου τὰ ἰδοῦν, τὰ κυνηγοῦν καὶ θέλουν νὰ τὰ χτυπήσουν μὲ τὰ κέρατά τους. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ ρίχνονται καὶ κατεπάνω στὸν κύριο τοῦ σκυλιοῦ. Γι αὐτὸ καὶ οἱ βουκόλοι δὲν ἔχουν σκυλιὰ μαζί τους. Δὲν εἶναι δηλαδὴ ὅπως στὸ κοπάδι τῶν προβάτων.

2.

"Αν συγκρίνωμε τὸ βόδι μὲ τὸ ἄλογο, θὰ ἰδοῦμε ὅτι τὸ βόδι μᾶς φαίνεται μικρότερο. "Αν ὅμως προσέξωμε τὸ σῶμα καὶ τῶν δυὸ θὰ ἰδοῦμε ὅτι τὸ σῶμα τοῦ βοδιοῦ δὲν εἶναι μικρότερο ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀλόγου. Φαίνεται ὅμως μικρότερο τὸ βόδι, γιατί ἔχει χαμηλότερα πόδια. Ὅσο κοντὰ ὅμως εἶναι τὰ πόδια του, τόσο δυνατὰ εἶναι. "Αν ἦταν ὅμως ἀδύνατα δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ σηκώνουν τὸ βαρὺ σῶμα τοῦ βοδιοῦ. "Αν παρατηρήσωμε τὸ πόδι τοῦ βοδιοῦ κάτω κάτω, θὰ δοῦμε πῶς μοιάζει μὲ τὸ πόδι τοῦ προβάτου. Κι αὐτὸ δηλαδὴ ἔχει τέσσερα δάχτυλα, ποὺ ἀπ' αὐτὰ πατεῖ μόνο τὰ δυὸ μπροστινά, ἐνῶ τὰ ἄλλα δύο πισινά, ποὺ εἶναι καὶ λίγο πιὸ ψηλὰ ἀπὸ τὰ ἄλλα, δὲν τὰ πατεῖ καθόλου καὶ γι' αὐτὸ λέγονται καὶ ψευτοδάχτυλα, ὅπως καὶ στὸ πρόβατο.

Τὰ δυὸ δάχτυλα τοῦ βοδιοῦ εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ ἓνα σκληρὸ νύχι, ὅπως καὶ τοῦ προβάτου. Τὰ νύχια αὐτὰ στὸ πρό-

βατο τὰ ὀνομάσαμε χηλές καὶ εἶπαμε πῶς τὸ πρόβατο εἶναι ζῶα διχῆλο. Καὶ τὸ βόδι εἶναι ζῶο διίχηλο.

Τὸ βόδι δὲν εἶναι σκεπασμένο μὲ μεγάλες τρίχες, ἔχει ὅμως χοντρὸ καὶ σκληρὸ δέρμα καὶ μ' αὐτὸ προφυλάγεται ἀπὸ τὸ κρύο.

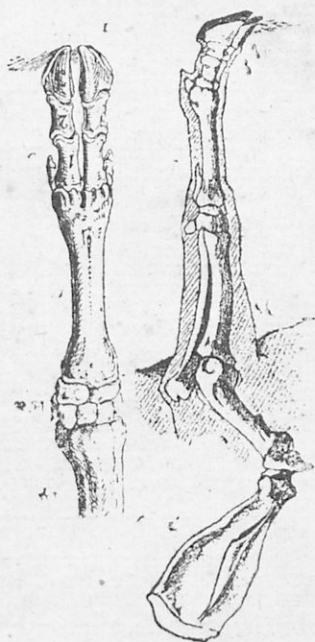
Ἡ οὐρά τοῦ βοδιοῦ εἶναι φουντωτὴ κάτω κάτω καὶ πρὸς μεγάλη ἀπὸ τὴν οὐρά τοῦ γαϊδάρου. Μὰ καὶ τὸ βόδι εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ γαῖδαρο. Καὶ ξέρετε ἐσεῖς πῶς ἡ οὐρά στὰ περισσότερα ζῶα εἶναι γιὰ νὰ διώχνη τίς μύγες, ποὺ τὰ τσιμπούν. Γιὰ νὰ φτάνη λοιπὸν ἡ οὐρά τοῦ βοδιοῦ νὰ διώχνη τίς μύγες ἀπὸ ὅλο του τὸ σῶμα, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη.

Στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ βοδιοῦ βλέπομε τὰ κέρατα. Αὐτὰ ἔχουν διάφορο σχῆμα. Σὲ μερικὰ βόδια πηγαίνουν πρὸς τὰ πλάγια. Σὲ ἄλλα πάλι πηγαίνουν πρὸς τὰ ἔμπροσ. Εἶναι ὅμως καὶ μερικὰ βόδια, ποὺ τὰ κέρατά τους ἀνοίγουν, πρῶτα στὰ πλάγια, καὶ ὕστερα στενεύουν πρὸς τὰ ἔμπροσ. Τέτοια κέρατα ἔχουν ἐκεῖνα τὰ μεγάλα τὰ βόδια, τὰ Μακεδονικὰ καὶ τὰ Θρακικὰ.

Τὰ κέρατα εἶναι πολὺ σκληρὰ καὶ στὶς ἄκρες στους τόσο μυτερά, ποὺ τὸ βόδι μπορεῖ νὰ ξεκοιλιάσῃ Πόδια βοδιοῦ (τὰ κόκκαλά τους) ὅποιοιδήποτε ζῶο.

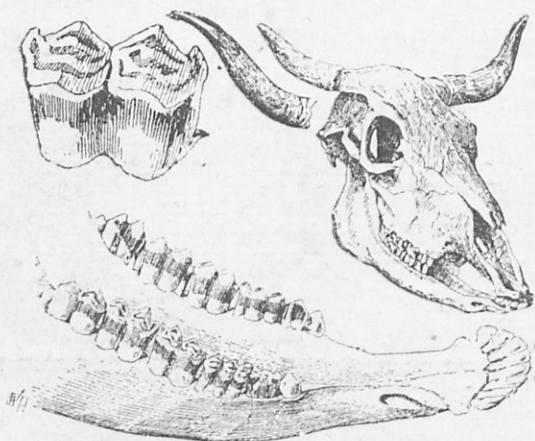
Κάτω ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ κέρατο εἶναι ἄλλο ἓνα μικρότερο, ἡ ρίζα. Αὐτὸ εἶναι μαλακό. Πολλὲς φορές, ἐκεῖ ποὺ παλεύουν τὰ βόδια μὲ τὰ κέρατα τους ξεκολλᾷ τὸ ἐξωτερικὸ κέρατο καὶ ἔτσι μένουν μὲ ἓνα κέρατο ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ μὲ τὴ ρίζα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Σὲ μερικὰ χωριά, τέτοια βόδια, μὲ σπασμένο τὸ ἓνα κέρατο, τὰ λένε : κουτσοκέρατα.

Πίσω ἀπὸ τὰ κέρατα καὶ λίγο λοξὰ πλάγια εἶναι τὰ αὐτιά τοῦ

βοδιοῦ. Εἶναι κοντά καὶ πλατιά. Εἶναι ἐπίτηδες ἔτσι γιὰ νὰ μπορῇ τὸ βόδι νὰ ἀκούη καλά. Τὰ αὐτιά αὐτὰ εἶναι εὐκίνητα καὶ πολλές φορές τὸ βόδι διώχνει μ' αὐτὰ τὶς μύγες τῆς κεφαλῆς του. "Ἐνα γνῶρισμα τῶν αὐτιῶν τοῦ βοδιοῦ εἶναι ὅτι δὲ λιγοῦν ποτέ, ὅπως τὰ αὐτιά τοῦ σκύλου ἢ τῆς γίδας.

Παρακάτω ἀπὸ τὰ αὐτιά καὶ λίγο λοξὰ πρὸς τὰ ἔμπρὸς εἶναι τὰ μάτια τοῦ βοδιοῦ. Μεγάλα καὶ ἥσυχα καὶ δίνουν στὸ πρόσωπο τοῦ βοδιοῦ μιὰ ἥσυχη καὶ ἡμερὴ ἐκφραση. Τὸ ἀσπράδι τους εἶναι κἀτασπρο καὶ τοὺς δίνει μεγάλη ζωηρότητα. "Ἀλλὰ σὲ βλέπῃ τὸ βόδι εἶναι σὰν νὰ θέλῃ νὰ σοῦ μιλήσῃ.

Κεφάλι (σαγόνι—δόντι καὶ κέρατα) βοδιοῦ.

3.

Πολλοὶ θεωροῦν τὸ βόδι γιὰ ἄσχημο ζῶο. Δὲν ἔχουν ὅμως δίκιο. Ἀπεναντίας μάλιστα, τὸ βόδι εἶναι ἀπὸ τὰ ὀραιότερα καὶ τὰ δυνατότερα ζῶα. Εἶναι καὶ πολὺ ἡμερο ζῶο.

Πολλὰ παιδιὰ περνοῦν καὶ κάτω ἀπὸ τὴν κοιλιά του χωρὶς νὰ τοὺς κἀνῃ τίποτε. Οὔτε κλωτσᾷ, οὔτε δαγκώνει. "Ἀν μάλιστα τοῦ ξύσης λίγο τὸν λαιμὸ ἀποκάτω, σηκώνει ἀπὸ εὐχαρίστηση τὸ κεφάλι, τεντώνει τὸ λαιμὸ καὶ θέλει νὰ σὲ γλείψῃ.

Τὰ δυὸ του μεγάλα ρουθούνια εἶναι πάντοτε ὕγρα. "Ἀν δῇτε τὴ μύτη τοῦ βοδιοῦ ξερή, νὰ ξέρετε πὼς εἶναι ἄρρωστο.

Καὶ τὸ βόδι δὲν ἔχει δόντια στὸ ἐπάνω σαγόνι, μόνον ἔχει καὶ αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ σκληρὸ στρώμα, ποὺ ἔχει καὶ τὸ πρόβατο. Ἀφοῦ τὸ βόδι μηρυκάζει, ὅπως καὶ τὸ πρόβατο, δὲν μπορεῖ παρά νὰ ἔχη καὶ τὰ ἴδια δόντια καὶ φυσικὰ καὶ τὸ ἴδιο στομάχι. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὴ γίδα, γιατί καὶ αὐτὴ μηρυκάζει. Γι' αὐτὸ καὶ αὐτὴ ἔχει διπλὸ στομάχι, ὅπως τὸ πρόβατο καὶ τὸ βόδι καὶ στὸ ἐπάνω σαγόνι δὲν ἔχει δόντια.

Ἔτσι λοιπὸν τὸ βόδι ἔχει μπροστὰ στὴν κάτω σιαγὸνα 8 κοπτήρες καὶ πίσω ἔχει τοὺς τραπεζῖτες, τὰ μυλόδοντα, καὶ στὶς δυὸ σιαγόνες.

Τὸ στομάχι τοῦ πάλι εἶναι ὅπως τοῦ προβάτου. Ὅπως καταπίνει τὴν πρώτη φορὰ μισομασσημένη τὴν τροφή του, τὴ φέρνει στὸ ἓν διαμέρισμα. Ὑστερα ἀπὸ τὸ ξαναμάσημα τὴ φέρνει σὲ ἄλλο διαμέρισμα, ποὺ ἐκεῖ χωνεύεται.

Ἀπὸ ποῦ θὰ ξέρωμε ἀν ἓν ζωὸ εἶναι μηρυκαστικὸ ἢ ὄχι;

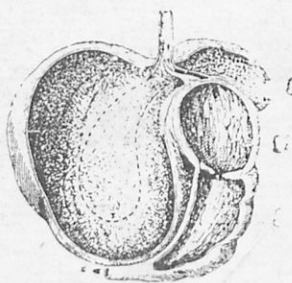
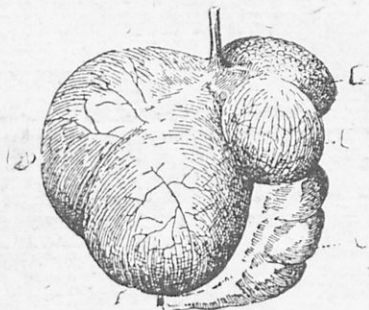
Ἀπὸ τὰ πόδια του. Δηλαδή, ὅλα τὰ δίχρηλα εἶναι μηρυκαστικά.

Εἴπαμε πῶς τὰ δόντια κάθε ζώου εἶναι ἀνάλογα μὲ τὴν τροφή του.

Λοιπὸν ξέρωμε τί τρώει τὸ βόδι. Χορταράκι, δροσερὸ καὶ ξερό.

Μὲ τὴν μεγάλη του γλῶσσα πιάνει τὸ χόρτο, τὸ κόβει μὲ τοὺς κοπτήρες, τὸ μασσᾷ λίγο καὶ τὸ καταπίνει. Ὑστερα, ἅμα τὸ φέρει πάλι στὸ στόμα του, τὸ μασσᾷ σιγὰ σιγὰ, ὥσπου νὰ γίνη σὰ ζυμαρί.

Τὶς περισσότερες φορές τὸ βόδι μηρυκάζει πεσμένο. Καὶ θέλει καὶ μεγάλη ἡσυχία ἅμα μήρυκάζει. Ἄν τὸ ἐνοχλήσῃ κανεὶς, ἢ ἅμα ἀκούσῃ κανέναν θόρυβο, παύει τὸ μηρυκάσμα.

Τὸ στομάχι τοῦ βοδιοῦ καὶ τὰ χωρίσματά του.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸ χόρτο τὸ βόδι τρώγει καὶ σάνο, πίτερα, παμπραχόσπορο κ.τ.λ. Αὐτὰ μάλιστα παχαίνουν πολὺ τὸ βόδι.

Ἄν παρατηρήσετε τὸ βόδι τὴν ὥρα, ποὺ μασσᾷ τὴν τροφή του, θὰ ἰδῆτε ὅτι κινεῖ τὰ σαγόνια του λίγο κυκλικά, ὅπως δηλαδὴ καὶ τὸ πρόβατο. Αὐτὸ φαίνεται καλύτερα ἅμα μηρυκάζῃ. Κινεῖ ἔτσι τὰ σαγόνια του γιὰ νὰ τρίβῃ τὴν τροφή του ἀνάμεσα στὰ μυλόδοντά του.

4.

Τὸ βόδι πρῶτα πρῶτα μᾶς δίνει τὴν ἐργασία του. Καὶ εἶναι πολὺτιμη ἡ ἐργασία τοῦ βοδιοῦ, γιὰτὶ εἶναι δυνατὸ ζῶο καὶ κάνει βαριά δουλιά.

Ἐπειτα ἡ ἀγελάδα μᾶς δίνει τὸ γάλα της. Μ' αὐτὸ πάλι κάνομε βούτυρο καὶ τυρί. Καὶ ξέρετε πόσο γάλα δίνει ἡ ἀγελάδα; Καὶ δέκα καὶ δεκαπέντε ὀκάδες τὴ μέρα. Ἀνάλογα μὲ τὴν τροφή ποὺ τρώει καὶ μὲ τὴν καθαριότητα τοῦ στάβλου. Ἄμα οἱ χωρικοὶ θέλουν νὰ ἀρμέξουν τὴν ἀγελάδα, παίρνουν τὴν καρδάρρα καὶ τὴν τοποθετοῦν ἀνάμεσα στὰ πισινὰ της πόδια. Ὑστερα καθίζουν ἀπὸ μπροστά σ' ἓνα σκαμνί, πλύνουν καλὰ τὰ μαστάρια της καὶ ἀρχίζουν τὸ ἄρμεγμα.

Ἄμα ξέρης νὰ ἀρμέγῃς τὴν ἀγελάδα, χύνεται τὸ γάλα σὰν νὰ τρέχῃ νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση. Ἄμα ὅμως δὲν ξέρης, τότε καὶ σὺ κουράζεσαι καὶ τὸ ζῶο βασανίζεις. Γι' αὐτὸ στὴν Ἀμερική, στὴν Αὐστραλία καὶ στὴν Εὐρώπη, στὰ μεγάλα τσιφλίκια, ποὺ ἔχουν ἑκατοντάδες ἀγελάδες δὲν τίς ἀρμέγουν μὲ τὰ χέρια, μὰ ἔχουν κάτι μηχανές, ποὺ τίς βάζουν στὰ μαστάρια τῆς ἀγελάδας καὶ τραβοῦν μόνες τους τὸ γάλα. Ἐτσι καὶ χρόνο κερδίζουν καὶ τὸ ζῶο δὲ βασανίζεται καθόλου.

Ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ τὸ βόδι μᾶς δίνει καὶ τὸ δέρμα του. Ἀπὸ αὐτὸ κάνομε παπούτσια, λουριά, βαλίτσες καὶ διάφορα ἄλλα πέτσινα ἀντικείμενα.

Μᾶς δίνει καὶ τὰ κέρατά του. Ἀπ' αὐτὰ πάλι γίνονται χτένια, κουτάλια, κουμπιά, μανίκια τῶν μαχαιριῶν καὶ διάφορα ἄλλα χρήσιμα πράγματα.

Ὑστερα ἔχομε τὸ πάχος, τὸ λίπος τοῦ βοδιοῦ. Αὐτὸ τὸ βάζομε καὶ στὸ φαγητὸ κι ἀπ' αὐτὸ γίνονται κεριὰ καὶ σαποῦνι.

Μὰ κι οἱ τρίχες τοῦ βοδιοῦ εἶναι ὠφέλιμες. Ξέρετε σὲ τί χρησιμεύουν αὐτές; Εἶδετε καμιά φορά τοὺς χτίστες, ἅμα κάνουν τὴ λάσπη μὲ ἄμμο καὶ ἀσβέστη, γιὰ νὰ χτίσουν τοὺς τοίχους στὸ σπίτι; Μέσα στὴ λάσπη ρίχνουν καὶ τρίχες καὶ τὶς ἀνακατεύουν μαζί. Οἱ τρίχες αὐτὲς εἶναι τρίχες τοῦ βοδιοῦ. Καὶ τὶς βάζουν γιὰ νὰ συγκρατοῦν τὴ λάσπη καὶ νὰ μὴν πέφτῃ κάτω. Στὰ χωριά, ποὺ δὲν ἔχουν βοδινὲς τρίχες, ἅμα χτίζουν τὰ σπίτια, ρίχνουν στὴ λάσπη χοντρά ἄχυρα. Στὶς πολιτεῖες ὅμως βάζουν τρίχες κι αὐτὲς βέβαια εἶναι καλύτερες.

Μὲ τὴν κοπριά τοῦ βοδιοῦ κοπρίζομε τὰ χωράφια καὶ τοὺς κήπους, γιὰ νὰ γίνωνται καλύτερα τὰ σπαρτά καὶ τὰ κηπουρικά.

Στὰ τελευταῖα τὸ βόδι μᾶς δίνει καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, δηλαδὴ τὸ κρέας του. Τὸ κρέας μάλιστα τοῦ βοδιοῦ, καὶ προπάντων τὸ μοσχάρισι, εἶναι πολὺ θρεπτικὸ καὶ δίνει τὴν καλύτερη σούπα.

Κοντὰ σ' ὅλα αὐτὰ κάθε ἀγελάδα μᾶς δίνει κι ἓνα μοσχάρι τὸ χρόνο.

5.

Τὸ βόδι εἶναι ὁ καλύτερος εὐεργέτης τοῦ ἀνθρώπου: ἐργασία, γάλα, δέρμα, κέρατα, λίπος, τρίχες, κοπριά, κρέας, μοσχάρι, τί δὲ μᾶς δίνει!

Γι' αὐτὸ καὶ τὸ δίκιο καὶ τὸ σωστὸ εἶναι καὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ περιποιεῖται τὸ βόδι καὶ νὰ τὸ προφυλάγῃ ἀπὸ κάθε ἀσθένεια.

Καὶ τὸ βόδι παθαίνει πολλὲς ἀρρώστειες.

Ἡ πιὸ βαριά, μὰ καὶ πιὸ συνηθισμένη ἀσθένεια τοῦ βοδιοῦ εἶναι ἡ φ θ ί σ η. Αὐτὴ ἡ ἀσθένεια χτυπᾷ προπάντων τὴν ἀγελάδα καὶ ὄχι μόνον καταστρέφει τὸ ζῶο, μὰ εἶναι καὶ ἐπικίνδυνη καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἀπὸ τὸ γάλα ἢ τὸ κρέας φθισικῆς ἀγελάδας μπορεῖ νὰ κολλήσῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀσθένεια αὐτή.

Γι' αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο τὶς ἀγελάδες νὰ τὶς ἐξετάζῃ συχνὰ ὁ κτηνίατρος καὶ ποτὲ νὰ μὴ σφάζεται ἀγελάδα, ἂν πρῶτα δὲ βεβαιώσῃ ὁ γιατρὸς πὺς δὲν εἶναι ἀρρωστη.

Ἄλλῃ ἀσθένεια, ποὺ προσβάλλει τὶς ἀγελάδες εἶναι ἡ μ α σ τ ί τ ι δ α. Αὐτὴ εἶναι ἀσθένεια τῶν μασταριῶν. Πρίσκονται δηλαδὴ καὶ φλογώνουν τὰ μαστάρια τῆς ἀγελάδας.

Εἶναι εὐκόλο νὰ καταλάβωμε τὸ ἄρρωστο βόδι. Τὰ μάτια του χάνουν τὴ ζωηρότητά τους, τὸ τρίχωμα του δὲ γιαλίζει πιά, τοῦ κόβεται ἡ ὄρεξη καὶ ξεραίνεται ἡ μύτη του.

Μόλις τὸ βόδι δείξῃ τὰ σημάδια αὐτὰ πρέπει νὰ τοῦ κάμωμε μερικὲς πρόχειρες περιποιήσεις. Πρέπει ἀμέσως νὰ τοῦ κόψωμε τὴν πολλὴ τροφή καὶ νὰ τοῦ δίνωμε λίγη καὶ δροσερή. Φρέσκο χορταράκι, ὄχι ξερό. Ἀκόμη πρέπει νὰ τοῦ κάνωμε τριψίματα μὲ σπέρτο καὶ νὰ μὴν τὸ ἀφήνωμε νὰ κινεῖται πολὺ.

Ἄμα ἡ κατάστασις του δὲν καλυτερέψῃ πρέπει νὰ τοῦ δώσωμε ρετσινόλαδο. Ἄν εἶναι μεγάλο τὸ βόδι πρέπει νὰ τοῦ δώσωμε ὡς 150 δράμια, ἂν εἶναι μικρὸ φτάνουν 50 δράμια.

Ἄν καὶ μ' αὐτὸ ἀκόμη δὲ γίνῃ καλὰ, τότε θὰ πῇ πῶς εἶναι βαριά ἄρρωστο καὶ πρέπει νὰ φέρωμε τὸ γιατρό.

Πρὶν ὅμως νὰ φέρωμε τὸ γιατρό πρέπει νὰ ἀπομονώσωμε τὸ ἄρρωστο ζῷο.

Πιὸ εὐκόλα φυσικὰ ἀρρωσταίνουν οἱ ἀγελάδες, ποὺ ζοῦν στὰ β ο υ σ τ ά σ ι α. Βουστάσια λέγονται κάτι μεγάλοι στάβλοι γιὰ ἀγελάδες, ποὺ τοὺς ἔχουν, ὅσοι ἐμπορεύονται τὴν ἀγελάδα. Μέσα σὲ κάθε βουστάσιο μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἑκατὸ καὶ διακόσιες ἀγελάδες. Ἄμα τὸ βουστάσιο δὲν εἶναι ὑγιεινόν, ἅμα δὲν ἔχει πολλὰ παράθυρα νὰ μπαίνει ἀφθονὸς καθαρὸς ἀέρας, ἅμα δὲν εἶναι εὐρύχωρο, ἅμα δὲν καθαρίζεται δυὸ τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα, τότε ἀρρωστᾷ εὐκόλα ἡ ἀγελάδα. Ἡ ἀγελάδα μπορεῖ νὰ ἀρρωστήσῃ καὶ ἀπὸ τὴν ἀκάθαρτὴ τροφή. Ἀκόμη τὸ βουστάσιο εἶναι ἐπικίνδυνον καὶ γιὰ τὴ μετάδοσιν τῆς ἀρρώστειας. Ἄμα μιὰ ἀγελάδα ἀρρωστήσῃ στὸ βουστάσιο, κολλοῦν εὐκόλα καὶ οἱ ἄλλες, γιὰτὶ ὅλες εἶναι μαζὶ στριμωγμένες ἐκεῖ. Ὁ κίνδυνος αὐτὸς δὲν εἶναι τόσο μεγάλος, ἅμα οἱ ἀγελάδες βόσκουν ἐξω στὸ λιβάδι.

Γι' αὐτό, αὐτοὶ ποὺ ἔχουν τὰ βουστάσια, εἶναι πολὺ προσεχτικοί. Ἐχουν ἐπίτηδες γιατρό, ποὺ ἐξετάζει κάθε μέρα τίς ἀγελάδες, καὶ ἅμα ὁ γιατρὸς καταλάβῃ καμιά νὰ εἶναι ἀρρωστὴ τὴν ἀπομακρύνει ἀπὸ τίς ἄλλες καὶ τὴν πηγαίνει σὲ «ἀ π ο μ ο ν ω τ ῆ ρ ι ο», ποὺ εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸ στάβλο.

Υπάρχουν ἅπειρα εἶδη βοδιῶν. Προπάντων υπάρχουν πολλὰ εἶδη ἀγελάδες: Ἑλβετικές, Ὁλλανδικές, Ρωσικές, Ἰρλανδικές κ.τ.λ. Ἐμεῖς στὴν Ἑλλάδα ἔχομε τρία εἶδη βόδια. Πρῶτα τὰ

ντόπια παλαιοελλαδίτικα. Αὐτὰ εἶναι μικρόσωμα καὶ με μικρὰ κέρατα. Εἶναι ζῶα πολὺ δυνατὰ. Ἐπειδὴ εἶναι μικρά, παχαίνουν εὐκόλῃ καὶ ἔχουν κρέας νοστιμώτατο, προπάντων ἅμα εἶναι νέα. Γάλα ὅμως δὲ βγάζουν πολὺ.

Ἐπειτα ἔχομε τὰ νησιώτικα. Αὐτὰ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ ντόπια καὶ ἔχουν ἐπίσης νόστιμο κρέας. Μὰ γάλα δὲν δίνουν κι αὐτά. Τρίτα καὶ καλύτερα εἶναι τὰ Μακεδονικά. Αὐτὰ εἶναι κάτι μεγαλόσωμα βόδια καὶ με πολὺ μεγάλα κέρατα. Αὐτὰ χρειάζονται πολλὴ τροφή γιὰ νὰ παχύνουν. Γι' αὐτὸ προκόβουν στὶς πεδιάδες τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης, ὅπου ὑπάρχει πολὺ καὶ καλὸ χόρτο. Τὸ κρέας τους δὲν εἶναι τόσο νόστιμο, εἶναι ὅμως ζῶα πολὺ δυνατὰ καὶ βοηθοῦν πολὺ τὸν ἄνθρωπο στὶς ἐργασίες του. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ τρία αὐτὰ εἶδη ὑπάρχουν στὴ χώρα μας καὶ μερικὰ ἄλλα βόδια ἀπὸ ξένες ράτσες. Ἐχομε λ.χ. καὶ Βουλγαρικά καὶ Ρουμανικά. Ἐπίσης ἔχομε καὶ πολλὰς Ἑλβετικὰς ἀγελάδες, ποὺ τὶς τρέφομε στοὺς στάβλους ἐπίτηδες μόνον γιὰ τὸ γάλα τους.

Πρέπει ὅμως νὰ ποῦμε πῶς ἀναλόγως τὶς πεδιάδες, ποὺ ἔχει ἡ χώρα μας, ἔπρεπε νὰ εἴχαμε περισσότερες καὶ καλύτερες ἀγελάδες. Στὰ 1922 μετρήθηκαν ὅλες οἱ ἀγελάδες τῆς Ἑλλάδας καὶ βρέθηκαν διακόσιες χιλιάδες. Τὸν ἴδιο καιρὸ ὅμως καὶ ἀκόμη πρωτότερα ἡ Βουλγαρία εἶχε ἑφτακόσιες χιλιάδες ἀγελάδες! Ἀλλὰ καὶ αὐτές, ποὺ ἔχομε, δὲν τὶς περιποιόμαστε, ὅπως πρέπει. Γι' αὐτὸ καὶ δὲ δίνουν ἀρκετὸ γάλα καὶ ἀρρωσταίνουν καὶ συχνά.

6.

Μποροῦμε με μιὰ ματιὰ νὰ καταλάβωμε πόσο χρονῶν εἶναι ἓνα βόδι. Ἀμα τὸ βόδι γίνῃ τριῶν χρονῶν, ἀρχίζουν καὶ σχηματίζονται στὰ κέρατά του κάτι κύκλοι σὰ δαχτυλίδια.

Κάθε τρία χρόνια γίνεται κι ἓνα δαχτυλίδι. Ἄν λοιπὸν ἓνα βόδι ἔχει ἓνα δαχτυλίδι, εἶναι τριῶν χρονῶν. Ἄν ἔχη δυὸ δαχτυλίδια, εἶναι τριῶν ὡς ἑννιά χρονῶν κι ἔτσι ἀναλόγως γιὰ τὰ παραπάνω δαχτυλίδια.

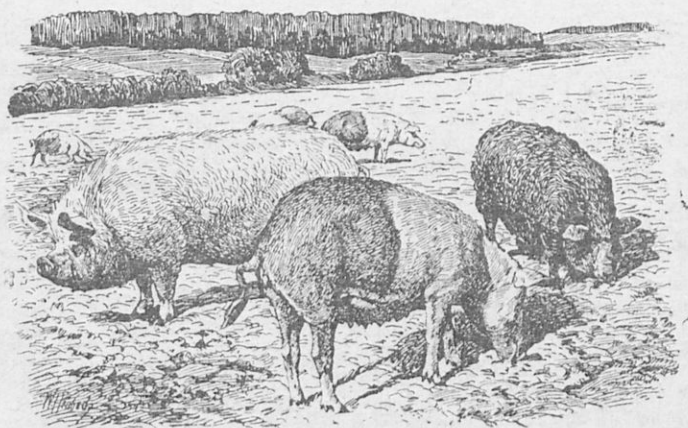
Ὅπως τὸ πρόβατο, ἔτσι καὶ τὸ βόδι πρέπει πότε πότε νὰ πίνῃ λίγο ἀρμυρὸ νερὸ γιὰ τὴν ὄρεξη.

17. Ο ΧΟΙΡΟΣ

1.

Γκρόντε γκρόντε!! φωνάζει ο χοῖρος ὁ παχύς, πού εἶναι σά βαρέλι. Καί σκαλίζει πιό πολὺ τὸ ὑγρὸ χῶμα γιὰ νὰ βρῇ περισσότερη δροσιά. Καί χώνεται ὅλο καὶ παραμέσα στὴ λάσπη καὶ τρίβει τὴν κοιλιά του κάτω στὴν ὑγρὴ γῆ γιὰ νὰ δροσιστῇ.

Καὶ ἅμα στεγνώσουν οἱ λάσπες σ' ἓνα μέρος, τρέχει νὰ βρῇ ἄλλες λάσπες καὶ νερά, νὰ πέση μέσα, νὰ κυλιστῇ κι ἐκεῖ καὶ νὰ

τρίψῃ τὸ σῶμα του στὸ ὑγρὸ ἔδαφος. "ὦ! ὁ χοῖρος δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ χωρὶς λάσπες.

Αὐτὸ τὸ ξέρουν ὅσοι τρέφουν τοὺς πολλοὺς χοίρους στὰ χοιροστάσια, καθὼς κι οἱ χοιροβοσκοὶ καὶ φτιάχνουν λάκκους καὶ χύνουν νερὸ μέσα γιὰ νὰ πηγαίνουν οἱ χοῖροι νὰ κυλιῶνται.

Ξέρω τί θὰ πῆτε τώρα: «Τί ἀκάθαρτο ζῶο, πού εἶναι ὁ χοῖρος!» Δὲν ἔχετε ὅμως δίκαιο. Ὁ χοῖρος ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἀκάθαρτος, ἀλλὰ εἶναι καθαρῶτατο ζῶο.

Ὁ λόγος, πού κυλιέται μέσα στὶς λάσπες, δὲν εἶναι γιὰτὶ ἀγαπᾷ τὴν ἀκαθαρσία, ἀλλὰ τὸ κάνει γιὰτὶ θέλει νὰ δροσιστῇ.

Στὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ τόσο πυρώνει τὸ πάχος του, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ ὁ καημένος τὴν κάψα καὶ ζητᾷ τὴ δροσιά.

"Ἄν ὅμως παρατηρήσετε τὸ στάβλο του, θὰ ἰδῆτε πὼς τὸν διατηρεῖ καθαρό. Σὲ ἀκάθαρτο μάλιστα καὶ βρωμερὸ στάβλο δὲ θὰ μπορούσε ὁ χοῖρος νὰ ζήσει οὔτε μιὰ βδομάδα. Ζητεῖ τὸ καθαρό του στρῶμα ἀπὸ χόρτο, τὸν καθαρό του ἀέρα καὶ τὸν ἥλιο. Γι' αὐτὸ οἱ μεγάλοι χοιροτρόφοι κατασκευάζουν τὸ στάβλο τοῦ χοίρου λίγο ψηλότερα ἀπὸ τὸ ἔδαφος καὶ τὸ πάτωμά του τὸ κάνουν μὲ ξύλα. Ἀφήνουν ἀνάμεσα στὰ ξύλα μικρὰ διαστήματα, γιὰ νὰ φεύγουν στὸ ἔδαφος ὅλα τὰ ἀκάθαρτα νερά. Ἄν δὲν ἦταν τὰ διαστήματα αὐτά, θὰ λερώνονταν εὐκολὰ ὁ στάβλος καὶ ὁ χοῖρος δὲ θὰ μεγάλωνε γρήγορα καὶ οὔτε θὰ πάχαινε. Στὴν ἀκαθαρσία ὁ χοῖρος καταστρέφεται.

2.

"Ἄμα τοὺς κράξῃ ὁ νοικοκύρης καὶ θέλει νὰ τοὺς δώσῃ νὰ φάγουν, ὦ! πὼς τρέχουν τότε οἱ χοῖροι καὶ τί φωνές βγάζουν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους, ποὺ θὰ φάγουν! Χώνουν τὸ μούτρο τους μέσα στὸν κουβά μὲ τὸ φαῖ καὶ δὲν τὸ βγάζουν, ἂν δὲ φάγουν ὅλο τὸ φαῖ.

Δὲν ὑπάρχει πιὸ λαίμαργο ζῶο ἀπὸ τὸ χοῖρο. Δὲν χορταίνει ποτέ. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι τόσο λαίμαργος, παχαίνει γρήγορα καὶ φουσκώνει τὸ σῶμα του ἀπὸ τὸ λίπος τόσο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ σύρῃ τὴν κοιλιά του. Πολλὲς φορὲς ἡ κοιλιά του ἀγγίζει στὴ γῆ. Μὰ ἀκόμη καὶ ἡ φωνὴ του ἀλλάζει ἀπὸ τὸ πάχος. Ἀκούσατε ἓναν ἀδύνατο λιγνὸ χοῖρο νὰ φωνάζῃ καὶ ἀκούσατε καὶ ἓναν παχύ. Ὁ ἀδύνατος βγάζει μιὰ δυνατὴ διαπεραστικὴ φωνή, ἐνῶ ὁ παχὺς χαμηλὴ καὶ χοντρή. Καὶ καλὰ λένε πὼς: «ὁ χοῖρος δὲ λογαριάζει καιρό, λογαριάζει φαῖ». Θέλουν δηλαδὴ νὰ ποῦν πὼς τὸ βάρος τοῦ χοίρου δὲν εἶναι ἀνάλογο μὲ τὴν ἡλικία του, ἀλλὰ ἀνάλογο μὲ τὸ φαῖ, ποὺ τρώει. Ἐνας χοῖρος 6 μηνῶν, ἅμα τρώει καλὰ, εἶναι πιὸ βαρὺς ἀπὸ ἓναν ἄλλο 2 χρονῶν, ποὺ δὲν τρώει καλὰ.

Ὁ χοῖρος, μόλις κοπῇ ἀπὸ τὸ γάλα τῆς μάνας του, ἀρχίζει τὴ λαιμαργία. Τρώει γιὰ νὰ γίνῃ ὀλοστρογγυλός. Αὐτὴ ἡ ἱστορία βαστᾷ κάπου 4—5 μῆνες. Ὑστερα σταματᾷ. Τοῦ κόβεται ἡ ὄρεξις καὶ τρώει πολὺ λίγο.

"Ἄν τὸν ἀφήσωμε, θὰ ἀρχίσῃ νὰ ἀδυνατίζει. Γι' αὐτό, τὸ καλύ-

τερο είναι τότε να τὸν σφάζουμε. Καὶ ἔτσι κάνουν οἱ χοιροτρόφοι. Τὸν σφάζουν σὲ ἡλικία 5—6 μηνῶν. Τότε μάλιστα ἔχει καὶ τὸ τρυφερότερο κρέας καὶ τὸ παχύτερο λίπος.

“Ὅπως οἱ ἡμεροί, ἔτσι εἶναι καὶ οἱ ἄγριοι χοῖροι, οἱ ἀ γ ρ ι ὀ χ ο ι ρ ο ι ἢ τὰ ἀ γ ρ ι ο γ ο ὐ ρ ο υ ν α, ποὺ ζοῦν στὰ βουνά. Κι αὐτά, τὸ καλοκαίρι, ποὺ βρίσκουν πολλή τροφή, τρῶνε ἀχόρταγα. Δὲν ἀφήνουν χωράφι μὲ καλαμπόκι ἀπείραχτο, ρημάζουν τὰ μπουστάνια, ξεχώνουν τὶς πατατιές καὶ τρῶνε τὶς πατάτες καὶ χίλιες δυὸ ἄλλες ζημιές κάνουν.

Τρώγουν καὶ παχαίνουν καὶ γίνονται σὰν βαρελάκια. Τότε τοὺς κυνηγοῦν πολὺ οἱ κυνηγοὶ γιατί εἶναι παχιοὶ καὶ νόστιμοι.

Καλὰ ὅμως κάνουν, ποὺ τρώγουν τόσο πολὺ. Γιατί, ἅμα τοὺς βρῇ ὁ χειμῶνας δὲν μποροῦν πιὰ νὰ βρίσκουν τροφή. Καὶ οἱ χοῖροι ζοῦν τότε ἀπὸ τὸ δικό τους λίπος.

3.

“Ἄν συγκρίνωμε τὸ κεφάλι τοῦ χοίρου μὲ τὸ σῶμα του, θὰ ἰδοῦμε ὅτι σχετικὰ μὲ τὸ σῶμα του, ἔχει μικρὸ κεφάλι. Οἱ καλύτερες μάλιστα ράτσες, ἔχουν πολὺ μικρὸ κεφάλι.

“Ὅλο τὸ σῶμα τοῦ χοίρου εἶναι σκεπασμένο μὲ κάτι χοντρές καὶ σκληρὲς τρίχες, τὶς γουρουνότριχες. Ἄμα σφάζουν γουρουνὶ τὶς τρίχες αὐτὲς τὶς ξεριζώνουν καὶ τὶς μαδοῦν. Γι’ αὐτὸ βράζουν ἓνα καζάνι νερό. Ὑστερα παίρνουν μιὰ σκάφη καὶ βάζουν τὸν σφαγμένο χοῖρο μέσα καὶ χύνουν ἐπάνω του τὸ βραστό νερό. Ἐτσι μαλακώνουν οἱ τρίχες καὶ βγαίνουν εὐκόλα, ἅμα τὶς τραβήξης.

Ἐντύπωση μᾶς κάνει ἡ οὐρά του. Εἶναι μιὰ ἀστεία οὐρά. Κρέμεται σὰν ἀντεράκι. Εἶναι κοντὴ καὶ πολλὲς φορές κουλουριασμένη.

Τί νὰ τὴν κάμῃ ὅμως τὴ μακριὰ οὐρά ὁ χοῖρος; Νὰ διώχνῃ μ’ αὐτὴ τὶς μῦγες, ποὺ τὸν τσιμποῦν, ὅπως κάνει ὁ γάϊδαρος; Δὲν πᾶν νὰ τσιμποῦν ὅσο θέλουν! Αὐτός, μὲ τὸ δέρμα ποὺ ἔχει, καὶ βελόνες νὰ τὸν κεντοῦν δὲν καταλαβαίνει. Γι’ αὐτὸ κι ἂν ἀκόμη εἶχε φουντωτὴ καὶ μακριὰ οὐρά, θὰ τοῦ ἦτο μόνο βάρος.

Τὰ πόδια του εἶναι πολὺ κοντά. Κάθε πόδι θὰ ἰδῇτε πὼς ἔχει 4 δάκτυλα. Τὰ 2 τὰ μπροστινὰ εἶναι μακρύτερα καὶ μὲ αὐτά

προπάντων πατᾶ στήν γῇ. Τὰ ἄλλα δύο, τὰ πισινά, εἶναι μικρότερα καὶ βοηθοῦν μόνον τὰ μπροστινά.

Τὰ δύο του μεγάλα αὐτιά εἶναι πάντα ὄρθια. Καλὰ ποὺ εἶναι τὰ αὐτιά. Γιατὶ ἅμα θέλης νὰ τσακώσης χοῖρο, ἀπὸ τ' αὐτιά θὰ τὸν ἀρπάξης καὶ ἔτσι μόνο θὰ μπορέσης νὰ τὸν κρατήσης. Ἐχει μεγάλα αὐτιά ὁ χοῖρος, μὰ ἀκούει καὶ καλὰ. Δὲν εἶναι σὰν τὸ γαῖδαρο, ποὺ ὅσο μεγάλα αὐτιά ἔχει, τόσο ἡ ἀκοή του εἶναι ἀδύνατη. Ὁ χοῖρος ὅμως ἔχει γερὸ αὐτί, ὅπως λέμε. Καὶ ἔχει ὅχι μόνο γερὸ αὐτί μὰ καὶ γερὴ μύτη. Προπάντων ὁ ἀγριο-χοῖρος. Αὐτὸς ἀκούει καὶ μυρίζεται ἀπὸ μακριὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὰ ἄλλα ζῶα καὶ ἅμα καταλάβη κίνδυνο, κρύβεται ἢ τὸ βάζει στὰ πόδια.

Μόνο μάτι δὲν ἔχει γερὸ ὁ χοῖρος. Τὰ μάτια του εἶναι μικρά καὶ ἀδύνατα. Ἀπὸ μακριὰ δὲν μπορεῖ νὰ ξεχωρίσῃ καλὰ τὰ πράγματα.

Οἱ κυνηγοί, ποὺ ξέρουν τίς ιδιότητες αὐτὲς τοῦ χοίρου, τίς λογαριάζουν ἅμα πηγαίνουν νὰ κυνηγήσουν ἀγριογούρουνα. Ἀμα λ.χ. ἔχη ἀέρα τὴν ἡμέρα ἐκείνη, αὐτοὶ στέκονται πάντα ἐνάντια στὸν ἀέρα. Γιατὶ ἄλλιῶς ὁ ἀέρας παίρνει καὶ τὸν ἐλαφρότερο θόρυβο, ποὺ κάνουν, κι ἔτσι τοὺς ἀκούει τὸ ἀγριογούρουνο. Τοὺς μυρίζεται κιόλας καὶ φεύγει.

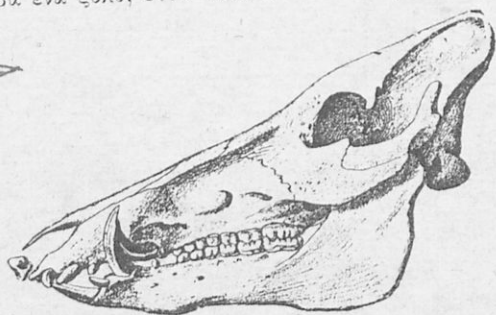
Δέτε τώρα τὸ ρύγχος τοῦ χοίρου, τὴ μουσούδα του δηλαδή. Εἶναι μακριὰ καὶ στενὴ. Κάτω κάτω εἶναι στρογγυλὴ καὶ πλατιά. Κάνει ἓνα εἶδος κύκλου. Ἐπάνω στὸν κύκλο αὐτὸ εἶναι τὰ ρουθούνια τοῦ χοίρου, ποὺ εἶναι πάντα ὑγρά.

Ἄν τὸ πιάσετε τὸ ρύγχος τοῦ χοίρου, θὰ ἰδῇτε ὅτι εἶναι σκληρὸ σὰν πέτρα. Δὲ λιγᾶ καθόλου. Γι' αὐτὸ κι ὁ χοῖρος τὸ μεταχειρίζεται γιὰ τσάπα. Ἀμα καταλάβη τίποτε φαγώσιμο μέσα στὴ γῇ, κα- νένα βολβὸ φυτοῦ ἢ καμιὰ ρίζα, ἀρχίζει τὸ σκάψιμο. Μπήγει τὴν μουσούδα του μέσα στὴ γῇ καὶ ἀνασηκώνει τὸ χῶμα, ὥστερα πάει σὲ ἄλλο μέρος καὶ ἀρχίζει κι ἐκεῖ τὸ σκάψιμο.

Πόδι χοίρου
(Κόκκαλα)

"Ας ανοίξουμε τώρα και τὸ στόμα του νὰ ἰδοῦμε καὶ τὰ δόντια του. Βέβαια δὲν εἶναι εὐκόλο πρᾶγμα ν' ανοίξης τοῦ χοίρου τὸ στόμα. "Οχι μόνον ὑπάρχει κίνδυνος νὰ σὲ δαγκάσῃ ἀλλὰ καὶ ἀρ-
χίζει ἐκεῖνες τὲς ἀγριοφωνάρες, ποὺ σοῦ ξεκουφαίνει τ' αὐτιά.
Φωνάζει σάμπως νὰ τοῦ ἐβαζαν τὸ μαχαίρι στοῦ λαιμοῦ. Οἱ ἄν-
θρωποι ὅμως ξέρουν ἓναν τρόπο, ποὺ μποροῦν νὰ παρατηρήσουν
εὐκόλα τὰ δόντια τοῦ χοίρου. Ἀνοίγουν τὸ στόμα καὶ ὕστερα τοῦ
βάζουν μέσα ἓνα ξύλο, ἔτσι δίπλα. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ὁ χοῖρος

Κεφάλι χοίρου (τὰ κόκκαλα .

δὲν μπορεί νὰ κλείσῃ πάλι τὸ στόμα του καὶ ἔτσι μπορείς νὰ ἰδῇς
ὅλα του τὰ δόντια. "Εχει κοπτήρες, τραπεζίτες καὶ σκυλόδοντα.

Τὰ σκυλόδοντα μάλιστα στὰ ἀγριογούρουνα εἶναι πολὺ μεγάλα
καὶ πηγαίνουν πρὸς τὰ ἐπάνω. Αὐτὰ εἶναι τὰ κυριώτερά του ὄπλα.
"Αμα τὸ ἀγριογούρουνο λαβωθῇ, ὁρμᾷ ἐπάνω στὸν κυνηγὸ καὶ
εἶναι ἱκανὸ νὰ τὸν σκίσῃ. Χτυπᾷ τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς
τὰ ἐπάνω καὶ ὅπου τὸν πετύχουν τὰ σκυλόδοντά του, χώνονται
μέσα στοῦ κρέας καὶ τὸ σχίζουν.

Πιὸ ἐπικίνδυνον εἶναι νὰ χτυπήσῃς θηλυκὸ ἀγριογούρουνο,
τὴν ἀγριογουρούνα, ποὺ λέμε, ἅμα ἔχῃ γουρουνάκια. "Ω! πρέπει νὰ
προσέξῃς. "Αν τὴ σκοτώσῃς μὲ τὴν πρώτη τουφεκιά, καλὰ,
εἰδεμὴ νὰ ξέρῃς, πὼς θὰ χυθῇ ἐπάνω σου καὶ θὰ σὲ καταξεσάσῃ.

Τώρα σεῖς θὰ μοῦ πῆτε: «Μὰ τί χρειάζεται νὰ ἔχῃ ἀπὸ ὅλα
τὰ δόντια ὁ χοῖρος; Τόσο πιὰ διαφόρων εἰδῶν εἶναι ἡ τροφή του;».

Γιατὶ βέβαια κάθε ζῶον ἔχει δόντια ἀνάλογα μὲ τὴν τροφή του.

Μὰ, ὑπάρχει καὶ τίποτε, ποὺ νὰ μὴν τὸ τρώῃ ὁ χοῖρος; Τρώει
ὅ,τι βρῇ μπροστά του.

Πρῶτα πρῶτα τρώει ὅ,τι τρώει καὶ ὁ ἄνθρωπος. "Οσοὶ μάλιστα ἔχουν χοῖρο στήν αὐλή τους, τὸν τρέφουν προπάντων μὲ τὰ περισσεύματα τῆς κουζίνας. Τοῦ δίδουν ὄσπρια, χορταρικά, ψωμιά, πατάτες, κρεμμύδια καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔφαγαν οἱ ἴδιοι. Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτὰ ὁ χοῖρος τρώει καὶ ἄλλα. Τρώει πίτερα, βαλανίδια, καλαμπόκι, κριθάρι, ρίζες, βολβούς, κολοκύθια, ὅ,τι τοῦ τύχη.

"Α, ὁ χοῖρος εἶναι πολὺ βολικὸς στήν τροφή του. Φατ μόνο νὰ εἶναι καὶ ὡς εἶναι ὅ,τι θέλει. Ζῇ γιὰ νὰ τρώῃ.

4.

Καλὰ ὅμως κάνει. "Ετσι θέλομε κι ἐμεῖς. Θέλομε νὰ τρώῃ καλὰ γιὰ νὰ παχύνῃ νὰ τὸν σφάζωμε. Γι' αὐτὸ δὲ τὸν τρέφομε.

Βέβαια, δίνει ὁ χοῖρος καὶ ἄλλες ὠφέλειες στὸν ἄνθρωπο, μὰ ἡ μεγαλύτερη ὠφέλεια εἶναι τὸ κρέας του. Καὶ εἶναι τόσο ὠραῖο τὸ κρέας του! Τόσο γλυκὸ καὶ τόσο παχύ! Κρεῖμα, ποὺ στὸν τόπο μας δὲν εἶναι καὶ τὸ καλοκαίρι κρύο γιὰ νὰ τρῶμε καὶ τότε χοιρινὸ κρέας. Γιατὶ τώρα τὸ τρῶμε μόνο τὸ χειμῶνα. Τὸ καλοκαίρι εἶναι βαρὺ καὶ δὲν τὸ σηκώνει τὸ στομάχι. Στὶς ψυχρὰς χώρες ὅμως τρῶνε καὶ τὸ καλοκαίρι χοιρινὸ κρέας.

Τοῦ χοίρου τὸ κρέας εἶναι νοστιμώτατο, ἅμα εἶναι μικρὸς ἀκόμη. Ὁ θηλυκὸς χοῖρος, ἡ γουρούνα, γεννᾷ πολλὰ γουρουνάκια καὶ ἔτσι ἔχομε πάντα ἀπ' αὐτά. Γεννᾷ δυὸ φορές τὸν χρόνον καὶ κάθε φορά κάνει ἀπὸ 5 ὡς 10 γουρουνάκια. Μιὰ γουρούνα δηλαδή μπορεῖ νὰ γεννήσῃ ὡς 20 γουρουνάκια τὸ χρόνο. Κανένα ἄλλο ζῷο δὲν πληθαίνει τόσο γρήγορα, ὅσο ὁ χοῖρος.

Τὸ κρέας τοῦ χοίρου δὲν τρώγεται μόνο φρέσκο, μὰ τὸ παστώνομε κιόλας. Στὰ χωριά μάλιστα, ἅμα σφάζουν χοῖρο, δὲν πωλοῦν καθόλου ἀπὸ τὸ κρέας του, ἀλλὰ κρατοῦν ὅσο χρειάζονται γιὰ νὰ φάγουν μιὰ δυὸ μέρες καὶ τὸ ἄλλο τὸ παστώνουν μὲ ἀλάτι μέσα σὲ τενεκέδες ἢ κιούπια. Ἀμα ἔρθῃ ὁ χειμῶνας, τὸ ἀνοίγουν καὶ τὸ τρώγουν. Αὐτὸς εἶναι ὁ χοιρινὸς παστρουμάς.

Στὶς πολιτεῖες ὅμως κάνουν ἀπὸ τὸ κρέας τοῦ χοίρου διάφορα πράγματα. Κάνουν τὰ διάφορα σαλάμια καὶ τὰ καπνιστὰ χοιρομέρια, τὰ ζαμπόνια, ποὺ λέμε.

Ὁ χοῖρος ὅμως δὲ μᾶς δίνει μόνο τὸ κρέας του. Μᾶς δίνει

καὶ τὸ δέριμα του, ποὺ εἶναι πολὺ σκληρὸ καὶ γερό. Ἀπ' αὐτὸ κάνουν πάτους τῶν παπουτσιῶν καὶ γκέτες. Οἱ χωρικοὶ μάλιστα κάνουν ἀπ' αὐτὸ ἓνα εἶδος τσαρούχια, τὰ γουρουνοτσάρουχα, ποὺ εἶναι πολὺ γερά.

Ἀκόμη ὁ χοῖρος μᾶς δίνει καὶ τίς τρίχες του. Κι αὐτὲς εἶναι ὠφέλιμες. Μ' αὐτὲς κάνομε προπάντων βοῦρτσες.

Ὁ χοῖρος λοιπὸν εἶναι πολὺ ὠφέλιμο ζῷο. Γι' αὐτὸ ἄς τρώῃ ὅσο μπορεῖ. Γιὰ καλὸ μας εἶναι κι αὐτό. Κι ἐμεῖς πρέπει νὰ τοῦ δίνωμε ὅσο μπορούμε πρὸ πολλῇ τροφῇ.

Μὰ ὅχι μόνο πρέπει νὰ τοῦ δίνωμε πολὺ φαῖ, μὰ πρέπει καὶ νὰ τὸν περιποιούμεαστε. Πρέπει νὰ διατηροῦμε τὸν στάβλο του ξερὸ καὶ καθαρό. Πρέπει κάθε τόσο νὰ τοῦ στρώνωμε μαλακὸ χόρτο γιὰ νὰ κοιμᾶται μαλακά. Ἀκόμη ὁ στάβλος του πρέπει νὰ εἶναι εὐάερος καὶ εὐήλιος. Μὰ πάλι δὲν πρέπει νὰ τὸν βλέπῃ ὅλη τὴ μέρα ὁ ἥλιος, γιατί τότε εἶναι ζεστός καὶ ὑποφέρει ὁ χοῖρος.

Ὁ χοῖρος δηλαδὴ δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρῃ οὔτε τὸ πολὺ κρύο, οὔτε τὴν πολλὴ ζέστη. Γι' αὐτὸ στὴν Εὐρώπῃ καὶ στὴν Ἀμερικὴ, τίς περισσότερες φορὲς κάνουν τὸν στάβλο του ἀπὸ κλαδιὰ καὶ ξύλα. Ἔτσι τὸ καλοκαίρι εἶναι δροσερός. Τὸ χειμῶνα πάλι γιὰ νὰ μὴν κρυώνῃ ζεσταίνουν τοὺς στάβλους μὲ θερμάστρες. Αὐτὰ ὅλα δὲν ἔχομε ἀνάγκη νὰ τὰ κάνωμε ἐμεῖς στὴν πατρίδα μας, γιατί ἐμεῖς δὲν ἔχομε οὔτε πολὺ κρύο, οὔτε πολλὴ ζέστη.

Τὸ νὰ περιποιούμεαστε ὅμως τὸ χοῖρο εἶναι καὶ συμφέρο δικό μας. Γιατὶ ἅμα τὸν ἀφήσωμε ἀπεριποίητο, τότε ἀρρωσταίνει. Ἡ φοβερώτερη ἀρρώστεια, ποὺ μπορεῖ νὰ πάρῃ ὁ χοῖρος, εἶναι ἡ τριχινίαση. Τὸ κρέας του δηλαδὴ γεμίζει ἀπὸ κἀτι μικρὰ ζωῦφια, ποὺ εἶναι σὰν τρίχες. Κι ἅμα ὁ ἄνθρωπος φάῃ κρέας ἀπὸ ἀρρωστο χοῖρο ἀρρωσταίνει καὶ ὁ ἴδιος, ἂν τὸ κρέας δὲν εἶναι βρασμένο καλὰ. Γι' αὐτὸ τὸ κρέας τοῦ χοίρου πρέπει νὰ βράζεται ἢ νὰ ψήνεται πολὺ. Ἀκόμη δὲν πρέπει ποτὲ νὰ σφάζεται χοῖρος πρὶν τὸν ἐξετάσῃ ὁ κτηνίατρος.

18. ΤΟ ΑΛΟΓΟ

1.

"Όσοι είστε από πόλεις θά ξέρετε τὰ ἄλογα ἀπὸ τὰ ἀμάξια. Τὰ βλέπετε κάθε μέρα, πού τρέχουν σέρνοντας τὰ ὄμορφα μαῦρα ἀμάξια ἐπάνω στοὺς λιθοστρωμένους ἢ ἀσφαλτοστρωμένους δρόμους. Ἀκούετε καὶ τὰ βαιριά τὰ πέταλά τους, πού προξενρῶν ἐκεῖνο τὸ μεγάλο καὶ ξηρὸ κρότο. Τσάκ τσούκ! Οἱ ἀμαξιάδες, τὸ χειμῶνα, ἅμα εἶναι κρύο, ρίχνουν στὶς πλάτες τῶν ἀλόγων κουβέρτες γιὰ νὰ μὴν κρυώνουν. "Αὐχ βρέχη τὰ σκεπάζουν μὲ μουσαμάδες γιὰ νὰ μὴ βραχοῦν.

Τὸ καλοκαίρι πάλι τοὺς βάζουν καπέλα γιὰ νὰ μὴν τὰ πειράξῃ ὁ ἥλιος. Εἶναι κάτι πλατιά καπέλα ψάθινα, μὲ δυὸ τρύπες στὴ μέση. Στὶς τρύπες αὐτὲς περνοῦν τὰ αὐτιά τοῦ ἀλόγου καὶ ἔτσι στερεώνεται τὸ καπέλο στὸ κεφάλι του. Καὶ εἶναι τόσο ἀστεῖο νὰ βλέπῃς τὰ ἄλογα νὰ τρέχουν μὲ καπέλο!

"Ἐπειτα οἱ ἀμαξιάδες, περιποιοῦνται καὶ στολίζουν τὰ ἄλογά τους μὲ χίλιους δυὸ ἄλλους τρόπους. Τοὺς χτενίζουν τὴν οὐρά, τοὺς διορθώνουν τὴ χαίτη του, δηλαδή τίς ὥραιες μακριὲς τρίχες πού ἔχει ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὴ ράχη καὶ τοῦ πέφτουν στὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ, καὶ δένουν στὶς μακριὲς τοὺς τρίχες χρωματιστὲς κορδελίτσες."Ἐπειτα τοὺς κρεμάζουν χάντρες καὶ φυλαχτά στὰ χαλινάρια, γιὰ νὰ μὴ τὰ βασκάνουν καὶ γίλια δυὸ ἄλλα στολίδια τοὺς κάνουν. Τὸ ἄλογο ξέρει πὼς ὁ κύριός του τὸ ἀγαπᾷ καὶ θέλει πάντα τὸ καλὸ του, γι' αὐτὸ ὑπομένει σὲ ὅλα αὐτὰ χωρὶς νὰ θυμῶνῃ.

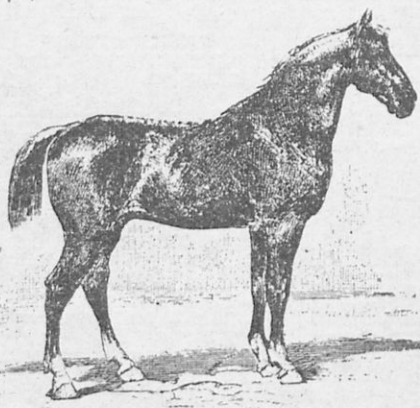
"Όσοι πάλι εἶστε ἀπὸ χωριά θά τὸ ξέρετε τὸ ἄλογο. Τὸ βλέπετε συχνά μὲ τὴν κεντημένη σέλα καὶ τὰ γαϊτανοφόρα γκέμια, πού τὸ καβαλικεύουν τὰ παλικάρια καὶ πᾶνε στὰ πανηγύρια.

Καὶ στὰ χωριά τοὺς κρεμάζουν χάντρες καὶ φυλαχτά. Καὶ ἐκεῖ τοὺς πλέκουν πλεξίδα τὴν οὐρά καὶ τὰ στολίζουν. Τὸ ἄλογο εἶναι ἀγαπημένος φίλος τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι ὅμως καὶ τὸ ὠραιότερο, τὸ πιὸ ζωηρό, τὸ πιὸ περήφανο ἀπὸ ὅλα τὰ κατοικίδια ζῶα. "Αὐα τρέχη καὶ κινιέται ἡ χαίτη του ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ βγάζουν τὰ

πέταλά του φωτιές και ξεφυσούν τὰ ρουθούνια του, εἶναι σὰν κάτι παραμυθένιο, κάτι μυθικό ἀπὸ κεῖνα, πού διαβάζομε στὸ σχολεῖο γιὰ τὴ μυθικὴ ἐποχὴ καὶ τοὺς ἥρωες.

Ποιὸς νὰ μὴν καμαρώσῃ τὸ ἄλογο, ἅμα τὸ βλέπῃ νὰ σηκώνῃ τὸ λαϊμό του περήφανο καὶ νὰ δείχνῃ τὴν ὁμορφὴ κορμοστασιά του! "Ὀλοι, ἄνθρωποι καὶ ζῶα, γνωρίζουν τὴν ὁμορφίαν τοῦ ἀλόγου καὶ μόνο ὁ γαῖδαρος, ὁ κύρ Μέντιος, εἶνε νὰ σκάσῃ ἀπὸ τὸ κακὸ του, πού ὁ ἄνθρωπος περιποιεῖται τὸ ἄλογο πιὸ καλὰ ἀπ' αὐτόν.

Μιά μέρα μάλιστα δὲν κρατήθηκε καὶ τὰ εἶπε σ' ἓνα ἄσπρο ἄλογο, σὰν ἐκεῖνο πού εἶχε ὁ "Αἰ Γιώργης:

—«Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, κύρ Ψαρή» τοῦ λέει, «τί εἶσαι σὺ καὶ σοῦ κρεμάζουν οἱ ἄνθρωποι κουδούνια καὶ χάντρες; Πιὸ καλὸς εἶσαι σὺ ἀπὸ μένα; Μήπως δὲ δουλεύω κι ἐγὼ σὰν κι ἐσένα καὶ μάλιστα καλύτερα καὶ πιὸ κοπιαστικά;»

—«Καλὰ, κύρ Μέντιος» τοῦ εἶπε τὸ ἄ-

λογο· «μὰ εἶσαι κι ὁμορφος;».

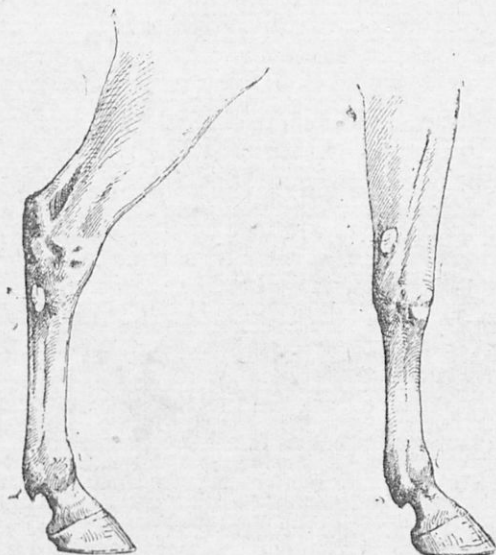
—«Ὁμορφος; Καὶ ἄσχημος εἶμαι ἐγώ; Πιὸ ὁμορφος εἶσαι ἐσὺ ἀπὸ μένα;» καὶ χτύπησε μὲ θυμὸ τ' αὐτιά του.

Τὸ ἄλογο ὅμως δὲν τοῦ ἀπάντησε. Χτύπησε μιὰ τὴ φουντωτὴ οὐρά του, χρεμέτισε καὶ πῆγε ἀργὰ ἀργὰ νὰ φάῃ τρυφερὸ τριφύλλι.

—«Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ξέρουν τί κάνουν!» εἶπε ὁ κύρ Μέντιος. Χτύπησε μὲ πείσμα τὸ πρισινό του πόδι κι ἔτρεξε κι αὐτὸς στὰ γαϊδουράγκαθα.

Κι ἅμα κατεβαίνουν ὅλα τὰ ἄλογα μαζί στὸ λιβάδι νὰ βοσκήσουν ἢ πηγαίνουν στὴ βρύση νὰ πιοῦν νερό, νομίζεις πὼς εἶναι κοπέλες, πού πᾶνε νὰ γεμίσουν τίς στάμνες τους!

Ἔτσι ἦταν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς τὰ ἄλογα. Ἀπὸ τότε, ποὺ ἄγρια ζοῦσαν στὶς ἀπέραντες πεδιάδες τῆς Ἀσίας. Ὁ ἄνθρωπος τὰ ζήλεψε καὶ ἔκαμε κάθε τρόπο νὰ τὰ ἡμερέψη. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὰ πολὺ παλιὰ χρόνια, βλέπομε τὸ ἄλογο νὰ εἶναι μαζί μὲ τὸν ἄνθρωπο, σύντροφός του καὶ φίλος του. Ἀκόμη καὶ ὁ Χάρος λένε πὼς εἶναι ἓνας μαῦρος καβαλάρης, ἐπάνω σὲ ἓνα μαῦρο ἄλογο, ποὺ βγάζει φωτιὲς ἀπ' τὸ στόμα του καὶ τρέχει σὰν τὴν ἀστραπή.

Πόδια ἄλλογου.

Τὸ ἄλογο ἔχει ὁμορφὴ κορμοστασιά καὶ γυαλιστερό τρίχωμα. Μερικὰ εἶναι σὰν νὰ τὰ ἔχῃς ἀλείψει μὲ λάδι καὶ γυαλίζουν.

2.

Τὸ σῶμα του εἶναι σὰν τὸ σῶμα τοῦ βοδιοῦ. Μὰ τὸ ἄλογο φαίνεται μεγαλύτερο, γιατί ἔχει ψηλὰ πόδια. Ἄν παρατηρήσωμε τὰ πόδια του καλύτερα, θὰ ἰδοῦμε ὅτι εἶναι πιὸ λεπτὰ ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ βοδιοῦ. Εἶναι ὅμως πολὺ δυνατὰ καὶ γι' αὐτὸ ἀντέχουν καὶ τὰ ἄλογα περπατῇ ὀλόκληρη μέρα χωρὶς νὰ κουράζεται. Μόνο ποῦ

πρέπει νά εἶναι πεταλωμένο. Ἄν παρατηρήσετε τὸ νύχι του, καὶ ἔχει ἓνα μονάχι νύχι σὲ κάθε πόδι του, δηλαδή τὴν ὀπλή του, θά ἰδῇτε πὼς στὴ μέσῃ ἀποκάτω, ἔχει ἓνα λάκκο. Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, καὶ τὸ πέταλο καρφώνεται στὸ ἔξω μέρος τῆς ὀπλῆς καὶ εἶναι κυκλικό. Δὲν εἶναι πλατύ, ὅπως εἶναι τὸ πέταλο τοῦ γαϊδάρου, ποὺ σκεπάζει ὅλο τὸ ἀποκάτω μέρος τῆς ὀπλῆς.

Ἐπειδὴ εἶναι ἔτσι ἡ ὀπλή τοῦ ἀλόγου, γι' αὐτὸ καὶ δὲ γλιστρᾷ σὲ λασπερὸ ἔδαφος, ὅπως γλιστρᾷ ὁ γαῖδαρος. Ἡ ὀπλή του χώνεται στὸ ἔδαφος καὶ πιάνει δυνατά.

Πῶς ζοῦσαν ὅμως τὰ ἄλογα χωρὶς πέταλα στὰ πολὺ παλιὰ χρόνια, ποὺ ἦταν ἄγρια, καὶ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ τὰ πεταλώσῃ; Τὸ ἄλογο στὴν ἐποχὴ ἐκείνη δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ πέταλα. Γιατί, ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν ἐργαζόταν ὅπως ἐργάζεται τώρα, ζοῦσε καὶ μέσα σὲ ὁμορφα λιβάδια μὲ μαλακὸ ἔδαφος. Σήμερα ὅμως εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ περπατᾷ σὲ δύσκολους δρόμους, γεμάτους πέτρες καὶ χαλίκια καὶ βέβαια χωρὶς πέταλα θά ὑποφέρει. Γι' αὐτὸ τὸ πεταλώνομε.

Παρατηρήστε τώρα τὸν κορμὸ τοῦ ἀλόγου. Δὲ σᾶς φαίνεται πὼς στὴ μέσῃ τῆς πλάτης σὰν νὰ σχηματίζῃ ἓνα βαθύλωμα ἐπίτηδες ἔτσι γιὰ νὰ πιάνη καλὰ ἡ σέλα; Ἰδέτε τώρα καὶ τὴ φουντωτὴ καὶ μακριὰ οὐρά του καὶ συγκρίνετέ τὴν μὲ τὴν οὐρά τοῦ γαϊδάρου καὶ πέτε μου ποῖα εἶναι ὠραιότερη.

Τὰ δυὸ μικρὰ καὶ μυτερά αὐτιά τοῦ ἀλόγου εἶναι πάντα τεντωμένα. Κινιοῦνται πολὺ γρήγορα. Ἀπ' ὅπου ἀκούσῃ θόρυβο τὸ ἄλογο, γυρίζει ἀμέσως πρὸς τὰ ἐκεῖ τ' αὐτιά του γιὰ νὰ ἀκούσῃ καλύτερα. Καὶ ἔχει γερὸ αὐτὶ τὸ ἄλογο. Ἀκούει καὶ τὴ χαμηλότερη φωνή!

Μὰ καὶ μάτι ἔχει γερὸ. Βλέπει ἀπὸ πολὺ μακριὰ καὶ τὰ μικρότερα πράγματα. Κι ἐπειδὴ τὰ μάτια του βρίσκονται λίγο πλάγια, γι' αὐτὸ τὸ ἄλογο μπορεῖ νὰ βλέπῃ ἐμπρὸς καὶ στὰ πλάγια χωρὶς νὰ εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ γυρίζῃ τὸ κεφάλι του.

Ἄν ποτὲ γυρᾶτε νύχτα μὲ τὸ ἄλογο στὸ χωριὸ σας καὶ ἔξαφνα γίνῃ καταχνιά καὶ ἀπλωθῇ σκοτάδι, ἔτσι ποὺ νὰ μὴ βλέπετε τὸ δρόμο, μὴ φοβηθῇτε καθόλου. Καβαλικέψτε τὸ ἄλογο καὶ ἀφήστε το νὰ περπατᾷ ἐλεύθερο. Θὰ σᾶς φέρῃ μιὰ χαρὰ στὸ χωριὸ.

Ἐκτός ὅτι τὰ μάτια τοῦ ἀλόγου βλέπουν καλὰ, εἶναι καὶ μεγάλα καὶ ὠραῖα.

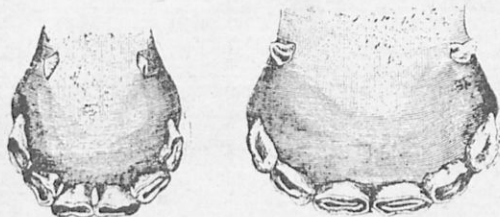
Μὰ καὶ μύτη δυνατὴ ἔχει τὸ ἄλογο. "Ἀμα περπατᾷ στὸ δρόμο ἢ βόσκη στὸ λιβάδι καὶ ὑποπτειτῇ κίνδυνο, ἀμέσως σηκώνει τὸ κεφάλι του, τὸ γυρίζει ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ μυρίζεται. Ἔτσι καταλαβαίνει τὸν κίνδυνο καὶ προφυλάσσεται.

3.

"Ἄς ἰδοῦμε τώρα καὶ τὰ δόντια του.

Τὸ ἄλογο ἔχει καὶ στὰ δύο σαγόνια κοπτήρες, 6 στὸ ἐπάνω καὶ 6 στὸ κάτω σαγόνι. Δὲν εἶναι δηλαδὴ ὅπως τὸ πρόβατο καὶ τὸ βόδι ποὺ δὲν ἔχουν δόντια στὸ ἐπάνω σαγόνι. Μὰ ἰδιοκιάλας εἶναι τὸ ἄλογο μὲ τὸ πρόβατο καὶ τὸ βόδι; Τὸ πρόβατο καὶ τὸ βόδι μηρυκάζουν. Μηρυκάζει ὅμως καὶ τὸ ἄλογο; Τὸ εἶδατε ποτὲ νὰ μηρυκάζῃ; Μὰ καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ἰδῇτε. Ἐσεῖς ἀπὸ ποῦ καταλαβαίνετε τὰ μηρυκαστικά; Ἀπὸ τὰ νύχια. Τὸ ἄλογο δὲν εἶναι δίχηλο, λοιπὸν δὲν εἶναι καὶ μηρυκαστικό.

Γι' αὐτὸ τὰ δόντια τοῦ ἀλόγου δὲν εἶναι σὰν τοῦ προβάτου. Ὑστερα ἀπὸ τοὺς κοπτήρες εἶναι ἓνα κενὸ διάστημα, ποὺ μπαίνει τὸ χαλινάρι καὶ κατόπι ἔρχονται οἱ τραπεζῖτες.

Δόντια ἀλόγου

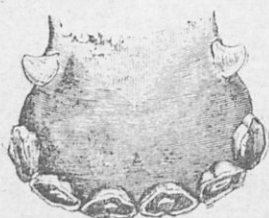
2—3 χρόνων

5 χρόνων

Εἶπαμε πὼς ἔχει 6 κοπτήρες σὲ κάθε σαγόνι. Τὸ ὅλον δηλαδὴ 12. Καὶ τραπεζῖτες ὅμως ἔχει ἀπὸ κάθε πλευρὰ 6 σὲ κάθε σαγόνι. Δηλαδὴ ἀπὸ κάθε πλευρὰ 12. Καὶ στὰ δύο λοιπὸν σαγόνια ἔχει 24 τραπεζῖτες. Ὡστε ὅλα τὰ δόντια τοῦ ἀλόγου εἶναι 36.

Προσέξτε ὅμως 36 δόντια ἔχει τὸ θηλυκὸ ἄλογο, ἢ φοράδα. Τὸ ἀρσενικὸ ἔχει καὶ 4 σκυλόδοντα. Ὡστε τὸ ἀρσενικὸ ἄλογο ἔχει 40 δόντια: 12 κοπτήρες, 24 τραπεζῖτες καὶ 4 σκυλόδοντα.

Θὰ ἀκούσατε καμιὰ φορά, ἅμα θέλουν νὰ πειράξουν κανένα, πού κρύβει τὴν ἡλικία του, νὰ τοῦ λένε: «Στάσου νὰ δῶ τὰ δόντια σου!» Εἰρέτε γιατί τὸ λένε; Γιατί ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ ἀλόγου καταλαβαίνομε τὰ χρόνια του! Κοιτάξτε τὶς εἰκόνες ἐδῶ. Δέτε τὰ μπρεστινὰ δόντια τοῦ ἀλόγου στὸ κάτω σαγόνι, πῶς εἶναι ἅμα τὸ ἄλογο εἶναι μικρό, 2—3 χρόνων καὶ 5 χρόνων, πῶς εἶναι ἅμα γίνῃ ὡς 8 χρόνων καὶ πῶς στὸ τέλος καταντοῦν τὰ δόντια τοῦ ἀλόγου, ἅμα τὸ πάρουν τὰ γηρατειά (20 χρόνων καὶ περισσότερο). Ὡστε δὲν εἶναι δύσκολο νὰ καταλάβωμε τὴν ἡλικία τοῦ ἀλόγου ἀπὸ τὰ δόντια του. Γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὅμως,

ὡς 8 χρόνων

Γέρασε πιά!

Δόντια ἀλόγου

πού ζητοῦν νὰ δοῦν τὰ δόντια του γιὰ νὰ τοῦ ποῦν πόσων χρόνων εἶναι, τὸ λένε στὰ ἀστεῖα.

Τί τρώει τώρα τὸ ἄλογο; Ἡ κυριώτερή του τροφή εἶναι τὸ χόρτο καὶ διάφορα ἄλλα φυτά. Γι' αὐτὸ κιόλας λέμε ὅτι τὸ ἄλογο εἶναι ζῷο φυτοφάγο.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸ χόρτο τρώει καὶ ἄχυρα, βρώμη, πίτερα καὶ διάφορους ἄλλους καρπούς. Μόνο μὲ τὸ χόρτο δὲν μπορεῖ νὰ παχύνῃ πολὺ. Πρέπει νὰ φάῃ καὶ καρπούς. Στὰ χωριά τοῦ δίνουν καὶ ξερά κουκιά, σῦκα καὶ ἄλλες θρεπτικὲς τροφές.

Ἀφοῦ τὸ ἄλογο δὲν εἶναι μηρυκαστικὸ ζῷο, δὲν καταπίνει τὴν τροφή του ἀμάσητη, μὰ τὴ μασσᾷ μιὰ καὶ καλή. Μὰ γιὰ νὰ μασσᾷ τὴν τροφή του καὶ νὰ χορταίνῃ χρειάζεται πολὺν καιρὸ, καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τ' ἀφήνωμε πολλή ὥρα νὰ βοσκά.

Ἄλογο, πού τρώει πολὺ, ἀντέχει καὶ στὴ δουλειά. Μὰ ἡ δύναμη τοῦ ἀλόγου δὲ βασίζεται μόνο στὴν τροφή. Βασίζεται καὶ στὴν ἡλικία του. Τὸ ἄλογο ζῇ 30—35 χρόνια. Ἀμα ὅμως γίνῃ

20 χρονῶν χάνει πιά τὴ δύναμή του καὶ πρέπει νὰ τὸ χρησιμο-
ποιῶμε μόνο στὶς ἐλαφρὲς δουλειές. Τὴ μεγαλύτερη δύναμη
ἔχει τὸ ἄλογο ἀπὸ τὰ 7 ὡς τὰ 15 του χρόνια. Τότε εἶναι πάντα
ζωηρὸ καὶ ἀκούραστο.

Ὡς τὰ 7 χρόνια μεγαλώνει ἀκόμη καὶ δὲν πρέπει τότε νὰ τὸ
βαρυφορτώνωμε γιὰ νὰ μὴν τὸ χαλάσωμε. Ἀκόμη πρέπει στὴν
ἀρχὴ νὰ τὸ ἀφήνωμε τὸ μικρὸ ἀλογάκι, τὸ π ο υ λ ἄ ρ ι, ὅπως
λέγεται, νὰ μεγαλῶνῃ καὶ νὰ δυναμῶνῃ. Πρὶν νὰ γίνῃ 4 χρόνων
δὲν πρέπει νὰ τὸ βάλωμε στὴ δουλειά.

Ἀμα πλησιάζῃ στὴν ἡλικία αὐτὴ, ἀρχίζομε νὰ τὸ συνηθίζωμε
σιγὰ σιγὰ στὸ σαμάρι. Στὰ χωριὰ μάλιστα στὴν ἀρχὴ τοῦ ρίχνουν
ἓνα ροῦχο ἐπάνω στὴν πλάτη του γιὰ νὰ συνηθίσῃ. Ὑστερα ἀρ-
χίζουν σιγὰ σιγὰ καὶ τὸ καβαλικεύουν χωρὶς σαμάρι. Κατόπι
τοῦ βάζουν τὸ σαμάρι μὰ δὲν τὸ φορτώνουν ἀκόμη. Τὸ ἀφήνουν
ἔτσι μερικὲς μέρες γιὰ νὰ συνηθίσῃ. Ὑστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἀρ-
χίζουν νὰ τὸ φορτώνουν καὶ νὰ τὸ ζεύγουν στ' ἀμάξι.

Τὸ ἄλογο εἶναι ἀπὸ τὰ ξυπνότερα ζῶα. Μὰ εἶναι καὶ πολὺ
προσεχτικό. Ἡ ἐξυπνάδα του φαίνεται καὶ ἀπὸ τοῦτο ὅτι μιὰ φορὰ
νὰ πάρῃ ἓνα δρόμο, δὲν τὸν ξεχνᾷ πιά ποτέ. Μιὰ φορὰ π.χ. νὰ
πάῃ σ' ἓνα χωριό, θυμᾶται τὸ δρόμο καὶ μπορεῖ νὰ ξαναπάῃ
μόνο του, ὕστερα ἀπὸ πολλὸν καιρό. Στὰ χωριὰ τὸ ἄλογο ξέρει
ὅλα τὰ χωράφια τοῦ ἀφεντικοῦ του. Ξέρει ἀκόμη καὶ θυμᾶται τὸ
στάβλο του στὸν πρῶτο του ἀφεντικό καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ἀπὸ ἄλλο
χωριό. Πολλὲς φορὲς μάλιστα πολλοὶ χωρικοί, ποὺ χάνουν τὰ
ἄλογά τους μόλις τὰ ἀγοράσουν, ξέρουν ποῦ θὰ πάγουν νὰ τὰ
βροῦν. Στὸ στάβλο δηλαδὴ ἐκείνου, ποὺ τοὺς τὸ πούλησε.

Στὶς πολιτεῖες πάλι τὸ ἄλογο τοῦ ἀμαξιοῦ ξέρει ποῖο δρόμο θὰ
πάρῃ γιὰ νὰ πάῃ ἀπὸ μιὰ πλατεῖα σὲ μιὰν ἄλλη κ.τ.λ.

5.

Ἀκόμη ἡ ἐξυπνάδα τοῦ ἀλόγου φαίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ὅ,τι γνω-
ρίζει καὶ θυμᾶται πολὺ τὴ φωνὴ τοῦ ἀφεντικοῦ του. Ἀμα τὴν
ἀκούσῃ ἀρχίζει καὶ χρεμετίζει, καὶ πηγαίνει κοντὰ τοῦ.

Ἀκοῦστε γι' αὐτὸ καὶ μιὰν ἱστορίαν.

Μιὰ φορὰ, ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια, σ' ἓνα νησί τοῦ Αἰγαίου ἦταν

ένας παπάς. Θά ζῇ ὥσως ἀκόμη. Αὐτός ὁ παπάς εἶχε ἓνα ὁμορφῶ ἄσπρο ἄλλογο, πού τὸ ἀγαποῦσε σάν παιδί του. Τὸ εἶχε ἀναθρέψει ἀπὸ μικρὸ καὶ δεκαπέντε χρόνια πῆγαινε μ' αὐτὸ σὲ ὅλα τὰ ἐξωκλήσια κι ἔκανε λειτουργίες.

Μιά μέρα ἦταν σ' ἓνα ἐξωκλήσι, πού ἦταν κοντὰ στὴ θάλασσα. "Αἶμα βράδισε, ἔδωσε τὸ ἄλλογό του στὸν αὐλόγουρο τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ πῆγε νὰ κοιμηθῇ. Τῇ νύχτᾳ ὅμως ἦρθε καὶ ἄραξε στὴν παραλία ἐκεῖνη ἓνα κλέφτικο καΐκι. "Εκεῖνα τὰ χρόνια ἦταν πολλὰ τέτοια κλέφτικα καΐκια.

"Αραξε λοιπὸν τὸ καΐκι, βγῆκαν οἱ κλέφτες ἐξω καὶ ἔκλεψαν ὅσα ζῶα βρῆκαν. "Εκλεψαν καὶ τὸ ἄλλογο τοῦ παπαῦ.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ παπάς κόντεψε νὰ λιγοθυμήσῃ ἀπὸ τὴ λύπη του. «Πάει ἡ Μαρίκα μου!» ἔλεγε. Μαρίκα ἔλεγαν τὸ ἄλλογό του. "Επειδὴ ὅμως τὸ ἀγαποῦσε πολὺ σηκώθηκε καὶ πῆγε νὰ γυρίσῃ τὰ γύρω νησιά γιὰ νὰ τὸ βρῇ. Μπῆκε λοιπὸν σ' ἓνα καΐκι καὶ βγῆκε σ' ἓνα ἄλλο νησί. "Αρχισε ἐλεῖ σ' ἓνα μαγαζὶ νὰ ρωτᾷ:

—«"Εγινε αὐτὸ κι αὐτό. Μὴν εἶδατε τίποτε ἐσεῖς;»

"Εκεῖνοι ἔκαναν πὼς θύμωναν καὶ ἔλεγαν πὼς ὁ παπάς τοὺς ἔλεγε κλέφτες. Μέσα στὴ συζήτηση θύμωσε καὶ ὁ παπάς καὶ ἄρχισε νὰ φωνάζῃ δυνατὰ. Μὰ ἐκεῖνη τῇ στιγμῇ ἄκουσε τὸ χλιμίντρισμα τοῦ ἀλόγου του.

"Ο παπάς ξιππάστηκε. «Μαρίκα!» φωνάζει τότε δυνατὰ καὶ ἀμέσως τοῦ ἀπαντᾷ πάλι τὸ ἄλλογο μὲ ἓνα δυνατό χλιμίντρισμα ἀπὸ μιὰν αὐλή.

"Αμέσως ἔτρεξε ὁ παπάς καὶ βρῆκε τὸ ἄλλογο του. Μόλις τὸ εἶδε, τοῦ ἄρπαξε τὸ κεφάλι καὶ ἄρχισε νὰ τὸ φιλᾷ. "Απὸ τὰ μάτια του ἔτρεχαν δάκρυα. Μὰ κι ἐκεῖνο ἀπὸ τὴ χαρὰ του, ἀνεβοκατέβαζε τὸ κεφάλι του, χλιμιντροῦσε καὶ χτυποῦσε τὰ πόδια του.

"Η ἱστορία αὐτὴ εἶναι ἀληθινή. Δὲ θέλω μόνο νὰ σᾶς πῶ ποιὸς εἶναι ὁ παπάς, οὔτε ποιὸ εἶναι τὸ χωριό του, γιὰτὶ αὐτὸ δὲν ἔχει καὶ σημασία.

Πόσο προσεχτικὸ εἶναι τὸ ἄλλογο φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι μπορεῖ, καὶ μάλιστα φορτωμένο, νὰ βαδίσῃ καὶ στοὺς πιὸ ἀνώμαλους καὶ πιὸ στενοὺς δρόμους, χωρὶς νὰ γλιστρήσῃ οὔτε νὰ παραπατήσῃ. Τὸ ἄλλογο ἀκόμη εἶναι καὶ ὑπάκουο ζῶο.

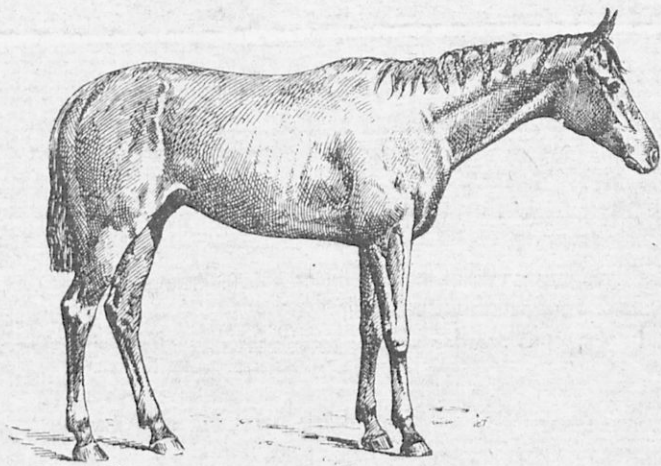
Πολλὲς φορές στὰ χωριά, στὰ χωράφια, ἅμα πάη τὸ ἄλλογο-

νὰ φάη κανένα τρυφερό δεντράκι κι ὁ κύριός του ἀπὸ μακριὰ τοῦ φωνάξῃ «πίσω!» ἐκεῖνο κατεβάζει τὸ κεφάλι καὶ φεύγει.

Μὰ τὸ ἄλογο εἶναι καὶ φιλότιμο καὶ περήφανο ζῶο.

Ὅταν π.χ. δυὸ ἄλογα φορτωμένα βαδίζουν μαζί στὸν ἴδιο δρόμο, συνερίζονται πὺδ νὰ περάσῃ τὸ ἄλλο. Καὶ ὅταν ἀνεβαίνει μὲ τὸ φορτίο του κανένα ἀνήμερο καὶ κουραστῇ καὶ κἀνὴ νὰ σταματήσῃ λίγο, μόλις ὁ κύριός του τοῦ φωνάξῃ: «κουράγιο!» τότε δὲ σταματᾷ, παρὰ βάζει τὸ κεφάλι ἐμπρὸς καὶ ἀνεβαίνει μὲ ὅλα του τὰ δυνατὰ.

Ἡ φιλοτιμία του ὅμως καὶ ἡ περηφάνεια του φαίνεται καλῶ-

Ἑγγλικὸ ἄλογο.

τερα στὶς ἵπποδρομίες. Ἰπποδρομίες εἶναι ὁ δρόμος, ποὺ κάνουν τὰ ἄλογα στὰ ἵπποδρόμια. Αὐτὰ εἶναι κάτι λιβάδια περιτριγυρισμένα μὲ φραγμούς. Μέσα σ' αὐτὰ τρέχουν τὰ ἄλογα ποὺ νὰ περάσῃ τὸ ἄλλο. Τὸ ἄλογο, ποὺ θὰ ἔρθῃ νικητὴς παίρνει βραβεῖο. Ἐκεῖ νὰ τὰ ἴδῃτε τὰ ἄλογα μὲ τί φιλότιμο τρέχουν χωρὶς νὰ ψηφοῦν τὴν κούραση. Προτιμοῦν νὰ σκάσουν, παρὰ νὰ μείνουν πίσω.

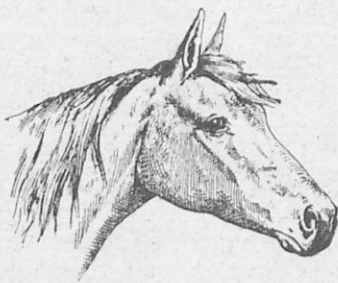
Ὅποιο βγῇ νικητὴς, σηκώνει τὸ κεφάλι του ψηλὰ καὶ καμαρώνει. Τὰ ἄλλα ξεφουσοῦν ἀπὸ τὰ ρουθούνια τους καὶ εἶναι πολὺ ἀνήμερα ἀπὸ τὸ κακό τους, ποὺ ἔμειναν πίσω.

Παπαμαύρου. Ζῶα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ἀγλῆς

Ἱπποδρόμια ὑπάρχουν σὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Τώρα τελευταῖα ἔγινε καὶ στὴν Ἑλλάδα, στὸ Φάληρο.

Τὰ καλύτερα ἄλογα γιὰ τὶς Ἱπποδρομίες εἶναι τὰ Ἀγγλικά καὶ τὰ Ἀράπικα. Αὐτὰ εἶναι κάτι λιγνὰ καὶ μεγάλα, μὲ πολὺ στενὴ κοιλιά. Εἶναι πολὺ λαφριά καὶ τρέχουν πολὺ.

Ὑπάρχουν καὶ κάτι ἄλλα ἄλογα, τὰ Οὐγγαρέζικα. Λέγονται ἔτσι γιὰτὶ κατάγονται ἀπὸ τὴν Οὐγγαρία. Αὐτὰ πάλιν εἶναι κάτι χοντρά, παχιά καὶ πολὺ δυνατὰ ἄλογα. Τὰ μεταχειρίζονται στὸν πόλεμο γιὰ τὶς βαριεὲς δουλειές, πρὸς νὰ τραβοῦν κανόνια, νὰ κουβαλοῦν πολεμοφόδια κ. τ. λ.

Ἀράπικο ἄλογο (τὸ κεφάλι του).

Μέσα στὶς ἄλλες τοῦ ἰδιότητες, τὸ ἄλογο ἀγαπᾷ πολὺ καὶ τὴ μουσική. Ἀμα ἀκούσῃ μουσική, ἀμέσως εὐχαριστιέται, γίνεται ζωηρότερο καὶ θέλει νὰ τρέξῃ ἀπὸ τὴ χαρὰ του.

Ἀμὰ στὸν πόλεμο πρόκειται νὰ κάμῃ καμιά ἔφοδο τὸ ἱππικόν, ἢ καβαλαρία δηλαδή, παίζουν πρῶτα οἱ τρουμπέτες γιὰ νὰ ἐνθουσιαστοῦν

τὰ ἄλογα καὶ νὰ κάμουν διάθεση. Ὑστερα τὰ ὀδηγοῦν κατεπάνω στὸν ἑχθρό.

Ἐπίσης στὶς μεγάλες παρατάξεις τοῦ στρατοῦ, ἅμα περνᾷ τὸ ἱππικόν, παίζουν οἱ τρουμπέτες καὶ ἔτσι βαδίζουν τὰ ἄλογα μὲ κανονικὸ βῆμα, σύμφωνα μὲ τὴ μουσική.

6.

Εἶναι πολλὲς οἱ ὠφέλειες, πὺν προσφέρει τὸ ἄλογο στὸν ἄνθρωπο. Πρῶτα πρῶτα τὸ καβαλικεύει ὁ ἄνθρωπος. Ἐπειτα τὸν βοηθεῖ στὴν ἐργασία του. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸ σέρνει ἀμάξια στὶς πολιτεῖες, σέρνει τὸ ἀλέτρι στὰ χωριά. Καὶ χίλιες δυὸ ἄλλες ἐργασίες κάνει γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Ἀκόμη τὸ ἄλογο μᾶς δίνει τὸ δέρμα του. Ἀπ' αὐτὸ κάνομε παπούτσια καὶ διάφορα ἄλλα δερμάτινα ἀντικείμενα, λουριὰ κ.τ.λ.

Κι οί τρίχες τοῦ ἀλόγου εἶναι πολὺ ὠφέλιμες. Ἀπ' αὐτὰς κάνομε βοῦρτσες, ζύστρες, σκουῖπες καὶ διάφορα ἄλλα πράγματα.

Τελευταῖα τὸ ἄλογο μᾶς δίνει καὶ τὸ κρέας του. Νὰ μὴ σᾶς φανῇ περίεργο. Τὸ κρέας τοῦ ἀλόγου τρώγεται. Δὲν τὸ τρώμε βέβαια τώρα γιατί ἔχομε καλύτερο, τὸ κρέας τοῦ βοδιοῦ καὶ τοῦ προβάτου. Στὴν ἀνάγκη ὅμως οἱ ἄνθρωποι, ἅμα δὲν ἔχουν βοδινὸ ἢ ἀρνίσιο κρέας, τρῶνε ἀλογίσιο.

Καὶ τὸ ἀλογίσιο κρέας δὲν εἶναι καὶ ἄσχημο. Μόνο εἶναι λίγο ξινό, ὅπως τὸ κρέας τοῦ ζαρκαδιοῦ. Ἀκόμη εἶναι σκληρὸ καὶ ἔχει πολλὰ νεῦρα.

Ὑστερα ἀπὸ ὅλες αὐτὰς τίς ὠφέλειες εἶναι δίκιο καὶ σωστὸ νὰ περιποιεῖται καὶ ὁ ἄνθρωπος τὸ ἄλογο καὶ νὰ τὸ προφυλάγῃ ἀπὸ ἀσθένειες.

Τὸ ἄλογο χρειάζεται νὰ τὸ τρίβωμε καὶ νὰ τὸ στεγνώνωμε, ἅμα εἶναι ἰδρωμένο. Ἀκόμη χρειάζεται, ὕστερα ἀπὸ τὴ δουλειά, νὰ ζύνωμε μὲ ἰδιαιτέρες ζύστρες ὅλο του τὸ σῶμα.

Γιὰ νὰ εἶναι πάντα γερὸ τὸ ἄλογο πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν καθαρὴν του τροφή καὶ τὸ καθαρὸ καὶ δροσερὸ του νερό. Λερωμένο νερὸ δὲν πίνει ποτὲ τὸ ἄλογο. Προπάντων πρέπει νὰ προσέχουν νὰ περιποιοῦνται πολὺ τὰ ἄλογα ἐκεῖνοι, ποὺ ἔχουν πολλὰ καὶ τὰ διατηροῦν σὲ ἰ π π ο σ τ ᾶ σ ι α. Ἀμα τὰ ἱπποστάσια δὲν εἶναι εὐάερα καὶ καθαρὰ, τότε ὄχι μόνο τὰ ἄλογα δὲ μεγαλώνουν καὶ δὲν παχαίνουν, μὰ συχνὰ καὶ ἀρρωσταίνουν.

Συχνὰ ὅμως τὰ ἄλογα ἀ φ η ν ι ᾶ ζ ο υ ν, δηλαδή τρέχουν σὰν τρελά, χωρὶς νὰ ἀκοῦν στὰ χαλινάρια, καὶ παίρνουν στὸ δρόμο τους ὅ,τι βροῦν ἐμπρὸς τους. Πολλὰς φορὰς στίς πολιτεῖες σκοτώνουν ἄνθρώπους, σπάνουν τζάμια, ἐπιπλα κ.τ.λ. Τὸ ἀφηνίασμα ἔρχεται ἀπὸ φόβο τοῦ ἀλόγου, ἀπὸ στενοχώρια τοῦ ἢ ἀπὸ θυμό.

Νὰ σᾶς πῶ καὶ ἓνα μυστικόν; Ἀμα δῆτε τὸ ἄλογο νὰ κουνᾷ τὰ αὐτιά του, τὸ ἓνα ἐμπρὸς καὶ τὸ ἄλλο πίσω, νὰ ξέρετε πῶς εἶναι θυμωμένο καὶ νὰ μὴν πηγαίνετε κοντὰ του.

19. Ο ΓΑΪΔΑΡΟΣ

1.

Ποῖος δὲν τὸν ξέρει τὸ γαῖδαρο; Στὶς πολιτεῖες κάθε πρωῒ περνᾷ ἀπὸ τὸ σπίτι μας ὁ μανάβης καὶ ἔχει φορτωμένα τὰ λαχανικά του στὸ γαϊδουράκι. Πόσες φορές δὲν τὸ βλέπομε τὸ ἄκακο αὐτὸ ζῶο νὰ στέκεται μὲ ὑπομονὴ μπροστὰ σὲ κάθε σπίτι, ὥσπου νὰ φωνίσῃ ἢ σπιτονοικοκυρά;

Στὰ χωριά πάλι κάθε μέρα τὰ παιδιὰ βλέπουν τὸ γαῖδαρο παντοῦ. Στὸ στάβλο, στὸ χωράφι, στὸ λιβάδι.

Μὰ ὅχι μόνον τὸν εἶδατε καὶ σεῖς μὰ θὰ τὸν ἀκούσατε καὶ νὰ γκαρίζῃ. Εἶδατε τὴ φωνάρα, πού βγάζει;

Κεφάλι γαϊδάρου.

Πολλὰ παιδιὰ μάλιστα, γιὰ νὰ παίξουν, ἅμα γκαρίζῃ ὁ γαῖδαρος, τοῦ φωνάζουν: Τζάρρρ, τζάρρρ. Ὁ γαῖδαρος τότε θυμώνει, γιατί νομίζει πὼς τὸν κοροϊδεύουν καὶ ἀρχίζει νὰ φωνάξῃ πιὸ πολὺ καὶ πιὸ δυνατὰ. Τοὺς ξεκουφαίνει ὅλους μὲ τὴ φωνή του.

Ὁ γαῖδαρος εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια οἰκογένεια, πού βαστᾷ τὸ ἄλογο καὶ τὸ μουλάρι. Ἄν βάλετε μάλιστα τὸ γαῖδαρο κοντὰ στὸ ἄλογο, θὰ ἰδῇτε πὼς μοιάζουν. Μόνο πού εἶναι πιὸ

μικρός.

Μὰ ἂν ἔχῃ πιὸ μικρὸ σῶμα ἀπὸ τὸ ἄλογο, ἔχει ὅμως πιὸ μεγάλα αὐτιά! Εἶδατε κάτι αὐτάρες; Εἶδατε καὶ πὼς τὰ κουνᾷ ἅμα περπατᾷ;

Ἄμα ἔχῃ ὄρεξη καὶ τρέχει, τὰ τεντώνει γερμένα λίγο πρὸς τὰ πίσω. Ἄμα στὸ δρόμο ἰδῇ τίποτε καὶ φοβηθῇ, τὰ στρέφει ἔμπρῳς. Κι ἅμα πάλι δὲν ἔχει ὄρεξη ἢ εἶναι κουρασμένος τὰ ἀφήνει καὶ γέρνουν πρὸς τὰ πλάγια.

Τὸ καμάρι ὅμως τοῦ γαϊδάρου εἶναι οἱ δυὸ σκοῦρες γραμμὲς

πού ἔχει στὸ σῶμα του. Ἡ μιὰ ἀρχίζει ἀπὸ τίς τρίχες τοῦ λαιμοῦ του, ἐξακολουθεῖ ὅλο τὸ ραχοκόκκαλο, καὶ φτάνει ὡς στὴν οὐρά. Ἡ ἄλλη εἶναι μπροστὰ στοὺς ὤμους του καὶ κάμνει σταυρὸ μὲ τὴν πρῶτη.

Οἱ τρίχες τοῦ λαιμοῦ του κάνουν μιὰ πυκνὴ τριχωτὴ γραμμὴ, πού λέγεται χαίτη. Ἡ χαίτη ὅμως τοῦ γαϊδάρου δὲ μεγαλώνει ὅπως τοῦ ἀλόγου καὶ δὲν πέφτει ποτὲ στὰ πλάγια, ὅπως ἐκείνου.

Καὶ ἡ οὐρά του εἶναι πιὸ μικρὴ ἀπὸ τὴν οὐρὰ τοῦ ἀλόγου καὶ δὲν ἔχει τόσες πολλὲς τρίχες. Τί νὰ τὴν κάμνη ὅμως καὶ τὴ μακριὰ οὐρά; Ὁ μόνος λόγος πού ἔχει τὴν οὐρὰ ὁ γαῖδαρος, εἶναι νὰ διώχνη μ' αὐτὴν τίς μύγες, πού τὸν τσιμποῦν. Λοιπόν, ὅσο γι' αὐτό, φτάνει ἡ οὐρά του. Καὶ στὴν πλάτη του νὰ κάθεται ἡ μύγα μπορεῖ νὰ τὴ διώξη, ἅμα οἱ τρίχες τῆς οὐρᾶς του εἶναι κάπως μακριές.

Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ κόβωμε τίς τρίχες τῆς οὐρᾶς τοῦ γαϊδάρου. Πολλοὶ δηλαδὴ τίς κόβουν γιὰ νὰ φαίνεται ὁ γαῖδαρος πιὸ ὁμορφος. Τί νὰ τὴν κάμνη ὅμως τὴν ὁμορφιά, ἅμα δὲν μπορῇ νὰ διώξη τίς μύγες;

Εἶδατε τὰ πόδια τοῦ γαϊδάρου; Εἶδατε πόσο ψιλὰ εἶναι; Εἶναι ὅμως πολὺ δυνατά, γιατί εἶναι ὅλο κόκκαλο. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν κουράζεται νὰ περπατῇ ὅλη τὴ μέρα φορτωμένος.

Μὰ ὁ γαῖδαρος χρειάζεται νὰ εἶναι καὶ παπουτσωμένος. Δηλαδὴ πεταλωμένος. Χωρὶς πέταλα δὲν μπορεῖ νὰ περπατήσει, γιατί τρώγεται τὸ νύχι του καὶ πονεῖ. Μάλιστα σὲ μέρη, πού οἱ δρόμοι εἶναι ὅλο πέτρες, χωρὶς πέταλα δὲν μπορεῖ νὰ κουνήσει.

Γι' αὐτό, κάθε φορὰ πού θὰ πέσουν τὰ πέταλά του, τὸν φέρνουν στὸν πεταλωτὴ νὰ τὸν πεταλώσῃ. Αὐτὸς σηκώνει ἕνα ἕνα τὰ πόδια τοῦ γαϊδάρου καὶ μὲ τὰ σύνεργά του καθαρίζει ἐκεῖνο τὸ σκληρὸ σκέπασμα τοῦ ποδιοῦ, τὸ νύχι δηλαδὴ, πού λέγεται ὀπλή, τὸ λισιάζει καὶ ὕστερα τοῦ καρφώνει τὸ σιδερένιο πέταλο.

Ὁ γαῖδαρος στέκεται ἤσυχος, γιατί ξέρεי πὼς χωρὶς πέταλα δὲ θὰ μπορῇ νὰ περπατῇ. Μὰ καὶ ὁ πεταλωτὴς προσέχει ἅμα χτυπᾷ τὰ καρφιά. Γιατὶ ἂν στραβώσῃ κανένα καρφί, ἀμέσως τρυπᾷ τὸ γερὸ κρέας τοῦ ποδιοῦ κι ὕστερα ὁ γαῖδαρος θὰ κουτσαίνει.

Ὁ γαῖδαρος ἔχει 24 δόντια. Ἐκτός πιά ἂν εἶναι γέρος καὶ τοῦ ἔχουν πέσει μερικά. Ἀν καὶ τοῦ γαϊδάρου τὰ δόντια εἶναι πολὺ γερὰ καὶ δὲν πέφτουν εὐκολα.

Μπροστὰ στὸ στόμα ἔχει πρῶτα τοὺς κοπτήρες. Ἐξί ἐπάνω καὶ ἔξι κάτω. Λέγονται ἔτσι, ὅπως εἶπαμε, γιὰτὶ τοῦ χρησιμεύουν γιὰ νὰ κόβῃ τὴν τροφή του.

Ὑστερα ἀπὸ τοὺς κοπτήρες εἶναι ἓνα διάστημα ἄδειο. Κατόπι μέσα βαθιὰ στὸ στόμα, ἔχει τοὺς τραπεζῖτες. Πάλι ἔξι ἐπάνω καὶ ἔξι κάτω, ἀπὸ κάθε πλευρά.

Μὲ τὰ μπροστινὰ δηλαδὴ δόντια ὁ γαῖδαρος κόβει τὴν τροφή του. Ὑστερα τὴν πηγαίνει μέσα βαθιὰ στὸ στόμα του καὶ τὴ μασσᾷ μὲ τὰ μυλόδοντα καὶ τὴν κάνει μαλακὴ.

Στὸ κενὸ ποὺ εἶναι στὰ σαγόνια τοῦ γαϊδάρου ἀνάμεσα στοὺς κοπτήρες καὶ τὰ μυλόδοντά του μπαίνει τὸ χαλινάρι, ποὺ ἔτσι, ὄχι μόνον στερεώνεται καλύτερα μὰ δὲ χαλᾷ καὶ τὰ δόντια.

Τί τρώει ἄραγε ὁ γαῖδαρος; Χορταράκι καὶ ἅγιος ὁ Θεός. Σανό, κλαράκι τρυφερὸ καὶ μυρωδάτο καὶ προπάντων ἀγκάθια. Ἄχ, ἐκεῖνα τὰ μεγάλα γαῖδουράγκαθα, ποὺ μεγαλώνουν στοὺς τάφρους τῶν χωραφιῶν, πόσο τ' ἀγαπᾷ!

ὦ, τί ὠραῖα, ποὺ περνοῦν οἱ γαῖδαροι στὰ χωριά, ποὺ ἐκεῖ ἔχει πολλὰ γαῖδουράγκαθα! Ἀφοῦ φᾶνε καὶ χορτάσουν ἀπὸ τὸ ἀγαπητὸ τους αὐτὸ φαγί, ὕστερα πηγαίνουν στὴ βρύση ἢ στὴ γούρνα τοῦ πηγαδιοῦ καὶ πίνουν δροσερὸ νεράκι.

Κατόπι τρέχουν καὶ ἀρχίζουν νὰ κυλοῦνται στὸ χῶμα σηκώνοντας σύννεφα ἀπὸ σκόνη. Ἡ μεγαλύτερη χαρὰ τοῦ γαϊδάρου ἐκεῖ ποὺ κυλιέται εἶναι νὰ στρέφῃ ἀπὸ τὸ ἓνα στ' ἄλλο πλευρό.

Ἀμα κυλιστῇ καλὰ ὁ γαῖδαρος, ξαπλώνει τὸ κεφάλι του ξεφυσᾷ μιὰ ἀπ' τὰ ρουθούνια του, καὶ μένει λίγο ἀκίνητος ξαπλωμένος. Αὕτῃ εἶναι ἡ πιὸ εὐχάριστη στιγμή. Νομίζει πὼς ξεκουράζεται στὸν καναπέ, ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγητό.

Ἐκεῖ, στὰ χωριά εἶναι ἡ ζωὴ γιὰ τὰ ζῶα πιὸ εὐχάριστη. Ἐκεῖ τὰ ζῶα εἶναι φίλοι καὶ σύντροφοι τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτσι καὶ ὁ γαῖδαρος περνᾷ στὰ χωριά πιὸ καλὴ ζωὴ. Τὸ πρῶτὸ τὸν φορτώνει τ' ἀφεντικὸ του τὸ ἀλέτρι ἢ ἄλλο φορτίο καὶ πηγαίνουν στὸ

χωράφι. Ἐκεῖ τὸν ξεφορτώνει, τοῦ βγάζει καὶ τὸ σαμάρι καὶ τὸν ἀφήνει ὅλη τῇ μέρᾳ ἐλεύθερο. Ἐκεῖνος μάλιστα νιώσῃ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ἐλεύθερο κι ἐλαφρό, τρέχει ὀλίγο μέσα στὸ χωράφι, πετᾷ καὶ μιὰ κλωτσιὰ στὸν ἀέρα μὲ τὰ πσινά του πόδια καὶ ἀμέσως τρέχει στὰ γαῖδουράγκαθα.

Ὑστερα εἶναι καὶ τὰ παιδιὰ στὰ χωριά, ποὺ περιποιοῦνται τὸ γαῖδαρο. Τὸν πηγαίνουν στὸ καλὸ χορτάρι νὰ βοσκήσῃ. Τοῦ κουβαλοῦν καὶ τὸ βράδυ χόρτο γιὰ νὰ φάῃ στὸ στάβλο του. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, τοῦ κρεμάζουν φυλαχτὰ καὶ χάντρες, τοῦ δένουν κορδέλες στὴν οὐρὰ καὶ πολλὲς φορές τοῦ βάφουν μὲ μπογιὰ καὶ τὸ μέτωπο. Ὁ γαῖδαρος σ' ὅλα αὐτὰ κάθεται ἡσυχος καὶ καμαρώνει γιὰτὶ τοῦ ἀρέσουν τὰ στολίδια.

3.

Θὰ ἀκούσατε καμιά φορὰ νὰ λένε πὼς ὁ γαῖδαρος εἶναι πεισματάρης. Δὲν γίνεται νὰ μὴν τὸ ἀκούσατε.

Ὁλος ὁ κόσμος τὸ λέει. Λέγουν, μάλιστα καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους: «αὐτὸς ἔχει γαῖδουρινὸ πείσμα». Θέλουν μ' αὐτὸ νὰ εἰποῦν πὼς ὁ γαῖδαρος εἶναι φυσικὰ πεισματάρης. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι καθόλου σωστό. Βέβαια, ἅμα οἱ ἄνθρωποι τὸν τυραννοῦν, τὸν χτυποῦν καὶ τὸν ἀφήνουν νηστικό, τότε δὲν μπορεῖ φυσικὰ ὁ γαῖδαρος νὰ μένῃ ἡσυχος. Τότε θυμώνει κι αὐτός, πεισμώνει καὶ δὲν ἀκούει κανένα. Ἀμα ὅμως τὸν περιποιοῦνται οἱ ἄνθρωποι, ἅμα τὸν ταΐζουν καὶ τὸν ποτίζουν καλὰ, ἅμα δὲν τὸν χτυποῦν καὶ δὲν τὸν παραφορτώνουν, τότε καὶ ὁ γαῖδαρος εἶναι καλός, πρόθυμος, ὑπομονητικὸς καὶ ὑπάκουος.

Γαῖδουράκι.

Ἀκόμη θ' ἀκούσατε νὰ λέγουν πὼς ὁ γαῖδαρος εἶναι καὶ κουτός. Γι' αὐτὸ ἅμα θέλουν νὰ πειράξουν κανένα τὸν λένε: γαῖδουραροκέφαλο. Λένε τάχατε πὼς εἶπε μιὰ φορὰ τὴν πετεινὸ: «κεφάλαι!» κι αὐτὸ τὸ λέμε κι ἐμεῖς σὰν παροιμία, ἅμα κανένας τὸ δικό του τὸ ἐλάττωμα νομίζει ποὺ τὸ ἔχει ὁ ἀντικρινός του. Ὅλα αὐτὰ ὅμως ἄδικα τὰ φόρτωσαν στὸν καημένο τὸ γαῖδαρο.

Θά σᾶς διηγηθῶ ἐδῶ μιὰ ἱστορίαν γιὰ νὰ καταλάβετε ἂν ὁ γαϊδαρός εἶναι κουτὸς ἢ ὄχι.

Μιὰ φορὰ κι ἕναν καιρὸ ἦταν ἕνας γεωργός. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ γεωργὸς εἶχε ἀφήσει μιὰ νύχτα τὰ λουριὰ ἀπὸ τ' ἀλέτρι του στὸ χωράφι, ποὺ ὠργωνε, γιὰτὶ θὰ πῆγαινε καὶ τὴν ἄλλη μέρα νὰ ὀργώσῃ.

Τὴ νύχτα ὅμως πῆγαν οἱ ἀλεπουῖδες καὶ πῆραν τὰ λουριὰ καὶ τὰ πῆγαν στὴ φωλιά τους.

Τὴν ἄλλη μέρα πῆγε πάλι ὁ γεωργὸς στὸ χωράφι καὶ θέλησε νὰ πάρῃ τὰ λουριὰ γιὰ νὰ ζεψῇ τὸν γαϊδαρό του στὸ ἀλέτρι. Μὰ τὰ λουριὰ ἔλειπαν. "Εῖπαξε ἐδῶ, ἔφαξε ἐκεῖ. Πουθενὰ τὰ λουριὰ!

«Οἱ ἀλεπουῖδες θὰ μοῦ τὰ πῆραν!» σκέφτηκε κι ἦταν πολὺ λυπημένος.

Τὸν εἶδε ὁ γαϊδαρός καὶ τοῦ λέει:

—«Τί εἶναι, ἀφεντικό;»

—«Αὐτὸ κι αὐτό», τοῦ λέει ἐκεῖνος.

—«Μὴ σὲ μέλει» τοῦ λέει ὁ γαϊδαρός. «'Εγὼ θὰ σοῦ τὰ φέρω».

Ξεκινᾷ λοιπὸν ἀμέσως καὶ πάει στὴ φωλιά τῶν ἀλεπούδων.

"Αἶμα ἔφτασε ἐκεῖ ζαπλώθηκε μακρὺς πλατὺς ἀπέξω κι ἔκανε τὸν φόβιο. Μόλις τὸν εἶδαν οἱ ἀλεπουῖδες πῆγαν νὰ πετάξουν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους.

—«Τοῦ κύρ Στρατῆ ὁ γαϊδαρός!» εἶπαν καὶ πῆγαν κοντά του. «Χθὲς τοῦ πήραμε τὰ λουριὰ, σήμερα μᾶς ἔρχεται μόνος του κι ὁ γαϊδαρός. Τυχερὲς εἴμαστε!» ἔλεγαν.

—«Αὐτὲς τᾶχουν!» συλλογίζεταν ὁ γαϊδαρός μὰ δὲν ἔδινε σημεῖο ζωῆς.

—«Μητέρα, ἐγὼ θὰ φάω τ' αὐτί του!» ἔλεγε τὸ μικρὸ ἀλεπουδάκι καὶ χοροπηδοῦσε ἐπάνω στὸ γαϊδαρό.

"Υστερα πῆγαν νὰ τὸν τραβήξουν στὴ φωλιά; μὰ ἦταν βαρὺς.

—«Φέρτε τὰ λουριὰ νὰ τὸν δέσωμε καὶ νὰ τὸν τραβήξωμε!» εἶπε ἡ μεγάλη ἀλεπού.

Ὁ γαϊδαρός μόλις τὸ ἄκουσε λίγο ἔλειψε ν' ἀρχίσῃ τὰ γέλια, μὰ κράτήθηκε.

Ἐκεῖνες τὸν ἔδεσαν σφιχτὰ μὲ τὰ λουριὰ κι ἄρχισαν νὰ τὸν τραβοῦν μέσα στὴ φωλιά. Μὰ ἐκείνη τὴ στιγμὴ πετάχτηκε ἐπάνω

ὁ γαῖδαρος κι ἄρχισε νὰ τρέχῃ κατὰ τὸ χωράφι τοῦ ἀφεντικοῦ του μαζί με τὰ λουριά.

«Μπράβο!» τοῦ εἶπε τὸ ἀφεντικό του, μόλις τὸν εἶδε. «Καλὰ τὰ κατὰφερεις. Ἀπόψε θὰ σοῦ δώσω μαζί με τὸ σκνὸ καὶ πίτερα νὰ φᾶς».

Ἔ, τί λέτε; Εἶναι κουτὸς ὁ γαῖδαρος;

Καὶ ὅμως ἓνα σωρὸ μύθους καὶ παραμύθια ἔκαμαν οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ μᾶς κάνουν νὰ πιστέψουμε πὼς εἶναι ἀνόητος ὁ γαῖδαρος, πὼς εἶναι πεισματάρης, πὼς κάνει τὸ ἐνάντιο ἀπ' ὅ,τι θέλομε κι ἄλλα τέτοια. Θὰ ξέρετε τὸ μῦθο πὼς «δύο γαῖδαροι μάλωναν σὲ ξένο ἀχυρῶνα» τὴν παροιμία πὼς τὸ γαῖδαρο τὸν τραβοῦν ἀπὸ τὴν οὐρὰ πρὸς τὰ πίσω, ἅμα θέλουν νὰ τὸν κάνουν νὰ πάῃ ἐμπρός· πὼς ζήλεψε τὸ σκυλάκι τοῦ ἀφέντη του καὶ θέλησε κι αὐτὸς νὰ κἀνῃ χάδια καὶ παιγνίδια μετὰ τὸ ἀφεντικό του καὶ πὼς γιὰ χάδια ἔσπασε τὰ πλευρὰ τοῦ ἀφέντη του μετὰ τίς κλωτσιὰς καὶ χίλια δυὸ ἄλλα τέτοια. Ἀκόμη τοῦ λένε πὼς δὲν ἔχει καθόλου καλοὺς τρόπους καὶ φερσίματα καὶ γι' αὐτὸ τὸ κακὸ καὶ πρόστυχο φέρσιμο τὸ λένε «γαῖδουριά.» Ἔσεῖς ὅμως ξέρετε ποῦ δὲν εἶναι σωστά, ὅλα ὅσα τόσο ἄδικα τὸν κατηγοροῦν.

Κι ὁ γαῖδαρος δὲ θυμῶνει ὁ κατημένος, ὅ,τι κι ἂν τοῦ εἶπαν καὶ δουλεύει μετὰ ἀφοσίωση τὸν ἀφέντη του χωρὶς παράπονο! Εἶναι τόσο ὑπομονητικός! Εἶναι τὸ πιὸ ὑπομονητικὸ ζῷο.

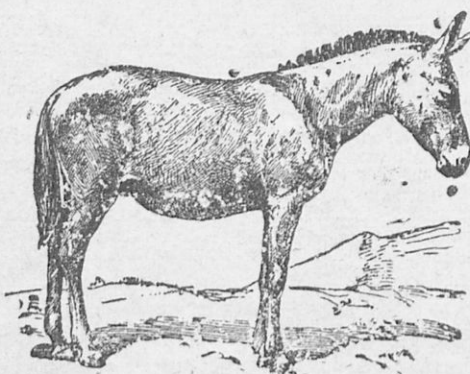
Οἱ καλύτεροι γαῖδαροι τοῦ κόσμου ζοῦν στὴν Περσία καὶ στὴν Κύπρο. Εἶναι ζωηροὶ καὶ τρέχουν πιὸ πολὺ κι ἀπὸ τ' ἄλλα.

20. Ο ΗΜΙΟΝΟΣ (μουλάρι).

1.

Καὶ τὸ ὄνομά του τὸ λέει τί εἶναι. Ἡ μίονος θὰ πῇ μισὸς γαῖδαρος. Δηλαδή δὲν εἶναι πέρα πέρα γαῖδαρος. Μὰ εἶναι μισὸς γαῖδαρος καὶ μισὸς ἄλογο. Ἔτσι εἶναι κιόλας. Γιατὶ ὁ ἡμίονος γεννιέται ἀπὸ γαῖδαρο καὶ ἄλογο.

Ἔχομε μάλιστα δυὸ λογίων ἡμίονους. Ἐνα ἡμίονο, ποῦ γεννιέται ἀπὸ γαῖδαρο πατέρα καὶ ἀπὸ ἄλογο μητέρα (δηλαδή θηλυκὸ ἄλογο ἢ φοράδα). Αὐτὸς εἶναι τὸ γνωστὸ μας μουλάρι. Ἔχομε ὅμως καὶ ἓνα ἄλλο εἶδος. Αὐτὸς γεννιέται ἀπὸ ἄλογο πατέρα καὶ ἀπὸ γαῖδαρο μητέρα. Αὐτὸς εἶναι γνωστὸς μὲ τὸ ὄνομα γί ν ν ο ς ἢ ἱ ν ν ο ς. Εἶναι τὸ γ ο μ α ρ ο μ ο ὕ α ρ ο.

Ὁ ἡμίονος (μουλάρι).

Τὸ μουλάρι μοιάζει πολὺ τὸ γαῖδαρο. Ἄν μπορούσαμε νὰ τοῦ ἀλλάξουμε τὰ αὐτιά, τὴν οὐρά καὶ τὸ τρίχωμα καὶ νὰ τοῦ βάλουμε γαϊδουρινὰ αὐτιά καὶ οὐρά, θὰ ἦταν πιά σωστὸς γαῖδαρος. Δηλαδή τὰ αὐτιά του δὲν εἶναι τόσο μεγάλα, ὥπως τὰ αὐτιά τοῦ γαϊδαρου,

μὰ εἶναι μικρὰ ὥπως τὰ αὐτιά τοῦ ἀλόγου. Ἐπίσης καὶ ἡ οὐρά του εἶναι πιὸ φουντωτή ἀπὸ τὴν οὐρά τοῦ γαϊδαρου. Εἶναι κι αὐτὴ ὥπως ἡ οὐρά τοῦ ἀλόγου. Ἔτσι καὶ τὸ τρίχωμά του. Μοιάζει πιὸ πολὺ μὲ τὸ τρίχωμα τοῦ ἀλόγου.

Σ' αὐτὰ λοιπὸν μοιάζει μὲ τὸ ἄλογο. Κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ γαῖδαρο. Ἔχει κι αὐτὸ ἐκείνη τὴ μαύρη γραμμὴ στὴ ράχη, ποῦ ἔχει καὶ ὁ γαῖδαρος καὶ ποῦ ἀρχίζει ἀπὸ

τῇ χαίτῃ καὶ τελειώνει στὴν οὐρά. Ἐπειτα ἔχει καὶ τὴν ἴδια ὀπλὴ ὅπως ὁ γαῖδαρος. Τὸ νύχι δηλαδὴ τοῦ μουλαριοῦ εἶναι σὰν τοῦ γαϊδάρου. Δὲν εἶναι σὰν τοῦ ἀλόγου ποὺ εἶναι βαθουλωτὸ στὴ μέση. Φυσικὰ καὶ τὸ πέταλο τοῦ μουλαριοῦ θὰ εἶναι ὅπως καὶ τὸ πέταλο τοῦ γαϊδάρου.

Τὸ ἄλλο πάλι εἶδος τοῦ μουλαριοῦ, ὁ γί ν ν ο ς, εἶναι μικρότερο στὸ ἀνάστημά του. Αὐτοῦ τοῦ κεφάλι εἶναι τὸ ἴδιο ὅπως τοῦ γαϊδάρου. Αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν μουλαριῶν βρίσκεται συχνὰ στὴν Ἰσπανία. Στὴν πατρίδα μας δὲν ὑπάρχουν πολλὰ ἀπ' αὐτά. Σὲ μερικὰ μέρη μάλιστα εἶναι ὁλωσδιόλου ἄγνωστα.

Μὰ ἂν καὶ τὸ μουλάρι φαίνεται ἀπ' ἔξω ὅπως τὸ ἄλογο, τὸ χωρίζουν ὅμως πάλι ἀπ' αὐτὸ πολλὲς διαφορές. Πρῶτα πρῶτα τὸ μουλάρι εἶναι πιὸ δυνατὸ ἀπὸ τὸ ἄλογο. Στὶς ἐλαφρὲς δουλειὲς βέβαια τὸ ἄλογο μπορεῖ νὰ συναγωνιστῇ τὸ μουλάρι, ὅπως π.χ. στὸ ἀλέτρι, στὸ νὰ τραβήξῃ κάρο ἢ ἀμάξι, καὶ σὲ ἄλλες. Ἀμα ὅμως παρουσιαστῇ μιὰ δύσκολη καὶ βαριά δουλειά, πρδ. νὰ τραβηχτῇ ἓνα βαρυφορτωμένο κάρο στὸν ἀνήφορο, τότε βάζουν τὸ μουλάρι. Γι' αὐτὸ καὶ στὸ στρατό, γιὰ τὰ μεγάλα καὶ βαριά φορτία, ἔχουν μουλάρια γιὰ νὰ φορτώνουν τὰ μικρὰ κανόνια, τίς σφαῖρες, τὰ ὅπλα κτλ. Θὰ τὰ εἶδατε καμιά φορὰ σὲ παράταξη τοῦ στρατοῦ, πῶς περνοῦν βαρυφορτωμένα τὰ μουλάρια, ἐνῶ τὰ ἄλογα τὰ ἔχουν γιὰ νὰ καβαλικεύουν οἱ ἀξιωματικοί. Ὑπάρχουν μάλιστα μερικὰ Οὐγγαρέζικα μουλάρια, δηλαδὴ γεννημένα ἀπὸ οὐγγαρέζικες φοράδες καὶ μεγάλους δυνατοὺς γαϊδάρους, ποὺ εἶναι πολὺ ζωηρὰ ζῶα καὶ δυνατά.

Ἄλλη διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ ἄλογο καὶ στὸ μουλάρι εἶναι ὅτι τὸ μουλάρι ὑποφέρει καλύτερα ἀπὸ τὸ ἄλογο τὴ μεγάλη ζέστη. Δὲν μπορεῖ νὰ ὑποφέρει τὴν ὑγρασία καὶ τὸ κρύο, ὅπως τ' ἄλογο.

Ἀκόμη ἄλλη μιὰ διαφορὰ εἶναι ὅτι τὸ μουλάρι ἔχει σκληρότερα δόντια ἀπὸ τὸ ἄλογο. Γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ τρώῃ πιὸ σκληρὲς τροφὰς παρ' ὅ,τι τρώει τὸ ἄλογο.

Καὶ ζῇ πολλὰ χρόνια τὸ μουλάρι, περισσότερα ἀπὸ τὸ ἄλογο. Ζῇ 50 χρόνια, ἐνῶ τὸ ἄλογο ζῇ μόνο 30—35 χρόνια καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ 20 καὶ ἐπάνω χάνει πιά τὴ δύναμή του.

"Ας άνοιξώμε τώρα τὸ στόμα τοῦ μουλαριοῦ νὰ ἰδοῦμε τὰ δόντια του. Ἐμεῖς ὅμως ἀπὸ τὴν ἀρχὴ φανταζόμαστε πὼς θὰ ἔχη τὰ ἴδια δόντια ὅπως καὶ ὁ γαῖδαρος καὶ τὸ ἄλογο. Γιατὶ κι αὐτὸ στὴν ἴδια οἰκογένεια ἀνήκει. Ἀφοῦ μάλιστα ἔχει τὸ γαῖδαρο πατέρα καὶ τὸ ἄλογο μητέρα.

"Ἐτσι εἶναι κιόλας. Τὸ μουλάρι ἔχει τὰ δόντια τοῦ ἀλόγου. Προσέξτε ὅμως. Τοῦ θηλυκοῦ ἀλόγου, τῆς φοράδας! Θυμᾶστε πὼς τὸ ἀρσενικὸ ἄλογο ἔχει καὶ 4 σκυλόδοντα; Λοιπὸν, τὸ μουλάρι δὲν τὰ ἔχει τὰ σκυλόδοντα. Ἐχει 36 δόντια. Πρῶτα πρῶτα ἔμπρὸς ἔχει τοὺς κοπτήρες, 6 ἐπάνω καὶ 6 κάτω. Ὅπως δηλαδὴ καὶ τὰ ἄλογα καὶ τὰ γαϊδούρια. Ἐπειτα ἔρχεται πάλι κι ἐδῶ ἐκεῖνο τὸ ἄδειο διάστημα, ποὺ μπαίνει τὸ χαλινάρι. Κατόπι ἔρχονται οἱ τραπεζίτες. Εἶναι 12 ἀπὸ κάθε πλευρά, 6 ἐπάνω καὶ 6 κάτω. Καὶ στίς δύο πλευρὲς λοιπὸν 24. Ὡστε 24 τραπεζίτες καὶ 12 κοπτήρες κάμουν 36 δόντια.

Καὶ τὰ 36 αὐτὰ δόντια εἶναι δυνατὰ καὶ σκληρά. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χόρτο, ποὺ εἶναι ἡ κυριώτερή του τροφή, τρώει καὶ βρώμη, κριθάρι, πίτερα, παμπακόσπορο, κουκκιά ξερά καὶ ἄλλα. Αὐτὰ μάλιστα τὰ τελευταῖα παχαίνουν πολὺ τὰ μουλάρια. Τὸ χόρτο ὅμως δὲν εἶναι πολὺ θρεφτικόν, ὅπως εἶναι οἱ καρποὶ καὶ ἄλλες τροφές.

Γι' αὐτὸ καὶ τὸ μουλάρι ποὺ ζῇ μόνο ἀπὸ χόρτο εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ τρώῃ πολὺ γιὰ νὰ χορτάσῃ. Καὶ τρώει καὶ γρήγορα.

Δὲν ξέρω ἂν παρατηρήσατε καμιά φορὰ μουλάρι νὰ τρώῃ. Ἀρπάζει τὴν τροφή του μὲ τὰ χεῖλια του. Κι ἐπειδὴ οἱ κοπτήρες του εἶναι λίγο γυρισμένοι πρὸς τὰ ἔξω, κόβει τὸ χόρτο ἀπὸ τὴ ρίζα καὶ μπορεῖ νὰ πιᾷ καὶ τὸ πιὸ μικρὸ χορταράκι.

Καὶ ἅμα φάῃ καὶ χορτάσῃ τὸ μουλάρι, ὕστερα πηγαίνει νὰ πιῇ καὶ νερό. Στίς πολιτεῖες τὰ μουλάρια τὰ ποτίζουν μέσα σὲ κουβάδες, ποὺ μ' αὐτοὺς τοὺς κουβαλοῦν νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση. Καὶ στὰ χωριά τὰ ποτίζουν σὲ κουβάδες, ποὺ μ' αὐτοὺς βγάζουν τὸ νερὸ ἀπὸ τὰ πηγάδια, ἀλλὰ τίς πιὸ πολλὰς φορὲς τὰ ποτίζουν σὲ τρεχάμενα νερά. Σὲ γάργαρα νερά. Ἐκεῖ πίνει τὸ μουλάρι μὲ εὐχαρίστηση καθαρὸ καὶ κρὺο κρὺο νεράκι.

Πρέπει νὰ ξέρετε πὼς τὸ μουλάρι εἶναι πολὺ ιδιότροπο στὰ νερό του. Ἄν δὲν εἶναι καθαρὸ δὲν τὸ ἀγγίζει. Λίγο νὰ εἶναι θολωμένο ἢ λίγη σκόνη νὰ ἔχη πέση μέσα, δὲ γυρίζει νὰ τὸ ἰδῇ καὶ ὡς ἔχη νὰ πιῇ δυὸ μέρες. Καὶ ἅμα τὸ ἀναγκάσης νὰ πιῇ τὸ μυρίζεται ἀπ' ἐδῶ, τὸ μυρίζεται ἀπ' ἐκεῖ, κι ὕστερα ξεφυσᾷ μιὰ μετὰ ρουθούνια του καὶ τὸ ἀφήνει. Δὲν πίνει νὰ τὸ σκοτώσης.

3.

Ἄν τώρα συγκρίνωμε τὸν τρόπο, ποὺ ζῇ τὸ μουλάρι στίς πολιτεῖες καὶ ποὺ ζῇ στὰ χωριά, θὰ ἰδοῦμε ἀμέσως ὅτι στὰ χωριά ζῇ καλύτερα. Στὴν πολιτεία ὅλη τὴ μέρα εἶναι ζεμένο στὸ κάρο καὶ κουβαλᾷ ἀκατάπαυστα πέτρες γιὰ τίς οἰκοδομὰς ἢ ἄλλα φορτία. Καὶ εἶναι ὑποχρεωμένο νὰ τρώῃ ἀπὸ τὸν τουρβά, ποὺ τοῦ τὸν ἔχουν κρεμασμένο στὸ κεφάλι· νὰ τρώῃ ζεμένο, ἐκεῖ ποὺ σέρνει τὸ κάρο καὶ νὰ τρώῃ ὅχι ὅ,τι θέλῃ ἐκεῖνο, μὰ ὅ,τι τοῦ δώσῃ τὸ ἀφεντικό του.

Ἐνῶ στὰ χωριά βόσκει ὅλη τὴ μέρα στὸ λιβάδι καὶ τρώει χίλια δυὸ εἶδη χόρτα. Ἡ βόσκει στὰ ὑψώματα καὶ τρώει τὸ κλαράκι τὸ μοσκομυρισμένο. Κι ἅμα χορτάσῃ τρέχει στὸν ἴσκιο, κάτω ἀπὸ τὰ μεγάλα δέντρα. Καὶ ἐκεῖ ξεπλώνεται καὶ κυλιέται μετὰ τὴν καρδιά του, ὅσο θέλει. Κανένας δὲν τὸ ἐμποδίζει.

Ἄμα πάλι διψᾷ, τρέχει μόνον τοῦ ἢ μετὰ ἄλλα μαζί στὸ ποτάμι ἢ στὸ ρυάκι, ἢ πηγαίνει στὴ βρύση, ποὺ τρέχει τὸ κρουσταλένιο τὸ νερὸ καὶ πίνει ὅσο θέλει.

Κι ἅμα ἔρθῃ ἡ μεγάλη σαρακοστή, ποὺ μπαίνει ἡ ἀνοιξὴ καὶ ἀνοίγουν τὰ κλαριά καὶ λουλουδίζουν οἱ κάμποι, πὼς χαίρεται τότε τὸ μουλάρι νὰ βόσκη μέσα στὰ λουλούδια! Δὲ χορταίνει νὰ τρώῃ. Καὶ κάθε μέρα μαλώνει μετὰ τὸν πατέρα του τὸ γαῖδαρο.

— «Ἐ, καημένε» τοῦ λέει ἄτί ζωὸ εἶσαι ἐσύ; Δὲν ἔρχεσαι νὰ φᾶς ἀπὸ τὰ τρυφερά χόρτα τὰ ἀνθισμένα! Νὰ νιώσης τίς μυρωδιὰς τῆς γῆς! Ἡ τουλάχιστο δὲν πηγαίνεις στίς ρίζες τοῦ βουνοῦ νὰ κόψῃς τὸ τρυφερὸ κλαρί, ποὺ δὲ χορταίνεις νὰ τὸ βλέπῃς καὶ νὰ τὸ τρῶς, παρὰ μοῦ τρέχεις ὅλο στὰ γαϊδουράγκαθα;»

Κι ὁ γαῖδαρος, ποὺ δὲν καταλαβαίνει τίποτε ἀπὸ τὰ νέα φηγά, χτυπᾷ θυμωμένος τ' αὐτιά του, τινάζει τὴν οὐρά του καὶ

—«Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, τοῦ ἀπαντᾷ, ἄφησε με ἥσυχο, σὲ παρακαλῶ.
»Φαί θὰ μοῦ τὸ βάλῃς τώρα καὶ τὸ χόρτο; Ἄφοῦ ὅσο καὶ νὰ
φᾶς δὲν χορταίνεις! τί φαί εἶναι αὐτό; Ἄμ' ὅ,τι ἀξίζει ἓνα γαι-
δουράγκαθο δὲν ἀξίζουν οὔτε δυὸ κοφίνια χόρτο!».

Ἄμα βραδιάσῃ τὰ παίρνουν τὰ μουλάρια τὰ παιδιὰ καὶ τὰ
πηγαίνουν στὸ λιβάδι, ἢ τὰ βάζουν μέσα στὸ χωράφι μὲ τὸ γρα-
σίδι ἢ τὰ πηγαίνουν στὸ βουνὸ καὶ ἐκεῖ τὰ ἀφήνουν ἐλεύθερα ὅλη
τὴ νύχτα νὰ βοσκήσουν. Γι' αὐτὸ καὶ κεῖνα γρήγορα παχαίνουν.
Ρίχνουν τὸ παλιὸ τους τρίχωμα καὶ παίρνουν ἓνα νέο, στρωτὸ
στρωτὸ καὶ γυαλιστερό. Καὶ εἶναι ὅλο ὄρεξη καὶ χαρές.

4.

Ὅπως τὸ ἄλογο, ἔτσι καὶ τὸ μουλάρι εἶναι πολὺ ὠφέλιμο
ζῶο. Μποροῦμε μάλιστα νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι πιὸ ὠφέλιμο καὶ
ἀπὸ τὸ ἄλογο, γιατί ἔχει μερικὰ χαρίσματα, ποὺ δὲν τὰ ἔχει τὸ
ἄλογο. Πρῶτα πρῶτα εἶναι πιὸ δυνατὸ καὶ πιὸ σκληραγωγημένο
ζῶο ἀπὸ τὸ ἄλογο. Γι' αὐτὸ ἀντέχει πιὸ πολὺ ἀπ' αὐτὸ στὶς βα-
ριές καὶ σκληρὲς δουλειές. Τὸ ἄλογο κουράζεται εὐκόλῃ καὶ δὲν
ἀντέχει στὶς σκληρὲς δουλειές, ἐνῶ τὸ μουλάρι εἶναι ἔτσι κα-
μωμένο γιὰ νὰ ἀντέχῃ. Μερικὰ μάλιστα μουλάρια, ὅσα εἶναι
ἀπὸ τὴν Ἠπείρο, τὴν Κύπρο καὶ τὶς Κυκλάδες, εἶναι περίφημα
γιὰ τὴν ἀντοχὴ τους καὶ τὴ δύναμή τους.

Γιὰ τὰ δικὰ μας μέρη, ποὺ εἶναι ὅλο βουνά, τὸ μουλάρι εἶναι
πιὸ ὠφέλιμο ἀπὸ τὸ ἄλογο. Στους δικούς μας δρόμους, ποὺ τίς
περισσότερες φορές εἶναι στενοί, δύσκολοι καὶ γεμάτοι πέτρες,
τὸ μουλάρι εἶναι πιὸ κατάλληλο ἀπὸ τὸ ἄλογο.

Βέβαια καὶ τὸ ἄλογο περπατεῖ σὲ δύσκολους δρόμους καὶ προ-
σέχει κι αὐτὸ νὰ μὴν πέσῃ ἢ νὰ μὴ χάσῃ τὸ δρόμο, μὰ ὅχι σὰν τὸ
μουλάρι.

Τὸ μουλάρι, ἅμα περπατῇ σὲ δύσκολους δρόμους, κάνει σάμ-
πως νὰ συλλογίζεται ποῦ νὰ πατήσῃ. Γι' αὐτὸ τὸ καλύτερο εἶναι,
ἅμα πηγαίνωμε μὲ μουλάρι δύσκολους δρόμους, νὰ τὸ ἀφήνωμε
ἐλεύθερο νὰ βαδίζει μόνον του. Νὰ μὴν τοῦ μιλοῦμε καθόλου,
γιατὶ τότε μόνον τὸ ἐνοχλοῦμε καὶ τὸ ἀνησυχοῦμε.

Πότε πότε μόνον μποροῦμε νὰ τοῦ λέμε μερικὰ ἐνθαρρυντικὰ

λόγια. Ἐκεῖνο τότε βάζει δύναμη καὶ παίρνει θάρρος. Γιατὶ εἶναι φιλότιμο ζῶο τὸ μουλάρι, καὶ δὲ θέλει ποτὲ νὰ προσβαλθῇ.

Τὸ μουλάρι, ὅπως καὶ τὸ ἄλογο, ἔχει γερὸ μάτι καὶ βλέπει καὶ τὴ νύχτα, ἅμα περπατῇ, χωρὶς νὰ χάνη ποτὲ τὸ δρόμο.

Πολλοὶ ἀγωγιάτες πηγαίνουν τὴ νύχτα ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στὸ ἄλλο. Καὶ ξέρετε τί κάνουν; Καβαλικεύουν τὸ μουλάρι καὶ ἀποκοιμοῦνται ἐπάνω στὸ σαμάρι καὶ ἐκεῖνο τοὺς φέρνει μιὰ χαρὰ στὸ μέρος, ποὺ θέλουν νὰ πᾶνε, χωρὶς νὰ χάνη τὸ δρόμο.

Πολλὲς φορές οἱ ἀγωγιάτες, καβαλικεμένοι ἐπάνω στὸ μουλάρι, ἀρχίζουν τὸ τραγούδι. Τότε τὸ μουλάρι κάνει ὄρεξη καὶ περπατᾷ πιὸ γρήγορα καὶ πιὸ ζωηρά.

"Α, τὴν ἀγάπῃ πολὺ τὴ μουσικὴ τὸ μουλάρι. Δὲν εἶδατε καὶ καμιά φορὰ ποὺ ἅμα πίνη νερὸ τοῦ σφυρίζουν μὲ τὸ στόμα; Τότε πίνει μὲ πιὸ πολλὴ ὄρεξη.

"Ὅπως ἔχει γερὸ μάτι τὸ μουλάρι, ἔτσι ἔχει καὶ γερὸ αὐτὶ καὶ γερὴ μύτη. Αὐτὰ τὰ ἔχει ἀπὸ τότε, ποὺ ζοῦσε ἄγριο, μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ καταλαβαίνει ἀπὸ μακριὰ τὸν κίνδυνο καὶ νὰ φεύγῃ.

Τὸ μουλάρι γυρίζει τὸ μαγγανοπήγαδο καὶ τὸ ἐλαιοτριβεῖο, κουβαλεῖ τὰ ἄχρεα ἀπὸ τ' ἀλώνια, φέρνει τὸ στάρι στὸ μύλο καὶ κάνει ἓνα σωρὸ ἄλλες δουλειές.

Μόνο μουλαράκια δὲ μᾶς δίνει τὸ μουλάρι. Τὸ μουλάρι δηλαδὴ δὲ γεννᾷ. Εἶναι σ τ ε ῖ ρ ο ζῶο.

Κοντὰ ὅμως στὰ καλά του τὸ μουλάρι ἔχει καὶ τὰ ἀνάποδά του. Ἄμα ἀπὸ μικρὸ δὲν τὸ περιποιόμαστε καλά, ἅμα τὸ χτυποῦμε, ἅμα τὸ ἀφήνωμε νηστικό καὶ γενικά ἅμα εἴμαστε σκληροὶ μαζί του, τότε ἀγριεύει καὶ δὲν ἀκούει κανένα. Κλωτσᾷ καὶ δαγκώνει. Καὶ ὅπως εἶναι σκληρὸς οἱ ὀπλές του, οἱ κλωτσιές του εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνες. Μὲ μιὰ κλωτσιὰ μπορεῖ νὰ σ' ἀφήσῃ στὸν τόπο.

Μὲ τὴν καλὴ μας ὅμως περιποίησιν καὶ μὲ τὴν ἀγάπην μας γίνεταί πάλι ἥσυχος, ἥμερος καὶ ὑπάκουος ζῶο.

Εἶναι ὅμως καὶ πολὺ πεισματάρικο· πιὸ πολὺ καὶ γίδα ἀκόμη. Ἄμα πεισμόςῃ, δὲν ἀκούει κανένα.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	'Ο σκύλος	Σελίς	3
2.	'Η γάτα	»	12
3.	'Ο ποντικός	»	21
4.	'Η μύγα	»	29
5.	Τὸ κουνούπι	»	33
6—7.	Ψύλλος καὶ κορίθς	»	40
8.	'Η ἀράχνη	»	44
9.	'Ο σκῆρος	»	48
10.	Τὸ χελιδόνι	»	50
11—12.	Κόττα καὶ πετεινός	»	57
13.	Τὸ περιστέρι	»	68
14.	Τὸ πρόβατο	»	73
15.	'Η γίδα	»	83
16.	Τὸ βόδι	»	89
17.	'Ο χοῖρος	»	98
18.	Τὸ ἄλογο	»	105
19.	'Ο γάϊδαρος	»	116
20.	Τὸ μουλάρι	»	122

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	2	3			6	7			10
					6	7			10
					6				10

Φυσιογνωστικά
ΑΓΙΑΓΠΩΣΜΑΤΑ

Σειρά 10 τευχών εικονογραφημένων.
"Εκαστόν τεύχος δεδεμένον διὰ λεπτοῦ χαρτονίου. δρ. 10.

Τὸ πρᾶσινον Βασίλειον
Ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν ζώων
Διηγήματα γὰρ τὸ Νερὸ
Ἐν μέσῳ τῶν Ἀγρίων
Ὁ Ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμα του

Ὁ Ἀέρας
Ὁ Ἀόρατος κόσμος
Ἡ γῆ μας
Φῶς καὶ Φωτὰ
Τὰ Οὐράνια σῶματα

Ἡ Φυσικὴ τοῦ Προγράμματος. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς Βιολογίας, εἰς γλῶσσαν δημοτικὴν, εἰς 12 τεύχη, ὑπὸ Μιχαὴλ Παπαμαύρου, διευθυντοῦ Λυκείου, ἐπιμελείᾳ Δ. Δαμασκηνοῦ, καὶ ἑνὸς Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου τοῦ Οἴκου Διδακτικῶν Πατριαρχίου, δημοδιδασκάλου.

Ζῶα Σπιτιῶν καὶ Αὐλῆς
Ζῶα Κήπου καὶ Ἀγροῦ
Ζῶα τοῦ Δάσους
Ὁ Ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμα του
Ζῶα Λιμνῶν καὶ θαλασσῶν
Ζῶα τῶν Ξένων Χωρῶν
Γενικά Γνωρίσματα τῶν Ζώων

Ἄνθη καὶ λαχανικά
Δένδρα κήπου, ἀγροῦ, δάσους
Φυτὰ ἀγροῦ καὶ δάσους
Φυτὰ τῶν Ξένων Χωρῶν
Γενικά Γνωρίσματα τῶν Φυτῶν

Ἡ Φυσικὴ τοῦ Σχολείου Ἑργασίας. Εἰς γλῶσσαν δημοτικὴν, ὑπὸ Εὐαγγέλου Παράσχου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Νικαύσῃ δημοτικοῦ Σχολείου.

Ζωολογία γ', δ', τάξις

Φυτολογία γ', δ',

Τὰ Φυσιογνωστικά μαθήματα τοῦ Δ. Σχολείου.

Φυτολογία γ', δ' τάξις. Πλ. Γονιζέ.
Φυτολογία ε', στ' τάξις. Πλ. Γονιζέ.
Ὁρυκτολογία ὑπὸ Βούλγαρη Δ.
Χημεία ὑπὸ Βούλγαρη Δ.
Ζωολογία γ' καὶ δ' τάξις. Πλ. Γονιζέ.
Ζωολογία ε' καὶ στ' τάξις. Πλ. Γονιζέ.

Φυσ. Πειραματικὴ δ', ε', στ' τάξις.
Πλ. Γονιζέ.

Μαθήματα Φυσιογνωστικά γ' δ'
Δημοτικῶν Ν. Ἑλλά-
του (Ἐπ. Γ. Παπαμαυροῦ) Δρ. 8.50

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.—ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3	4	5	6	7	8	9	10		

Handwritten notes and symbols, including a vertical list of numbers 1 through 10 on the left, and various scribbles and symbols scattered across the middle section.

Handwritten signature or initials at the bottom center.

